

پیشگفتار

گزارش اقتصادی - اجتماعی سالانه ضمن بررسی تحولات اقتصادی و اجتماعی استان، روند عملکرد بخش های مختلف اقتصادی را مورد ارزیابی و سنجش قرار داده و مقایسه تطبیقی میان نواحی و نیز بخشهای مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را از طریق مقایسه شاخصهای مربوطه امکان پذیر می سازد. آگاهی از وضعیت استان در سالی که سپری گشته، برنامه ریزان، مسئولان و تصمیم گیران را قادر می سازد که با در دست داشتن یک مجموعه مستند، ضمن بهره گیری از تجربیات گذشته در حل معضلات و مشکلات استان در سالهای آتی بصورت بهینه برنامه ریزی نموده و کاستیها را به حداقل کاهش دهند.

این گزارش که حاصل تلاش همکاران محترم گروه آمایش و برنامه ریزی میباشد از دو قسمت تشکیل شده است: در قسمت اول به حوزه های فرابخشی استان که شامل اوضاع طبیعی و جغرافیایی، جمعیت، نیروی انسانی، حساب تولید و بودجه و درآمد و ... پرداخته شده است و در قسمت دوم وضعیت حوزه های بخشی استان به تفکیک امور تولیدی، امور زیربنائی و امور اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته است. در پایان از کلیه دستگاههای اجرایی استان که با ارائه آمار و اطلاعات دقیق و بهنگام خود و اظهار نکته نظرات کارشناسی، ما را در انجام این مهم یاری نمودند قدردانی نموده و امیدواریم مجموعه حاضر مورد استفاده کارشناسان، برنامه ریزان و مسئولان استان قرار گیرد و ایشان نیز با راهنمایی های ارزنده خود ما را در جهت تکمیل گزارشهای سنوات آتی یاری نمایند ۸۷/۷۴

با توفیق الهی

مجید قدیری حیدری

معاون برنامه ریزی استانداری

بخش اول : حوزه های فرابخشی

۱- موقعیت جغرافیایی ، حدود و وضعیت طبیعی و محیط زیست

۲- جمعیت

۳- نیروی انسانی و بازار کار

۴- حساب های اقتصادی استان

۵- بودجه و درآمدهای عمومی استان

۶- پول ، بانکداری

۷- بیمه

۸- شاخص قیمت

۹- بودجه خانوار های استان

۱۰- امور پیمانکاران ، مشاوران و گزارش نظارتی پروژه ها

۱- موقعیت جغرافیایی، حدود و وضعیت طبیعی و محیط زیست

۱-۱- حدود و موقعیت

استان اردبیل با مساحتی بالغ بر ۱۷۸۶۷ کیلومتر مربع (۱/۰۹ درصد مساحت کل کشور) در شمال فلات ایران بین عرض ۳۷ درجه و ۴۵ دقیقه و ۳۹ درجه و ۴۲ دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۳۰ درجه و ۴۷ دقیقه تا ۵۵ درجه و ۴۸ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ در شمال غربی ایران واقع شده است. در شمال و شمالشرقی رود ارس و امتداد رشته کوه تالش، یعنی کوههای پشت سارا و رود بلقار یا بالهارود مرز بین استان و جمهوری آذربایجان را تشکیل میدهد. در شرق رشته کوههای تالش و باغرو این خطه را از استان گیلان جدا می کند. از غرب به استان آذربایجانشرقی منتهی شده و در جنوب کشیدگی رشته کوهها، دره ها و جلگه ها موجب پیوستگی توپوگرافیک استان با استان زنجان می شود.

چهار شهرستان از این استان در طول ۲۸۲/۵ کیلومتر با جمهوری آذربایجان هم مرز میباشند که در ۱۵۹ کیلومتر آن رودهای ارس و بالها رود جریان دارند. در حال حاضر ارتباط استان با جمهوری آذربایجان در طول این مرز تنها از دو نقطه اصلاندوز و بيله سوار انجام میگردد. از نظر همجواری استان آذربایجان شرقی با ۳۲۴ کیلومتر مرز مشترک با شهرستانهای پارس آباد، مشکین شهر، نیر، کوثر و خلخال در رتبه اول قرار دارد. استان اردبیل در جنوب خود با استان زنجان همجوار بوده و در طول ۶۲/۵ کیلومتر همسایه جنوبی شهرستان خلخال محسوب میشود. با وجود وحدت قومی و فرهنگی استانهای اردبیل و زنجان موانع طبیعی بین دو استان و همچنین قطب جاذبی چون تهران در آن سوی محور تبریز- زنجان (که جاذب هر گونه حرکت اقتصادی- اجتماعی در این محور میباشد). باعث شده است که روابط همجواری در طول این ۶۲/۵ کیلومتر رونق خوبی نداشته باشد و شاید بهمین دلیل شهرستان خلخال از شهرستانهای حاشیه ای استان به حساب می آید. استان گیلان با داشتن ۱۷۵ کیلومتر مرز مشترک با شهرستانهای نمین، اردبیل و خلخال، همسایه شرقی استان اردبیل میباشد. رشته کوه صعب العبور تالش چون دیواره ای این دو استان را از هم جدا میکند. با این وجود جاذبه های اقتصادی کناره دریای خزر باعث شده که مردم استان بیشترین روابط همجواری اقتصادی- اجتماعی خود را پس از مرکز با استان گیلان داشته باشند. گردنه های صعب العبور حیران و اسالم تنها گذرگاههای بین دو استان میباشند که همواره ریزش برفهای سنگین در فصل سرما سبب صعوبت تردد در این گذرگاهها میگردد. محور

اردبیل - آستارا، از طریق گردنه حیران، مهمترین خط ارتباطی استان با مرکز کشور میباشد که شهرستانهای استان را از طریق رشت و قزوین به تهران مرتبط می سازد. در جدول شماره (۱-۱) موقعیت جغرافیایی استان در ارتباط با مناطق همجوار نشان داده شده است.

جدول شماره (۱-۱) موقعیت جغرافیایی استان و چگونگی ارتباط استان با مناطق همجوار

جهت جغرافیایی	همجواری	طول مرز (کیلومتر)	نوع مرز	موانع طبیعی	محورهای ارتباطی	شهرستانهای واقع شده در همجواری
شمال	جمهوری آذربایجان	۲۸۲/۵	آبی خاکی	رود ارس، بالهارود وکوههای پشت سارا	بيله سوار اصلاندوز	پارس آباد- بيله سوار مغان- نمین
شرق	گیلان	۱۷۵	خاکی	کوههای باغرو و تالش	آستارا -اسالم	اردبیل- خلخال- نمین
جنوب	زنجان	۶۲/۵	خاکی	کوههای چله خانه	هشتجین - زنجان	خلخال
غرب	آذربایجان شرقی	۳۲۴	خاکی	کوههای کلیان و بز قوش	اردبیل- سراب- مشگین شهر- پارس آباد- اهر	مشگین شهر- پارس آباد- نیر- کوثر-خلخال

ماخذ: معاونت برنامه ریزی استانداری اردبیل

۱-۲- اقلیم و عوامل شکل دهنده آب و هوای استان

طبق تعریف IMV^1 عواملی نظیر توپوگرافی، عرض جغرافیایی، ارتفاع از سطح دریا، دوری و نزدیکی از منابع آب و جریانات جوی، شرایط ویژه فیزیکی یک منطقه در کنترل اقلیم آن می باشند. بر این اساس و بر پایه طبقه بندی های رایج جغرافیایی، کشور ما جزو مناطق خشک جهان محسوب می شود. متوسط بارندگی سالیانه در جهان در روی خشکی ها با وسعت تقریبی ۱۴۹ میلیون کیلو متر مربع ۷۴۶ میلی متر است و این در حالیست که میزان متوسط بارندگی سالیانه در ایران با وسعت ۱/۶۴۸ میلیون کیلو متر مربع ۲۴۵ میلی متر می باشد. در استان اردبیل این شاخص بین ۲۵۰ تا ۶۰۰ میلی متر متغیر است و از نظر میزان نزولات جوی استان اردبیل وضعیت بهتری نسبت به سایر مناطق کشور داشته و از نظر کشاورزی نیز در وضعیت مطلوبی در سطح کشور قرار گرفته است و این امر ناشی از ویژگیهای خاص جغرافیایی و توپوگرافی استان و وجود رشته کوه هایی با ارتفاع بیش از ۴ هزار متر و دشت های وسیع می باشد که ضمن تامین آب، باعث تنوع اقلیمی گردیده و یکی از ویژگیهای منحصر بفرد این استان محسوب می گردد.

۱- International Meteorological Vocabulary

توپوگرافی یکی از عوامل مهم ویژگیهای اقلیمی استان و عامل اصلی تنوع در آن میباشد. ارتفاع و تغییرات آن و جهت گیری رشته کوهها در برابر جریانات هوایی، عوامل توپوگرافیک شکل یابی اقلیمای یک منطقه میباشد. سلسله جبال سبلان در جهت شرقی - غربی کشیده شده است و رشته کوههای باغرو چون دیواره ای بین قسمتهای داخلی استان و دریای خزر حائل شده است. ارتفاع عمومی استان نیز از ۴۰ تا ۴۸۱۱ متر متغیر است. قاعدتاً چنین اختلاف ارتفاعی خود به تنهایی تفاوتی در حدود ۲۰ درجه سانتیگراد را در متوسط دمای سالانه سبب میشود.

بیان انرژی و یا بیان حرارتی یکی از عوامل اساسی اقلیم و آب و هوای یک منطقه میباشد، بنابراین دومین عامل موثر در خصوصیات اقلیمی، زاویه تابش آفتاب یا بعبارت دیگر عرض جغرافیایی است. همانگونه که گفته شد استان اردبیل بین (۳۷ درجه و ۴۵ دقیقه) تا (۳۹ درجه و ۴۲ دقیقه) عرض شمالی در شمالی ترین قسمت ایران قرار دارد که این امر اختلاف زاویه ای در حدود ۱۰ درجه را با قسمتهای جنوبی ایران، در زاویه تابش آفتاب سبب میشود.

سومین عامل موثر در اقلیم استان جریانات هوایی می باشد. در مجموع سه جریان هوایی با خصوصیات متفاوت، اقلیم و آب و هوای استان را تحت تاثیر خود قرار می دهند. جریان مدیترانه‌ای با ماهیت معتدل و بحری خود که قسمت اعظم بخارات خود را در کوهستانهای ترکیه و زاگرس و آذربایجان غربی از دست می دهد، در نهایت استان اردبیل را نیز متاثر می سازد. این جریان منشاء قسمت اعظم نزولات جوی ایران میباشد و ورود آن به منطقه با تعدیل درجه حرارت و رطوبت هوا همراه است. جریان هوایی سیبری آسیای مرکزی که ماهیتی برّی و سرد دارد از سمت شمال و شمال شرق و پس از عبور از دریای خزر و جذب بخارات آن، استان را تحت تاثیر قرار میدهد. این جریان نیز قسمت اعظم بخارات خود را در دامنه های شرقی تالش و باغرو بر جای میگذارد. ورود این جریان هوایی در نواحی شمالی و مرکزی و جنوبی استان با سرما و افزایش میزان رطوبت هوا همراه است و در مناطق دیگر و بویژه مناطق مرتفع سرما و یخبندان خشک را سبب میشود. جریان هوایی سیبری در تابستان باعث کاهش شدت گرما و خنک شدن هوا میگردد. سومین جریان هوایی، جریان اطلس شمالی یا اسکاندیناوی است که دارای ماهیتی سرد و بحری میباشد. با وجود اینکه این جریان نیز قسمت اعظم بخارات خود را در سراسر اروپا و روسیه بر جای میگذارد، ولی در استان نیز ورود این جریان از سمت شمال و شمال غرب با سرمای شدید و بارش برف

سنگین همراه است. چهارمین عامل موثر در اقلیم استان، وجود دریای خزر در شرق استان میباشد که علاوه بر برخوردار کردن منطقه از بخارات خود در مناطق نزدیک به ساحل، عامل تعدیل درجه حرارت نیز میباشد. بر اساس تقسیم بندی بیوکلیماتیک آمبرژه، اقلیم مدیترانه ای بر اساس ضریب رطوبت (Q) و معدل حداقل درجه حرارت روزانه سردترین ماه (M) به شش نوع تقسیم شده است که بجز اقلیم صحرائی، دیگر انواع اقلیم در پهنه استان به چشم میخورد. اقلیم خشک سرد و نیمه خشک سرد، آب و هوای غالب در اکثر مناطق استان میباشد، که مقدار (Q) در اقلیم خشک سرد ۱۵ الی ۳۰ و در اقلیم نیمه خشک سرد ۲۰ الی ۵۰ و مقدار (M) نیز در این دو اقلیم ۵ تا ۱۴ درجه سانتیگراد زیر صفر میباشد. قسمتی از شهرستانهای اردبیل، مشگین شهر و خلخال نیز دارای اقلیم نیمه مرطوب سرد میباشد. در این نوع اقلیم مقدار (Q) از ۴۰ تا ۸۰ و مقدار (M) از صفر تا ۷- درجه سانتیگراد زیر صفر میباشد. همچنین قسمت شمالی استان یعنی شهرستانهای پارس آباد، بیله سوار و مغان دارای اقلیم نیمه خشک معتدل میباشد. ولی دامنه تغییرات مقادیر عوامل آب و هوایی، اقلیم این منطقه را نیز تا حدودی به سردی متمایل میکند. با وجود تنوع اقلیمی در استان، از نظر ویژگیهای حرارتی، سرد بودن (در اثر ارتفاع، جریان هوایی سرد و عرض جغرافیایی) ویژگی مشترک تمامی گونه های اقلیمی استان میباشد. حتی قسمت شمالی استان که به جهت پست بودن منطقه دارای اقلیم معتدل میباشد، بطور متوسط در ۵۰ روز سال شاهد یخبندان بوده و پدیده یخبندان در ایستگاههای مرتفع استان (مناطق که ارتفاع آنها حدود ۲۰۰۰ متر میباشد) تا ۱۷۰ روز در سال افزایش می یابد و این اتفاق در ۹ ماه از سال به چشم میخورد. با توجه به این واقعیت که حدود ۲۰٪ از استان دارای ارتفاع بیش از ۲۰۰۰ متر میباشد و با توجه به گرادیان حرارتی در دامنه های کوهستانها، میتوان نتیجه گرفت که در قسمت قابل توجهی از استان در بیش از نصف روزهای سال، یخبندان رخ میدهد که در سراسر ماههای سال حتی در تابستان، قابل رویت میباشد. با وجود شدت سرما و ثبات برودتهای کمتر از ۳۰- درجه سانتیگراد در ایستگاههای هواشناسی مرتفع، درجه حرارتهای بالای ۴۰ درجه سانتیگراد نیز در گرمترین ساعات روز ماههای گرم تابستان، در داده های برخی از ایستگاهها مانند پارس آباد قابل رویت میباشد. دامنه نوسان بین معدل حداقل و حداکثر درجه حرارت سردترین و گرمترین ماه سال یک منطقه در حدود ۴۰ درجه سانتیگراد میباشد. میانگین دمای روزانه نیز در بین ایستگاههای استان ۶/۵ تا ۱۵ درجه سانتیگراد میباشد. بر اساس داده های این ایستگاهها، نواحی پست دره رود، ارس و دشت مغان گرمترین و ارتفاعات دامنه های سبلان سردترین مناطق استان محسوب میشود. میزان نزولات جوی در استان بطور

متوسط از ۲۵۰ الی ۶۰۰ میلی متر در نوسان است. فصول بهار و زمستان، فصول بارندگی منطقه محسوب میشوند و بیشترین شدت بارندگی در بهار مشاهده میشود و فصل پائیز از نظر میزان بارندگی پس از بهار و زمستان در مرتبه سوم قرار دارد.

۱-۳- ناهمواریهای استان

معروف ترین و بزرگترین رشته کوههای استان، سبلان و تالش می باشد. رشته کوه سبلان از شمالی ترین نقطه استان و ادامه رشته کوه قره داغ در استان آذربایجان شرقی به سمت شرق کشیده است و به دره رودخانه قره سو و دره رود ختم می شود. شاخه ای از این کوه در آن سوی دره رود به کوههای خروسلو و شاخه ای دیگر به کوههای برزند (صلوات داغ) می پیوندد که این کوهها نیز پس از عبور از شهرستانهای بيله سوار و مغان در حدود شرقی استان به منتهی الیه شمالی رشته کوه تالش می پیوندد. سبلان با ۴۸۱۱ متر ارتفاع، منتهی الیه شرقی رشته کوه قوشا داغ و بلندترین نقطه استان بشمار می آید و این آتشفشان خاموش با مناظر بدیع و نعمات فراوان اطراف خود از زیباترین قله جهان محسوب می شود. از قله دیگر این توده آتشفشانی هرم، کسری، قرخ بلاغ و قزل بره را می توان نام برد. دیگر رشته کوه بزرگ استان، تالش می باشد که به موازات کناره دریای خزر از شمال به جنوب کشیده شده است. این رشته کوه از منتهی الیه شرقی کوههای برزند آغاز و در سراسر حدود شرقی استان با افزایش تدریجی ارتفاع به طرف جنوب کشیده می شود و در خارج حدود استان سرانجام به رشته کوههای البرز می پیوندد. در رشته کوه تالش در قسمتهای مختلف خود به نامهای باغرو، پشت سارا، و پلنگا نیز نامیده می شود. رشته کوه پلنگا در حوالی دریاچه نئور از رشته اصلی منشعب و در سراسر شهرستان خلخال کشیده شده است. بلندترین نقطه این شاخه فرعی، قله ۳۳۲۲ متری آق داغ است و کوههای پلنگا، سهدی و ازناو، از دیگر قله آن می باشند. از قله دیگر رشته کوه تالش میتوان حصار بلاغی، عجم و شاه معلم را نام برد. در جدول شماره (۱-۲) مهمترین قله های استان به همراه توضیحاتی آورده شده است.

جدول شماره (۱-۲) مهمترین قله استان اردبیل

شهرستان محل استقرار	رشته اصلی	ارتفاع (متر)	نام قله
مشگین شهر	قوشا داغ	۲۸۴۵	یاغلی داغ
مشگین شهر	صلوات	۲۲۰۴	قراوول
بيله سوار	خروسلو	۱۰۹۶	خروسلو
مشگین شهر	سبلان	۴۸۱۱	سبلان
اردبیل	سبلان	۳۸۹۰	قرخ بلاغ
مشگین شهر	سبلان	۳۸۸۲	قره گونی
اردبیل	سبلان	۳۸۵۰	قزل بره
مشگین شهر	سبلان	۳۶۰۴	چال
مشگین شهر	سبلان	۳۷۸۳	ای قار
خلخال	تالش پلنگا	۳۳۲۲	آق داغ
خلخال	تالش پلنگا	۲۸۶۵	اسر خانی
خلخال	تالش پلنگا	۲۸۸۶	پلنگا
خلخال	تالش پلنگا	۲۷۱۵	سهدی
خلخال	تالش پلنگا	۲۴۱۲	از ناو
خلخال	تالش	۳۱۰۰	شاه معلم
خلخال	تالش	۲۸۵۰	بابا رشت
خلخال	تالش	۲۷۵۰	علا مجار
اردبیل	تالش - باغرو	۲۹۰۴	حصار بلاغی
خلخال	تالش - باغرو	۳۰۱۰	عجم

ماخذ: معاونت برنامه ریزی استانداری اردبیل

۱-۴- حوزه‌های آبخیز و شبکه رودخانه‌ها

وجود کوهستانهای مرتفع و قرار گرفتن آنها در مسیر جریانات هوایی مدیترانه‌ای و اطلس شمالی، پیدایش مناطقی با بیش از نه ماه پوشش برفی و دامنه‌هایی با چشمه‌های فراوان را سبب شده و این پهنه بصورت آبخیز رودخانه‌های بزرگ و کوچک متعددی در آمده است. استان اردبیل آبخیز حوضه بسته خزر بشمار می‌رود که کلیه نزولات جوی آن توسط دو شریان اصلی ارس در شمال و قزل اوزن در جنوب به دریای خزر می‌ریزند.

الف) رود ارس:

رود ارس در محدوده استان اردبیل توسط رودخانه‌های کوچک و بزرگ متعددی که از چند کیلومتر تا بالای ۲۵۰ کیلومتر طول دارند تغذیه می‌شود و از پرآب‌ترین رودهای استان می‌باشد. قسمتی از حوزه آبریز ارس شامل حوزه دره رود و بالهارود می‌باشد. این رود با ۲۸۰ کیلومتر طول و حدود ۵۵۴ میلیون متر مکعب متوسط آبدهی سالانه طویل‌ترین و پرآب‌ترین رودخانه داخلی استان اردبیل به شمار می‌رود. رودخانه دره رود که به ارس می‌ریزد، از وسیع‌ترین حوزه آبخیز برخوردار می‌باشد و قسمت اعظم کوه‌های سبلان، برزند، خروسلو، تالش، باغرو و پشت سارا آبخیز این رودخانه به شمار می‌آیند. از شاخه‌های اصلی دره رود می‌توان قره سو، بالیغلو و خیاو چای را نام برد. بالها رود یکی دیگر از رودهای مرزی ایران و جمهوری آذربایجان می‌باشد که از ارتفاعات شرقی کوه‌های برزند سرچشمه می‌گیرد. شاخه اصلی این رودخانه از شرق گرمی تا بیله‌سوار مرز مشترک ایران و جمهوری آذربایجان را تشکیل می‌دهد. از شاخه‌های فرعی بالها رود، گرمی چای، ساری قمیش، آزاد چای، شره دره و آزاد لو را می‌توان نام برد. مساحت واقع شده در حوزه عمل استان در حوزه آبریز ارس ۱۲۸۳۳ کیلومتر مربع و در حوزه آبریز بالهارود ۱۴۳۰ کیلومتر مربع می‌باشد.

ب) رود قزل اوزن:

قسمت جنوبی حوضه آبریز خزر شامل حوزه قزل اوزن می‌باشد که کوه‌های بزقوش، جنوب شرقی سهند و تالش را در برمی‌گیرد. در این قسمت نیز که منطقه نسبتاً وسیعی از جنوب استان اردبیل یعنی شهرستان خلخال را تحت پوشش دارد، وجود کوه‌های مرتفع و برف‌گیر، جاری شدن رودهای پرآبی را سبب گشته است که از طریق شریان اصلی خود یعنی قزل اوزن از استان خارج و از طریق دره سفید رود به دریای خزر می‌ریزند. مساحت واقع شده در حوزه عمل استان در حوزه آبریز قزل اوزن ۳۶۹۰ کیلومتر مربع می‌باشد.

۱-۵- دشتها

در میان رشته کوه‌ها و واحدهای توپوگرافیک یاد شده و در روند تکامل مورفولوژیک آنها، دشتهای کوچک و بزرگ متعددی بوجود آمده است، که امروزه بعنوان یکی از بسترهای مهم فعالیت‌های اقتصادی در استان بشمار می‌روند. البته بجز دشت مغان که در محل پس روی آب دریای خزر، در اثر تغییرات آب و هوای دیرینه زمین و حرکات تکتونیکی آن بعلت کوهستانی بودن منطقه بوجود آمده است، دشتهای

موجود در این استان از وسعت قابل توجهی برخوردار نمی‌باشند و عموماً بصورت جلگه‌های کوچک و بزرگ آبرفتی پایکوهی بچشم می‌خورند که از مهمترین آنها بلحاظ وسعت می‌توان به دشتهای اردبیل و مشگین‌شهر اشاره نمود.

دشت مغان ایران تنها قسمت کوچکی از دشت بزرگ مغان می‌باشد، که قسمت اعظم آن در خاک جمهوری آذربایجان قرار گرفته است. این دشت پر برکت و حاصلخیز در محدوده استان اردبیل ۳۵۰ هزار هکتار وسعت دارد که بوسیله کوههای خروسلو از جنوب، رود ارس از شمال و مرز بین‌المللی ایران و جمهوری آذربایجان از شرق محدود شده است. این دشت در آنسوی مرز تا ساحل دریاچه خزر کشیده است. دشت مغان پست ترین منطقه استان محسوب می‌شود و ۱۲۰۰ متر پائین تر از دشتهای دیگر استان و در ارتفاع ۱۰۰ متری از سطح دریا قرار دارد. دشت اردبیل در بین دامنه‌های سبلان و رشته کوه تالش و بزقوش قرار دارد. این دشت با وسعتی در حدود ۹۵ هزار هکتار در ارتفاع ۱۳۵۰ متری واقع شده است. ارتفاع دشت مشگین‌شهر ۱۱۰۰ متر و حوزه آبخیز آن ۳۹۲۱ کیلومتر مربع و مساحت دشت در حدود ۴۳۰ کیلومتر مربع است که از شمال به کوههای صلوات و از جنوب به دامنه سبلان و از شرق به اردبیل و از غرب به شهرستان اهر محدود می‌شود و رودخانه‌های مهم این دشت عبارتند از قره سو و خیاوچای که اهمیت فوق‌العاده‌ای در تولیدات باغی و تاکی منطقه مذکور دارند.

جمهوری آذربایجان



۱-۶- تقسیمات جغرافیایی بر حسب شهرستانها در سال ۱۳۸۵

بر اساس آخرین تقسیمات کشوری، استان اردبیل با وسعتی بالغ بر ۱۷۸۶۷ کیلومتر مربع حدود ۱/۰۹ درصد مساحت کل کشور را بخود اختصاص داده است. این استان به مرکزیت شهر اردبیل دارای ۹ شهرستان، ۲۱ شهر، ۲۵ بخش، ۶۶ دهستان و ۱۸۲۹ آبادی می باشد که تعداد ۱۷۰۱ آبادی دارای سکنه و تعداد ۱۲۸ آبادی خالی از سکنه بوده و به عبارت دیگر حدود ۹۳ درصد آبادیهای استان دارای سکنه و ۷ درصد دیگر نیز خالی از سکنه می باشد. مراکز شهرستانهای استان عبارت است از اردبیل، بیله سوار، پارس آباد، خلخال، گرمی، مشکین شهر، کیوی، نمین و نیر و سایر مراکز شهری استان نیز عبارت از سرعین، هیر، جعفرآباد، اصلاندوز، کلور، هشتجین، تازه کند انگوت، لاهرود، رضی، آبیگلو، عنبران و کورائیم می باشند. لازم به توضیح است که در فاصله بین دو سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ تعداد آبادیهای دارای سکنه ۶۷ عدد کاهش یافته است.

جدول شماره (۱-۳) اطلاعات مربوط به آخرین تقسیمات کشوری استان بر حسب شهرستان در سال ۱۳۸۵

شرح نام شهرستان	تعداد بخش	تعداد شهر	تعداد دهستان	مساحت (کیلومتر مربع)	تعداد آبادی		
					جمع	دارای سکنه	خالی از سکنه
اردبیل	۳	۳	۱۱	۲۴۹۸	۲۱۴	۱۸۶	۲۸
بیله سوار	۲	۲	۴	۱۷۵۸	۲۹۳	۲۷۰	۲۳
پارس آباد	۳	۲	۶	۱۳۸۳	۲۲۷	۲۱۷	۱۰
خلخال	۳	۳	۸	۲۸۰۰	۱۵۰	۱۴۲	۸
مشکین شهر	۴	۳	۱۲	۳۸۲۵	۳۱۴	۲۷۹	۳۵
مغان	۳	۲	۹	۲۰۵۹	۳۳۳	۳۱۸	۱۵
کوثر	۲	۱	۴	۱۲۹۳	۱۰۴	۱۰۰	۴
نمین	۳	۳	۷	۱۰۳۷	۹۴	۹۲	۲
نیر	۲	۱	۵	۱۲۱۴	۱۰۰	۹۷	۳
جمع	۲۵	۲۱	۶۶	۱۷۸۶۷	۱۸۲۹	۱۷۰۱	۱۲۸

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

منطقه اردبیل دست کم از هزاره ششم قبل از میلاد مسکون بوده است. بر اساس پژوهش های مقدماتی باستان شناسی، سراسر منطقه از تپه های باستانی یا به عبارت دیگر مناطق استقراری که روزگاری دژ یا شهرک یا روستا بوده اند، پوشیده است. کاوش های مقدماتی در برخی از نواحی اردبیل به ویژه در قسمت های شمالی و شرقی آن نشان می دهد که اردبیل و بطور کلی شرق آذربایجان از کانونهای مهم فرهنگ مگالی تیک یا سنگ افراستی بوده است. مردم مگالی تیک شرق آذربایجان که ماهیت قومی آنها می باید از عناصر کاسی و هوری بوده باشد دهها اثر مگالی تیک پر ارزش از خود به یادگار گذاشته اند. کشفیات اخیر در محوطه باستانی «شهر یثری» مشکین شهر، پرتو تازه ای به تمدن و فرهنگ هشت هزار ساله اقوام ساکن در اردبیل و اطراف آن افکنده است و انتشار نتیجه کشفیات می تواند ارتباط تمدن و فرهنگ مگالی تیک اردبیل را با دیگر مناطق ایران و آذربایجان تاریخی و قفقاز و شرق آسیای صغیر مشخص نماید. بنظر می رسد که تصاویر هیکل های سنگی «شهر یثری» با تصاویر هیکل ها و سرهای آدمیانی که بر روی اجاق های نعل اسبی ایغدیر (ایگدیر در شمال شرق ترکیه) در نزدیکی مرز ایران و ارمنستان نقش بسته، شباهت زیادی دارد.

در اردبیل از عصر مفرغ نیز آثار ارزنده ای کشف شده است، شمشیرهای مسی، خنجرهای مختلف، تیر و سرنیزه، حلقه برای گرفتن زه کمان و تیردان های مسی، تبر از نوع تبری که در لرستان پیدا شده و باستان شناسان قدمت آنرا قریب سه هزار سال قبل از میلاد معین کرده اند. اشیاء مفرغی اردبیل غالباً از مفرغ های لرستان ساده ترند و احتمال داده می شود که از حیث قدمت زمان، مقدم بر آنها باشند.

در اواخر دوره مفرغ و بطور قطع در اواخر هزاره چهارم قبل از میلاد دو مهاجرت تاریخی از کرانه غربی دریای خزر و دره ارس به حوالی روسیه و فلسطین و کوه های زاگرس صورت گرفته است. این مهاجرت ها را مدارک باستان شناسی تأیید و تصدیق می نماید. به احتمال قوی دست کم خاستگاه یکی از عناصر مهاجر یعنی کاسی ها که در کوهپایه های زاگرس مرکزی در حدود لرستان و کرمانشاه اسکان یافتند اردبیل و نواحی اطراف آن بوده است.

بر طبق کاوشهای میراث فرهنگی در استان اردبیل (تپه نادری اردبیل) آثاری از دوره مفرغ پیدا شده اند که ۵ هزار سال قدمت دارند. مدنیت این محل مربوط به تمدن کل آذربایجان است بطوریکه قدمت این تمدن حداقل به دو هزار سال قبل از آمدن آریایی ها به فلات آذربایجان و ایران مربوط می گردد.

در خصوص ارتباط مهاجرت دوم با ناحیه اردبیل می توان گفت که عناصر مهاجر یعنی عناصری که در منابع تاریخی از آنها بعنوان هوری- هیتی نام برده شده است از اقوام مگالی تیک بوده و از لحاظ نام شناسی «حور»، «هیر» در اردبیل و هوراند در ۴۸ کیلومتری شمال اهر با نام قوم هوری در ارتباط است.

ناحیه اردبیل به احتمال بسیار قوی در عصر مفرغ در حوزه فرهنگ بزرگ و شگفت انگیز (کورا-ارس) قرار داشته است. این فرهنگ که از هزاره چهارم قبل از میلاد آغاز و تا هزاره سوم قبل از میلاد را در بر می گیرد از ناشناخته ترین فرهنگ هایی است که مرتبط با شمال غرب ایران و کشورهای گرجستان، آذربایجان، ارمنستان و شمال شرق ترکیه بوده و این مناطق را در بر می گرفته است. پژوهش های انجام یافته اخیر نشان داده است که محوطه های آق توره در پارس آباد (شمال شرق اردبیل) که شامل تعدادی اشیاء از دوره مفرغ است با نفوذ فرهنگ (کورا-ارس) در نواحی شرقی آذربایجان در رابطه می باشد.

چنانچه از گزارش جغرافی دانان و مورخان دوره اسلامی بر می آید اردبیل در اواخر دوره ساسانی مرکز آذربایجان و به تعبیر وسیع مرکز «کوست اباختر» یا «کوست آتورپاتکان» بوده است. کوست آتورپاتکان که موسی خورنی در جغرافیای خود از آن بعنوان کوست کپکوه (قفقاز) نام برده است از سرزمین های زیر (استانها) تشکیل شده بود:

- ۱- آتورپاتکان ۲- ارمن (هایک) ۳- اری (ری) ۴- گلان و شنجان (گیلان و زنجان) ۵- رن (الوانک یا اران یا آلبانیا)
- ۶- بلسکان (بلاسجان، در منابع عربی دشت مغان یا میل مغان امروزی) ۷- دلمونک (دیلمان)
- ۸- دمباوند (دماوند) ۹- تبرستان (مازندران) ۱۰- رون (رویان در جنوب دریای خزر) ۱۱- سیسکان (سیونیک در شمال رود ارس تا دریاچه گولی گول در ارمنستان) ۱۲- آمل (آمل در مازندران) ۱۳- ورجان (گرجستان)

اما نام اردبیل در قدیم چه تلفظی داشته دقیقاً معلوم نیست. آقای به آذین بر این باور است که چون نام اردبیل در منظومه ویس و رامین که منصوب به دوره اشکانی است آمده لذا نام اردبیل در دوره اشکانی موجود بوده است و وجود نام اردبیل در دوره اشکانی مورد قبول است. اردبیل در طول قرون نخستین اسلامی یعنی از سال ۲۲ هجری قمری تا قرن چهارم به مانند عصر ساسانی همچنان کرسی نشین آذربایجان بود.

نام اردبیل در منابع تاریخی بعد از اسلام به صورتهای اردویل (حدود العالم)، اردبیل (تقویم البلدان ابوالفدا) و بیشتر به صورت اردبیل در اغلب آثار جغرافی دانان مسلمان (ابن خرد اذبه، ابن رسته، یعقوبی و ...) آمده است. نام اردبیل به صورت کنونی اش در اکثر سکه هایی که در قرون چهارم الی هشت در این شهر ضرب شده (به استثنای سکه ابوبکر بن محمد) تکرار شده است. مورخ ارمنی «لووند» در پایان قرن هشتم میلادی (قرن دوم هجری) نام اردبیل را بصورت «ارت ویت» ضبط کرده که بعدها به ظن مارکوارت «ارت ویل» شده است (یوزف مارکوارت. ایران شهر، ۲۰۶) تا آنجایی که منابع موجود نشان می دهند نام اردبیل یا اردویل در هیچ نوشته ای به صورت «آرتاویل» نیامده است بلکه این صورت، هیئت بازسازی شده «اردویل» منابع بعد از اسلام می باشد.

۱-۸- زبان و گویش های منطقه اردبیل

قبل از مهاجرت آریایی ها به فلات ایران، مردمی در این سرزمین زندگی می کردند که بومی محل بودند و به زبان خود سخن می گفتند. برخی از محققان آمدن آریایی ها را به این منطقه از بیست تا چهارده قرن قبل از میلاد می دانند ولی تحقیقات دیگری که در این منطقه صورت گرفته است حکایت از آن دارد که پنج هزار سال پیش قوم اورارتو که محققان آنرا شاخه هایی از نژاد آریایی می دانند در این ناحیه، یعنی منطقه ای که در جنوب کوههای قفقاز از ارمنستان تا کردستان و خلخال و سراب (در شرق و جنوب اردبیل) واقع است زندگی می کردند. زبانهای باستانی را با آن که در اصل و ریشه یکی بوده است به سه شکل پارسی قدیم، اوستایی و پهلوی منقسم می دانند و بیشتر زبانهای کنونی ایران را شاخه های دگرگون گشته آنها می پندارند. زبان اوستایی از آن جهت که اوستا کتاب دینی و مقدس زردشت بدان نوشته شده است بزبان

اوستایی معروف گردیده است. این پیامبر ایران باستان از آذربایجان و به احتمال قریب به یقین از مغان اردبیل و دامنه های کوه سبلان برخاسته که زبان رایج در آن زمان زبان مادها بود به این ترتیب می توان گفت که زبان اوستایی قدیمترین زبان آریایی است که احیاناً اردبیلیهای باستان بدان سخن گفته اند. بعدها چون مادها شکست خوردند زبان پارسی بر اثر تسلط هخامنشیان، در آذربایجان نفوذ یافت ولی ساکنان این منطقه زبان پیشین خود را حفظ کردند و حتی سلوکیها و اشکانیان و ساسانیان نیز به زبان آذری که همان زبان مادی آمیخته با لغاتی از زبان بومیان پیشین بود سخن می گفتند.

زبان ترکی ره آورد ترکان است که با نفوذ تدریجی آنها در این منطقه کم کم رایج گشته است. طوایف ترک نژاد برای بدست آوردن مراتع و چراگاه بسمت ایران آمدند ولی با اقتداری که دولتهای اشکانی و ساسانی داشتند اجازه ورود به ایران نمی یافتند بعد از انقراض ساسانیان قبایل ترک بداخل ایران نفوذ کردند بعضی ها چنین پنداشته اند که شاه اسماعیل صفوی این زبان را رواج داد و آنرا زبان مردم آذربایجان نمود در حالیکه در زمان او بیش از یکصد سال از آزادی و توطن قزلباشها در آن نواحی می گذشت و لذا وقتیکه شاه اسماعیل قیام کرد زبان ترکی بین مردم آذربایجان شایع بوده و عامه مردم نیز بدان سخن می گفتند .

۱-۹- دین و مذهب:

ساکنان باستانی اردبیل که از طایفه ماد و بازماندگان بومیان اولیه بوده اند و مذهب هورمزد پرستی داشته اند. هنگامی که زردشت قیام کرد و در دشت مغان و اردبیل و دامنه های سبلان به تبلیغ احکام دین خود پرداخت جمعی از مردم به آئین وی گرویدند. از نوشته مورخان چنین بر می آید که زردشت هورمزد پرستی را از اباطیل و اوهام زدود و آئین زردشت همان دین اصلاح شده مردم باستان شد. در این صورت باید قبول کرد که دین مذکور مثل آیین زردشت مبتنی بر ثنویت بوده و در مقابل هورمزد که آفریننده نور و نیکی ها بوده است به وجود خبیثی نیز اعتقاد داشته اند که خالق بدیها و تاریکیها بوده است و زردشت پس از آنکه آن دین را از خرافات پاک ساخته این دو منشاء قدرت را به نامهای «اهورامزدا» و «انگره مینیو» یا اهریمن معرفی کرده است .

پس از آنکه مرزهای اردبیل به دست سپاه اسلام گشوده شد دین اسلام با استقبال مردم روبرو گردید و اسلام جانشین آیین گذشته شد. به طوریکه اولین مسجد جامع این شهر در سال ۳۵ یا ۳۶ هجری به وسیله اشع بن القیس الکندی ساخته شد و اعتقاد به وجود یگانه حضرت باریتعالی، جانشین ثنویت کیش زردشتی گردید مردم در اندک زمانی به احکام قرآن و اصول دیانت جدید آشنایی یافتند و علماء آنان را به وظایف و تکالیف شرعی آگاه ساختند.

در اردبیل نیز مانند سایر بلاد اسلامی مذهب رایج آئین شافعی بود ولی کسانی به خاندان حضرت علی ارادت می ورزیدند و هر وقت مقتضیات زمان برای ترویج کیش علوی مساعد می گشت به تبلیغ تشیع می پرداختند. بعدها با نفوذ و قدرتی که فرزندان شیخ صفی الدین به دست آوردند، شیعه گری رواج یافت و شیخ جنید و شیخ حیدر صفوی، جد و پدر شاه اسماعیل اول، در زمان خود به حمایت از آن مذهب برخاستند و خود شاه اسماعیل نیز پس از آنکه بر اریکه قدرت تکیه زد، آن را مذهب رسمی ایرانیان گردانید. از آن تاریخ مردم این شهر مذهب تشیع اختیار کردند و اکنون نیز بدان مذهب هستند و تنها بخش کوچکی از جمعیت شهرستان های نمین و خلخال اهل تسنن هستند که اکثراً مهاجرینی هستند که از سایر نقاط کشور به این منطقه مهاجرت داده شده اند.

محیط زیست به طور معمول تحت تاثیر فعالیت ها و تحرکات انسانی و طبیعی قرار دارد. فعالیتها و تحرکات انسانی می تواند شامل استقرار و تراکم جمعیت در بعضی مکان های خاص مانند شهرها، مناطق ویژه اقتصادی و یا کشاورزی باشد. از سوی دیگر برخی از تحرکات طبیعت نیز مانند سیلاب ها بر روی محیط زیست تاثیر می گذارند.

در بخش محیط زیست آنچه مد نظر قرار دارد این است که تا حد امکان، فعالیت ها و تحرکات انسانی و طبیعی تحت کنترل در آید که بعنوان نمونه می توان به حفظ و احیای منابع محیط زیست (آب و هوا، خاک، جنگل و تنوع زیستی)، بهره برداری صحیح و پایدار از منابع موجود، ارتقای فرهنگ زیست محیطی در سطح جوامع و یا ترسیم اثرات فعالیت های گذشته بر محیط زیست اشاره کرد.

اهمیت محیط زیست در دو دهه اخیر خصوصاً با پیدایش الگوی توسعه پایدار موجب گردیده تا محیط زیست در تهیه و تدوین برنامه های سوم و چهارم توسعه و چشم انداز بیست ساله کشور از جایگاه ویژه ای برخوردار گردد و بعنوان یک موضوع فرابخشی موقعیت نوینی را در نظام برنامه ریزی بخود گیرد. به رغم فعالیتهای متفاوت در فرابخش محیط زیست به دلیل ضعف های بنیادی نتایج حاصل از اجرای سیاست ها فاصله زیاد و قابل توجهی با فرایندهای تنش و تخریب در زیست بوم های منطقه دارد لذا ضروری است برای رفع کمبودها و جبران ضعف ها، اقدامات جدی و اساسی در طول برنامه پنجم توسعه و برنامه های آتی توسعه کشور به عمل آید و مقابله با آثار مخرب فعالیتهای انسان بر زیست بومها و رفع یا تقلیل آنها مورد توجه خاص مدیران قرار گیرد. از جمله سیاستهای اصلی در حفاظت از محیط زیست ادغام ملاحظات زیست محیطی در فرایند تصمیم گیریهای توسعه ای است که با هدف تصحیح و کاهش آثار و پیامدهای سوء آنها (صنعت، کشاورزی و امور زیربنایی) بر فرآیندهای اکولوژیک می باشد.

۱-۱۰-۱- وضعیت زیستگاه ها و محیط های طبیعی استان

مناطق تحت مدیریت حفاظتی استان اردبیل در سال ۱۳۸۴ شامل ۲ منطقه حفاظت شده و ۲ اثر طبیعی ملی بوده که جمعاً با مساحتی بالغ بر ۷۵۸۰۵ هکتار در حدود ۴/۳ درصد از مساحت کل استان را بخود اختصاص داده و در محدوده مناطق حفاظت شده مجموعاً تعداد ۵۱ آبادی دارای سکنه واقع گردیده است. در مقایسه با سایر استانهای مشابه وسعت مناطق حفاظت شده در استان بسیار ناچیز است.

الف) منطقه حفاظت شده لیسار(نئور)

این منطقه با وسعت ۴۰۶۲ هکتار در بخشی از فولادلوی جنوبی شهرستان اردبیل تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان قرار گرفته و در حدود ۵/۳۶ درصد از وسعت مناطق حفاظت شده و اثر طبیعی ملی استان را بخود اختصاص داده و ۲ آبادی دارای سکنه نیز در محدوده این منطقه واقع گردیده است.

ب) منطقه حفاظت شده و شکار ممنوع آق داغ

این منطقه بعنوان بزرگترین منطقه حفاظت شده و شکار ممنوع استان با وسعت ۶۴۰۰۰ هکتار در شهرستان خلخال تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان قرار گرفته و در حدود ۸۴/۴۳ درصد از وسعت مناطق حفاظت شده و اثر طبیعی ملی استان را بخود اختصاص داده و ۴۹ آبادی دارای سکنه نیز در محدوده این منطقه قرار گرفته است.

ج) اثر طبیعی ملی سبلان

ارتفاعات بالای ۳۶۰۰ متری کوه سبلان بعنوان اثر طبیعی ملی حفاظت شده استان تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان درآمده و با ۶۶۴۳ هکتار حدود ۸/۷۶ درصد از وسعت مناطق حفاظت شده و اثر طبیعی استان را بخود اختصاص داده است.

این اثر طبیعی ملی در بخش مرکزی شهرستان خلخال با وسعت ۱۱۰۰ هکتار تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان قرار گرفته و در حدود ۱/۴۵ درصد مناطق چهارگانه تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان را بخود اختصاص داده است .

۱-۱۰-۲- وضعیت حیات وحش استان

بر اساس بررسی های بعمل آمده توسط اداره کل حفاظت محیط زیست استان در مناطق حفاظت شده و آثار طبیعی ملی استان (منطقه شکار ممنوع آق داغ- سبلان- گندیشمین- پارس آباد- تالابها) تعداد ۱۴ گونه حیوانات وحشی به این شرح مشاهده گردیده است: کل و بز کوهی (پاژن)، خرس قهوه ای ، گرگ، گراز وحشی ، روباه، خرگوش، گربه وحشی، قوچ و میش ارمنی، جوجه تیغی، موش مغان، زنگوله بال، تشی، پلنگ و سمور جنگلی.

براساس اطلاعات حاصل از بازسازی داده های جمعیتی بدست آمده از نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۶۵ (که در آن زمان استان اردبیل جزئی از استان آذربایجان شرقی بحساب می آمد.) جمعیت استان در سال ۱۳۶۵ معادل ۱۰۴۶۲۳۷ نفر بوده است و از این تعداد ۴۴۴۶۱۲ نفر معادل ۴۲/۵ درصد ساکن در نقاط شهری و ۶۰۱۶۲۵ نفر معادل ۵۷/۵ درصد ساکن در نقاط روستایی بوده اند.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۲-۱) استان اردبیل در این دوره ۲/۱ درصد از کل جمعیت کشور، ۱/۴ درصد از جمعیت شهری کشور و ۳/۲ درصد جمعیت روستایی کشور را به خود اختصاص داده است. همچنین براساس بررسی های انجام شده در جدول شماره (۲-۳) این استان از نظر جمعیتی رتبه یازدهم را در کشور دارا بوده است.

براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ تعداد جمعیت ساکن در استان به ۱۱۶۷۷۹۸ نفر افزایش یافته است که از این تعداد ۵۸۳۰۰۲ نفر معادل ۴۹/۹ درصد در نقاط شهری و ۵۸۴۷۹۶ نفر معادل ۵۰/۱ درصد در نقاط روستایی ساکن بوده اند. در این دوره تقریباً نسبت شهرنشینی و روستانشینی در حال نزدیک شدن به یکدیگر و به یک اندازه بوده است. در این مقطع سهم جمعیتی استان اردبیل از جمعیت کل کشور معادل ۱/۹ درصد، از کل جمعیت شهری کشور ۱/۵ درصد و از جمعیت روستایی کل کشور ۲/۷ درصد بوده است. در این دوره نیز استان اردبیل جایگاه یازدهم را از نظر سهم جمعیتی در کل کشور دارا بوده است.

روند رشد جمعیت در دهه بعد نیز ادامه یافته و جمعیت استان در آخرین دوره سرشماری عمومی نفوس و مسکن در آبان ماه سال ۱۳۸۵ به ۱۲۲۵۳۴۸ نفر افزایش یافته است.

در این دوره میزان شهرنشینی نسبت به دوره های قبل افزایش یافته و نقاط روستایی استان همانند سایر نقاط روستایی کشور جمعیت خود را به نفع نقاط شهری از دست داده اند. بطوریکه ۷۱۵۵۹۷ نفر معادل ۵۸/۴ درصد ساکن نقاط شهری و ۵۰۹۳۸۸ نفر معادل ۴۱/۵۷ درصد ساکن نقاط روستایی بوده و ۳۶۳ نفر معادل

۰/۰۳ درصد نیز جمعیت غیر ساکن استان را شامل شده اند. در آخرین دوره سرشماری عمومی نفوس و مسکن سهم جمعیتی استان اردبیل از کل جمعیت کشور به ۱/۷ درصد کاهش یافته است. سهم جمعیت شهری این استان از کل جمعیت شهری کشور با نسبت ۱/۵ درصد ثابت مانده و سهم جمعیت روستایی استان از کل جمعیت روستایی کشور به ۲/۳ درصد کاهش یافته است. در این مقطع استان اردبیل از نظر جمعیتی رتبه دهم را در کل کشور به خود اختصاص داده است.

جدول (۱-۲) تعداد جمعیت ساکن در استان اردبیل به تفکیک نقاط شهری و روستایی طی دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ (نفر)

۱۳۸۵		۱۳۷۵		۱۳۶۵		شرح
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۵۸/۴۰	۷۱۵۵۹۷	۴۹/۹	۵۸۳۰۰۲	۴۲/۵	۴۴۴۶۱۲	نقاط شهری
۴۱/۵۷	۵۰۹۳۸۸	۵۰/۱	۵۸۴۷۹۶	۵۷/۵	۶۰۱۶۲۵	نقاط روستایی
۰/۰۳	۳۶۳	-	-	-	-	غیر ساکن
۱۰۰	۱۲۲۵۳۴۸	۱۰۰	۱۱۶۷۷۹۸	۱۰۰	۱۰۴۶۲۳۷	کل استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

جدول (۲-۲) تعداد جمعیت ساکن در استان اردبیل و مقایسه با کل کشور به تفکیک نقاط شهری و روستایی طی دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ (نفر)

۱۳۸۵			۱۳۷۵			۱۳۶۵			شرح
نسبت جمعیت استان به کل کشور (درصد)	استان اردبیل	کل کشور	نسبت جمعیت استان به کل کشور (درصد)	استان اردبیل	کل کشور	نسبت جمعیت استان به کل کشور (درصد)	استان اردبیل	کل کشور	
۱/۵	۷۱۵۵۹۷	۴۸۲۴۵۰۷۵	۱/۵	۵۸۳۰۰۲	۳۸۲۰۴۹۶۰	۱/۵	۴۴۴۶۱۲	۲۹۰۷۸۲۰۵	نقاط شهری
۲/۳	۵۰۹۳۸۸	۲۲۱۲۳۰۵۴	۲/۷	۵۸۴۷۹۶	۲۱۸۵۰۹۹۸	۳/۰	۶۰۱۶۲۵	۲۰۳۶۵۹۸۹	نقاط روستایی
۰/۳	۳۶۳	۱۰۴۷۱۷	-	-	-	-	-	-	غیر ساکن
۱/۷	۱۲۲۴۹۸۵	۷۰۴۷۲۸۴۶	۱/۹	۱۱۶۷۷۹۸	۶۰۰۵۵۹۵۸	۲/۱	۱۰۴۶۲۳۷	۴۹۴۴۴۱۹۴	-

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

جدول (۲-۳) تعیین جایگاه استان اردبیل از نظر سهم جمعیتی در کل کشور طی مقاطع آماری

۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ (نفر)

۱۳۸۵		۱۳۷۵		۱۳۶۵		شرح
درصد	تعداد (نفر)	درصد	تعداد (نفر)	درصد	تعداد (نفر)	
۵/۱	۳۵۲۷۲۶۷	۵/۵	۳۳۲۵۸۸۴	۶/۲	۳۰۴۴۳۶۰	آذربایجان شرقی
۴/۱	۲۸۳۱۷۷۹	۴/۲	۲۴۹۶۳۱۹	۴/۰	۱۹۹۰۸۰۰	آذربایجان غربی
۱/۷	۱۲۰۹۹۶۸	۱/۹	۱۱۶۷۷۹۸	۲/۱	۱۰۴۶۲۳۷	اردبیل
۶/۵	۴۴۹۹۳۲۷	۶/۵	۳۹۲۳۲۵۵	۶/۶	۳۲۷۱۷۱۴	اصفهان
۰/۸	۵۳۰۴۶۴	۰/۸	۴۸۷۸۸۶	۰/۸	۳۸۱۰۰۵	ایلام
۱/۳	۸۶۶۴۹۰	۱/۲	۷۴۳۶۷۵	۱/۲	۶۰۵۱۷۱	بوشهر
۱۹/۲	۱۳۲۸۱۸۵۸	۱۷/۲	۱۰۳۴۳۹۶۳	۱۶/۴	۸۰۹۷۵۸۷	تهران
۱/۲	۸۴۳۷۸۴	۱/۳	۷۶۱۱۶۸	۱/۳	۶۴۲۸۹۹	چهارمحال و بختیاری
۱۰/۰	۶۹۰۸۴۷۸	۱۰/۰	۵۹۸۸۰۲۹	۱۰/۶	۵۲۲۸۳۲۸	خراسان
۶/۱	۴۱۹۲۵۹۸	۶/۲	۳۷۴۸۳۲۵	۵/۴	۲۶۸۲۵۰۰	خوزستان
۱/۴	۹۴۲۸۱۸	۱/۵	۹۰۰۷۵۹	۱/۶	۷۸۵۹۵۵	زنجان
۰/۸	۵۷۰۸۳۵	۰/۸	۵۰۱۴۴۷	۰/۸	۴۱۹۴۰۵	سمنان
۳/۴	۲۳۴۹۰۴۹	۲/۹	۱۷۲۲۵۶۶	۲/۵	۱۲۱۳۱۳۷	سیستان و بلوچستان
۶/۱	۴۲۲۰۷۲۱	۶/۴	۳۸۱۷۱۲۳	۶/۴	۳۱۴۷۷۰۷	فارس
۱/۶	۱۱۲۷۷۳۴	۱/۶	۹۶۸۲۵۷	۱/۶	۷۹۵۳۴۷	قزوین
۱/۵	۱۰۳۶۷۱۴	۱/۴	۸۵۳۰۴۴	۱/۲	۶۱۵۶۲۸	قم
۲/۰	۱۴۱۶۳۳۴	۲/۲	۱۳۴۶۴۸۳	۲/۲	۱۰۸۰۳۶۴	کردستان
۳/۷	۲۵۸۴۸۳۴	۳/۳	۲۰۰۴۳۴۵	۳/۳	۱۶۱۰۲۲۲	کرمان
۲/۷	۱۸۴۲۴۵۷	۳/۰	۱۷۷۸۵۲۵	۳/۰	۱۴۸۶۷۳۶	کرمانشاه
۰/۹	۶۲۱۴۲۸	۰/۹	۵۴۲۸۰۳	۰/۸	۴۱۶۷۶۸	کهگیلویه و بویراحمد
۲/۳	۱۵۹۳۰۵۵	۲/۴	۱۴۲۶۳۸۸	۲/۳	۱۱۳۹۷۲۵	گلستان
۳/۴	۲۳۸۱۰۶۳	۳/۷	۲۲۴۱۸۹۷	۴/۲	۲۰۸۱۸۶۱	گیلان
۲/۴	۱۶۸۹۶۵۰	۲/۶	۱۵۸۴۴۳۲	۲/۸	۱۳۵۹۸۰۴	لرستان
۴/۲	۲۸۹۳۰۸۷	۴/۳	۲۶۰۲۲۸۸	۴/۶	۲۲۷۵۸۸۳	مازندران
۱/۹	۱۳۲۶۸۲۶	۲/۰	۱۲۲۸۷۸۶	۲/۲	۱۰۸۸۴۹۷	مرکزی
۲/۰	۱۳۶۵۳۷۷	۱/۸	۱۰۶۲۱۵۵	۱/۶	۷۷۰۸۳۰	هرمزگان
۲/۴	۱۶۷۴۵۹۵	۲/۸	۱۶۷۷۹۵۷	۳/۰	۱۴۹۶۹۹۳	همدان
۱/۴	۹۵۸۳۲۳	۱/۳	۸۱۰۴۰۱	۱/۴	۶۶۸۷۳۱	یزد
۱۰۰/۰	۶۹۲۸۶۹۱۳	۱۰۰/۰	۶۰۰۵۵۹۵۸	۱۰۰/۰	۴۹۴۴۴۱۹۴	کل کشور

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

شهرستان اردبیل در مقاطع آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ به ترتیب ۳۷/۶، ۳۹/۸ و ۴۴/۸ درصد از جمعیت استان را به خود اختصاص داده است. مرکزیت اداری-سیاسی شهر اردبیل و قرار گرفتن آن در کانون شبکه خدمات استان از عمده ترین دلایل جذب جمعیت در شهرستان اردبیل است. پس از اردبیل شهرستان مشگین شهر طی دو مقطع آماری ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ به ترتیب با دارا بودن ۱۵/۶ و ۱۴/۲ درصد از کل جمعیت استان، در رده دوم قرار داشته است. اما در آخرین دوره سرشماری در سال ۱۳۸۵ شهرستان پارس آباد با دارا بودن ۱۳/۴ درصد جمعیت استان در جایگاه دوم قرار گرفته و شهرستان مشگین شهر با ۱۳ درصد رده سوم را به خود اختصاص داده است.

شهرستان نیر در هر سه مقطع کمترین تعداد جمعیت را دارا بوده است. این شهرستان در مقطع آماری ۱۳۸۵ حدود ۱/۹ درصد از جمعیت استان را به خود اختصاص داده است.

بررسی نحوه توزیع و پراکنش جمعیت در هر یک از شهرستان های استان اردبیل به تفکیک نقاط شهری و روستایی در جدول شماره (۲-۵) نشان می دهد در هر سه مقطع بیش از ۷۰ درصد جمعیت شهرستان اردبیل در نقاط شهری این شهرستان ساکن بوده اند. این شهرستان کمترین نسبت روستا نشینی را در کل استان به خود اختصاص داده است. از مجموع ۵۴۸۸۳۲ نفر جمعیت ساکن در این شهرستان ۷۷/۵ درصد ساکن نقاط شهری و ۲۲/۵ درصد ساکن نقاط روستایی بوده اند. کمترین نسبت شهر نشینی (یا به عبارت دیگر تمرکز جمعیت در نقاط شهری) طی دو مقطع آماری ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ در شهرستان نیر مشاهده می شود. اما در آخرین دوره سرشماری عمومی نفوس و مسکن، شهرستان کوثر کمترین نسبت شهر نشینی را در استان به خود اختصاص داده است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۲-۵) بیشترین نسبت روستا نشینی طی دو مقطع آماری ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ در شهرستان نیر و در مقطع آماری ۱۳۸۵ در شهرستان کوثر مشاهده می شود. از مجموع ۲۸۷۲۱ نفر جمعیت ساکن در شهرستان کوثر در این مقطع ۷۴/۷ درصد ساکن نقاط روستایی و ۲۵/۳ درصد ساکن نقاط شهری بوده اند.

جدول (۲-۴) تعداد جمعیت ساکن در استان اردبیل به تفکیک شهرستان طی دوره های آماری

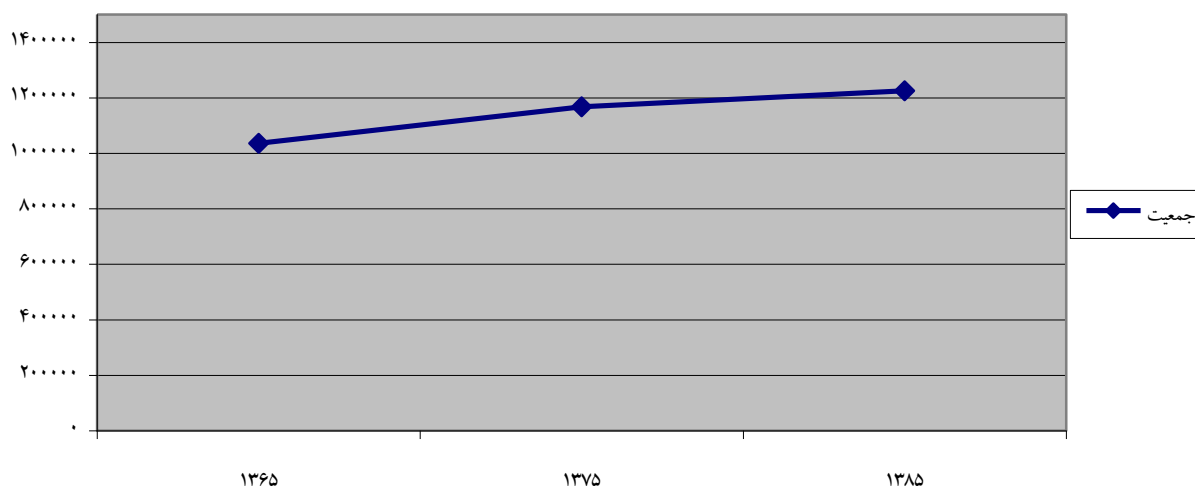
۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ (نفر)

۱۳۸۵		۱۳۷۵		۱۳۶۵		شرح
درصد	تعداد (نفر)	درصد	تعداد (نفر)	درصد	تعداد (نفر)	
۴۴/۸	۵۴۸۸۳۲	۳۹/۸	۴۶۴۴۰۶	۳۷/۶	۳۹۳۹۰۷	اردبیل
۴/۵	۵۵۰۲۶	۵/۱	۵۹۳۴۵	۴/۹	۵۱۱۴۲	بيله سوار
۷/۷	۹۵۰۰۵	۹	۱۰۵۰۸۰	۹/۸	۱۰۲۴۰۸	خلخال
۱۳	۱۵۹۲۴۲	۱۴/۲	۱۶۶۱۷۰	۱۵/۶	۱۶۳۶۶۳	مشگین شهر
۷/۴	۹۱۲۷۰	۸/۷	۱۰۱۹۲۷	۹/۳	۹۷۸۷۹	مغان
۱۳/۴	۱۶۴۵۷۷	۱۱/۹	۱۳۸۸۸۷	۸/۷	۹۰۷۶۲	پارس آباد
۲/۳	۲۸۷۲۱	۲/۹	۳۳۵۴۶	۳/۸	۳۹۵۳۷	کوثر
۴/۹	۵۹۶۴۰	۵/۸	۶۷۹۲۳	۶/۵	۶۷۶۱۶	نمین
۱/۹	۲۳۰۳۵	۲/۶	۳۰۵۱۴	۳/۸	۳۹۳۲۳	نیر
۱۰۰	۱۲۲۵۳۴۸	۱۰۰	۱۱۶۷۷۹۸	۱۰۰	۱۰۴۶۲۳۷	کل استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰.

۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

نمودار شماره (۱) جمعیت استان در سالهای ۱۳۶۵-۱۳۷۵-۱۳۸۵



جدول (۲-۵) تعداد جمعیت ساکن در شهرستانهای استان اردبیل به تفکیک نقاط شهری و روستایی طی دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ (نفر)

۱۳۸۵					۱۳۷۵					۱۳۶۵					شرح
روستایی		شهری		کل	روستایی		شهری		کل	روستایی		شهری		کل	
درصد	تعداد	درصد	تعداد		درصد	تعداد	درصد	تعداد		درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۲۲/۵	۱۲۳۲۶۴	۷۷/۵	۴۲۵۵۶۸	۵۴۸۸۳۲	۲۵/۳	۱۱۷۳۱۶	۷۴/۷	۳۴۷۰۹۰	۴۶۴۴۰۶	۲۶/۸	۱۰۵۶۰۸	۷۳/۲	۲۸۸۲۹۹	۳۹۳۹۰۷	اردبیل
۶۱/۲	۳۳۶۶۸	۳۸/۸	۲۱۳۵۸	۵۵۰۲۶	۶۷/۸	۴۰۲۲۹	۳۲/۲	۱۹۱۱۶	۵۹۳۴۵	۷۲/۶	۳۷۱۴۲	۲۷/۴	۱۴۰۰۰	۵۱۱۴۲	بيله سوار
۴۹/۷	۴۷۲۶۴	۵۰/۲	۴۷۷۴۰	۹۵۰۰۵	۵۷/۸	۶۰۷۴۱	۴۲/۲	۴۴۳۳۹	۱۰۵۰۸۰	۶۹/۲	۷۰۸۵۴	۳۰/۸	۳۱۵۵۴	۱۰۲۴۰۸	خلخال
۵۶/۷	۹۰۳۵۹	۴۳/۰	۶۸۵۲۱	۱۵۹۲۴۲	۶۶/۶	۱۱۰۷۲۱	۳۳/۴	۵۵۴۴۹	۱۶۶۱۷۰	۷۶/۱	۱۲۴۶۲۰	۲۳/۹	۳۹۰۴۳	۱۶۳۶۶۳	مشگین شهر
۶۶/۳	۶۰۵۲۱	۳۳/۷	۳۰۷۴۹	۹۱۲۷۰	۷۱/۴	۷۲۷۵۵	۲۸/۶	۲۹۱۷۲	۱۰۱۹۲۷	۷۸/۹	۷۷۲۶۱	۲۱/۱	۲۰۶۱۸	۹۷۸۷۹	مغان
۴۷/۶	۷۸۳۵۰	۵۲/۴	۸۶۲۲۷	۱۶۴۵۷۷	۵۴/۴	۷۵۵۶۴	۴۵/۶	۶۳۳۲۳	۱۳۸۸۸۷	۶۵/۳	۵۹۲۸۲	۳۴/۷	۳۱۴۸۰	۹۰۷۶۲	پارس آباد
۷۴/۷	۲۱۴۶۰	۲۵/۳	۷۲۶۱	۲۸۷۲۱	۷۹/۷	۲۶۷۴۱	۲۰/۳	۶۸۰۵	۳۳۵۴۶	۸۴/۵	۳۳۴۱۶	۱۵/۵	۶۱۲۱	۳۹۵۳۷	کوثر
۶۳/۳	۳۷۷۸۱	۳۶/۷	۲۱۸۵۹	۵۹۶۴۰	۸۱/۴	۵۵۳۰۶	۱۸/۶	۱۲۶۱۷	۶۷۹۲۳	۸۶/۶	۵۸۵۶۸	۱۳/۴	۹۰۴۸	۶۷۶۱۶	نمین
۷۲/۶	۱۶۷۲۱	۲۷/۴	۶۳۱۴	۲۳۰۳۵	۸۳/۳	۲۵۴۲۳	۱۶/۷	۵۰۹۱	۳۰۵۱۴	۸۸/۷	۳۴۸۷۴	۱۱/۳	۴۴۴۹	۳۹۳۲۳	نیر
۴۱/۶	۵۰۹۳۸۸	۵۸/۴	۷۱۵۵۹۷	۱۲۲۵۳۴۸	۵۰/۱	۵۸۴۷۹۶	۴۹/۹	۵۸۳۰۰۲	۱۱۶۷۷۹۸	۵۷/۵	۶۰۱۶۲۵	۴۲/۵	۴۴۴۶۱۲	۱۰۴۶۲۳۷	کل استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰

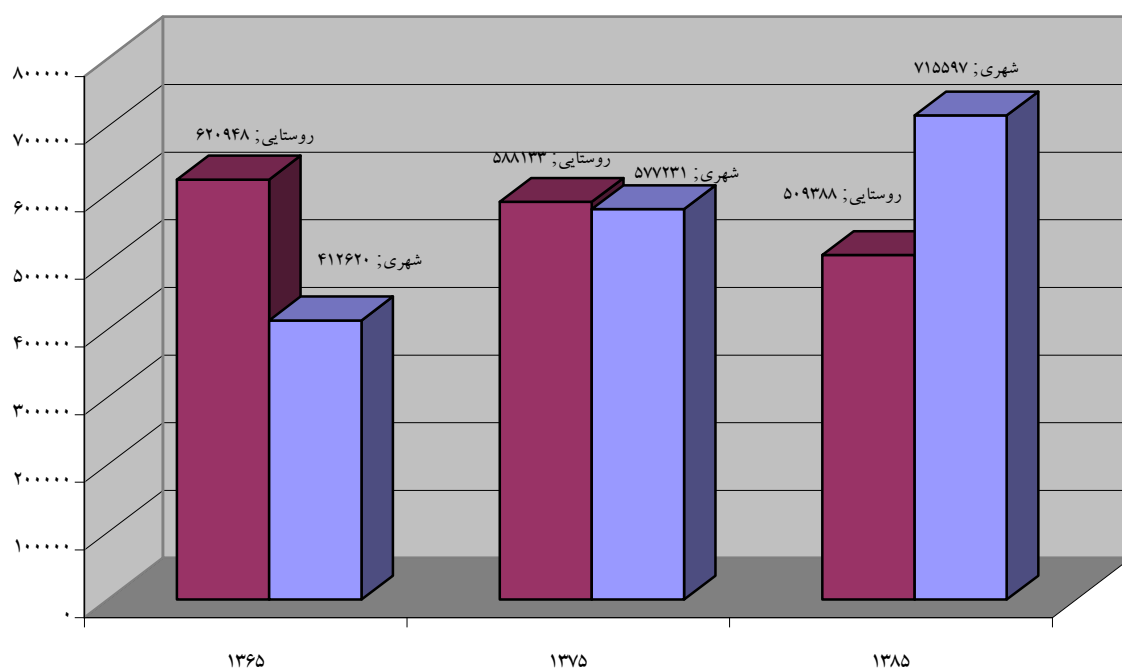
۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

۲-۱-۳- توزیع و پراکنش جمعیت شهری

شهرنشینی در پهنه استان اردبیل، پدیده نسبتاً جدیدی است که از سال ۱۳۷۵ به بعد خود را نشان می‌دهد. شرایط مناسب اقلیمی و متعاقب آن غلبه فعالیت‌های کشاورزی بر سایر فعالیت‌های اقتصادی در استان باعث شده بود تا تمرکز جمعیت در یک نقطه و تشکیل و تقویت شهرها در سالهای قبل رونق چندانی نداشته باشد. بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد تا سال ۱۳۴۵ شهر اردبیل بزرگترین مرکز شهری شرق آذربایجان به شمار می‌آمده است و هیچ کانون شهری با جمعیتی بیش از ۱۰ هزار نفر در این منطقه وجود نداشته است.

بر مبنای آخرین نتایج حاصل از سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ و همچنین آخرین تقسیمات اداری-سیاسی کشور (سال ۱۳۸۱) در استان اردبیل ۲۱ نقطه شهری وجود دارد. پنج شهر اردبیل، پارس آباد، مشگین شهر، خلخال و گرمی از نظر جمعیتی از شهرهای مهم استان به شمار می‌آیند.

نمودار شماره (۲) ترکیب جمعیت شهری و روستایی استان در سالهای ۱۳۶۵-۱۳۷۵-۱۳۸۵



جدول (۲-۶) تعداد جمعیت شهرهای استان اردبیل طی سالهای ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

۱۳۸۵		۱۳۷۵		۱۳۶۵		نام شهر
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۵۸/۴	۴۱۸۲۶۲	۵۸/۴	۳۴۰۳۸۶	۶۳/۴	۲۸۱۹۷۳	اردبیل
۱۱/۵	۸۲۲۵۶	۱۰/۴	۶۰۴۸۵	۶/۶	۲۹۴۳۸	پارس آباد
۸/۹	۶۳۶۵۵	۸/۵	۴۹۷۸۷	۷/۳	۳۲۴۵۹	مشگین شهر
۵/۶	۳۹۷۵۴	۶/۱	۳۵۶۱۲	۵/۳	۲۳۶۴۲	خلخال
۴/۰	۲۸۹۳۲	۴/۸	۲۸۱۶۶	۴/۵	۱۹۹۴۶	گرمی
۲/۰	۱۴۱۸۰	۲/۳	۱۳۲۵۳	۲/۳	۱۰۰۷۸	بيله سوار
۱/۵	۱۰۴۵۶	۱/۳	۷۸۵۲	۱/۲	۵۱۳۸	نمین
۱/۰	۷۲۶۱	۱/۲	۶۸۰۵	۱/۴	۶۱۲۱	گیوی
۱/۰	۷۱۷۸	۱/۰	۵۸۶۳	۰/۹	۳۹۲۲	جعفرآباد
۰/۹	۶۱۶۱	-	-	-	-	عنبران
۰/۸	۵۴۶۰	۰/۹	۵۰۹۱	۱/۰	۴۴۴۹	نیر
۰/۷	۵۲۴۲	۰/۸	۴۷۶۵	۰/۹	۳۹۱۰	آبی بیگلو
۰/۷	۵۱۴۵	۰/۹	۵۰۶۵	۰/۹	۴۰۰۱	هشتچین
۰/۶	۴۵۹۹	۰/۶	۳۵۸۳	۰/۷	۳۲۳۸	سرعین
۰/۶	۳۹۷۱	۰/۵	۲۸۳۸	۰/۵	۲۰۴۲	اصلاندوز
۰/۴	۲۹۷۱	۰/۷	۳۸۷۴	۱/۱	۴۹۷۷	لاهرود
۰/۴	۲۸۴۱	۰/۶	۳۶۶۲	۰/۹	۳۹۱۱	کلور
۰/۴	۲۷۰۷	۰/۵	۳۱۲۱	۰/۷	۳۰۸۸	هیر
۰/۳	۱۸۹۵	۰/۳	۱۷۸۸	۰/۴	۱۶۰۷	رضی
۰/۳	۱۸۱۷	۰/۲	۱۰۰۶	۰/۲	۶۷۲	تازه کند انگوت
۰/۱	۸۵۴	-	-	-	-	کورائیم
۱۰۰	۷۱۵۵۹۷	۱۰۰	۵۸۳۰۰۲	۱۰۰	۴۴۴۶۱۲	جمع نقاط شهری استان

ماخذ: ۱-مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری-سیاسی سال ۱۳۸۰

۲-مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

جدول (۲-۷) تعداد جمعیت ساکن در نقاط شهری استان اردبیل به تفکیک شهرستان طی

دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

۱۳۸۵		۱۳۷۵		۱۳۶۵		شرح
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۵۹/۵	۴۲۵۵۶۸	۵۹/۵	۳۴۷۰۹۰	۶۴/۸	۲۸۸۲۹۹	اردبیل
۳/۰	۲۱۳۵۸	۳/۳	۱۹۱۱۶	۳/۱	۱۴۰۰۰	بيله سوار
۶/۷	۴۷۷۴۰	۷/۶	۴۴۳۳۹	۷/۱	۳۱۵۵۴	خلخال
۹/۶	۶۸۵۲۱	۹/۵	۵۵۴۴۹	۸/۸	۳۹۰۴۳	مشگین شهر
۴/۳	۳۰۷۴۹	۵/۰	۲۹۱۷۲	۴/۶	۲۰۶۱۸	مغان
۱۲/۰	۸۶۲۲۷	۱۰/۹	۶۳۳۲۳	۷/۱	۳۱۴۸۰	پارس آباد
۱/۰	۷۲۶۱	۱/۲	۶۸۰۵	۱/۴	۶۱۲۱	کوثر
۳/۱	۲۱۸۵۹	۲/۲	۱۲۶۱۷	۲/۰	۹۰۴۸	نمین
۰/۹	۶۳۱۴	۰/۹	۵۰۹۱	۱/۰	۴۴۴۹	نیر
۱۰۰	۷۱۵۵۹۷	۱۰۰	۵۸۳۰۰۲	۱۰۰	۴۴۴۶۱۲	کل استان

ماخذ: ۱-مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری-سیاسی سال ۱۳۸۰

۲-مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان اردبیل طی سه مقطع آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ در جدول (۲-۸) مورد بررسی قرار گرفته است. براساس اطلاعات جدول مذکور در مقطع آماری ۱۳۶۵ از مجموع ۶۰۱۶۲۵ نفر جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان، شهرستان مشگین شهر با دارا بودن ۲۰/۷ درصد جمعیت روستایی در جایگاه نخست قرار داشته است. پس از مشگین شهر شهرستانهای اردبیل، گرمی و خلخال به ترتیب با ۱۷/۶، ۱۲/۸ و ۱۱/۸ درصد از جمعیت روستایی استان در جایگاه های دوم، سوم و چهارم قرار داشته اند.

نسبت های مذکور در مقطع آماری ۱۳۷۵ تغییرات متفاوتی را نشان می دهد. در این مقطع از مجموع ۵۸۴۷۹۶ نفر جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان، شهرستان اردبیل با اختصاص ۲۰/۱ درصد از جمعیت روستایی استان به خود مقام نخست را دارا بوده است. در این دوره سهم جمعیت روستایی شهرستانهای مشگین شهر و گرمی نسبت به دوره قبل کاهش یافته و به ترتیب به ۱۸/۹ درصد در شهرستان مشگین شهر و ۱۲/۴ درصد در شهرستان گرمی رسیده است. در این دوره شهرستان پارس آباد با دارا بودن ۱۲/۹ درصد از جمعیت روستایی استان از رتبه پنجم در سال ۱۳۶۵ به رتبه سوم در سال ۱۳۷۵ تغییر جایگاه داده است.

در آخرین دوره سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ از مجموع ۵۰۹۳۸۸ نفر جمعیت روستایی استان، شهرستان اردبیل با اختصاص ۲۴/۲ درصد از جمعیت روستا نشین استان جایگاه نخست را کسب نموده است. پس از آن شهرستانهای مشگین شهر و پارس آباد و گرمی هر یک به ترتیب با ۱۷/۷ و ۱۵/۴ و ۱۱/۹ درصد جمعیت روستا نشین استان در جایگاههای دوم و سوم و چهارم قرار گرفته اند.

شهرستان نیر و کوثر نیز در هر سه مقطع کمترین سهم جمعیت روستایی را در استان دارا بوده اند. در آخرین مقطع آماری در سال ۱۳۸۵ این دو شهرستان به ترتیب ۳/۳ و ۴/۲ درصد از جمعیت روستایی استان را به خود اختصاص داده اند.

جدول (۲-۸) تعداد جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان اردبیل به تفکیک شهرستان طی دوره

های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

۱۳۸۵		۱۳۷۵		۱۳۶۵		شرح
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۲۴/۲	۱۲۳۲۶۴	۲۰/۱	۱۱۷۳۱۶	۱۷/۶	۱۰۵۶۰۸	اردبیل
۶/۶	۳۳۶۶۸	۶/۹	۴۰۲۲۹	۶/۲	۳۷۱۴۲	بيله سوار
۹/۳	۴۷۲۶۴	۱۰/۴	۶۰۷۴۱	۱۱/۸	۷۰۸۵۴	خلخال
۱۷/۷	۹۰۳۵۹	۱۸/۹	۱۱۰۷۲۱	۲۰/۷	۱۲۴۶۲۰	مشگین شهر
۱۱/۹	۶۰۵۲۱	۱۲/۴	۷۲۷۵۵	۱۲/۸	۷۷۲۶۱	مغان
۱۵/۴	۷۸۳۵۰	۱۲/۹	۷۵۵۶۴	۹/۹	۵۹۲۸۲	پارس آباد
۴/۲	۲۱۴۶۰	۴/۶	۲۶۷۴۱	۵/۶	۳۳۴۱۶	کوثر
۷/۴	۳۷۷۸۱	۹/۵	۵۵۳۰۶	۹/۷	۵۸۵۶۸	نمین
۳/۳	۱۶۷۲۱	۴/۳	۲۵۴۲۳	۵/۸	۳۴۸۷۴	نیر
۱۰۰	۵۰۹۳۸۸	۱۰۰	۵۸۴۷۹۶	۱۰۰	۶۰۱۶۲۵	کل استان

ماخذ: ۱-مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری-سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲-مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

آخرین سرشماری عمومی از عشایر کوچنده در کل کشور و استان در تیرماه ۱۳۷۷ انجام شده است. بر مبنای یافته های حاصل از سرشماری مذکور در محدوده استان اردبیل در زمان ییلاق (فصول گرم سال) ۶۶۳۳ خانوار شامل ۴۵۶۵۳ نفر جمعیت در این استان بسر می برند ولی در زمان قشلاق (فصول سرد سال) تعداد آنان افزایش یافته به ۱۰۷۷۸ خانوار شامل ۷۲۲۱۳ نفر افزایش می یابد که از استانهای همجوار (عمدتاً آذربایجان شرقی) به استان اردبیل کوچ می نمایند.

در زمان ییلاق بیشتر خانوارهای عشایری در محدوده شهرستانهای اردبیل و خلخال (مناطق سردسیر استان) مشاهده می شوند، در قشلاق نیز بیشترین جمعیت عشایری در مناطق گرمسیر پارس آباد، بيله سوار و گرمی ساکن می شوند. این سه شهرستان پهنه دشت مغان را تشکیل می دهند که از گذشته محل قشلاق عشایر به شمار می آمده است. جدول شماره (۲-۹) تعداد جمعیت عشایری استان را در آخرین دوره سرشماری عمومی عشایر کوچنده در سال ۱۳۷۷ نشان می دهد.

جدول (۲-۹) جمعیت عشایر کوچنده در زمان ییلاق و قشلاق ۱۳۷۷

قشلاق		ییلاق		شرح
درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۲/۴	۱۷۴۴	۲۰/۱	۹۱۹۵	اردبیل+نمین
۲۱/۱	۱۵۲۳۸	۰/۴	۱۶۸	بيله سوار
۴۹/۲	۳۵۵۰۵	۰/۶	۲۶۶	پارس آباد
۳/۷	۲۶۳۷	۵/۲	۲۳۹۴	خلخال
۲/۱	۱۵۰۸	-	-	کوثر
۱۲/۶	۹۱۰۹	۰/۶	۲۵۹	مغان
۸/۴	۶۰۳۷	۷۱/۸	۳۲۷۸۷	مشگین شهر
۰/۶	۴۳۵	۱/۲	۵۶۹	نیر
۱۰۰	۷۲۲۱۳	۱۰۰	۴۵۶۳۸	جمع

ماخذ: مرکز آمار ایران- سرشماری عشایر کوچنده- ۱۳۷۷

هر یک از آحاد جامعه در واحدهای اجتماعی- اقتصادی و بیولوژیکی که به نام خانوار و خانواده معروف است گرد هم زندگی می کنند. تعریف خانوار عبارت است از گروهی از افراد که در یک واحد مسکونی زندگی می کنند و هم خرج هستند. خانوارها دارای شماری از افراد هستند که به این شمار بعد خانوار می گویند. این بعد از یک نفر شروع می شود و تا ده نفر و بیشتر میرسد. در جوامعی که سیاست های کنترل موالید اعمال می شود میانگین بعد خانوار کمتر است. عواملی که باعث ایجاد تغییراتی در بعد خانوار می شوند عبارتند از:

۱- افزایش میزان موالید

۲- کاهش میزان مرگ و میر و افزایش امید به زندگی یا عمر متوسط

۳- به تاخیر افتادن سن ازدواج

۴- وجود بحران های اقتصادی و بحران مسکن

این عوامل به افزایش بعد خانوار کمک می کنند. در مقابل مهاجرت هم در مبداء و هم در مقصد باعث کاهش بعد خانوار می شود.

با توجه به این مفاهیم و تعداد جمعیت و خانوار ساکن در استان اردبیل بررسی بعد خانوار طی دوره های آماری ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ اعداد متفاوتی را نشان می دهد.

در جدول شماره (۱۰-۲) نحوه توزیع و پراکنش خانوارها در استان طی سه مقطع آماری مورد بررسی به تفکیک نقاط شهری و روستایی ارایه شده است. در سال ۱۳۶۵ تعداد ۱۷۲۷۱۵ خانوار در استان ساکن بوده اند. از این تعداد ۹۸۵۹۳ خانوار معادل ۵۷/۱ درصد ساکن نقاط روستایی و ۷۴۱۲۲ خانوار معادل ۴۲/۹ درصد ساکن نقاط شهری بوده اند.

بر اساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۱۰-۲) جمعیت ۱۰۴۶۲۳۷ نفری استان اردبیل در این مقطع در ۹۸۵۹۳ خانوار عضو بوده اند. بر این اساس میانگین بعد خانوار در این مقطع معادل ۶/۱ نفر در

هر خانوار بوده است. متوسط بعد خانوار در نقاط شهری و روستایی استان نیز با توجه به تعداد جمعیت ساکن در این نقاط به ترتیب در نقاط شهری معادل ۶ نفر و در نقاط روستایی معادل ۶/۱ نفر بوده است. در دوره بعد (۱۳۷۵) در نتیجه شکل گیری خانوارهای جدید و رشد طبیعی جمعیت و تحولات روی داده در ساختار اجتماعی استان تعداد خانوار به ۲۱۳۲۹۰ خانوار افزایش یافته است. از این تعداد ۴۸/۷ درصد در نقاط روستایی و ۵۱/۳ درصد در نقاط شهری ساکن بوده اند.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۲-۱۰) جمعیت ۱۱۶۷۷۹۸ نفری استان در این مقطع در ۲۱۳۲۹۰ خانوار عضو بوده اند. بر این اساس میانگین بعد خانوار در سال ۱۳۷۵ معادل ۵/۵ نفر بوده است و بعد خانوار در این دوره نسبت به دوره قبل کاهش یافته است. متوسط بعد خانوار در نقاط شهری و روستایی استان نیز با توجه به تعداد کل جمعیت ساکن در این نقاط به ترتیب در نقاط روستایی معادل ۵/۶ نفر و در نقاط شهری ۵/۳ نفر بوده است. متوسط بعد خانوار در این دوره در نقاط روستایی و شهری نیز نسبت به دوره قبل کاهش زیادی را نشان می دهد. در جدول شماره (۲-۱۲) متوسط بعد خانوار در این دوره به تفکیک شهرستان ارایه شده است.

در آخرین و جدیدترین مقطع آماری در سال ۱۳۸۵ تعداد خانوار ساکن در استان اردبیل به ۲۸۱۳۰۱ خانوار افزایش یافته است. از این تعداد ۱۷۰۹۶۸ خانوار معادل ۶۰/۸ درصد ساکن نقاط شهری استان و ۱۱۰۲۴۸ نفر معادل ۳۹/۲ درصد نیز ساکن نقاط روستایی هستند.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۲-۱۰) جمعیت ۱۲۲۵۳۴۸ نفری استان در این مقطع در ۲۸۱۳۰۱ خانوار عضو بوده اند. بر این اساس میانگین بعد خانوار در استان در سال ۱۳۸۵ معادل ۴/۴ نفر بوده است. متوسط تعداد اعضای خانوار در این دوره نسبت به دوره قبل کاهش محسوسی یافته است. متوسط بعد خانوار در نقاط روستایی نیز با توجه به تعداد کل جمعیت و خانوار ساکن در این نقاط معادل ۴/۶ نفر می باشد که نسبت به دهه قبل کاهش یافته است. در نقاط شهری متوسط بعد خانوار در این دوره

معادل ۴/۲ نفر بوده است. در جدول شماره (۲-۱۳) متوسط بعد خانوار در این دوره به تفکیک شهرستان
ارایه شده است.

در مجموع بررسی روند تغییرات خانوار در استان نشانگر وضعیت ثبات و تعادل در تعداد جمعیت و
خانوار است. کاهش تعداد جمعیت و خانوار در این استان همانند سایر نقاط کشور بیش از همه متأثر از
سیاستهای کنترل جمعیت و توسعه اجتماعی-اقتصادی و فرهنگی حاکم در کشور است.

جدول (۲-۱) متوسط بعد خانوار در استان اردبیل به تفکیک نقاط شهری و روستایی در مقاطع آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

دوره آماری	نقاط شهری			نقاط روستایی			کل	
	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار
۱۳۶۵	۴۴۴۶۱۲	۷۴۱۲۲	۶/۰	۶۰۱۶۲۵	۹۸۵۹۳	۶/۱	۱۰۴۶۲۳۷	۱۷۳۲۲۶
۱۳۷۵	۵۸۳۰۰۲	۱۰۹۴۸۴	۵/۳	۵۸۴۷۹۶	۱۰۳۸۰۶	۵/۶	۱۱۶۷۷۹۸	۲۱۳۲۹۰
۱۳۸۵	۷۱۵۶۴۷	۱۷۰۹۶۸	۴/۲	۵۰۹۳۸۸	۱۱۰۲۴۸	۴/۶	۱۲۲۵۳۴۸	۲۸۱۳۰۱

ماخذ: ۱-مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری-سیاسی سال ۱۳۸۰

۲-مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

جدول (۲-۱۱) متوسط بعد خانوار در استان اردبیل به تفکیک شهرستان و نقاط شهری و روستایی در مقطع آماری ۱۳۶۵

شهرستان	نقاط شهری			نقاط روستایی			کل	
	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار
اردبیل	۳۰۱۷۹۶	۵۳۲۳۶	۵/۷	۱۹۹۰۵۰	۳۰۵۶۸	۶/۵	۵۰۰۸۴۶	۸۳۸۰۴
خلخال	۳۷۶۷۵	۵۲۱۲	۷/۲	۱۰۴۲۷۰	۱۸۴۹۱	۵/۶	۱۴۱۹۴۵	۲۳۷۰۳
مشگین شهر	۳۹۰۴۳	۶۰۱۲	۶/۵	۱۲۴۶۲۰	۲۰۶۵۰	۶/۰	۱۶۳۶۶۳	۲۷۱۷۳
مغان	۶۶۰۹۸	۹۶۶۲	۶/۸	۱۷۳۶۸۵	۲۸۸۸۴	۶/۰	۲۳۹۷۸۳	۳۸۵۴۶
کل استان	۴۴۴۶۱۲	۷۴۱۲۲	۶/۰	۶۰۱۶۲۵	۹۸۵۹۳	۶/۱	۱۰۴۶۲۳۷	۱۷۳۲۲۶

ماخذ: ۱-مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری-سیاسی سال ۱۳۸۰

۲-مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۶۵.

جدول (۲-۱۲) متوسط بعد خانوار در استان اردبیل به تفکیک شهرستان و نقاط شهری و روستایی

در مقطع آماری ۱۳۷۵

شهرستان	نقاط شهری			نقاط روستایی			کل		
	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار
اردبیل	۳۶۴۷۹۸	۷۰۵۱۳	۵/۲	۱۹۸۰۴۵	۳۶۰۹۵	۵/۵	۵۶۲۸۴۳	۱۰۶۶۰۸	۵/۳
بيله سوار	۱۹۱۱۶	۳۴۱۲	۵/۶	۴۰۲۲۹	۶۷۳۰	۶/۰	۵۹۳۴۵	۱۰۱۴۲	۵/۹
پارس آباد	۶۳۳۲۳	۱۰۸۵۴	۵/۸	۷۵۵۶۴	۱۲۰۶۰	۶/۳	۱۳۸۸۸۷	۲۲۹۱۴	۶/۱
خلخال	۵۱۱۴۴	۱۰۲۲۵	۵/۰	۸۷۴۸۲	۱۵۸۳۰	۵/۵	۱۳۸۶۲۶	۲۶۰۵۵	۵/۳
مشگین شهر	۵۵۴۴۹	۹۵۳۲	۵/۸	۱۱۰۷۲۱	۲۰۹۷۹	۵/۳	۱۶۶۱۷۰	۳۰۵۱۱	۵/۴
مغان	۲۹۱۷۲	۴۹۴۸	۵/۹	۷۲۷۵۵	۱۲۱۱۲	۶/۰	۱۰۱۹۲۷	۱۷۰۶۰	۶/۰
کل استان	۵۸۳۰۰۲	۱۰۹۴۸۴	۵/۳	۵۸۴۷۹۶	۱۰۳۸۰۶	۵/۶	۱۱۶۷۷۹۸	۲۱۳۲۹۰	۵/۵

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۷۵.

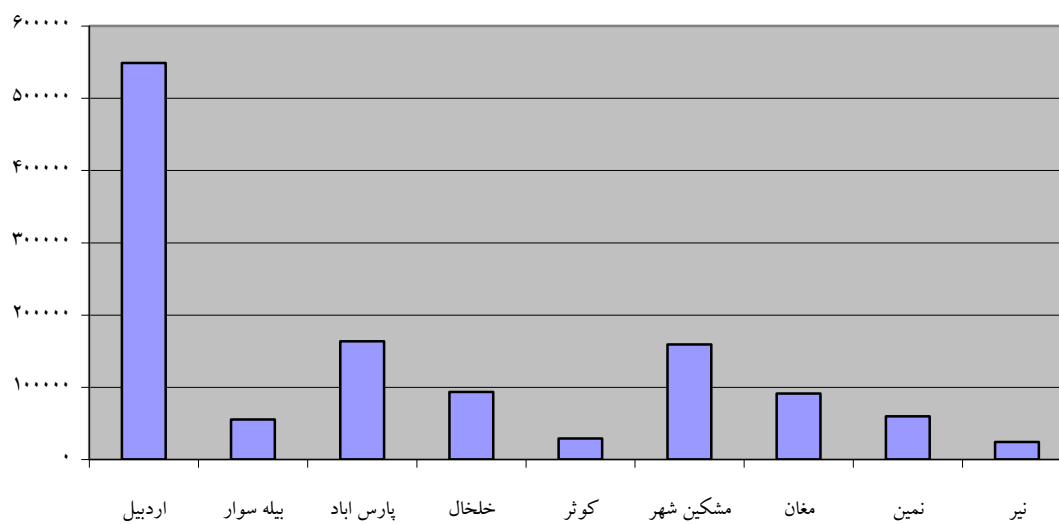
جدول (۲-۱۳) متوسط بعد خانوار در استان اردبیل به تفکیک شهرستان و نقاط شهری و روستایی

در مقطع آماری ۱۳۸۵

شهرستان	نقاط شهری			نقاط روستایی			کل		
	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار
اردبیل	۴۲۵۵۶۸	۱۰۴۷۲۵	۴/۱	۱۲۳۲۶۴	۲۷۳۴۴	۴/۵	۵۴۸۸۳۲	۱۳۲۰۶۹	۴/۲
بيله سوار	۲۱۳۵۸	۴۷۶۸	۴/۵	۳۳۶۶۸	۶۹۵۶	۴/۸	۵۵۰۲۶	۱۱۷۲۴	۴/۷
پارس آباد	۸۶۲۷۷	۱۸۵۲۸	۴/۷	۷۸۳۵۰	۱۵۶۳۸	۵/۰	۱۶۴۵۷۷	۳۴۱۶۶	۴/۸
خلخال	۴۷۷۴۰	۱۱۵۳۸	۴/۱	۴۷۲۶۴	۱۱۴۷۸	۴/۱	۹۵۰۰۵	۲۳۰۱۶	۴/۱
مشگین شهر	۶۸۵۲۱	۱۶۱۵۱	۴/۲	۹۰۳۵۹	۲۰۳۷۱	۴/۴	۱۵۹۲۴۲	۳۶۶۰۷	۴/۴
مغان	۳۰۷۴۹	۶۷۶۹	۴/۵	۶۰۵۲۱	۱۱۹۹۷	۵/۰	۹۱۲۷۰	۱۸۷۶۶	۴/۹
کوثر	۷۲۶۱	۱۷۲۹	۴/۲	۲۱۴۶۰	۴۳۶۹	۴/۹	۲۸۷۲۱	۶۰۹۸	۴/۷
نمین	۲۱۸۵۹	۵۳۱۹	۴/۱	۳۷۷۸۱	۸۳۷۳	۴/۵	۵۹۶۴۰	۱۳۶۹۲	۴/۴
نیر	۶۳۱۴	۱۴۴۱	۴/۴	۱۶۷۲۱	۳۷۲۲	۴/۵	۲۳۰۳۵	۵۱۶۳	۴/۵
کل استان	۷۱۵۶۴۷	۱۷۰۹۶۸	۴/۲	۵۰۹۳۸۸	۱۱۰۲۴۸	۴/۶	۱۲۲۵۳۴۸	۲۸۱۳۰۱	۴/۴

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

نمودار شماره (۳) جمعیت خانوارهای معمولی استان بر حسب شهرستان بر اساس
نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن آبان ماه ۱۳۸۵



۲-۳- ترکیب جنسی و نسبت سنی

۲-۳-۱- نسبت جنسی و سنی

یکی از فاکتورهای مهم در مطالعات جمعیتی بررسی ترکیب جنسی و نسبت سنی است. با بررسی ترکیب جنسی و سنی می توان به اطلاعات ارزشمندی در زمینه نحوه توزیع جمعیت براساس جنسیت و گروههای مختلف سنی دست یافت. این اطلاعات جهت برنامه ریزی در سطح کلان در یک منطقه از ضروری ترین شاخصها به شمار می رود.

براساس نتایج سرشماری ۱۳۶۵ نسبت جنسی در استان اردبیل در نقاط شهری و رستایی استان به ترتیب معادل ۱۰۷ و ۱۰۶ بوده است. بررسی نحوه توزیع جمعیت براساس گروههای عمده سنی در این سال نشان می دهد که بیشترین تراکم جمعیت در گروه های ۰-۴ و ۵-۹ و ۱۰-۱۴ ساله موجود بوده است. هر یک از این سه گروه به ترتیب ۱۸/۸ و ۱۶/۹ و ۱۳ درصد از جمعیت استان را در این دوره به خود اختصاص داده اند. قاعده پهن هرم سنی جمعیت استان نشان دهنده روند افزایش باروری جمعیت در این دهه (۱۳۵۵-۶۵) می باشد این وضعیت در رده سنی ۲۵ تا ۴۴ ساله کاهش می یابد.

در سرشماری سال ۱۳۷۵ استان دارای ۱۱۶۷۷۹۷ نفر جمعیت بوده است که از این تعداد ۵۷۷۶۵۲ نفر مرد (۴۹/۵ درصد) و ۵۹۰۱۴۵ نفر زن (۵۰/۵ درصد) بوده اند و نسبت جنسی عدد ۱۰۲ را نشان می دهد.

این نسبت در نقاط شهری و روستایی استان به ترتیب معادل ۱۰۵ و ۹۹ بوده است. بررسی نحوه توزیع جمعیت براساس گروههای عمده سنی در این مقطع نشان می دهد بیشترین تراکم جمعیت به ترتیب در گروه های ۱۰-۱۴ و ۵-۹ و ۱۵-۱۹ و سپس در گروه سنی ۰-۴ ساله مشاهده می شود. این گروهها به ترتیب ۱۵/۶ و ۱۵/۴ و ۱۲/۷ و ۱۱/۲ درصد از جمعیت استان را در این دوره به خود اختصاص داده اند. هرم سنی جمعیت در سال ۱۳۷۵ نشان می دهد روند افزایش باروری در استان معکوس شده است و

کاهش محسوسی را می توان در قاعده این هرم ملاحظه نمود این روند نشان دهنده کاهش میزان مولید در دهه ۷۵-۱۳۶۵ در استان است و منعکس کننده فعالیت های تنظیم خانواده در اواخر دهه ۶۰ است که در کنار شرایط اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی منجر به کاهش باروری در استان همانند سایر نقاط کشور شده است.

در سال ۱۳۸۵ استان ۱۲۲۵۳۴۸ نفر جمعیت دارد که از این تعداد ۶۱۵۹۳۵ نفر مرد (۵۰/۳ درصد) و ۶۰۹۴۱۳ نفر زن (۴۹/۷ درصد) بوده اند.

در این دوره نسبت جنسی در استان اردبیل معادل ۱۰۱ می باشد که در نقاط شهری ۱۰۲ و در نقاط روستایی استان ۱۰۰ گزارش شده است. در این سال بیشترین تراکم جمعیت به ترتیب در گروه های سنی ۱۵-۱۹ و ۲۰-۲۴ و ۱۴-۱۰ و ۲۹-۲۵ مشاهده می شود. این چهار گروه به ترتیب ۱۳/۶ و ۱۲/۱ و ۱۰/۸ و ۱۰ درصد از جمعیت استان را به خود اختصاص داده اند. بررسی توزیع جنسی جمعیت در هر یک از گروه های عمده سنی نشان می دهد روند افزایش باروری در استان معکوس شده و کاهش یافته است به طوریکه قاعده در حال کوچک شدن و ثبات جمعیت زیر ۱۴ سال است. همچنین قاعده هرم سنی استان نشان دهنده کاهش میزان مولید در دهه ۸۵-۱۳۷۵ است. این امر منعکس کننده افزایش فعالیت های تنظیم خانواده در اواخر دهه ۷۰ است که با بالا رفتن استانداردهای اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی منجر به کاهش باروری در استان شده است.

۲-۳-۲- نسبت وابستگی

نسبت وابستگی از دیگر شاخص های جمعیتی است که ساختمان جمعیت و توزیع سنی آن را نشان می دهد. این شاخص نسبت افراد خارج از سن فعالیت به افراد واقع در سن فعالیت را نشان می دهد. نسبت وابستگی معمولاً بین ۰/۵ تا ۱/۲ در نوسان است و جمعیتی که بیشتر از ۴۰ درصد افراد آن در گروه سنی ۱۴-۰ ساله واقع شود جمعیت جوان محسوب می شود.

در سال ۱۳۸۵ معادل ۲۸/۲ درصد جمعیت در گروه سنی زیر ۱۵ سال قرار داشته اند و نسبت وابستگی در این دوره به ۰/۴۶ رسیده است در حالیکه این نسبت برای سال ۱۳۶۵ معادل ۱/۰۶ و برای سال ۱۳۷۵ معادل ۰/۸۳ بوده است. این کاهش نشان دهنده تغییر زیاد ترکیب سنی جمعیت در این دوره نسبت به دو دوره قبل است. در این دوره نسبت افراد در گروه جمعیت فعال افزایش یافته است. این کاهش بیش از همه نشانگر کنترل رشد جمعیت در استان همانند سایر نقاط کشور است. در سایر شهرستان های استان نیز گروه سنی زیر ۱۵ سال کمتر از ۳۰ درصد جمعیت را تشکیل می دهد. نسبت وابستگی برای شهرستانهای استان اردبیل در این دوره که شامل اردبیل، خلخال، مشگین شهر، مغان، پارس آباد، بیله سوار، کوثر، نیر، نمین می باشد به ترتیب برابر ۰/۴۴، ۰/۵۱، ۰/۴۶، ۰/۹۲، ۰/۴۹، ۰/۰۳، ۰/۵۳، ۰/۵۵ و ۲/۳ بوده است.

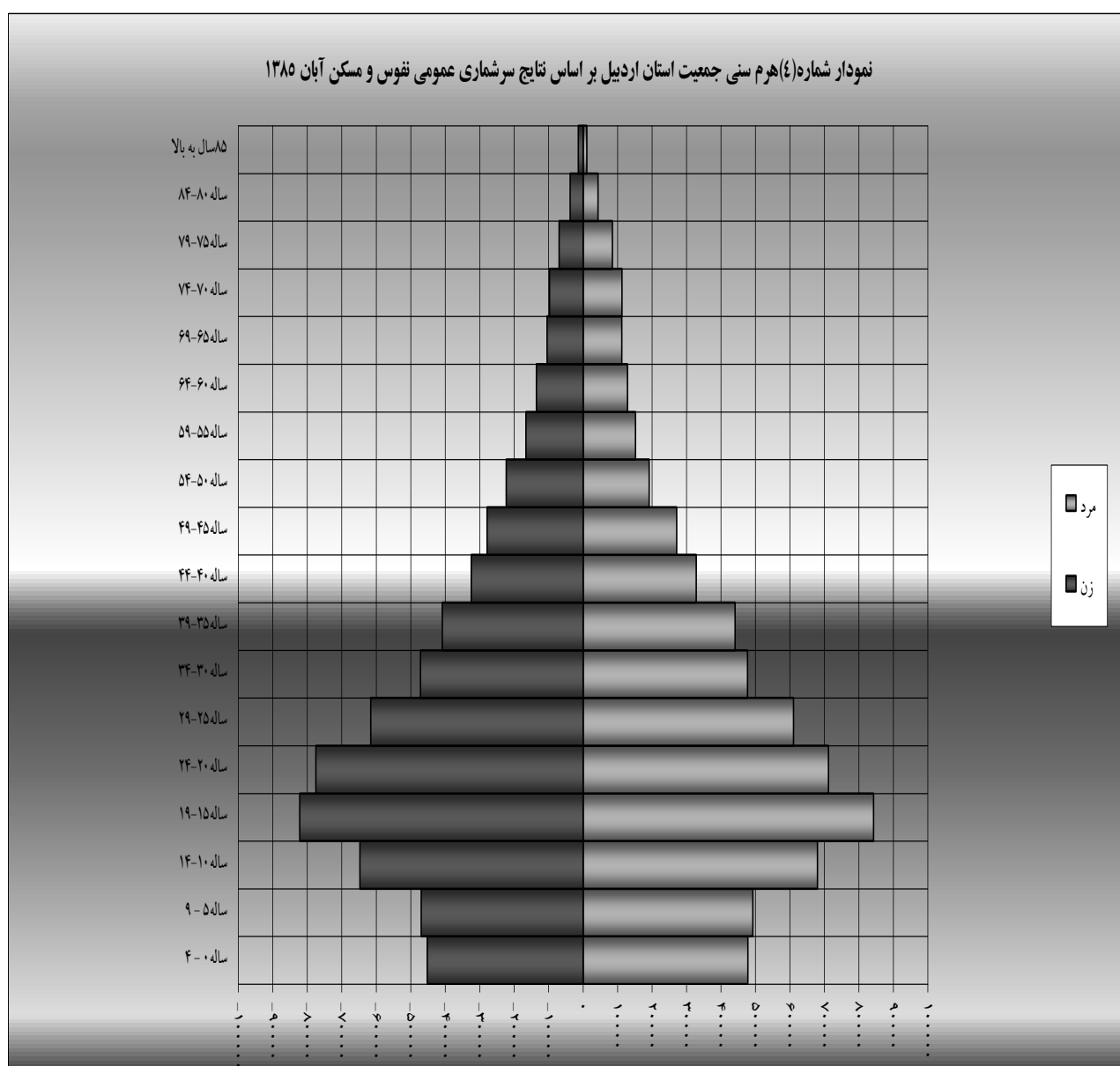
جدول شماره (۲-۱۴) گروههای سنی بزرگ و نسبت وابستگی در استان و شهرستانهای استان
 اردبیل براساس سرشماری ۱۳۸۵

نسبت وابستگی	درصد	تعداد	گروههای سنی	شرح
۰/۴۶	۲۶/۲	۳۲۱۹۶۷	۰-۱۴	استان اردبیل
	۶۸/۲	۸۳۷۵۳۹	۱۵-۶۴	
	۵/۶	۶۸۶۴۹	۶۵+	
	۱۰۰	۱۲۲۸۱۵۵	جمع	
۰/۴۴	۲۵/۷	۱۴۰۹۴۷	۰-۱۴	شهرستان اردبیل
	۶۹/۲	۳۷۹۹۵۲	۱۵-۶۴	
	۵/۱	۲۷۹۳۳	۶۵+	
	۱۰۰	۵۴۸۸۳۲	جمع	
۰/۵۱	۲۵/۳	۲۴۰۶۲	۰-۱۴	شهرستان خلخال
	۶۶/۱	۶۲۸۳۶	۱۵-۶۴	
	۸/۵	۸۱۰۷	۶۵+	
	۱۰۰	۹۵۰۰۵	جمع	
۰/۴۶	۲۵/۹	۴۱۲۴۴	۰-۱۴	شهرستان مشگین شهر
	۶۸/۲	۱۰۸۶۵۷	۱۵-۶۴	
	۵/۹	۹۳۴۱	۶۵+	
	۱۰۰	۱۵۹۲۴۲	جمع	
۰/۹۲	۲۷/۲	۲۴۸۳۵	۰-۱۴	شهرستان مغان
	۶۶/۸	۶۰۹۵۲	۱۵-۶۴	
	۶	۵۴۸۳	۶۵+	
	۱۰۰	۹۱۲۷۰	جمع	
۰/۴۹	۲۸/۲	۴۶۷۸۹	۰-۱۴	شهرستان پارس آباد
	۶۸	۱۱۳۰۴۸	۱۵-۶۴	
	۳/۸	۶۲۹۴	۶۵+	
	۱۰۰	۱۶۶۱۳۱	جمع	
۰/۰۳	۲/۷	۱۳۸۲۸	۰-۱۴	شهرستان بیله سوار
	۹۶/۸	۵۰۳۷۹۵	۱۵-۶۴	
	۰/۵	۲۷۷۴	۶۵+	
	۱۰۰	۵۲۰۳۹۷	جمع	
۰/۵۳	۲۶/۵	۷۶۱۶	۰-۱۴	شهرستان کوثر
	۶۵/۴	۱۸۷۷۲	۱۵-۶۴	
	۸/۱	۲۳۳۳	۶۵+	
	۱۰۰	۲۸۷۲۱	جمع	

ادامه جدول (۲-۱۴)

نسبت وابستگی	درصد	تعداد	گروههای سنی	شرح
۰/۵۵	۲۷/۱	۶۵۷۴	۰-۱۴	شهرستان نیر
	۶۴/۳	۱۵۶۲۲	۱۵-۶۴	
	۸/۶	۲۰۹۲	۶۵+	
	۱۰۰	۲۴۲۸۸	جمع	
۲/۳	۱۲/۳	۱۶۰۷۲	۰-۱۴	شهرستان نمین
	۳۰/۰	۳۹۲۷۶	۱۵-۶۴	
	۵۷/۸	۷۵۷۱۲	۶۵+	
	۱۰۰	۱۳۱۰۶۰	جمع	

ماخذ- مرکز آمار ایران ، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ، استان اردبیل ، ۱۳۸۵



شاخص میانگین و میانه سنی جمعیت تا حدودی نشان دهنده ساختمان سنی جمعیت در یک جامعه است. معمولاً رقم میانگین سنی در جمعیت های طبیعی بین ۲۰ تا ۳۵ سال در نوسان است هر چه جمعیت جامعه ای جوان تر باشد میانگین سنی کمتر است و در جمعیت های سالخورده این رقم در حد ۳۵ سال می باشد. میانه سنی یعنی سنی که نیمی از آحاد جامعه کمتر از آن سن را دارا هستند و نیمی دیگر بیشتر. میانه سنی جمعیت های طبیعی معمولاً بین ارقام ۱۵ تا ۴۰ نوسان دارد. این رقم در جمعیت های جوان نزدیک ۱۵ و در جمعیت های سالخورده نزدیک به ۴۰ می باشد. در بین جمعیت های جوان میانه سنی جمعیت در سطح حداقل بوده و در جمعیت های سالخورده به رقم حداکثر می رسد، معمولاً در جمعیت های جوان میانه سنی جمعیت کمتر از میانگین سنی آن جمعیت است و در جمعیت های سالخورده میانه سنی بیش از میانگین سنی آن جمعیت می باشد.

براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ میانگین سنی جمعیت استان برابر با ۲۷/۶ می باشد که این شاخص برای مناطق شهری معادل ۲۷/۵ و برای مناطق روستایی معادل ۲۷/۸ سال می باشد. بدیهی است که میانگین سنی جمعیت در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال ۱۳۷۵ (۲۳ سال) و سال ۱۳۶۵ (۲۰/۶ سال) افزایش یافته است و جمعیت در طی این مدت از جوانی به سمت میانسالی به پیش می رود. براساس نتایج همین سرشماری میانه سنی جمعیت استان در سال ۱۳۸۵ برابر ۲۴/۱ می باشد یعنی نیمی از جمعیت استان کمتر از ۲۴/۱ سال سن دارند و نیم دیگر بیشتر از آن. این شاخص برای جمعیت شهری معادل ۲۴/۵ سال و برای جمعیت روستایی معادل ۲۳/۵ سال می باشد.

مقایسه توأم میانگین سنی و میانه سنی نشان می دهد که میانگین سنی جمعیت استان در سال ۱۳۸۵ (معادل ۲۷/۶ سال) از میانه سنی (برابر ۲۴/۱ سال) بیشتر می باشد و این موضوع بیانگر آن است که توزیع سنی جمعیت به سنین بالا میل میکند و به بیانی دیگر جمعیت استان به طرف سالخوردگی پیش می رود.

۲-۴- روند تحولات جمعیت (نرخ رشد)

طی مقطع آماری ۷۵-۱۳۶۵ جمعیت استان اردبیل از ۱۰۴۶۲۳۷ نفر در سال ۱۳۶۵ با رشد سالانه ۱/۱ درصد به ۱۱۶۷۷۹۸ نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.

در این مقطع جمعیت ساکن در نقاط شهری استان اردبیل از ۴۴۴۶۱۲ نفر در سال ۱۳۶۵ با رشد سالانه ۲/۷ درصد به ۵۸۳۰۰۲ نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است ولی جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان دارای رشد منفی بوده و از ۶۰۱۶۲۶ نفر در سال ۱۳۶۵ با رشد سالانه ۰/۳- درصد به ۵۸۴۷۹۶ نفر در سال ۱۳۷۵ کاهش یافته است. کنترل رشد جمعیت در نتیجه اعمال سیاستهای کنترل جمعیت و همچنین مهاجرت‌های روستا- شهری می تواند از عمده ترین دلایل کاهش جمعیت در نقاط روستایی استان باشد.

در مقطع آماری (۱۳۷۵-۱۳۸۵) روند رشد جمعیت در استان نسبت به دهه قبل کاهش قابل ملاحظه ای را نشان می دهد. بررسی های انجام شده نشان می دهد جمعیت استان از ۱۱۶۷۷۹۸ نفر در سال ۱۳۷۵ با رشد سالانه ۰/۵ درصد به ۱۲۲۵۳۴۸ نفر در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است. بررسی نرخ رشد یا به عبارت دیگر روند تغییرات جمعیت طی دهه مورد بررسی حاکی از کاهش شدید رشد جمعیت در این استان است به طوریکه نرخ رشد جمعیت ۱/۱ درصدی این استان طی دهه ۷۵-۱۳۶۵ به ۰/۵ درصد در دهه ۸۵-۱۳۷۵ کاهش یافته است.

جمعیت نقاط شهری این استان طی دهه ۸۵-۱۳۷۵ از ۵۸۳۰۰۲ نفر در سال ۱۳۷۵ با رشد سالانه ۲/۱ درصد به ۷۱۵۵۹۷ نفر در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است. اما جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان تغییرات نسبتاً زیادی را نشان می دهد به طوریکه جمعیت ساکن در نقاط روستایی از ۵۸۴۷۹۶ نفر در سال ۱۳۷۵ با رشد سالانه ۱/۴- درصد به ۵۰۹۷۵۱ نفر در سال ۱۳۸۵ کاهش یافته است. افزایش روند مهاجرت‌های روستا- شهری در اثر پایین بودن استانداردهای زندگی در نقاط روستایی به همراه مسائل و مشکلات اجتماعی- اقتصادی از عمده ترین دلایل مهاجرت و کاهش جمعیت در نقاط روستایی در کنار کاهش طبیعی رشد جمعیت به شمار می آیند.

نرخ رشد منفی جمعیت در نقاط روستایی بر روی کاهش نرخ رشد مطلق جمعیت استان نیز تاثیر مستقیم داشته است.

جدول شماره (۲-۱۵) روند تحولات جمعیت ساکن در استان اردبیل به تفکیک نقاط شهری و روستایی طی

دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

نرخ رشد		۱۳۸۵	۱۳۸۵	۱۳۶۵	شرح
۱۳۷۵-۸۵	۱۳۶۵-۷۵				
۲/۱	۲/۷	۷۱۵۵۹۷	۵۸۳۰۰۲	۴۴۴۶۱۲	نقاط شهری
-۱/۴	-۰/۳	۵۰۹۷۵۱	۵۸۴۷۹۶	۶۰۱۶۲۵	نقاط روستایی
-۰/۵	۱/۱	۱۲۲۵۳۴۸	۱۱۶۷۷۹۸	۱۰۴۶۲۳۷	کل استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور بر اساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰

۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل سال ۱۳۸۵

در دهه ۱۳۶۵-۷۵ شهرستان پارس آباد با نرخ رشد $\frac{4}{3}$ درصد بالاترین میزان رشد جمعیت را در کل استان دارا بوده است. جمعیت این شهرستان از ۹۰۷۶۲ نفر در سال ۱۳۶۵ با رشد سالانه $\frac{4}{3}$ درصد به ۱۳۸۸۷ نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است. پس از شهرستان پارس آباد، این نسبت در شهرستان های اردبیل، بیله سوار به ترتیب $\frac{1}{7}$ و $\frac{1}{5}$ درصد بوده است. کمترین میزان رشد سالانه جمعیت طی این مقطع مربوط به شهرستان نیر و شهرستان کوثر به ترتیب با نرخ رشد $\frac{2}{5}$ - و $\frac{1}{6}$ - درصد بوده است همچنین شهرستان نمین نیز دارای نرخ رشد صفر بوده است.

تغییرات جمعیت طی مقطع آماری بعد (۸۵-۱۳۷۵) در شهرستان های استان اردبیل ارقام متفاوتی را نسبت به دهه قبل نشان می دهد. در این مقطع نرخ رشد در شهرستان اردبیل ثابت مانده و رشد سالانه $\frac{1}{7}$ درصدی در سال را نشان می دهد. جمعیت ساکن در شهرستان پارس آباد نیز طی یک دهه بی ثباتی در رشد جمعیت در این مقطع به ثبات رشد جمعیت رسیده است نرخ رشد سالانه جمعیت در این شهرستان طی دهه ۸۵-۱۳۷۵ به $\frac{1}{7}$ درصد کاهش یافته است. در این دوره نیز پایین ترین میزان های نرخ رشد مربوط به شهرستانهای نیر و کوثر بوده است.

نرخ رشد شهرستان نیر طی این مقطع معادل $2/8$ - درصد در سال و نرخ رشد سالانه جمعیت در شهرستان کوثر معادل $1/3$ - درصد بوده است.

در جداول شماره (۲-۱۷) و (۲-۱۸) روند رشد جمعیت در نقاط شهری و روستایی شهرستانهای استان نیز طی مقاطع مورد بررسی تغییرات و نوسانات زیادی را نشان می دهد. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۲۸-۱) که به بررسی روند رشد جمعیت در نقاط شهری استان اردبیل اختصاص دارد، روند رشد جمعیت در تمامی نقاط شهری استان مثبت بوده است. به طوریکه رشد جمعیت در نقاط شهری استان اردبیل طی دوره آماری ۷۵-۱۳۶۵ نسبت های بالایی را نشان می دهد. بالاترین میزان نرخ رشد شهری مربوط به شهرستان پارس آباد با $7/2$ درصد در سال است. پس از پارس آباد نقاط شهرستانهای بیله سوار، خلخال، مشگین شهر، گرمی، پارس آباد و نمین دارای نرخ رشد بیش از ۳ درصد بوده اند. کمترین میزان رشد نیز مربوط به نقاط شهری شهرستان کوثر و نیر به ترتیب با $1/1$ و $1/4$ درصد در سال است.

طی مقطع آماری ۸۵-۱۳۷۵ نسبت نرخ رشد در نقاط شهری استان در تبعیت از روند تحولات جمعیت در کل کشور و استان به تعادل نسبی رسیده است. در این مقطع نقاط شهری شهرستان نمین با نرخ رشد $5/6$ درصد در سال بیشترین میزان نرخ رشد را به خود اختصاص داده است. پس از شهرستان نمین نقاط شهری شهرستانهای پارس آباد، اردبیل و مشگین شهر به ترتیب هر یک با $3/1$ ، $2/2$ و $2/1$ بالاترین میزان نرخ رشد را طی این مقطع دارا بوده اند. کمترین میزان نرخ رشد در این دوره متعلق به شهرستانهای مغان و کوثر به ترتیب با $0/5$ و $0/7$ درصد بوده است. کاهش نرخ رشد در نقاط شهری این شهرستان بیش از همه به محدودیت ها و تنگناهای محیط طبیعی و محیط اجتماعی - اقتصادی در این شهرستان ها باز می گردد.

بررسی روند تحولات جمعیت نقاط روستایی استان به تفکیک شهرستان در جدول شماره (۲-۱۸) نشان می دهد در هر دو مقطع مورد بررسی نرخ رشد در نقاط روستایی شهرستانهای استان منفی بوده است.

در دوره آماری ۷۵-۱۳۶۵ سه شهرستان پارس آباد، اردبیل و بیله سوار دارای بالاترین میزان رشد جمعیت روستایی بوده اند. نرخ رشد جمعیت روستایی شهرستان پارس آباد در این دهه معادل ۲/۵ درصد در سال بوده است. پس از پارس آباد شهرستان اردبیل با نرخ رشد سالانه ۱/۱ درصد قرار داشته است. پس از اردبیل شهرستان بیله سوار دارای نرخ رشد ۰/۸ درصد بوده است.

در دوره آماری بعد (۸۵-۱۳۷۵)، تنها نرخ رشد جمعیت روستایی دو شهرستان اردبیل و پارس آباد مثبت و حدود ۰/۴ و ۰/۵ درصد بوده است. سایر شهرستانهای استان دارای نرخ رشد نزولی و منفی بوده اند. شهرستان نیر با ۴/۱- درصد کمترین میزان نرخ رشد جمعیت روستایی را طی این دهه در استان اردبیل دارا بوده است. محدودیت های محیط اجتماعی- اقتصادی و مهاجرت های روستا- شهری از عمده ترین دلایل کاهش نرخ رشد به همراه کاهش نرخ رشد طبیعی روستایی در شهرستانهای استان اردبیل بوده است.

جدول شماره (۲-۱۶) روند تحولات جمعیت ساکن در استان اردبیل به تفکیک شهرستان طی دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

نرخ رشد		تعداد جمعیت			شرح
۱۳۷۵-۸۵	۱۳۶۵-۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	
۱/۷	۱/۷	۵۴۸۸۳۲	۴۶۴۴۰۶	۳۹۳۹۰۷	اردبیل
-۰/۸	۱/۵	۵۵۰۲۶	۵۹۳۴۵	۵۱۱۴۲	بیله سوار
-۱/۰	۰/۳	۹۵۰۰۵	۱۰۵۰۸۰	۱۰۲۴۰۸	خلخال
-۰/۴	۰/۲	۱۵۹۲۴۲	۱۶۶۱۷۰	۱۶۳۶۶۳	مشگین شهر
-۱/۱	۰/۴	۹۱۲۷۰	۱۰۱۹۲۷	۹۷۸۷۹	مغان
۱/۷	۴/۳	۱۶۴۵۷۷	۱۳۸۸۸۷	۹۰۷۶۲	پارس آباد
-۱/۵	-۱/۶	۲۸۷۲۱	۳۳۵۴۶	۳۹۵۳۷	کوثر
-۱/۳	۰/۰	۵۹۶۴۰	۶۷۹۲۳	۶۷۶۱۶	نمین
-۲/۸	-۲/۵	۲۳۰۳۵	۳۰۵۱۴	۳۹۳۲۳	نیر
۰/۵	۱/۱	۱۲۲۵۳۴۸	۱۱۶۷۷۹۸	۱۰۴۶۲۳۷	کل استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

جدول شماره (۲-۱۷) روند تحولات جمعیت ساکن در نقاط شهری استان اردبیل به تفکیک شهرستان طی دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

نرخ رشد		تعداد جمعیت			شرح
۱۳۷۵-۸۵	۱۳۶۵-۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	
۲/۱	۱/۹	۴۲۵۵۶۸	۳۴۷۰۹۰	۲۸۸۲۹۹	اردبیل
۱/۱	۳/۲	۲۱۳۵۸	۱۹۱۱۶	۱۴۰۰۰	بيله سوار
۰/۷	۳/۵	۴۷۷۴۰	۴۴۳۳۹	۳۱۵۵۴	خلخال
۲/۱	۳/۶	۶۸۵۲۱	۵۵۴۴۹	۳۹۰۴۳	مشگین شهر
۰/۵	۳/۵	۳۰۷۴۹	۲۹۱۷۲	۲۰۶۱۸	مغان
۳/۱	۷/۲	۸۶۲۲۷	۶۳۳۲۳	۳۱۴۸۰	پارس آباد
۰/۷	۱/۱	۷۲۶۱	۶۸۰۵	۶۱۲۱	کوثر
۵/۶	۳/۴	۲۱۸۵۹	۱۲۶۱۷	۹۰۴۸	نمین
۲/۲	۱/۴	۶۳۱۴	۵۰۹۱	۴۴۴۹	نیر
۲/۱	۲/۷	۷۱۵۵۹۷	۵۸۳۰۰۲	۴۴۴۶۱۲	کل استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

جدول شماره (۲-۱۸) روند تحولات جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان اردبیل به تفکیک شهرستان طی دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

نرخ رشد		تعداد جمعیت			شرح
۱۳۷۵-۸۵	۱۳۶۵-۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	
۰/۵	۱/۱	۱۲۳۲۶۴	۱۱۷۳۱۶	۱۰۵۶۰۸	اردبیل
-۱/۸	۰/۸	۳۳۶۶۸	۴۰۲۲۹	۳۷۱۴۲	بيله سوار
-۲/۵	-۱/۵	۴۷۲۶۴	۶۰۷۴۱	۷۰۸۵۴	خلخال
-۲/۰	-۱/۲	۹۰۳۵۹	۱۱۰۷۲۱	۱۲۴۶۲۰	مشگین شهر
-۱/۸	-۰/۶	۶۰۵۲۱	۷۲۷۵۵	۷۷۲۶۱	مغان
۰/۴	۲/۵	۷۸۳۵۰	۷۵۵۶۴	۵۹۲۸۲	پارس آباد
-۲/۲	-۲/۲	۲۱۴۶۰	۲۶۷۴۱	۳۳۴۱۶	کوثر
-۳/۷	-۰/۶	۳۷۷۸۱	۵۵۳۰۶	۵۸۵۶۸	نمین
-۴/۱	-۳/۱	۱۶۷۲۱	۲۵۴۲۳	۳۴۸۷۴	نیر
-۱/۴	-۰/۳	۵۰۹۳۸۸	۵۸۴۷۹۶	۶۰۱۶۲۵	کل استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

پدیده مهاجرت یکی از مولفه های اصلی جمعیت شناسی است که در طول تاریخ اجتماعی بشر همواره وجود داشته است. مهاجرت یکی از چهار عامل اصلی تغییر و تحول جمعیت به شمار آمده و به دلیل ماهیت خود می تواند علاوه بر تغییرات درازمدت و طولانی، آثار سریع و کوتاه مدتی را نیز بر تعداد و ساختار جمعیت ایجاد کند و تعادل یا عدم تعادلهایی را در جمعیت های تحت تاثیر به وجود آورد.

مهاجرت می تواند راه حلی برای بحرانهای جمعیتی محسوب شود. اضافه جمعیت را از نقطه ای به خارج از آن هدایت کند، نیروی کار اضافی و بیکار را به نقاط نیازمند سوق داده و یا منجر به تخلیه نقطه مبدا از نیروی کار گردد.

مهاجرت به اشکال مختلفی روی می دهد، مهاجرت های فردی که به جا بجایی افراد به صورت انفرادی و یا با اعضاء خانوار صورت می گیرد. مهاجرت های توده ای که جابجایی انبوهی از گروه های انسانی را در پی دارد.

جابجایی های جمعیتی بین نقاط مختلف در قالب مهاجرت های داخل سرزمینی و برون سرزمینی رخ می دهد. مهاجرت های داخلی شامل جابجایی و تحرک جمعیت از نقاط روستایی به شهر و بالعکس، مهاجرت های شهرستانی و استانی، مهاجرت های برون سرزمینی نیز جابجایی جمعیت از یک کشور به کشور دیگر را شامل می شود.

امروزه مهاجرت های روستا- شهری عمده ترین نوع مهاجرت به ویژه در کشورهای جهان سوم از جمله ایران به شمار می آیند. مهاجرت روستا- شهری پدیده ای است که در فرآیند صنعتی شدن در کشورها رخ داده است. از این رو می توان مهاجرت های روستا- شهری را فرآیندی اجتناب ناپذیر دانست که برنامه های توسعه ای آن را سرعت بخشده و به عنوان واقعیتهای اجتماعی در فرآیند توسعه کشور به ظهور رسیده است.

اجرای برنامه های توسعه در مناطق روستایی نه تنها به نگهداشت جمعیت در این مکانها نیانجامیده است بلکه تحرکات جمعیتی را نیز تسریع بخشیده و در زمانها و مکانهای مختلف دارای شدتهای متفاوتی است . جابجایی جمعیت طی روندهای زمانی - مکانی علاوه بر اینکه بر روی ترکیب جمعیت تاثیر می گذارد با معرفی نقاط مهاجر پذیر و مهاجر فرست میزان و موقعیت اجرایی برنامه های توسعه را نیز به نمایش می گذارد. قضاوت در مورد اثرات مثبت یا منفی اجرای برنامه های توسعه بر روی حرکات جمعیتی به خصوص مهاجرت با بررسی حجم مهاجرت و جهت مهاجرت در نقاط مختلف امکان پذیر و دارای ارزش و اهمیت است.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول (۲-۱۹) طی دوره آماری ۸۵-۱۳۷۵ حدود ۱۲۷۴۱۹ نفر مهاجر وارد استان اردبیل شده است . از مجموع مهاجران وارده شده به این استان ۵۳/۶ درصد در شهرستان اردبیل ساکن شده اند. پس از اردبیل شهرستان پارس آباد با ۱۴/۹ درصد بیشترین میزان مهاجر پذیری را به خود اختصاص داده است. شهرستان نیر و کوثر به ترتیب با ۰/۹ و ۱/۱ درصد کمترین میزان مهاجر پذیری را طی این مقطع به خود اختصاص داده اند.

بررسی وضعیت مهاجران خارج شده از استان نیز نشان می دهد در این مقطع ۱۸۲۸۹۹ نفر مهاجر طی این مقطع از استان خارج شده و در سایر نقاط کشور ساکن شده اند. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول (۲-۱۹) از مجموع مهاجران خارج شده از استان ۴۷/۵ درصد از شهرستان اردبیل خارج شده اند. پس از اردبیل شهرستانهای مشکین شهر و خلخال به ترتیب با ۱۴/۵ و ۱۴/۱ درصد بالاترین میزان مهاجر فرستی را به خود اختصاص داده اند . کمترین میزان مهاجر فرستی نیز متعلق به دو شهرستان کوثر و نیر به ترتیب ۰/۴ و ۰/۹ درصد بوده است.

جدول شماره (۲-۱۹) بررسی وضعیت و میزان مهاجرت در استان اردبیل در مقطع آماری ۱۳۸۵

شهرستان	مهاجران وارد شده		مهاجران خارج شده		خالص مهاجرت		میزان مهاجرت
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
اردبیل	۶۸۳۱۱	۵۳/۶	۸۶۹۳۲	۴۷/۵	-۱۸۶۲۱	-۳/۴	
بيله سوار	۵۶۲۲	۴/۴	۵۳۴۵	۲/۹	۲۷۷	۰/۵	
پارس آباد	۱۹۰۲۶	۱۴/۹	۱۷۶۸۵	۹/۷	۱۳۴۱	۰/۸	
خلخال	۸۹۳۷	۷/۰	۲۵۸۰۳	۱۴/۱	-۱۶۸۶۶	-۱۷/۸	
کوثر	۱۳۸۱	۱/۱	۸۲۰	۰/۴	۵۶۱	۲/۰	
مغان	۵۹۶۴	۴/۷	۱۴۴۵۲	۷/۹	-۸۴۸۸	-۹/۳	
مشگین شهر	۱۱۸۱۱	۹/۳	۲۶۴۴۰	۱۴/۵	-۱۴۶۲۹	-۹/۲	
نمین	۵۲۳۸	۴/۱	۳۷۷۷	۲/۱	۱۴۶۱	۲/۴	
نیر	۱۱۲۹	۰/۹	۱۶۴۵	۰/۹	-۵۱۶	-۲/۲	
کل استان	۱۲۷۴۱۹	۱۰۰	۱۸۲۸۹۹	۱۰۰	-۵۵۴۸۰	-۴/۵	

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

۲-۶- تراکم جمعیت

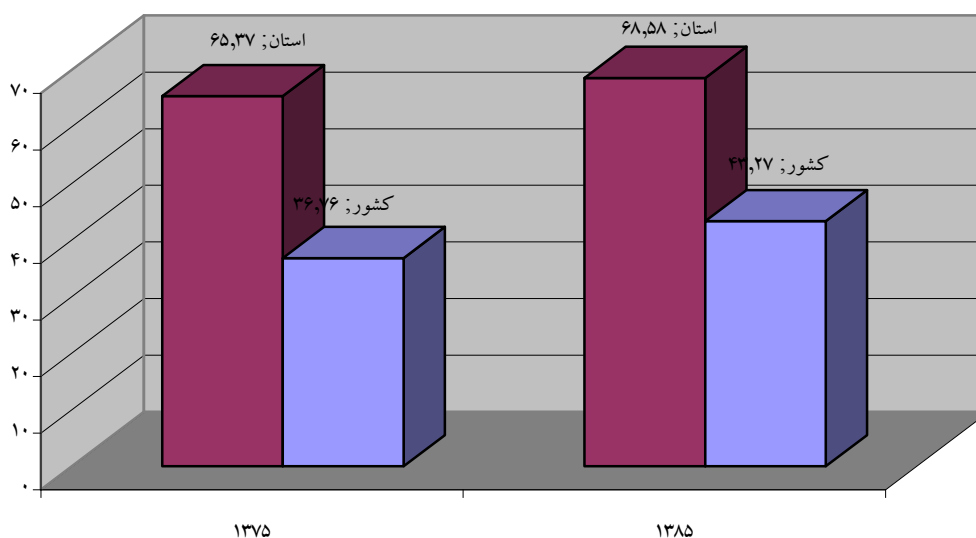
تراکم جمعیت در استان اردبیل معادل ۶۸/۶ نفر در هر کیلومتر مربع است. شهرستانهای اردبیل و پارس آباد به ترتیب با ۲۱۹/۷ و ۱۱۹ نفر در هر کیلومتر مربع بیشترین تعداد جمعیت را در هر کیلومتر مربع به خود اختصاص داده اند. استقرار شهر اردبیل در شهرستان اردبیل از عمده ترین دلایل بالا بودن تراکم جمعیت در این شهرستان است. شهرستان نیر با ۱۹ نفر در کیلومتر مربع کم تراکم ترین شهرستان در استان به شمار می آید.

جدول شماره (۲-۲) تراکم جمعیت در استان اردبیل به تفکیک شهرستان در مقطع آماری ۱۳۸۵

شهرستان	مساحت (کیلومتر مربع)	جمعیت	تراکم جمعیت (نفر در کیلومتر مربع)
اردبیل	۲۴۹۸	۵۴۸۸۳۲	۲۱۹/۷
بيله سوار	۱۷۵۸	۵۵۰۲۶	۳۱/۳
پارس آباد	۱۳۸۳	۱۶۴۵۷۷	۱۱۹/۰
خلخال	۲۸۰۰	۹۵۰۰۴	۳۳/۹
کوثر	۱۲۹۳	۲۸۷۲۱	۲۲/۲
مغان	۲۰۵۹	۹۱۲۷۰	۴۴/۳
مشگین شهر	۳۸۲۵	۱۵۸۸۸۰	۴۱/۵
نمین	۱۰۳۷	۵۹۶۴۰	۵۷/۵
نیر	۱۲۱۴	۲۳۰۳۵	۱۹/۰
کل استان	۱۷۸۶۷	۱۲۲۴۹۸۵	۶۸/۶

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰. ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

نمودار شماره (۵) تراکم جمعیت استان و مقایسه آن با کل کشور در دوره های ۱۳۷۵-۱۳۸۵



۳- نیروی انسانی و بازار کار

منابع انسانی پایه اصلی ثروت ملتها را تشکیل می دهد. در واقع چگونگی روند توسعه اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی هر کشور و استان را در نهایت منابع انسانی آن تعیین می کند. بدین روی ، بهره برداری کامل و متناسب از منابع انسانی هر کشور باید به عنوان یکی از هدفهای راهبردی توسعه در نظر گرفته شود .

۳-۱- نرخ مشارکت عمومی و تغییرات آن

جمعیت شاغل و بیکاری که در محدوده سنی ۶۴-۱۰ ساله واقع شده اند بر اساس تعاریف بین المللی بعنوان جمعیت فعال از نظر اقتصادی بحساب می آیند که اگر بر اساس سهم درصد از کل جمعیت محاسبه شود بعنوان نرخ مشارکت یا عرضه نیروی کار جمعیت را نشان می دهد. بر این اساس میزان مشارکت عمومی در استان طبق نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ حدود ۳۵/۰۳ درصد می باشد و جمعیت فعال اقتصادی استان برابر ۳۰۰۵۶۰ نفر بوده که ۸۹/۵ درصد آن را جمعیت شاغل و ۱۰/۵ درصد دیگر را نیز جمعیت بیکار تشکیل داده است. بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ جمعیت فعال از نظر اقتصادی معادل ۴۰۸۱۵۶ نفر می باشد و نرخ مشارکت بر اساس داده های این سرشماری به ۴۴/۲ درصد رسیده است که حکایت از ورود متولدین دوره های قبلی سرشماری به بازار کار استان را دارد. در همین حال نرخ بیکاری معادل ۱۱/۲ درصد گزارش شده است که نسبت به سرشماری قبل افزایش نشان می دهد.

توزیع نسبی شاغلان بر حسب گروههای عمده فعالیت به تفکیک دو سرشماری اخیر در جدول (۳-۱) نشان داده شده است.

جدول شماره (۳-۱) توزیع نسبی شاغلان بر حسب گروههای عمده فعالیت در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

۱۳۸۵	۱۳۷۵	گروههای عمده فعالیت
۱۰۰	۱۰۰	جمع شاغلین
۳۱/۶	۳۵/۹	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۰/۱	۰/۰۲	ماهگیری
۰/۰۱	۰/۲	استخراج معادن
۱۰/۱	۱۱/۳	صنعت (ساخت)
۰/۸	۰/۶	تامین آب و برق، گاز
۱۵/۱	۱۴/۹	ساختمان
۱۲/۶	۱۱/	عمده فروشی، تعمیر وسائط نقلیه موتوری، شخصی و خانگی
۱/۲	۰/۸	رستوران و هتل داری
۷/۹	۵/۴	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات
۰/۹	۰/۶	واسطه گریهای مالی
۱/۱	۰/۵	مستغلات، اجاره و فعالیت های کار و کسب
۶/۴	۷/۲	اداره عمومی و دفاع تامین اجتماعی اجباری
۶/۵	۶/۴	آموزش
۲/۲	۱/۴	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۱/۹	۱/۳	سایر فعالیت های خدماتی عمومی اجتماعی و شخصی
۰/۰۲	۰/۱	خانواده های معمولی دارای مستخدم
-	۰/۰۹	دفاعی و ادارات مرکزی
-	۰/۰۰۱	سازمانها و هیأت های برون مرزی
۱/۶	۱/۹	فعالیت های اظهار نشده

ماخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن - ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

۳-۲- سهم اشتغال در بخشهای عمده اقتصادی

بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ از کل جمعیت شاغل در استان ۳۸/۲ درصد در بخش کشاورزی، ۲۵/۲ درصد در بخش صنعت و معدن و ۳۵/۷ درصد در بخش خدمات مشغول فعالیت بوده اند. از طرفی بر اساس همان نتایج شهرستانهای نیر با ۷۲/۵ درصد، بيله سوار با ۶۱/۵ درصد، کوثر با ۵۷/۳ درصد، مشکین شهر با ۴۸/۵ درصد و نمین با ۴۷/۳ درصد به ترتیب بالاترین سهم اشتغال در بخش کشاورزی را دارا بوده اند.

در بخش صنعت و معدن بالاترین سهم شاغلان در شهرستان پارس آباد با ۵۲/۴۴ درصد و سپس شهرستان اردبیل با ۲۷/۶ درصد و شهرستان های مشکین شهر و خلخال نیز به ترتیب با ۲۱/۹۶ و ۲۱ درصد در رده های بعدی بوده است .

نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ نشان میدهد که سهم اشتغال در بخشهای عمده اقتصادی استان تغییرات قابل ملاحظه ای را نسبت به سال ۱۳۷۵ نشان میدهد . بطوریکه سهم بخش کشاورزی از ۳۸/۲ به ۳۱/۸ و سهم بخش خدمات از ۳۵/۷ به ۴۲ درصد رسیده است. در بخش صنعت نیز سهم اشتغال با افزایش اندک از ۲۵/۲ به ۲۶/۲ درصد رسیده است. این موضوع در بخش کشاورزی موید «قانون بازده نزولی» است که توسعه بخش کشاورزی و استفاده از مکانیزاسیون و ماشین آلات پیشرفته در روشهای نوین کشت و آبیاری رابطه عکس با میزان اشتغال در بخش دارد و برنامه ریزی برای توسعه اشتغال استان با توجه به حجیم بودن بخش کشاورزی استان باید به گونه ای صورت پذیرد که این نیروی کار خروجی در بخشهای صنعت و خدمات جذب گردد. نکته حائز اهمیت دیگر فقدان مهارت های شغلی و فنی و حرفه ای در نیروی کار مازاد بخش کشاورزی می باشد و این ضرورت را خاطر نشان میسازد که همراه با برنامه ریزی برای توسعه بخشهای صنعت و خدمات و ایجاد ساختارها و زیربنای لازم، برای اجرای اینگونه آموزشها تدابیر لازم اتخاذ گردد .

جدول شماره (۲-۳) سهم بخشهای مختلف اقتصادی از اشتغال استان در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

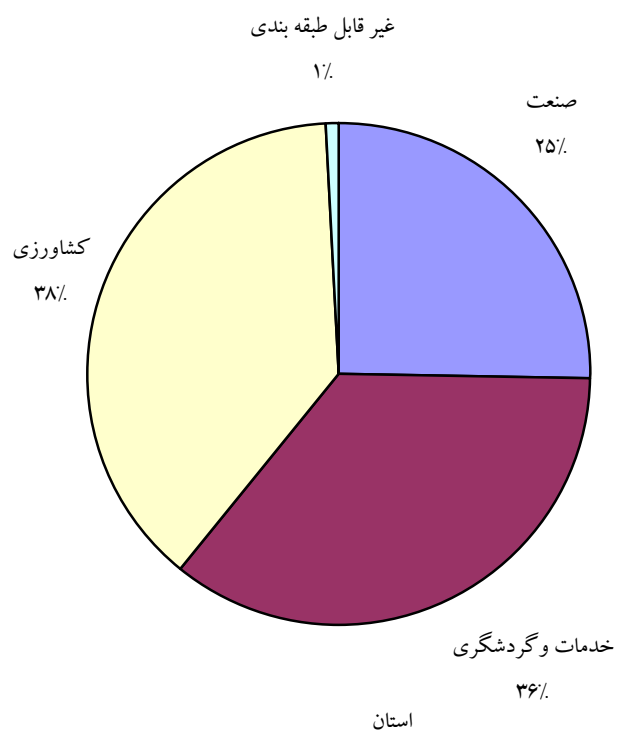
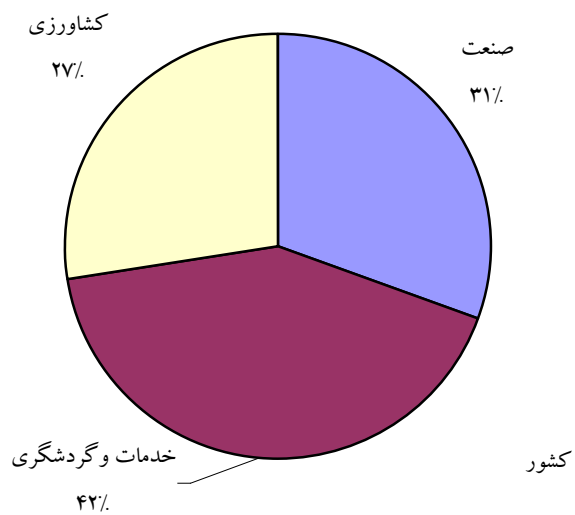
شهرستان	کشاورزی(درصد)		صنعت و معدن(درصد)		خدمات (درصد)	
	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵
اردبیل	۲۴/۵	۲۱	۲۷/۶	۲۷/۴	۴۷/۹	۵۰/۸۴
بيله سوار	۶۱/۵	۶۰/۵	۱۶/۱	۱۱/۲	۲۲/۴	۲۶
پارس آباد	۳۴/۱	۳۶/۶۴	۵۲/۴۴	۲۷	۱۳/۴۶	۳۵
مشگین شهر	۴۸/۵	۳۲/۲	۲۱/۹۶	۲۵/۶۷	۲۹/۵۴	۴۰/۳۸
مغان	۲۶/۷	۵۰/۵	۲۰/۲۴	۲۲	۵۳/۰۶	۲۶
خلخال	۴۱/۶	۳۰	۲۱	۳۰/۵	۳۶/۴۴	۳۷/۹
کوثر	۵۷/۳	۵۱	۱۶/۳۳	۲۳	۲۶/۳۳۷	۲۵/۱۲
نیر	۷۲/۵	۶۶	۶/۲۱	۱۱	۲۱/۲۹	۲۲/۱۶
نمین	۴۷/۳	۳۴/۸	۱۵/۱۸	۴۰/۱۳	۳۷/۵۲	۲۱/۷۳
*جمع	۳۸/۲	۳۱/۸	۲۵/۲	۲۶/۲	۳۵/۷	۴۲

ماخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن - ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

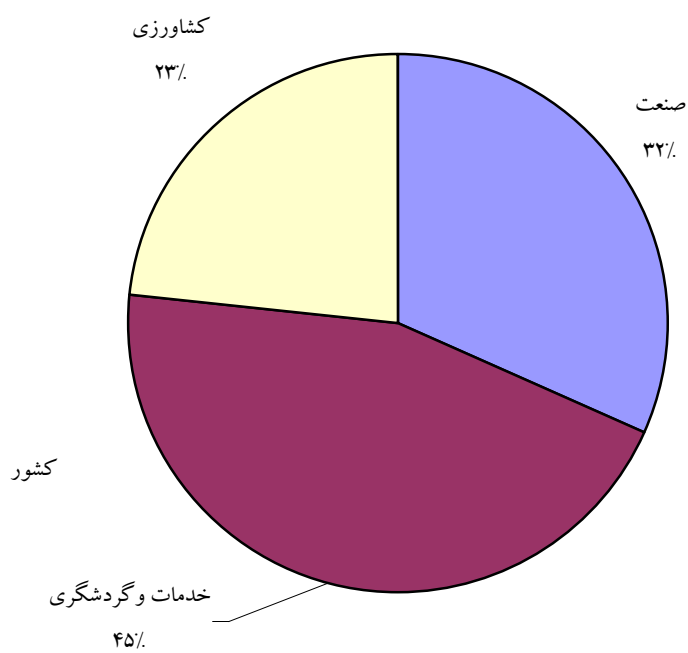
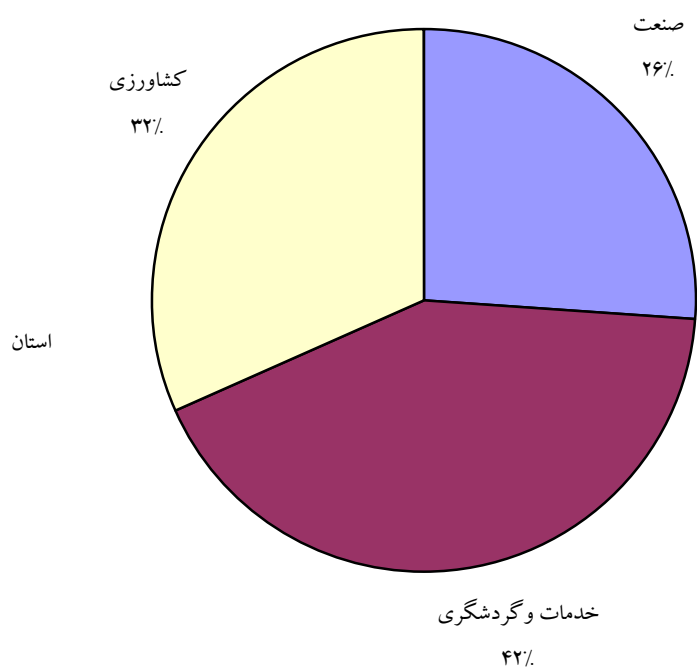
*در سال ۱۳۷۵ معادل ۰/۹ درصد و در سال ۱۳۸۵ معادل ۲ درصد اشتغال استان غیر قابل طبقه بندی در بخش های مختلف اقتصادی بوده است .

در نهایت می توان گفت مقایسه سهم بخش های مختلف اقتصادی در توزیع اشتغال استان در طول دهه ۱۳۷۵-۱۳۸۵ نشان دهنده این واقعیت مهم است که عمده فعالیت اقتصادی مردم استان هنوز هم در بخش کشاورزی متمرکز بوده و طی سالهای متمادی توجه کمتری به بخش صنعت شده و بخش صنعت استان فاصله بسیار زیادی با میانگین کشوری دارد که برای رسیدن به توسعه اقتصادی ، اجتماعی و ایجاد اشتغال مولد می بایست سیاستهای اقتصادی استان در جهت افزایش میزان سهم بخش صنایع و معادن و خدمات متمرکز گردد.

نمودار شماره (۶) ترکیب اشتغال در بخشهای مختلف اقتصادی استان در سال ۱۳۷۵ و مقایسه آن با کل کشور



نمودار شماره (۷) ترکیب اشتغال در بخشهای مختلف اقتصادی استان در سال ۱۳۸۵ و مقایسه آن با کشور



۳-۳- تحلیل وضعیت جمعیت و نیروی کار استان

اشتغال و بیکاری از جمله مقولات حساس و اساسی در اقتصاد است به گونه ای که افزایش اشتغال و مهار بیکاری بعنوان یکی از شاخص های توسعه یافتگی جوامع تلقی می شود و یکی از دغدغه های اساسی برنامه های توسعه در کشور نیز تلاش در جهت کاهش معضل بیکاری است.

از سوی دیگر اطلاعات مربوط به ساختار نیروی انسانی (کار) مبنایی برای ارزیابی و تحلیل سیاست های اقتصادی کلان یک کشور و یک منطقه خاص جغرافیایی محسوب می شود. به ویژه نرخ بیکاری به طور عام بعنوان یک شاخص کل در ارزیابی عملکرد جاری اقتصاد یک منطقه یا کشور مورد استفاده قرار می گیرد.

عمده ترین شاخص های نیروی کار استان بر اساس نتایج طرح آمارگیری از ویژگیهای طرح نیروی کار استان در سال ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ در جدول (۳-۳) منعکس گردیده است. بر اساس داده های این جدول بررسی نرخ مشارکت اقتصادی در سالهای مذکور نشان می دهد نرخ مشارکت جمعیت استان در تمامی فصول سال بیشتر از میانگین کشور بوده است و این موضوع بعلاوه جوان بودن جمعیت استان می باشد که باعث ورود تدریجی قاعده هرم سنی جمعیت به سنین کار و فعالیت می گردد. بررسی چنین شاخص هایی نشان می دهد که دولت در برنامه ریزی برای توسعه اشتغال در کشور و توزیع متوازن اعتبارات و تسهیلات مربوطه باید عنایت و توجه بیشتری به استانهایی مانند استان اردبیل نماید تا در آینده شاهد توسعه اشتغال بصورت متوازن در سطح کشور بوده و بتوان با بحران فزاینده بیکاری در استان هایی دارای نرخ مشارکت بالایی هستند، مقابله کرد.

همچنین بررسی اطلاعات مربوط به نرخ بیکاری در استان نشان می دهد که در سال ۱۳۸۴ در فصل بهار استان اردبیل با نرخ بیکاری ۱۰/۷ درصد مواجه بوده که در فصل تابستان با ۰/۳ درصد کاهش به ۱۰/۴ درصد رسیده است ولی در فصل های پاییز و زمستان به ترتیب در مقایسه با فصل های قبلی با ۱/۹۵ و ۰/۷۵ درصد رشد به ۱۲/۳۵ و ۱۳/۱ درصد رسیده است این در حالیست که نرخ بیکاری کل کشور در

فصلهای بهار و تابستان به ترتیب با ۱۱/۹ و ۱۰/۹ درصد، بیشتر از استان اردبیل بوده ولی در فصلهای پاییز و زمستان با ۱۰/۸۵ و ۱۲/۱ درصد، کمتر از استان اردبیل بوده است و این نشانگر این واقعیت مهم است که فرصتهای شغلی اردبیل ناپایدار و بیشتر مربوط به بخش کشاورزی بوده و از این بابت مشکلات عدیده ای را متوجه استان نموده است و ضمن تاثیر گذاری در میزان تولید ناخالص داخلی باعث بروز پدیده مهاجرتهای فصلی نیز می گردد که این موضوع نیز سبب ایجاد مشکلات اجتماعی در مبداء و مقصدهای مهاجرت می گردد و بنابراین ضرورت ایجاد تغییرات اساسی در جهت گیریهای برنامه ریزهای اقتصادی و بستر سازی برای ایجاد زمینه های اشتغال دائمی و ساماندهی وضعیت اشتغال استان را بیش از پیش نمایان می گردد. بررسی این شاخص در سال ۱۳۸۵ نشان می دهد که نرخ بیکاری در استان بجز در فصل بهار سال مذکور در سایر فصول از نرخ بیکاری کشور پایین تر بوده و می توان گفت که اوضاع امیدوار کننده تر شده است.

جدول شماره (۳-۳) شاخص های نیروی کار استان و مقایسه آن با کل کشور در سال ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵

نرخ بیکاری				نرخ مشارکت اقتصادی				شرح
۱۳۸۵		۱۳۸۴		۱۳۸۵		۱۳۸۴		
کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان	
۱۱	۱۲/۳	۱۱/۹	۱۰/۷	۴۱/۲	۴۳/۹	۴۱/۷	۴۷/۱	بهار
۱۰/۳	۱۰/۲	۱۰/۹	۱۰/۴	۴۱/۷	۴۵/۹	۴۲/۸	۵۰/۱	تابستان
۱۱/۶	۱۰/۷	۱۰/۸۵	۱۲/۳۵	۳۹/۷	۴۲/۶	۴۰/۸۳	۴۳/۷۴	پاییز
۱۲/۱	۱۱/۴	۱۲/۱	۱۳/۱	۳۹	۴۲/۹	۳۹/۸	۴۱/۵	زمستان

ماخذ: دفتر آمار و اطلاعات استانداری

۳-۴- تحلیلی از وضعیت اشتغال بخش دولتی استان

بطور کلی در سال ۱۳۸۵ تعداد کل کارکنان دولت بالغ بر ۳۷۸۵۲ نفر در استان بوده است که تعداد ۵۲۷۶ نفر از آنها دارای مدرک تحصیلی کمتر از دیپلم، ۹۳۳۵ نفر دارای مدرک دیپلم، تعداد ۸۰۴۷ نفر دارای مدرک فوق دیپلم، تعداد ۱۳۷۰۵ نفر دارای مدرک لیسانس، تعداد ۹۴۴ نفر دارای مدرک فوق لیسانس و تعداد ۵۴۵ نفر نیز دارای مدرک تحصیلی دکتری بوده اند بنابراین کارکنان دارای مدارک تحصیلی لیسانس با ۳۶/۲ درصد اولین و بالاترین رتبه و کارکنان دارای مدرک دکترا با ۱/۴ درصد پایین ترین رتبه را به خود اختصاص داده اند. مباحث بهره وری و منطقی نمودن اندازه دولت و سیاستهای تعدیل در ترکیب نیروی کار دولتی استان از نظر کیفی و کمی مد نظر مدیران و برنامه ریزان استان بوده است.

جدول شماره (۳-۴) کارکنان دولت بر حسب وضعیت استخدامی و شهرستان محل خدمت در سال ۱۳۸۵

شهرستان محل خدمت	جمع	رسمی	غیر رسمی
ادارات کل و ستادهای مرکزی	۴۰۵۲	۲۷۶۶	۱۲۸۶
اردبیل	۱۳۱۱۳	۴۰۳۹	۹۰۷۴
بيله سوار	۱۶۲۲	۴۵۹	۱۱۶۳
پارس آباد	۳۸۳۴	۹۴۷	۲۸۸۷
خلخال	۳۴۶۶	۱۰۵۵	۲۴۱۱
کوثر	۹۸۷	۲۸۲	۷۰۵
مشگین شهر	۵۲۹۶	۱۴۰۵	۳۸۹۱
مغان	۲۷۹۶	۷۶۴	۲۰۳۲
نمین	۱۶۸۳	۴۴۴	۱۲۳۹
نیر	۱۰۰۳	۲۹۳	۷۱۰
جمع کل استان	۳۷۸۵۲	۱۲۴۵۴	۲۵۳۹۸

ماخذ: دفتر توسعه منابع انسانی و تحول اداری استانداری

جدول شماره (۳-۵) کارکنان دولت بر حسب مدرک تحصیلی و شهرستان محل خدمت در سال ۱۳۸۵

شهرستان محل خدمت	جمع	کمتر از دیپلم	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتر
ادارات کل و ستادهای مرکزی	۴۰۵۲	۵۳۰	۸۹۶	۴۶۷	۱۶۰۴	۳۸۸	۱۶۷
اردبیل	۱۳۱۱۳	۱۵۸۲	۳۰۰۹	۲۷۰۷	۵۳۲۹	۲۹۵	۱۹۱
بيله سوار	۱۶۲۲	۱۸۸	۵۱۸	۳۸۴	۵۰۹	۱۱	۱۲
پارس آباد	۳۸۳۴	۴۸۷	۹۲۶	۹۹۷	۱۳۵۴	۴۲	۲۸
خلخال	۳۴۶۶	۶۹۶	۷۷۸	۷۳۵	۱۱۶۱	۵۸	۳۸
کوثر	۹۸۷	۱۶۰	۲۱۴	۲۳۲	۳۵۲	۱۹	۱۰
مشگین شهر	۵۲۹۶	۸۱۵	۱۵۵۰	۱۱۸۲	۱۶۴۶	۵۹	۴۴
مغان	۲۷۹۶	۴۰۰	۷۹۲	۶۹۶	۸۵۱	۳۳	۲۴
نمین	۱۶۸۳	۲۵۰	۳۸۹	۴۲۳	۵۷۴	۲۶	۲۱
نیر	۱۰۰۳	۱۶۸	۲۶۳	۲۲۴	۳۲۵	۱۳	۱۰
جمع کل استان	۳۷۸۵۲	۵۲۷۶	۹۳۳۵	۸۰۴۷	۱۳۷۰۵	۹۴۴	۵۴۵

ماخذ : پیشین

۳-۵- ویژگیهای کیفی شاغلین و بیکاران ثبت نام شده در سازمان کار و امور اجتماعی استان

بر اساس آمار و اطلاعات ارائه شده از طرف سازمان کار و امور اجتماعی استان تعداد افراد ثبت نام شده جویای کار در سال ۱۳۸۴ بالغ بر ۱۳۶۶۲ نفر بوده که از این تعداد، فقط ۳۳۳ نفر از طریق اداره اشتغال سازمان کار و امور اجتماعی استان و کاریابی های بخش خصوصی تحت پوشش وزارت کار و امور اجتماعی استان به مراکز، مؤسسات و بنگاههای مختلف اقتصادی معرفی شده اند که در حدود ۲/۴۳ درصد افراد ثبت نام شده جویای کار بوده است .

در سال ۱۳۸۵ تعداد کل افراد ثبت نام شده جویای کار بالغ بر ۱۳۴۳۰ نفر بوده که در مقایسه با سال قبل کاهش نشان میدهد . از کل ثبت نام شدگان، تعداد ۲۵۸۸ نفر به مراکز ، مؤسسات و بنگاههای مختلف اقتصادی استان (اعم از دولتی و خصوصی) معرفی شده اند که در حدود ۱۹/۲۷ درصد ثبت نام شدگان بوده است و در مقایسه با سال قبل افزایش قابل توجهی را نشان می دهد. این ارقام بلحاظ رفع بسیاری از

موانع و مشکلات سرمایه گذاری و ایجاد بستر های مناسب در جهت افزایش فرصت های جدید شغلی در دولت نهم و حذف طرح های خود اشتغالی از سیستم اعطای تسهیلات اشتغالزا و افزایش چند برابری تسهیلات بنگاههای زود بازده و اشتغالزای استان در سال ۱۳۸۵ و اجرای سند توسعه اشتغال استان قابل تأمل و توجه می باشد. همچنین بررسی های آماری حاکی از این واقعیت است که علیرغم تلاشهای صورت گرفته فرصت های شغلی اعلام شده به تفکیک گروه های شغلی جوابگوی متقاضیان کار نبوده و عرضه نیروی کار به مراتب بالاتر بوده است و ضرورت دارد با اتخاذ سیاستهای اجرائی مناسب و شناخت مسائل و مشکلات موجود، راهکارهای عملی ارائه گردد و خصوصاً برای اشتغال نیروی کار ماهر و تحصیلکرده استان راهکارهایی اندیشیده شود.

جدول شماره (۳-۶) تعداد متقاضیان کار ثبت نام شده و تعداد افراد بکار گمارده شده بر اساس سطح تحصیلات در سالهای ۸۵-۱۳۸۴

سال ۱۳۸۵		سال ۱۳۸۴		شرح فعالیت ها سطح تحصیلات
افراد بکار گمارده شده	متقاضیان کار ثبت نام شده	افراد بکار گمارده شده	متقاضیان کار ثبت نام شده	
۹	۹۸	۱	۱۴۲	بیسواد
۸۴	۶۰	۹	۳۲۳	خواندن و نوشتن
۲۱۲	۳۷۵	۸۱	۳۵۷۲	ابتدائی
۳۵۴	۵۹۸	۸۲	۲۷۰۸	راهنمائی
۸۵۸	۶۴۲۵	۱۱۶	۵۱۲۴	دیپلم
۴۷۷	۳۲۱۴	۲۱	۷۷۰	فوق دیپلم
۵۹۴	۲۶۵۵	۲۳	۱۰۱۷	لیسانس
۰	۵	۰	۶	فوق لیسانس و بالاتر
۲۵۸۸	۱۳۴۳۰	۳۳۳	۱۳۶۶۲	جمع

مأخذ: سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۵

۴- حسابهای اقتصادی استان

۴-۱- کلیات

برای بررسی عملکرد هر نظام اقتصادی چند شاخص اساسی را مورد توجه قرار می‌دهند که یکی از آنها تولید ناخالص داخلی حقیقی است که در واقع نشان‌دهنده نتیجه کلی فعالیت اقتصادی کشور است. تولید ناخالص داخلی نتیجه نهایی فعالیت‌های اقتصادی واحدهای تولیدی یک کشور در یک دوره زمانی معین است و شاخصی است که با بررسی آن می‌توان از کل اقتصاد آگاه شد. در واقع روند این شاخص، روند تحول تولید کالاها و خدمات را نشان می‌دهد.

حسابهای منطقه‌ای نیز مجموعه‌ای از حسابها، جداول استاندارد، تعاریف و مفاهیم، طبقه بندی‌ها و روشهای محاسباتی است که بر اساس آن کلیه فعالیت‌های اقتصادی یک منطقه (استان) در یک دوره زمانی معین به صورت منظم و هدفمند مورد اندازه گیری قرار می‌گیرد و نتایج این حسابها در قالب کمیت‌های اقتصادی که بیانگر توان اقتصادی منطقه در ابعاد مختلف است، ارائه می‌شود. مهمترین شاخصهای این حسابها محصول ناخالص داخلی منطقه (GDP) و اجزاء آن بر حسب رشته فعالیت‌های اقتصادی است. نتایج حاصل از تهیه حسابهای منطقه‌ای نقش گسترده‌ای در برنامه ریزی منطقه‌ای داشته و تحقق اهداف برنامه ریزی منطقه‌ای بدون استفاده از یافته‌های حسابهای منطقه‌ای در آینده امکان پذیر نخواهد بود.

در ادامه این بحث بعضی از شاخصهای عمده از حسابهای تولید استان را مد نظر قرار داده و با مقادیر کشور مورد مقایسه قرار می‌دهیم تا وضعیت اقتصادی استان و مشارکت آن در تقسیم کار ملی از جنبه تولید مورد توجه قرار گیرد. البته ذکر این نکته ضروری است که برای رسیدن به تحلیل و نتیجه گیری دقیق نیاز به وجود سری زمانی بیشتری از متغیرهای کلان کشور و استان خواهد بود.

۴-۲- حسابهای اقتصادی استان در سالهای ۸۴-۱۳۷۹

محصول ناخالص داخلی استان به قیمت بازار در سال ۱۳۷۹ معادل ۶۸۱۱ میلیارد ریال بوده است که با ۱۵/۷۵ درصد رشد به ۷۸۸۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۰ رسیده است و در سال ۱۳۸۱ با ۲۹/۹۵ درصد رشد از ۷۸۸۴ میلیارد ریال به ۱۰۲۴۵/۷ میلیارد ریال رسیده است که در هر دو این مقایسه ها رشد استان کمتر از رشد کشور در سالهای مورد بررسی بوده است. در سال ۱۳۸۲ محصول ناخالص داخلی استان به قیمت بازار معادل ۱۲۴۹۲/۲ میلیارد ریال محاسبه شده است که نسبت به سال قبل ۲۱/۹۲ درصد رشد نشان می دهد و برای اولین بار از رشد متوسط کشور (۲۱/۵۰ درصد) بیشتر نشان میدهد.

در سال ۱۳۸۳ تولید محصول ناخالص داخلی کشور رشد ۲۲/۵ درصدی را تجربه کرده است در حالیکه این شاخص برای استان ۱۸/۵۲ درصد محاسبه شده است در سال ۱۳۸۴ در حالیکه این شاخص برای کشور ۱۹/۵۷ درصد محاسبه شده است در استان این شاخص با اختلاف بسیار به ۱۲/۹۱ درصد رسیده است و از طرف دیگر مقایسه شاخص «سهم جمعیت استان از کشور» و «سهم محصول ناخالص داخلی استان از کشور» در سالهای ۸۴-۱۳۷۹ نتیجه میگیریم که تولید محصول ناخالص داخلی استان با توجه به سهم جمعیتی نسبت به کشور ضعیف بوده و به عبارتی دیگر اقتصاد استان نسبت به کشور رونق کمتری دارد و این فقدان رونق نسبی در سالهای مورد بررسی روبه کاهش بوده است. بطوریکه متاسفانه از ۱/۰۱ درصد در سال ۱۳۷۹ به ۰/۹۱ درصد در سال ۱۳۸۴ رسیده است که نشان میدهد روند تشکیل سرمایه و سرمایه گذاری در استان نسبت به سایر نقاط کشور ضعیف تر بوده است.

جدول شماره (۴-۱) مقایسه حسابهای ملی استان اردبیل و کشور در سالهای ۸۴-۱۳۷۹

(میلیارد ریال)

سال ۱۳۸۱			سال ۱۳۸۰			سال ۱۳۷۹			عنوان
رتبه استان در کشور	استان اردبیل	کل کشور	رتبه استان در کشور	استان اردبیل	کل کشور	رتبه استان در کشور	استان اردبیل	کل کشور	
۲۵	۱۵۲۶۶/۷	۱۵۰۳۰۱۶/۹	۲۴	۱۱۴۹۳/۳	۱۱۳۳۷۰۲/۵	۲۵	۱۰۲۸۰/۳	۹۸۸۱۸۲/۹	ستانده
۲۴	۵۱۵۷/۴	۵۳۰۶۷۵/۳	۲۴	۳۶۹۲/۹	۳۹۷۵۵۲/۸	۲۱	۳۴۶۹/۳	۳۳۹۵۵۶/۲	مصرف واسطه
۲۴	۱۰۱۰۳/۳۳	۹۷۲۳۴۱/۶	۲۴	۷۸۰۰/۴	۷۳۶۱۴۹/۶	۲۳	۶۸۷۸/۸	۶۴۵۲۵۵/۷	ارزش افزوده
۲۴	۱۰۲۴۵/۷	۹۸۶۲۶۸/۶	۲۴	۷۸۸۴/۰	۷۴۵۵۳۵/۶	۲۲	۶۸۱۱	۶۳۸۶۲۶/۷	محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار
۲۱	۲۹/۹۵	۳۲/۲۸	۲۰	۱۵/۷۵	۱۶/۷۴	-	-	-	رشد GDP

ماخذ : سالنامه آماری کشور ۸۴-۱۳۷۹

دنباله جدول شماره (۱-۴)

(میلیارد ریال)

سال ۱۳۸۴			سال ۱۳۸۳			سال ۱۳۸۲			عنوان
رتبه استان در کشور	استان اردبیل	کل کشور	رتبه استان در کشور	استان اردبیل	کل کشور	رتبه استان در کشور	استان اردبیل	کل کشور	
۲۴	۲۶۷۰۳	۲۹۶۰۵۷۲	۲۴	۲۲۵۸۱	۲۴۲۳۶۱۲	۲۳	۱۸۷۱۰/۸	۱۸۴۷۶۵۱/۰	ستانده
۲۴	۹۱۶۳	۱۰۴۳۳۴۰	۲۳	۷۸۹۶	۸۸۳۹۴۷	۲۳	۶۴۲۶/۳	۶۷۰۹۰۴/۱	مصرف واسطه
۲۳	۱۷۵۴۰	۱۹۱۷۲۳۱	۲۲	۱۵۲۵۷	۱۵۳۹۱۶۲	۲۱	۱۲۲۸۴/۴	۱۱۷۶۷۴۶/۸	ارزش افزوده
۲۳	۱۷۶۰۶	۱۹۲۴۶۸۸	۲۲	۱۵۳۳۳	۱۵۴۷۹۹۱	۲۰	۱۲۴۹۲/۲	۱۱۹۸۳۸۹/۸	محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار
۲۳	۱۴/۸۲	۲۴/۳۳	۲۱	۲۲/۷۴	۲۹/۱۷	۲۰	۲۱/۹۲	۲۱/۵۰	رشد GDP

ماخذ : سالنامه آماری کشور ۸۴-۱۳۷۹

برای رسیدن به سهم بخش های اقتصادی بر اساس نوع فعالیت شکل گرفته هر منطقه انجام طبقه بندی (GDPR) استان ضروری است تا فعالیت های عمده در استان و جهت گیری آن مشخص گردد. در این جا برای بسط فعالیتهای استان از بخش های چهارگانه بر اساس طبقه بندی استاندارد بین المللی رشته فعالیتهای اقتصادی بکار رفته در حساب تولید استان استفاده شده است تا وضعیت اقتصادی تولید در استان نشان داده شود.

بررسی جداول (۲-۴) و (۳-۴) بیانگر آن است که استان اردبیل نسبت به کل کشور با گستردگی فعالیتهای بخش کشاورزی و ماهیگیری مواجه بوده و سهم این بخش در دوره زمانی ۸۴-۱۳۷۹ روند صعودی را نشان می دهد. در مقابل بخش صنعت استان در این سالها رشد خوبی را نداشته، بنحوی که سهم این بخش از ۹/۸۶ درصد در سال ۱۳۷۹ به ۷/۹۴ درصد در سال ۱۳۸۴ رسیده است و تفاوت بین سهم این بخش در استان با کشور در سال ۱۳۸۴ بسیار قابل توجه است.

بخش خدمات نیز حدود ۵۹/۲۷ درصد تولید ناخالص داخلی استان را در سال ۱۳۸۴ به خود اختصاص داده است که بیشتر از متوسط سهم کشوری این بخش می باشد.

با توجه به زیرساختهای مهیا شده در استان و موقعیت جغرافیایی خاص آن در بین بزرگترین قطبهای اقتصادی تولید و مصرف کشور، امکان گسترش فعالیتهای صنعتی در استان مهیا می باشد. لذا بر گسترش فعالیتهای صنعتی در قالب شهرکهای صنعتی، صنایع مادر و تخصصی و صنایع مرتبط با بخشهای کشاورزی و معدنی برای رسیدن به اهداف توسعه تاکید می گردد. ایجاد بورس منطقه ای و منطقه ویژه سرمایه گذاری خارجی نیز از اقدامات پیشنهادی در جهت رونق اقتصادی بخش صنعت می باشد.

وضعیت ارزش افزوده رشته فعالیتهای در استان و مقایسه آن با سطوح کشوری در جداول (۲-۴) و (۳-۴) ارائه می گردد.

جدول شماره (۲-۴) ارزش افزوده بخشهای عمده اقتصادی استان اردبیل و کشور در سالهای ۸۴-۱۳۷۹

(میلیارد ریال)

سال ۱۳۸۱			سال ۱۳۸۰			سال ۱۳۷۹			عنوان
سهام	استان اردبیل	کل کشور	سهام	استان اردبیل	کل کشور	سهام	استان اردبیل	کل کشور	
۲/۸۴	۳۰۱۸/۵	۱۰۶۱۳۶	۲/۷۵	۲۲۸۲/۵	۸۲۷۲۳/۶	۲/۵۷	۱۹۳۲/۳	۷۵۱۰۲/۹	کشاورزی و ماهیگیری
-/۲۴	۷۷۰/۸	۳۰۹۵۳۵	-/۲۷	۶۱۶	۲۲۷۲۸۱	-/۳۱	۶۷۸/۱	۲۱۲۷۹۷	صنعت و معدن
۱/۱۶	۷۷۱/۴	۶۶۴۶۴/۳	-/۸۹	۴۴۳/۲	۴۹۲۹۹	-/۹۳	۳۸۷/۶	۴۱۲۴۹/۶	ساختمان، آب، برق و گاز طبیعی
۱/۱۳	۵۵۴۸/۶	۴۹۰۲۰۵/۸	۱/۱۸	۴۴۵۸/۷	۳۷۶۸۴۶	۱/۲۳	۳۸۱۳	۳۰۹۴۷۷	خدمات
۱/۰۳	۱۰۱۰۹/۳	۹۷۲۳۴۱/۲	۱/۰۵	۷۸۰۰/۴	۷۳۶۱۵۰	۱/۰۶	۶۸۱۱	۶۳۸۶۲۷	جمع
-/۹۸	۱۳۶/۵	۱۳۹۲۷	-/۸۹	۸۳/۶	۹۳۸۶	۱/۰۲	۶۷/۸	۶۶۲۹	خالص مالیات بر واردات
۱/۰۳	۱۰۲۴۵/۷	۹۸۶۲۶۸/۲	۱/۰۵	۷۸۸۴	۷۴۵۵۳۵/۶	۱/۰۶	۶۸۱۱	۶۳۸۶۲۶/۷	محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار

ماخذ: حساب تولید استانهای کشور سالهای ۸۴-۱۳۷۹

دنباله جدول شماره (۲-۴)

(میلیارد ریال)

سال ۱۳۸۴			سال ۱۳۸۳			سال ۱۳۸۲			عنوان
سهام	استان اردبیل	کل کشور	سهام	استان اردبیل	کل کشور	سهام	استان اردبیل	کل کشور	
۲/۶	۴۵۰۷	۱۶۹۹۳۲	۲/۸۹	۴۲۴۵/۳	۱۴۶۸۳۳/۹	۲/۹۹	۳۸۴۸/۷	۱۲۸۷۰۷/۲	کشاورزی و ماهیگیری
-/۲	۱۳۹۴	۶۷۲۹۸۲	-/۲۴	۱۲۸۳/۰	۵۱۶۵۴۰/۲	-/۲۶	۹۹۳/۰	۳۷۹۴۳۶/۱	صنعت و معدن
-/۹۵	۱۲۴۳	۱۳۰۳۱۲	-/۹۱	۷۷۶/۲	۸۴۶۳۷/۳	-/۹۰	۷۱۰/۴	۷۸۱۶۱/۰	ساختمان، آب، برق و گاز طبیعی
۱/۱۰	۱۰۳۹۶	۹۴۴۰۰۵	۱/۰۵	۸۳۸۰/۵	۷۹۱۲۱۵/۴	۱/۸	۶۴۶۲/۹	۵۹۵۰۰۰	خدمات
-/۹۱	۱۷۵۴۰	۱۹۱۷۲۳۱	-/۹۵	۱۴۶۸۵	۱۵۳۹۶۶۵	۱/۰۲	۱۲۰۱۵	۱۱۸۱۳۰۵	جمع
-/۸۸	۶۵	۷۴۵۶	-/۸۹	۷۸	۸۸۲۹	-/۹۵	۴۵	۴۷۹۰	خالص مالیات بر واردات
-/۹۱	۱۷۶۰۵	۱۹۲۴۶۸۷	-/۹۵	۱۴۷۶۴	۱۵۴۸۴۹۴	۱/۰۲	۱۲۰۶۱	۱۱۸۶۰۹۵	محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار

جدول شماره (۳-۴) سهم ارزش افزوده بخشهای عمده اقتصادی در محصول ناخالص داخلی استان اردبیل و کشور

در سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۴

سال ۱۳۸۱		سال ۱۳۸۰		سال ۱۳۷۹		عنوان
استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	
۲۹/۴۶	۱۰/۷۶	۲۸/۹۵	۱۱/۱	۲۸/۰۹	۱۱/۶۴	کشاورزی و ماهیگیری
۷/۵۲	۳۱/۳۸	۷/۸۱	۳۰/۴۹	۹/۸۶	۳۲/۹۸	صنعت و معدن
۷/۵۳	۶/۷۴	۵/۶۲	۶/۶۱	۵/۶۴	۶/۳۹	ساختمان، آب، برق و گاز طبیعی
۵۴/۱۶	۴۹/۷۰	۵۶/۵۵	۵۰/۵۵	۵۵/۴۳	۴۷/۹۶	خدمات

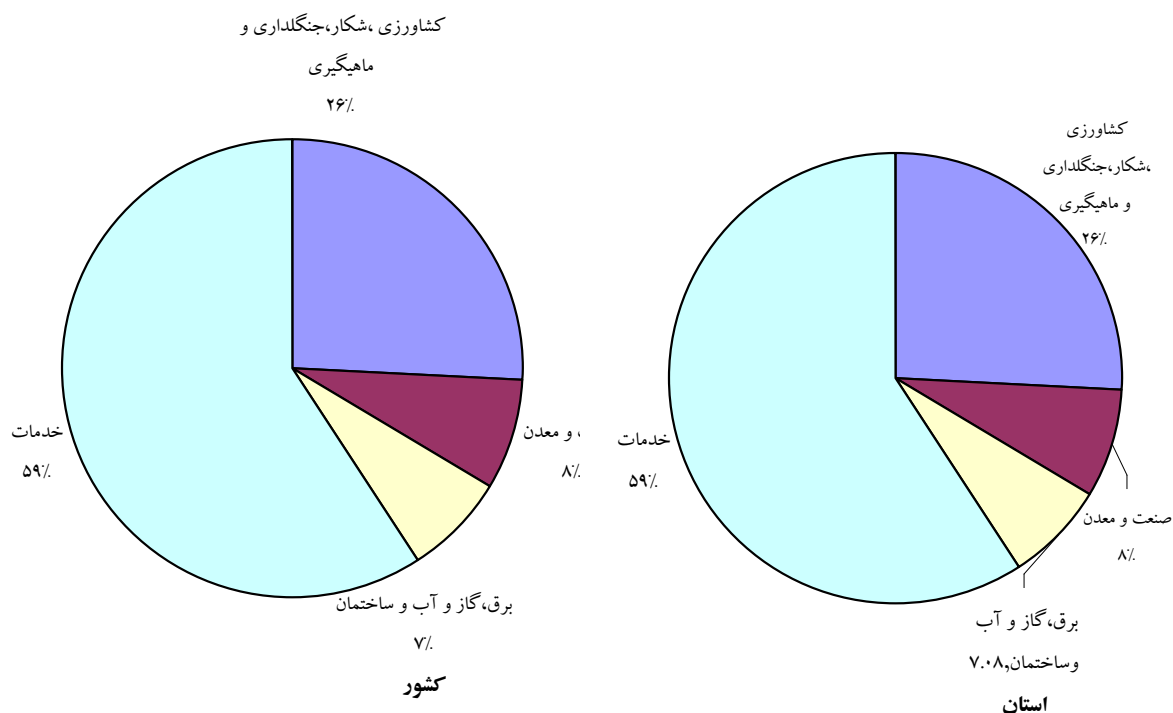
ماخذ: همان

دنباله جدول شماره (۳-۴)

سال ۱۳۸۴		سال ۱۳۸۳		سال ۱۳۸۲		عنوان
استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	
۲۵/۶۹	۸/۸۶	۲۸/۹۰	۹/۵۳	۳۲/۰۳	۱۰/۸۵	کشاورزی و ماهیگیری
۷/۹۴	۳۵/۱۰	۸/۷۳	۳۳/۵۴	۸/۲۶	۳۱/۹۹	صنعت و معدن
۷/۰۸	۶/۷۹	۵/۲۸	۵/۴۹	۵/۹۱	۶/۵۸	ساختمان، آب، برق و گاز طبیعی
۵۹/۲۷	۴۹/۲۳	۵۷/۰۶	۵۱/۳۸	۵۳/۷۹	۵۰/۳۶	خدمات

ماخذ: همان

نمودار شماره (۸) سهم ارزش افزوده بخشهای عمده اقتصادی استان در سال ۱۳۸۴ و مقایسه آن با کشور



۴-۳- نسبت مصارف واسطه به ستانده (I/O)

شاخص I/O یا نسبت مصارف واسطه به ستانده، نسبتی است که می توان بخشهای مختلف اقتصادی را با آن مقایسه نمود. این نسبت بیانگر این است که هزینه های صرف شده جهت تولید کالا و خدمات مربوطه در انجام یک فعالیت اقتصادی چه سهمی از ستانده آن فعالیت را به خود اختصاص داده است. بالا بودن نسبت مصارف واسطه به ستانده به معنی کم بودن ارزش افزوده خواهد بود و بعبارت دیگر بخش هایی که دارای نسبت مصارف واسطه به ستانده کمتری می باشند، می توانند ارزش افزوده بیشتری را ایجاد نمایند و این بخش ها در مقایسه با بخش هایی که این نسبت در آنها دارای رقم بالایی است از مزیت نسبی چشمگیری برخوردار میباشند. به طور کلی بخشهایی که بیشترین میزان نسبت مصرف واسطه به ستانده را دارا می باشند توجیه اقتصادی ندارند و گرایش کمتری نسبت به فعالیت های این بخش در مقایسه با سایر بخش ها دیده می شود.

به بیان دیگر با بررسی شاخص I/O می توان گفت که بهره وری نیروی کار یا سرمایه در یک منطقه نسبت به نیروی کار یا سرمایه در سطح ملی بیشتر یا کمتر می باشد و این منطقه در رشته فعالیت مورد بررسی دارای تخصص بیشتری می باشد.

۴-۳-۱- بررسی روند تغییرات نسبت (I/O) بخشهای عمده فعالیت استان اردبیل طی سالهای ۱۳۷۴-۱۳۷۹

جدول (۴-۵) نشان میدهد طی دوره شش ساله، یعنی از سال ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۴، بیشترین نسبت I/O در استان مربوط به بخش صنعت و معدن و کمترین نسبت I/O مربوط به بخش خدمات می باشد و نشان دهنده بالا بودن هزینه فعالیتهای صنعتی نسبت به فعالیت های خدماتی در سطح استان می باشد. بررسی نشان می دهد که در بخش صنعت و معدن بیشترین نسبت I/O طی دوره شش ساله در سال ۱۳۸۰ می باشد که معادل ۶۸ درصد است و کمترین نسبت I/O مربوط به سال ۱۳۸۳ می باشد که معادل ۶۱ درصد است. همچنین طی دوره مذکور در بخش خدمات بیشترین نسبت I/O در سالهای ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۴

می باشد که معادل ۲۱ درصد است و نیز کمترین نسبت I/O در بخش خدمات در سال ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۰ می باشد که معادل ۲۰ درصد است.

جدول شماره (۴-ع) نسبت I/O رشته فعالیتهای اقتصادی استان اردبیل به قیمت جاری ۱۳۷۹-۱۳۸۴

درصد

شرح فعالیت	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴
کشاورزی، شکار و جنگلداری	۴۰	۳۵	۳۲	۳۳	۳۴	۳۳
ماهگیری	۴۴	۴۴	۲۶	۳۸	۴۰	۴۰
معادن	۳۵	۳۳	۳۱	۳۸	۳۸	۳۰
صنعت	۶۴	۶۸	۶۴	۶۶	۶۱	۶۲
تامین آب، برق و گاز طبیعی	۳۰	۳۷	۴۶	۵۱	۵۶	۵۱
ساختمان	۵۸	۶۰	۵۹	۵۹	۶۰	۶۰
عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	۱۳	۱۲	۱۳	۱۳	۱۳	۱۲
هتل و رستوران	۴۸	۴۹	۴۹	۴۹	۴۷	۵۰
حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۲۹	۳۰	۲۶	۲۸	۲۹	۳۲
واسطه گری های مالی	۲۱	۲۰	۲۶	۲۳	۲۰	۱۸
مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار	۱۷	۱۸	۲۰	۲۱	۲۵	۲۵
اداره امور عمومی و خدمات شهری	۲۲	۲۲	۲۲	۲۴	۲۱	۲۷
آموزش	۱۰	۱۱	۱۲	۱۰	۱۱	۱۰
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۲۲	۲۱	۲۶	۲۴	۲۲	۲۱
سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی	۲۹	۲۹	۳۴	۲۲	۲۳	۲۳
جمع	۳۶	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۴

ماخذ: سری زمانی حسابهای منطقه ای استان اردبیل ۱۳۸۴-۱۳۷۹، دفتر آمار و اطلاعات

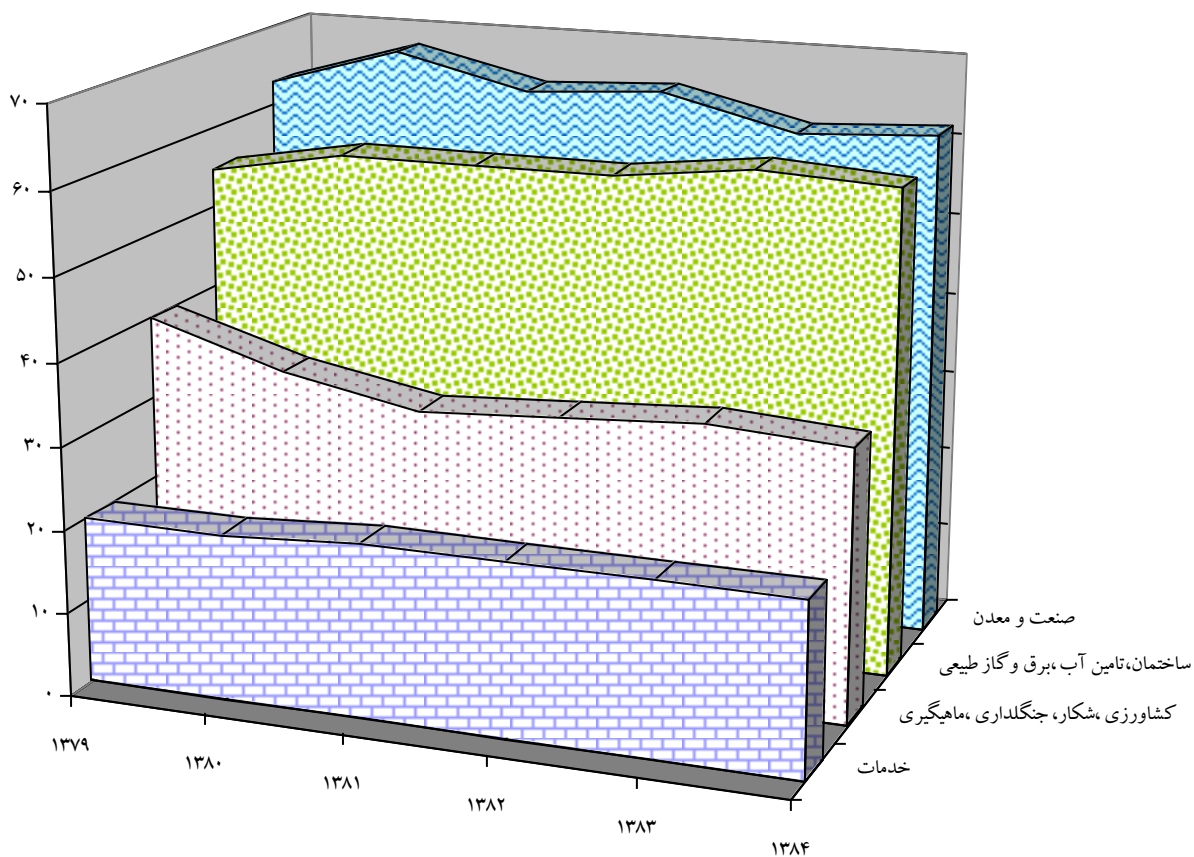
جدول شماره (۴-۵) نسبت I/O بخشهای عمده فعالیتهای اقتصادی در استان اردبیل به قیمت جاری در سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۴

درصد

۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	شرح فعالیت
۳۳	۳۴	۳۳	۳۲	۳۵	۴۰	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۶۲	۶۱	۶۵	۶۴	۶۸	۶۳	صنعت و معدن
۵۹	۶۰	۵۸	۵۸	۵۸	۵۵	ساختمان و تامین آب، برق و گاز طبیعی
۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲۰	۲۰	خدمات
۳۴	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۶	جمع

ماخذ: سری زمانی حسابهای منطقه ای استان اردبیل ۱۳۷۹-۱۳۸۴، دفتر آمار و اطلاعات

نمودار شماره (۹) نسبت مصرف واسطه به ستانده (I/O) بخشهای عمده اقتصادی استان اردبیل در طول سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۴



در خاتمه می توان نتایج زیر را از بررسی حساب تولید استان و مقایسه آن با کشور در سالهای اخیر قابل توجه دانست :

- رشد محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار در استان اردبیل در سالهای ۸۴-۱۳۷۹ از متوسط رشد کشور پائین تر است .

- سهم استان اردبیل از محصول ناخالص داخلی کشور در سالهای ۸۴-۱۳۷۹ نزولی و کاهشی است.

- تولید ناخالص داخلی سرانه کشور تقریباً $1/83$ برابر این شاخص در استان می باشد و این نشان می دهد که متوسط درآمد سرانه استان تقریباً نصف متوسط کشوری است.

- سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی و ماهیگیری در محصول ناخالص داخلی استان در سالهای ۸۴-۱۳۷۹ صعودی و با فاصله چشمگیری از سهم ارزش افزوده این بخش در محصول ناخالص داخلی کشور بالاتر است . (استان اردبیل در سال ۱۳۸۴ بیشترین سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی و ماهیگیری از کل محصول ناخالص داخلی استان را در مقایسه با سایر استانها به خود اختصاص داده است.)

- سهم ارزش افزوده بخش صنعت و معدن در محصول ناخالص داخلی استان در سالهای ۸۴-۱۳۷۹ نزولی و با فاصله چشمگیری از سهم ارزش افزوده این بخش در محصول ناخالص داخلی کشور پائین تر است .

۵- بودجه و درآمدهای عمومی استان

بودجه عمومی دولت، بودجه ای است که در آن بر اساس مصوبات مجلس شورای اسلامی، برای اجرای برنامه سالانه، منابع مالی لازم پیش بینی و اعتبارات هزینه ای و تملک داراییهای سرمایه ای دستگاههای اجرائی تعیین می شود.

۵-۱- اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی به تفکیک امور، فصول و دستگاههای اجرایی

اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای در افقهای زمانی مختلف گویای برنامه های مالی دولت جهت توسعه منطقه ای در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و تلاش در جهت زدودن فقر و محرومیت و احداث زیر ساختهای توسعه میباشد. به بیان دیگر اینگونه اعتبارات یکی از ابزارهای مهم سیاستهای مالی برای ایجاد تعادل منطقه ای در کشور بوده و از این طریق برخی از اهداف کلان اقتصادی از قبیل ایجاد بستر و زمینه های اشتغال، توزیع عادلانه درآمد و ثروت و رشد متوازن در جنبه های مختلف تامین میشود. منظور از اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای، اعتباراتی است که در برنامه عمرانی پنجساله به صورت کلی و در بودجه عمومی دولت به تفکیک، جهت اجرای طرحهای عمرانی (اعتبارات عمرانی ثابت) و همچنین توسعه هزینه ای جاری مربوط به برنامه های اقتصادی، اجتماعی دولت (اعتبارات عمرانی غیر ثابت) پیش بینی می شود.

تا سال ۱۳۸۳ اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی در قالب سه امور عمومی، اجتماعی و اقتصادی و ۲۶ فصل عمرانی توزیع و جذب می شد ولی از سال ۱۳۸۴ این تقسیم بندی بدلیل تغییر در ساختار بودجه ریزی کشور به ۱۷ فصل کاهش پیدا کرده و اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی در قالب تقسیم بندیهای جدید توزیع و هزینه گردیده است.

در جداول شماره (۵-۱) و (۵-۲) و (۵-۳) عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استان از محل درآمدهای عمومی بر حسب ۱۷ فصل و امور سه گانه و نیز به تفکیک دستگاههای اجرایی استان نشان داده شده است.

جدول شماره (۵-۱) عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی به تفکیک فصل در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴

«مبالغ: میلیون ریال»

ردیف	فصل	عملکرد سال ۱۳۸۴	عملکرد سال ۱۳۸۵
۱	اداره امور عمومی	۱۶۳۳۴/۰۲۷	۲۵۸۲۴
۲	امور قضایی	۲۵۵۸/۳۶۹	۳۴۷۰
۳	خدمات مالی، فنی، مدیریت و برنامه ریزی	۸۲۱/۸۸۴	۱۵۹۷
۴	آموزش	۵۰۵۹۴/۴۷۲	۶۹۷۲۲
۵	فرهنگ و هنر، رسانه های جمعی و گردشگری	۷۶۲۱۵/۱۴۶	۹۰۳۶۵
۶	بهداشت و سلامت	۷۵۴/۸۲	۱۷۲۳۵
۷	رفاه و تامین اجتماعی	۷۳۳۲/۹۰۱	۱۰۶۷۸
۸	تربیت بدنی	۳۴۸۵۷/۹۵۳	۶۳۹۶۱
۹	کشاورزی و منابع طبیعی	۴۶۰۹۸/۹۳۷	۶۳۵۰۴
۱۰	منابع آب	۵۵۹۹۰/۴۵۵	۵۹۷۶۲
۱۱	صنعت و معدن	۳۰۸۸۸/۵۲۴	۳۲۹۷۵
۱۲	محیط زیست	۱۶۳۶/۹۷۷	۱۶۱۸
۱۳	بازرگانی و تعاون	۶۷۴۴/۵۹۲	۴۷۴۶
۱۴	انرژی	۲۷۵۹/۵۶۹	۲۸۵۷
۱۵	ارتباطات و فناوری اطلاعات	۳۷۸۳/۸۹	۲۰۳۸
۱۶	مسکن، عمران شهری، روستایی و عشایری	۱۸۱۸۰۲/۶۸۲	۳۲۲۱۰۸
۱۷	حمل و نقل	۱۹۰۱۲۹/۵۲۷	۱۸۴۳۳۷
	جمع	۷۰۹۳۰۴/۷۲۵	۹۶۲۲۸۲

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

جدول شماره (۵-۲) اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان از محل درآمد عمومی بر حسب امور و به تفکیک برآورد ،
مصوب و عملکرد در سالهای ۸۵-۱۳۸۰

«مبالغ میلیارد ریال»

شرح	عملکرد ۱۳۸۲	عملکرد ۱۳۸۳	عملکرد ۱۳۸۴	عملکرد ۱۳۸۵
امور عمومی	۱۳۸۰۰	۲۲۱۰۰	۱۹۷۱۴/۳	۳۰۸۹۱
امور اجتماعی	۳۰۱۵۰۰	۲۰۶۶۰۰	۱۶۹۷۵۵/۳	۲۵۱۹۶۱
امور اقتصادی	۱۸۴۷۰۰	۱۴۰۳۰۰	۵۱۹۸۳۵/۱	۶۷۳۹۴۵
جمع کل	۵۰۰۰۰۰	۳۶۹۰۰۰	۷۰۹۳۰۴/۷	۹۶۲۲۸۲

مأخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

جدول شماره (۵-۳) بررسی عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای دستگاههای اجرائی استان از محل درآمد عمومی طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۰

«مبالغ: میلیون ریال»

ردیف	عنوان دستگاههای اجرائی	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
۱	سازمان مدیریت و برنامه ریزی	۷۰۰	۳۰۷	۸۶۰	۵۲۱	۵۸۱	۸۳۳
۲	استانداری	۱۱۲۱۹	۱۸۴۶۴	۱۴۶۲۶	۱۳۲۴۷/۸	۹۲۸۵	۳۸۱۷۵
۳	اداره کل ثبت احوال	۵۵۰	۹۳۶	۱۰۷۰	۲۳۴/۵	۴۴۵/۵	۷۲۶
۴	سازمان زندانها و اقدامات تامینی و تربیتی	۳۵۰	۲۰۰۰	۱۳۸۰	۱۶۸۴/۵	۳۰۷۷	۲۵۳۸
۵	اداره کل ثبت اسناد و املاک	-	۱۵۰	۵۰	۱۰۰	۱۳۰	۷۲۴
۶	اداره کل اوقاف و امور خیریه	۸۳۱	۲۵۰۴	۱۶۱۶	۱۹۴۰/۵۳	۵۳۱۹	۷۱۲۲
۷	اداره کل حمل و نقل و پایانه ها	۲۳۴	-	۴۸۰	-	۵۰۰	-
۸	سازمان امور اقتصادی و دارائی	۴۳۵	۸۷۷	۴۷۴	۱۰۰۰	۴۱۰	۴۵۰
۹	اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۴۳۶۷	۱۰۴۲۰	۱۸۴۹۳	۹۹۳/۴۷۵	۹۳۴/۵	۱۵۳۵۹
۱۰	سازمان کار و امور اجتماعی	۲۰۰	۳۰۰	۲۰۰	۱۴۴۰۷	۹۳۴/۵	۱۵۳۵۹
۱۱	شرکت شهرک های صنعتی	۴۲۸۸	۸۵۵۰	۶۹۰۰	۲۹۸۴	۱۲۰۱۱	۱۶۶۷۹/۵
۱۲	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	۴۷۷۳	۷۷۵۵	۵۸۲۴	۲۵۳۱/۷	۱۶۲۸	۹۷۷۹
۱۳	حوزه هنری تبلیغات اسلامی	۵۰۰	۱۵۰	-	-	۵۲۰	۳۷۶
۱۴	اداره کل نوسازی ، توسعه و تجهیز مدارس	۴۲۵۵۴	۵۹۰۰۲	۴۴۶۸۲	۳۲۱۲۱	۴۶۷۰۲/۱۵۵	۵۹۲۴۶/۵
۱۵	بهداشت و درمان (علوم پزشکی)	۸۴۴۰	۷۳۵۷	۷۹۱۹	۲۵۴۰۵	۲۰۰	۱۰۲۳۰
۱۶	اداره کل تربیت بدنی	۱۰۴۴۴	۲۹۸۳۵	۳۲۵۴۱	۲۲۴۲۸	۲۵۶۲۹/۸۷۲	۴۹۵۲۳
۱۷	سازمان مسکن و شهرسازی	۱۲۱۸۰	۱۶۵۳۲	۱۸۱۳۸	۱۴۱۶۶	۱۵۱۷۱	۴۱۸۳۳
۱۸	اداره کل تعاون	۳۱۴	۲۸۳	۳۸۰	۸۵۰	۷۹۴۵/۷۵	۵۸۷
۱۹	جمعیت هلال احمر	۲۰۰	۱۰۰	۳۰۰	۱۳۰۰	۱۶۲۹/۴۸۱	۵۰۷۵
۲۰	شرکت برق منطقه ای	۴۸	۵۵۸۵	۳۸۸۵	۸۵۵	۲۷۰۴/۹۲	۲۷۸۱

مأخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

دنباله جدول شماره (۵-۳) بررسی عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای دستگاههای اجرایی استان از محل

درآمد عمومی طی سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۰

«مبالغ: میلیون ریال»

ردیف	عنوان دستگاههای اجرایی	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
۲۱	اداره کل دامپزشکی	۱۷۷۰	۱۸۱۳	۲۳۲۳	۲۱۶۹	۲۰۶۰/۳۵	۵۸۳۴
۲۲	اداره کل منابع طبیعی	۴۳۰۳	۵۴۸۹	۴۹۵۳	۳۴۰۷	۳۴۲۹/۸	۸۲۳۲/۵
۲۳	اداره کل حفاظت محیط زیست	۱۴۲۸	۸۰۰	۱۷۰۰	۷۹۶	۱۷۵۴/۶۷	۱۲۰۴
۲۴	سازمان صنایع و معادن	۶۳۷	۲۸۷۰	۶۵۰	۸۳۶	۱۲۴۱۷/۷۵	۱۵۸۲
۲۵	سازمان تبلیغات اسلامی	۴۹۰	۸۲۵	۳۶۰	۶۶۸	۱۲۵۹	۲۳۸۲
۲۶	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	۹۷۷۰	۱۰۱۰۰	۱۵۰۳۲	۵۸۱۰	۴۹۷۵۹/۹۲۴	۳۶۰۶۴
۲۷	اداره کل دیوان محاسبات	-	۱۰۰	۴۷۰	۳۰۰	۵۰۰	۸۳
۲۸	منطقه مقاومت بسیج	-	۳۰۰۰	-	-	۴۱۳۷/۳۶۷	۴۷۳۲
۲۹	سازمان آموزش و پرورش	-	۱۱۷۲۶	۱۴۰۹۹	-	۷۵۰	۲۴۰
۳۰	اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی	-	۲۹	-	-	۵۵	۵۸۳
۳۱	اداره کل بهزیستی	-	۵۰۰	۴۵۰	۷۷۹	۱۱۲۵	۳۷۹۹
۳۲	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	-	۱۳۱۰	۱۴۶۰	۵۰۰	۸۵۱	۱۰۶۰
۳۳	اداره کل آموزش فنی و حرفه ای	۴۲۵۰	۴۵۰۰	۶۸۲۵	۲۶۲۲	۴۶۴۹/۷۴۸	۱۵۷۴۷
۳۴	شرکت آب منطقه ای اردبیل	۱۱۷۵۷۰	۲۵۳۰۹	۳۱۰۳۲	۱۹۸۹۱	۴۲۰۹/۵۹	۳۱۳۸۹۶
۳۵	شرکت آب و فاضلاب شهری	۹۱۲۸	۵۴۱۲	۲۷۷۷۳	۸۵۴۲/۳	۷۷۹۶/۰۳۱	۱۱۲۵۱۴
۳۶	شرکت آب و فاضلاب روستایی	۲۲۶۱۶	۳۵۳۸۳	۲۲۳۱۶	۱۵۷۳۵	۵۰۱۴۴	۶۹۷۴۲
۳۷	سازمان جهاد کشاورزی	۴۹۳۴۹	۳۱۹۷۸	۲۴۳۳۳	۱۶۱۰۳/۸۳۸	۷۸۸۷۵/۸۹۴	۵۶۰۳۱
۳۸	امور عشایری	۶۲۷۱	۲۷۸۹۵	۲۲۳۰۵	۱۶۶۳۰/۵	۲۲۷۰۲/۵	۳۹۳۸۲
۳۹	اداره کل هواشناسی	۵۳۰	۱۸۵۰	۲۰۸۶	۷۳۶	۸۵۰/۲۵	۶۰۷
۴۰	ناحیه انتظامی استان	۵۰۰	۳۹۲۰	-	۵۰	۴۱۵۰	۱۰۲۰
۴۱	پایگاه انتقال خون استان	۳۰۰	۵۱	-	۲۵۴/۲۵	۲۴۲/۵۲۷	۶۷۴
۴۲	اداره کل پست	۷۰۰	۷۵۰	۶۲۵	۲۴۰	۶۱۵	۵۹۳
۴۳	اداره کل راه و ترابری	۲۱۶۴۳	۹۷۷۶۵	۱۲۰۷۸۶	۱۰۷۳۸۵/۲۳۷	۱۸۶۰۵۷/۹۲۶	۳۰۴۴۶۹
۴۴	شهرداری اردبیل	۶۳۶۰	۹۰۹۷	۱۳۸۵۵	۴۱۳۹/۵	۱۴۸۲۳/۹۱۳	۳۳۴۱۰
۴۵	شهرداری سرعین	۶۹۷	۱۰۲۰	۱۱۳۰	۲۰۸۱	۱۱۰۰	۵۲۶۱
۴۶	شهرداری هیر	۴۳۱	۸۴۰	۶۴۰	۴۴۶	۱۱۵۰	۲۵۰۷
۴۷	شهرداری مشگین شهر	۹۷۱	۱۶۵۰	۱۷۰۰	۱۱۵۱	۴۴۰۰	۱۲۱۷۰
۴۸	شهرداری لاهرود	۳۰۷	۷۶۰	۴۰۰	۴۹۲	۸۸۸	۳۲۳۹
۴۹	شهرداری رضی	۳۰۷	۷۰۰	۴۸۰	۴۴۶	۱۳۵۰	۲۳۶۷
۵۰	شهرداری پارس آباد	۱۰۷۰	۱۷۵۰	۲۸۰۰	۲۸۲۵	۴۶۰۰	۱۳۲۱۷
۵۱	شهرداری اصلاندوز	۴۶۴	۶۲۵	۵۶۰	۵۵۴	۹۰۰	۳۶۴۷
۵۲	شهرداری نیر	۱۷۱۱	۳۳۷۰	۲۲۰۰	۱۹۱۶	۲۷۸۷	۳۸۶۶
۵۳	شهرداری نمین	۱۶۶۸	۱۵۷۰	۱۳۰۰	۵۲۱	۲۰۹۰	۵۰۰۳
۵۴	شهرداری آبی بیگلو	۴۵۷	۷۲۰	۷۲۰	۳۲۲	۱۱۲۰	۱۹۶۶

مأخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

دنباله جدول شماره (۵-۳) بررسی عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای دستگاههای اجرایی استان از محل

درآمد عمومی طی سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۰

«مبالغ: میلیون ریال»

ردیف	عنوان دستگاههای اجرایی	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
۵۵	شهرداری بيله سوار	۱۵۶۲	۲۵۰۰	۱۷۷۷	۱۲۹۲	۳۹۴۳	۵۶۹۶
۵۶	شهرداری جعفرآباد	۴۵۳	۶۳۰	۸۳۲	۵۱۷	۱۴۴۵	۳۴۵۱
۵۷	شهرداری خلخال	۱۰۶۱	۲۵۴۰	۲۸۵۰	۱۰۵۴	۶۰۴۱	۱۱۰۹۷
۵۸	شهرداری کلور	۳۹۶	۵۴۰	۶۴۰	۴۴۵	۱۴۵۰	۲۴۱۸
۵۹	شهرداری هشجین	۳۹۶	۵۳۵	۸۴۵	۷۶۶	۱۴۵۰	۱۷۶۰
۶۰	شهرداری کوثر	۱۳۵۷	۲۸۲۳	۱۲۰۰	۸۹۴	۳۷۰۷	۴۵۶۸
۶۱	شهرداری گرمی	۲۲۸۰	۳۵۲۳	۲۲۷۰	۳۰۶۶	۱۰۰۰۹	۱۵۸۰۴
۶۲	شهرداری تازه کند انگوت	۵۰۴	۶۵۰	۱۲۴۰	۵۱۷	۲۲۶۸/۷۲	۳۱۳۹
۶۳	شهرداری عنبران	-	-	-	۳۲۲	۱۱۲۰	۱۶۶۵
۶۴	شهرداری کورائیم	-	-	-	-	۱۲۰۰	۱۰۶۰

مأخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

۵-۲- اعتبارات هزینه ای به تفکیک دستگاههای اجرایی و فصول هزینه

اعتبارات هزینه ای اعتباراتی است که در برنامه عمرانی پنج ساله به صورت کلی و در بودجه عمومی به تفکیک، جهت تامین هزینه های جاری دولت و همچنین هزینه نگهداری سطح فعالیت های اقتصادی و اجتماعی دولت در قوانین بودجه سنواتی منظور می گردد.

میزان عملکرد اعتبارات هزینه ای استان در سال ۱۳۸۵ برابر با ۲۱۰۸۹۸۰ میلیون ریال بوده است. این میزان عملکرد نسبت به سال گذشته (۱۶۶۶۵۴۴ میلیون ریال) در حدود ۲۶/۵۴ درصد رشد نشان میدهد. درصد تغییرات توزیع اعتبارات هزینه ای بین دستگاههای اجرایی استان در سال مورد بررسی از ضریب یکسانی برخوردار نبوده و با مد نظر قرار دادن تغییرات پرسنلی شاغل در دستگاههای اجرایی در مقایسه با عملکرد سال قبل تفاوت هایی را نشان می دهد که در جدول شماره (۵-۴) دیده می شود.

جدول شماره (۵-ع) عملکرد اعتبارات هزینه ای (جاری) دستگاههای اجرائی استان از محل در آمد عمومی در سالهای ۸۵-۱۳۸۰

«مبالغ: میلیون ریال»

ردیف	عنوان دستگاههای اجرائی	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
۱	سازمان مدیریت و برنامه ریزی	۲۴۶۵	۶۸۳۹	۷۷۳۰	۱۰۴۷۱	۱۱۶۶۴	۱۳۲۵۱
۲	استانداری	۱۴۱۳۳	۱۸۱۳۳	۲۳۳۸۴	۳۰۴۰۳	۳۹۶۶۹	۴۹۳۶۰
۳	اداره کل ثبت احوال	۳۴۴۸	۴۲۴۳	۴۷۷۲	۵۹۷۰	۸۴۵۵	۱۰۷۶۷
۴	اداره کل زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی	۷۵۰۵	۸۴۶۵	۹۵۰۲	۱۲۶۰۳	۱۵۰۷۸	۱۸۴۷۳
۵	اداره کل ثبت اسناد و املاک	۳۹۵۴	۵۷۵۰	۶۹۹۱	۸۲۳۵	۱۱۱۳۹	۱۳۱۴۶
۶	اداره کل اوقاف و امور خیریه	۶۵۶	۷۱۸	۸۳۷	۱۰۵۶	۱۲۰۰	۱۵۴۰
۷	سازمان امور اقتصادی و دارائی	۸۴۱۶	۱۰۵۴۱	۱۲۴۸۴	۴۶۵۲	۶۶۵۳	۷۹۸۲
۸	سازمان کار و امور اجتماعی	۲۳۸۰	۲۹۹۲	۳۳۷۷	۴۴۹۵	۵۹۸۱	۷۱۸۲
۹	اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۸۲۰	۱۰۷۵	۱۳۳۴	۱۶۵۹	۳۲۹۰	۴۲۷۵
۱۰	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	۲۹۰۰	۳۶۲۳	۳۸۳۱	۴۳۹۸	۶۰۷۰	۸۱۴۸
۱۱	سازمان آموزش و پرورش	۴۳۲۳۲۰	۵۴۸۰۹۶	۶۸۹۰۴۸	۸۰۱۳۳۸	۱۱۹۰۲۳۰	۱۴۹۶۱۱۳
۱۲	اداره کل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس	۱۳۵۸	۱۵۲۷	۱۶۴۴	۱۹۱۷	۲۹۴۱	۳۳۶۳
۱۳	اداره کل تربیت بدنی	۱۷۸۲	۱۹۸۱	۲۶۲۹	۳۴۱۸	۴۷۶۷	۶۳۰۳
۱۴	اداره کل تعاون	۲۰۲۷	۱۹۴۹	۲۲۴۳	۲۶۸۸	۳۵۰۹	۴۱۸۶
۱۵	اداره کل بهزیستی - کمک به توسعه خدمات مراکز غیر دولتی	۱۱۳۸	-	۱۰۴۵	۱۰۴۵	۱۱۶۳	۱۱/۲
۱۶	اداره کل بهزیستی	۱۵۱۶۶	۲۰۹۴۵	۲۲۰۴۲	۲۵۷۵۸	۳۱۰۱۲	۳۸۰۵۳
۱۷	سازمان مسکن و شهرسازی	۱۹۶۰	۲۵۱۶	۲۹۱۰	۳۴۸۱	۴۸۲۶	۶۲۳۰
۱۸	اداره کل دامپزشکی	۲۸۰۴	۳۵۶۸	۴۱۸۸	۵۳۰۵	۸۳۴۸	۱۲۵۵۱
۱۹	اداره کل منابع طبیعی	۳۰۰۰	۳۵۳۴	۴۴۲۰	۵۵۵۱	۸۶۸۸	۱۰۴۹۱
۲۰	اداره کل حفاظت محیط زیست	۱۸۶۰	۱۹۳۶	۲۳۴۵	۲۸۶۶	۳۹۷۸	۴۸۹۴
۲۱	سازمان صنایع و معادن	۱۲۲۲	۱۴۷۰	۱۶۷۸	۲۱۹۵	۲۶۰۱	۳۱۹۳
۲۲	سازمان تبلیغات اسلامی	۱۱۰۳	۱۱۷۳	۱۸۸۰	۲۳۳۷	۴۷۹۶	۷۶۰۸
۲۳	سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران	۳۳۷	۴۳۱۴۵	۵۵۹۱۲	۷۱۶۷۸	۱۵۳۵۰۹	۲۱۲۰۸۴
۲۴	اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی	۴۳۰	۸۷۱	۱۰۲۹	۱۲۲۸	۱۴۸۵	۱۵۸۲
۲۵	سازمان بازرگانی	۱۶۴۰	۳۶۰۱	۴۵۱۲	۵۶۹۳	۶۹۸۹	۸۶۰۱
۲۶	شرکت آب و فاضلاب روستایی	۱۳۰۰	۱۸۱۰	۲۰۳۹	۲۰۳۸	۹۷۴۵	۹۷۴۵
۲۷	اداره کل امور عشایر	۱۰۱۲	۱۴۲۸	۱۸۲۰	۲۲۸۳	۳۹۱۰	۴۹۸۲
۲۸	اداره کل هواشناسی	۱۰۷۰	۱۴۰۰	۱۸۲۸	۲۱۵۸	۳۲۵۸	۴۴۶۲
۲۹	سازمان جهاد کشاورزی	۲۵۳۵۰	۳۱۷۵۸	۳۴۴۳۹	۴۳۴۸۰	۵۴۷۳۷	۶۵۲۲۰
۳۰	اداره کل انتقال خون	۱۳۹۵	۱۶۲۰	۱۹۷۵	۲۴۲۰	۳۵۰۰	۵۵۱۸
۳۱	اداره کل راه و ترابری	۱۰۴۷۰	۱۳۷۷۷	۱۹۶۴۷	۲۳۶۱۳	۲۹۰۹۲	۳۲۹۳۶
۳۲	اداره کل گمرکات استان	-	۵۱۹۱	۵۶۷۰	۶۹۸۴	۸۳۷۷	۹۷۴۰
۳۳	حوزه های هنری تبلیغات اسلامی	-	-	-	۷۵۵	۸۴۴	۸۲۶
۳۴	اداره کل امور مالیاتی	-	-	-	-	۱۵۷۴۵	۲۱۵۶۹

مأخذ: سالنامه آماری استان - سال ۱۳۸۵

۵-۳- عملکرد درآمدهای استانی و نقش آن در ساختار بودجه استان

درآمد عمومی عبارت است از درآمدهای حاصل از فروش نفت و گاز، مالیات و سایر درآمدهایی که در بودجه کل دولت تحت عنوان درآمد عمومی منظور می‌شود. در سال ۱۳۸۵ درآمدهای عمومی مصوب استان مبلغ ۳۶۱۷۷۲ میلیون ریال بوده و عملکرد آن در پایان سال به مبلغ ۴۳۸۱۶۶ میلیون ریال افزایش یافته است که در مقایسه با مبلغ مصوب حدود ۲۱/۱۱ درصد و در مقایسه با عملکرد سال قبل در حدود ۳۱/۷۳ درصد افزایش داشته است عمده‌ترین میزان درآمدهای استانی مربوط به درآمدهای مالیاتی استان می‌باشد و درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا در رده دوم و درآمدهای مربوط به حق بیمه و درآمدهای متفرقه و درآمدهای حاصل از انحصارات و مالکیت دولت نیز به ترتیب در رده‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

جدول شماره (۵-۵) بررسی درآمدهای استانی در سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۳ در استان اردبیل

(مبالغ: میلیون ریال)

۱۳۸۵			۱۳۸۴			۱۳۸۳			شرح
عملکرد	مصوب	برآورد	عملکرد	مصوب	برآورد	عملکرد	مصوب	برآورد	
۳۸۰۷۰۸	۳۰۳۷۸۱	۳۰۳۷۸۱	۲۸۰۴۵۶	۲۳۳۱۹۵	۲۳۳۱۹۵	۱۷۴۷۷۲	۱۳۷۳۱۸	۱۳۷۳۱۸	درآمدهای مالیاتی
۸۶۵۲۱	۶۹۷۸۹	۶۹۷۸۹	۵۲۳۸۴	۵۳۸۵۶	۵۳۸۵۶	۴۰۸۷۸	۲۴۶۲۶	۲۴۶۲۶	-بند اول : مالیات بر شرکتها
۱۷۸۱۵۵	۱۸۵۱۳۱	۱۸۵۱۳۱	۱۳۸۹۷۲	۱۱۱۰۹۹	۱۱۱۰۹۹	۹۱۷۷۱	۷۸۶۷۸	۷۸۶۷۸	-بند دوم : مالیات بر درآمد
۲۳۶۸۱	۲۰۲۴۷	۲۰۲۴۷	۱۵۱۹۹	۱۶۶۴۵	۱۶۶۴۵	۱۴۱۲۷	۱۲۸۵۷	۱۲۸۵۷	-بند سوم : مالیات بر ثروت
-	-	-	-	-	-	-	۴۰۰۰	۴۰۰۰	-بند چهارم : مالیات بر واردات
۸۷۵۳۸	۹۲۵۲۴	۹۲۵۲۴	۷۳۹۰۱	۵۱۵۹۵	۵۱۵۹۵	۲۷۹۹۴	۱۷۱۵۷	۱۷۱۵۷	-بند پنجم : مالیات بر مصرف و فروش
۱۵۴۱	۲۴۱۰	۲۴۱۰	۱۵۹۵	۲۰۵۰	۲۰۵۰	۶۵۱	۱۳۳۰	۱۳۳۰	درآمدهای حاصل از انحصارات و مالکیت دولت
۴۹۸۴۴	۴۹۶۸۲	۴۹۶۸۲	۴۵۶۱۸	۴۰۰۱۳	۴۰۰۱۳	۵۲۵۲۱	۴۱۲۹۱	۴۱۲۹۱	درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا
۶۰۷۳	۵۸۹۹	۵۸۹۹	۴۹۳۸	۴۵۳۸	۴۵۳۸	۴۸۶۹	۳۰۲۰	۳۰۲۰	حق بیمه و درآمدهای متفرقه
۴۳۸۱۶۶	۳۶۱۷۷۲	۳۶۱۷۷۲	۳۳۲۶۰۷	۲۷۹۷۹۶	۲۷۹۷۹۶	۲۳۲۸۱۱	۱۸۲۹۵۹	۱۸۲۹۵۹	جمع کل

مأخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

۶- پول ، بانکداری

عمده ترین روش تامین مالی کوتاه مدت در بازار سرمایه ، توسط بانکها در بازار پول صورت می گیرد . عملیات بانکی با قبول سپرده ، اعطای تسهیلات بانکی ، معاملات برات و سفته ، ارز، اوراق بهادار و ... انجام می گیرد . مازاد نقدینگی افراد و واحدهای اقتصادی در بازار پول از طریق پس انداز و سپرده گذاری بانکی در اختیار بنگاههای اقتصادی قرار می گیرد . بدین ترتیب نقدینگی از طریق سیستم بانکی به کل سیستم اقتصادی انتقال می یابد لذا بانکها می توانند با اعمال سیاست مناسب پولی نقش مهمی را در رشد و توسعه اقتصادی داشته باشند.

۶-۱- بانکهای استان

طبق اطلاعات جدول (۶-۱) در سال ۱۳۸۵ تعداد ۶ بانک تجاری دولتی در استان اردبیل شامل بانکهای ملت ، ملی ، رفاه کارگران ، سپه ، تجارت، صادرات و ۳ بانک تخصصی دولتی شامل بانکهای مسکن ، کشاورزی و صنعت و معدن و ۶ بانک خصوصی مجموعاً با ۲۷۳ شعبه یا نمایندگی مشغول فعالیت بوده اند. بانک ملی با ۵۳ شعبه معادل ۱۹/۴۱ درصد سهم کل تعداد شعب بانکهای استان ، بیشترین تعداد شعبه و نمایندگی بانکی را در استان به خود اختصاص داده است.

با توجه به نقش بانک تخصصی توسعه صادرات در شکوفایی بخش خدمات و صنعت استان و از آنجائیکه این بانک نمایندگی خود را در استان دایر نکرده است ضروری است که توسط مسئولین امر در این خصوص اقدامات لازم انجام گیرد تا تجار و بازرگانان و صاحبان صنایع از خدمات و تسهیلات خاص این بانک بهره مند گردند.

جدول شماره (۶-۱) تعداد شعب و نمایندگی بانکهای مختلف استان در سال ۱۳۸۵

نام بانک	ملت	ملی	رفاه کارگران	سپه	تجارت	صادرات	مسکن	کشاورزی	صنعت و معدن	بانکهای خصوصی	جمع کل
تعداد شعب	۳۴	۵۳	۲۰	۳۰	۳۲	۳۹	۱۴	۴۴	۱	۶	۲۷۳

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

۶-۲- سپرده های بانکی

بر اساس اطلاعات جدول (۶-۲) در سال ۱۳۸۵ مبلغ کل سپرده های بانکی در استان معادل ۸۰۸۸۶۱۹ میلیون ریال بوده است که از این مبلغ ۲۰۰۰۴۹۹ میلیون ریال مربوط به قرض الحسنه جاری، ۱۲۵۸۷۷۹ میلیون ریال قرض الحسنه پس انداز، ۱۸۲۵۱۳۲ میلیون ریال سرمایه گذاری کوتاه مدت، ۱۴۱۹۶۰۹ میلیون ریال سرمایه گذاری بلند مدت و مبلغ ۱۵۸۴۶۰۰ میلیون ریال نیز مربوط به سایر انواع سپرده های بانکی بوده است. بانک ملی ایران با ۲۳/۸۷ درصد بیشترین و بانک صنعت و معدن با ۰/۰۵ درصد کمترین سهم از کل مبلغ سپرده های بانکی استان را به خود اختصاص داده اند.

جدول شماره (۶-۲) مبلغ انواع سپرده های بانکی به تفکیک بانکهای استان در سال ۱۳۸۵

(مبلغ : میلیون ریال)

نام بانک	جمع مبلغ سپرده	نوع سپرده			
		قرض الحسنه جاری	قرض الحسنه پس انداز	سرمایه گذاری کوتاه مدت	سرمایه گذاری بلند مدت
ملت	۱۲۳۳۲۸۴	۴۶۵۷۷۳	۱۷۴۲۴۰	۲۲۴۶۶۲	۳۱۶۸۰۸
ملی	۱۹۳۱۱۱۱	۳۳۸۶۲۶	۲۳۷۷۹۲	۳۹۳۸۵۵	۴۲۴۴۰۹
رفاه کارگران	۳۹۰۸۶۵	۱۳۸۶۸۰	۹۴۰۸۳	۹۲۹۰۰	۶۵۲۰۲
سپه	۸۰۲۴۱۰	۱۵۲۸۸۶	۶۰۵۹۹	۳۲۴۳۵۴	۱۲۳۲۳۲
تجارت	۸۷۱۵۱۵	۲۷۱۷۳۳	۱۳۳۲۵۶	۲۷۰۵۲۶	۱۲۶۵۵۸
صادرات	۱۱۳۹۱۰۰	۳۴۰۵۰۰	۱۷۸۳۰۰	۲۴۶۳۰۰	۱۳۶۵۰۰
مسکن	۷۰۳۴۷۴	۵۳۸۵۹	۳۱۵۷۲	۸۶۰۵۹	۱۲۰۷۴۳
کشاورزی	۱۰۱۲۸۲۴	۲۳۶۱۰۲	۳۴۸۹۰۵	۱۸۵۰۱۲	۱۰۵۹۵۷
صنعت و معدن	۴۰۳۶	۲۳۴۰	۳۲	۱۴۶۴	۲۰۰
جمع	۸۰۸۸۶۱۹	۲۰۰۰۴۹۹	۱۲۵۸۷۷۹	۱۸۲۵۱۳۲	۱۴۱۹۶۰۹

ماخذ : سالنامه آماری استان - سال ۱۳۸۵

همچنین بر اساس اطلاعات جدول (۶-۳) جمعاً تعداد ۲۷۴۹۶۴۴ فقره انواع سپرده بانکی در بانکهای مختلف استان وجود داشته است که بانک ملی با ۲۸/۸۳ درصد بیشترین و بانک صنعت و معدن با ۰/۰۲ درصد کمترین سهم از کل تعداد سپرده های بانکی استان را دارا بوده اند.

همچنین سرانه سپرده بانکهای استان در سال ۱۳۸۵ معادل ۲۹۴۱۶۹۶ ریال بوده که در مقایسه با سال قبل ۵۸ درصد افزایش داشته است .

جدول شماره (۳-۶) تعداد انواع سپرده های بانکی به تفکیک بانکها و سهم هر یک از کل در استان در سال ۱۳۸۵

نام بانک	جمع تعداد سپرده ها	نوع سپرده			
		قرض الحسنه جاری	قرض الحسنه پس انداز	سرمایه گذاری کوتاه مدت	سرمایه گذاری بلند مدت
ملت	۲۸۲۳۴۲	۸۲۲۳۲	۵۳۷۶۷	۶۹۵۸۱	۵۶۹۳۰
ملی	۷۹۲۸۳۲	۱۴۹۹۸۶	۳۸۰۳۳۳	۷۴۷۲۸	۳۱۹۰۰
رفاه کارگران	۱۴۷۸۵۸	۱۲۵۸۹	۱۱۹۳۸۷	۹۰۰۸	۶۸۷۴
سپه	۱۹۶۸۳۲	۳۲۹۴۷	۱۰۲۲۲۳	۵۶۶۲۵	۵۰۳۷
تجارت	۲۵۵۰۴۸	۲۷۳۰۷	۱۷۴۹۷۸	۴۵۴۹۸	۶۷۳۱
صادرات	۳۳۹۷۸۲	۴۴۲۸۳	۲۱۱۷۷۹	۴۴۲۰۲	۳۴۲۱۱
مسکن	۱۳۷۴۹۹	۹۷۸۷	۷۳۴۶۰	۱۳۵۰۰	۴۹۵۰
کشاورزی	۵۹۶۹۰۶	۵۲۳۵۵	۴۸۱۳۵۳	۳۵۱۴۸	۱۶۳۶۲
صنعت و معدن	۵۴۵	۳۶۰	۴۸	۱۳۴	۳
جمع	۲۷۴۹۶۴۴	۴۱۱۸۴۶	۱۵۹۷۳۲۸	۳۴۸۴۲۴	۱۶۲۹۹۸

مأخذ : پیشین

۶-۳- تسهیلات اعطایی

بر اساس اطلاعات جدول (۶-۴) در سال ۱۳۸۵ بانکهای استان مبلغ ۹۳۹۱۰۶۹ میلیون ریال انواع تسهیلات در قالب تعداد ۱۱۹۹۶۵۷ مورد قرارداد به بخشهای مختلف اقتصادی (کشاورزی، مسکن و ساختمان، صنعت و معدن، خدمات و بازرگانی) اعطا نموده اند که از لحاظ تعداد، انواع تسهیلات اعطایی نسبت به سال قبل ۶۳/۸۵ درصد و از لحاظ مبلغ تسهیلات اعطایی در حدود ۹۸/۸۵ درصد کاهش نشان می دهد. بیشترین میزان تسهیلات به بخش خدمات و بازرگانی و کمترین میزان تسهیلات به بخش صنعت و معدن پرداخت شده است. بعد از بخش صنعت و معدن بخش مسکن کمترین میزان تسهیلات اعطایی را دریافت نموده است.

جدول شماره (۶-۴) تعداد و مبلغ تسهیلات اعطایی بانکها به بخش غیر دولتی استان به تفکیک بخشهای عمده اقتصادی در سالهای ۸۵-۱۳۸۴

(مبالغ: میلیون ریال)

شرح	سال	جمع	کشاورزی	مسکن و ساختمان	صنعت و معدن	خدمات و بازرگانی
تعداد تسهیلات	۱۳۸۴	۷۳۲۱۵۶	۱۵۳۷۸۰	۱۴۲۳۲۱	۱۲۰۸۸۷	۳۱۵۱۶۸
	۱۳۸۵	۱۱۹۹۶۵۷	۲۸۷۷۰۱	۳۵۸۷۵۷	۱۳۰۰۹۶	۵۷۶۱۰۳
مبلغ تسهیلات	۱۳۸۴	۸۲۲۲۷۷۴۷۲	۱۵۴۸۳۳۴۱۱	۱۲۵۱۶۲۶۶۴	۳۲۶۵۳۱۹۲۹	۲۱۵۷۴۹۴۶۸
	۱۳۸۵	۹۳۹۱۰۶۹	۲۱۲۵۹۶۱	۱۸۹۳۲۷۲	۱۵۰۸۹۱۲	۳۷۳۴۱۸۸

ماخذ: همان

۶-۴- تسهیلات تکلیفی اعطایی

تسهیلات تکلیفی اعطا شده در سال ۱۳۸۵ عمدتاً از محل اعتبارات سهم متمرکز ریاست جمهوری در قوانین بودجه سنواتی تامین گردیده است که توزیع بانکی میزان اعتبارات ابلاغی و سقف پذیرش و میزان اعتبار طرحهای مختلف و اشتغالزایی آنها به تفکیک بانکهای عامل در جدول (۶-۵) آمده است.

جدول شماره (۵-۶) عملکرد تسهیلات تکلیفی قانون بودجه سال ۱۳۸۵

(مبالغ : میلیون ریال)

ردیف	نام بانک	اعتبار ابلاغی	معرفی به بانک			درصد معرفی به بانک نسبت به سهم ابلاغی	تصویب نهایی شده			درصد تصویب نهایی نسبت به سهم ابلاغی	انعقاد قرارداد شده			درصد عقد قرارداد نسبت به سهم ابلاغی	مبلغ پرداخت شده	طرحهای برگشتی		
			مبلغ	تعداد طرح	اشتغالزایی		مبلغ	تعداد طرح	اشتغالزایی		مبلغ	تعداد طرح	اشتغالزایی			مبلغ	تعداد طرح	اشتغالزایی
۱	ملی	۱۰۶۱۶۰۰	۲۳۱۵۲۹۹	۷۶۵۶	۱۹۶۶۴	۲۱۸	۹۷۵۴۹۱/۶	۶۳۴۰	۱۲۴۷۹	۹۱/۸	۳۶۲۴۳۳	۱۴۵۹	۴۸۳۵	۳۴	۳۶۰۹۳۳	۱۰۳۹۹۱۶	۱۵۵۵	۵۹۰۷
۲	کشاورزی	۵۶۳۰۴۰	۱۰۲۷۶۸۷	۴۷۹۰	۷۵۲۱	۱۸۲	۴۰۶۵۶۵/۶۱	۲۶۵۰	۴۰۸۳	۷۲/۲	۲۸۵۲۷۷	۲۳۹۱	۳۱۳۴	۵۱	۲۴۳۱۶۵	۴۶۵۵۰۷	۱۵۸۳	۲۶۶۴
۳	سپه	۵۰۰۲۲۰	۹۷۷۴۹۰	۲۸۷۱	۶۷۱۳	۱۹۵	۳۴۶۹۵۵/۶۹۴	۲۱۶۲	۳۴۴۸	۶۹	۱۹۳۶۴۳	۱۹۲۴	۲۸۸۰	۳۹	۱۸۲۲۱۵	۴۳۶۲۲۹	۵۳۶	۱۵۸۰
۴	تجارت	۵۸۸۸۰۰	۱۳۵۹۸۲۴	۳۵۱۹	۸۰۱۳	۲۳۰	۳۳۷۵۷۹/۹۳	۲۸۵۰	۴۵۸۱	۵۷/۳	۲۱۳۴۷۵	۱۶۸۳	۲۶۷۵	۳۶	۱۴۵۳۴۲	۴۶۵۱۷۶	۵۷۷	۲۸۸۹
۵	ملت	۷۱۲۴۴۰	۱۳۲۶۰۸۲	۶۲۱۶	۱۱۹۴۱	۱۸۶	۶۱۴۷۹۲/۵۰۶۴	۴۴۰۶	۶۹۶۹	۸۶/۲	۳۶۲۰۸۳	۳۲۵۶	۴۷۵۰	۵۱	۳۱۷۶۱۷	۳۶۱۸۳۵	۲۷۴	۱۴۶۷
۶	رفـاه کارگران	۲۲۹۹۲۰	۵۵۰۴۲۶	۱۶۸۸	۴۷۶۴	۲۳۹	۲۳۴۸۴۸/۲۸	۱۱۲۹	۲۲۰۵	۱۰۲	۱۷۱۹۰۰	۱۱۱۹	۲۱۳۹	۷۵	۱۵۴۲۹۷	۲۴۲۰۹۳	۵۲۹	۱۹۶۴
۷	صادرات	۷۷۲۲۰۰	۱۴۸۳۴۵۸	۸۶۴۶	۱۶۰۸۱	۱۹۲	۶۵۵۵۵۴/۰۵	۵۶۹۰	۹۹۱۵	۸۴/۸	۲۷۴۸۹۵	۱۸۹۰	۳۹۱۴	۳۵/۵	۲۵۲۴۳۰	۴۸۸۵۸۷	۱۱۰۸	-
۸	صنعت و معدن	۷۵۶۰۰	۱۶۰۲۲۰	۸۳	۱۲۵۴	۲۱۱	۶۹۱۸۱	۵۶	۸۱۵	۹۱/۵	۵۳۰۷۶	۴۵	۶۹۴	۷۰	۳۷۸۷۲/۳	۵۸۲۳۶	۲۴	۴۱۴
۹	توسعه صادرات	۳۲۱۶۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
۱۰	مسکن	۲۸۸۰۰۰	۹۹۴۰۰	۱۲۳	۱۸۵۲	۳۴/۵	۶۱۶۰۰	۵۱	۸۹۵	۲۱/۴	۶۱۶۰۰	۵۱	۸۹۵	۲۱/۴	۶۱۶۰۰	۱۵۵۰۰	۸	۲۹۵
-	جمع	۴۸۲۳۹۸۰	۹۲۹۹۸۸۶	۳۵۵۹۲	۷۷۸۰۳	۱۹۲	۳۷۰۲۵۶۸/۶۷	۲۵۳۳۴	۴۵۳۹۰	۷۶/۷	۱۹۷۸۳۸۲	۱۳۸۱۸	۲۵۹۱۶	۴۱	۱۷۵۵۴۷۱/۳	۳۵۷۳۰۷۹	۶۱۹۴	۱۷۱۸۰

ماخذ: گروه اشتغال و سرمایه گذاری

۷- بیمه

یکی از ابزارهای بازار مالی در اقتصاد، خدمات بیمه‌ای است که در صورت فعال شدن و ایفای نقش واسطه‌ای در بازار می‌تواند به رشد و توسعه اقتصادی منجر شود. در تقسیم بندی ISIC و حسابهای منطقه ای بیمه در قالب فعالیت واسطه‌گریهای مالی آورده می‌شود.

در سال ۱۳۸۵ چهار شرکت بیمه دولتی آسیا، البرز، ایران و دانا و چند شرکت بیمه خصوصی از جمله شرکت های بیمه رازی، دی، کارآفرین و ... در استان اردبیل فعال بوده اند چهار شرکت بیمه دولتی یاد شده در مجموع با مبلغ ۲۱۶۳۴۵ میلیون ریال حق بیمه دریافتی بالغ بر ۱۵۲۳۴۷ میلیون ریال خسارت در قالب ۲۰۳۱۰ مورد حوادث بیمه پذیر خسارت پرداخت نموده اند. بعبارت دیگر ۷۰/۴۱ درصد حق بیمه های دریافت شده برای پرداخت خسارت هزینه گردیده است.

جدول شماره (۷-۱) عملکرد شرکت های بیمه استان بر حسب نوع بیمه در سالهای ۸۵-۱۳۸۴

(مبلغ : میلیون ریال)

مبلغ خسارات واقع شده		تعداد خسارت واقع شده		حق بیمه عاید شده		بیمه نامه صادر شده		شرح عملیات نوع بیمه
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۱۵۲۳۴۷	۱۴۵۸۰۸	۲۰۳۱۰	۴۸۹۴۵	۲۱۶۳۴۵	۱۹۰۶۳۸	۲۴۹۲۹۴	۲۳۶۹۹۸	جمع
۵۸۴۳	۱۰۸۶	۲۰۴	۱۸۳	۱۱۳۳۰	۷۶۴۴	۸۰۲۰۴	۷۵۳۱۹	آتش سوزی
۸۸۳۲	۶۴۴۷	۱۶۷۸	۱۳۲۸	۱۴۶۵۶	۱۲۴۳۰	۷۵۶۸	۵۵۹۷	اتومبیل (بدنه)
-	۳۵	-	۱	۳۸۷	۱۴۸۴	۲۱۶	۱۸۱	باربری
۲۵۴۳	۳۴۷۵	۱۷۷۸	۳۲۶۳	۴۵۷۲	۶۲۶۷	۱۶۷۴۵	۳۴۶۲۹	حوادث
۱۳۰۳۵	۱۱۶۸۴	۵۹۹۷	۳۵۱۹۲	۲۲۶۰۱	۱۹۳۷۴	۴۲۴	۳۶۶۸	درمانی
۷۲۶۱	۶۸۳۰	۳۶۷	۳۱۷	۷۴۰۵	۸۴۴۲	۲۸۶۴	۳۲۹۸	زندگی(عمر)
۱۱۱۲۵۳	۱۱۳۰۶۲	۱۰۱۳۲	۸۴۵۵	۱۴۲۳۵۲	۱۲۴۳۴۳	۱۲۵۰۷۳	۸۱۵۲۵	شخص ثالث و مازاد
۱۳۸	۵۲۰	۷	۱۴	۳۳۲۹	۱۰۲۶	۵۱	۲۴۲	مهندسی
۳۴۴۲	۲۶۶۹	۱۴۷	۱۹۲	۹۷۱۳	۹۶۲۸	۱۶۱۴۹	۳۲۵۳۹	سایر

مأخذ : سالنامه آماری استان- ۱۳۸۵

۸- شاخص قیمت

معیار سنجش تغییرات قیمت کالاها در بازارهای عمده فروشی نسبت به سال پایه، شاخص بهای عمده فروشی کالاها نامیده می‌شود. این شاخص برای اندازه‌گیری سطح عمومی قیمت‌ها محاسبه می‌شود و نموداری از تغییر قیمت‌ها در سطح تولید کننده و عرضه کننده دست اول می‌باشد.

معیار سنجش تغییرات قیمت تعداد معینی از کالاها و خدمات مصرفی خانوار نسبت به سال پایه شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) نامیده می‌شود. این شاخص معیاری برای اندازه‌گیری تغییر رفاه خانوارها در طول زمان دارای کاربردهای فراوانی در حوزه سیاستگذاری کلان اقتصادی و تبدیل متغیرهای حسابهای ملی از اقلام جاری به ثابت می‌باشد. در اغلب موارد نرخ کلی تورم در اقتصاد کشور نیز با این شاخص محاسبه می‌شود. این معیار با وجود کاربردهای گسترده، دارای اشکالات عدیده در حوزه نظری و کاربردی است یکی از اشکالات (CPI) این است که بازگو کننده تغییرات هزینه زندگی خانوارهای مختلف نیست و این در حالیست که اثرات تورمی برای خانوارهای مختلف متفاوت است و همچنین به دلیل اینکه در برگیرنده تمامی کالاها و خدمات مصرفی ممکن نیست و تنها بخشی از کالاها و خدمات را در بر می‌گیرد به خوبی نمی‌تواند آثار افزایش نقدینگی را بر روی قیمت کالاها و خدمات نشان دهد. با در نظر گرفتن معیار تغییرات شاخص قیمت برای محاسبه تورم گسست رشد نقدینگی و تورم زیاد است.

بر اساس آخرین اصلاحات در سال ۱۳۷۸ برای شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران سال ۱۳۷۶ به عنوان سال پایه در نظر گرفته شده و شاخصهای مربوط به سال گذشته مورد تجدید نظر قرار گرفته است (کلیه نقاطی که در سال پایه (۱۳۷۶) جمعیتی معادل ۵۰۰۰ نفر و بیشتر داشته اند شهر محسوب شده اند).

بر اساس آخرین تجدید نظر در سال ۱۳۸۴ برای شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در نقاط روستایی ایران، سال ۱۳۸۱ به عنوان سال پایه مبنای محاسبه قرار گرفته است. جدول (۸-۱)

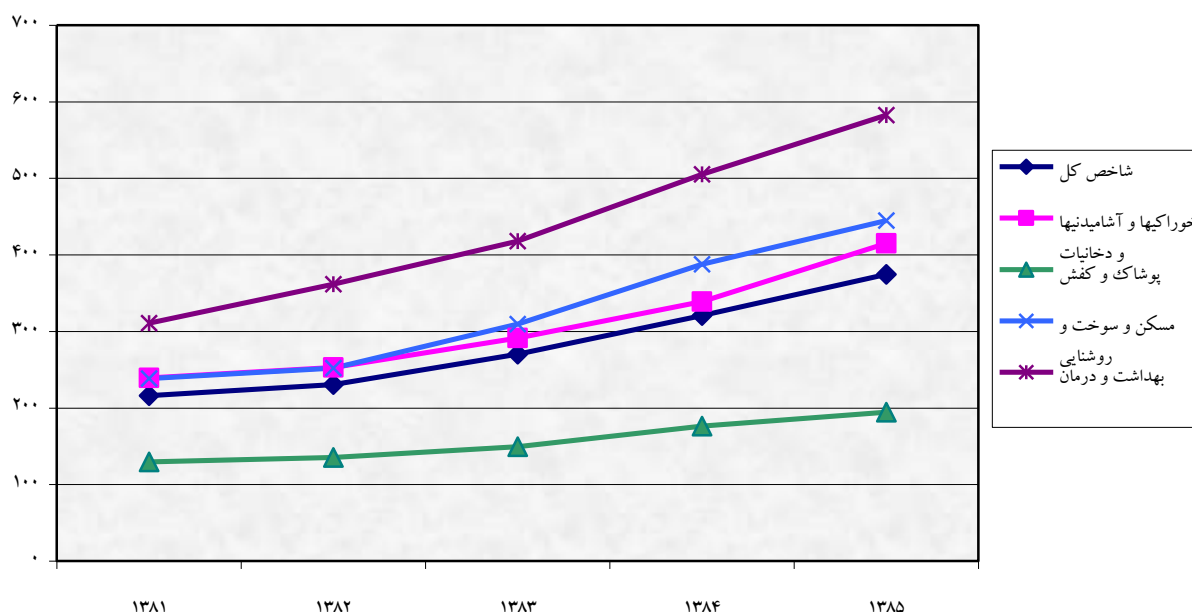
شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در نقاط شهری استان و کشور را بر حسب گروههای اصلی و جدول (۸-۲) همین شاخص را برای نقاط روستایی استان و کشور در سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ نشان می دهد همانگونه که ملاحظه می گردد در سال ۱۳۸۵ در مناطق شهری کشور گروه کالاهای بهداشت و درمان بالاترین مقدار شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی را دارد در مناطق شهری استان نیز شاخص بهای گروه کالاهای بهداشت و درمان بالاتر از شاخص بهای سایر گروههای کالاها و خدمات مصرفی بوده است.

از طرف دیگر این شاخص در مناطق شهری استان (۵۴۹) بالاتر از مناطق شهری کشور (۴۷۵/۵) می باشد. در سال مذکور در مناطق روستایی کشور گروه کالاهای «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوختها» دارای بالاترین شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی بوده است. اما در مناطق روستایی استان «بهداشت و درمان» بالاترین شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی را دارا بوده است و «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوختها» پس از آن قرار گرفته است. همچنین شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری کشور بالاتر از مناطق شهری استان و در مناطق روستایی کشور بالاتر از مناطق روستایی استان بوده است.

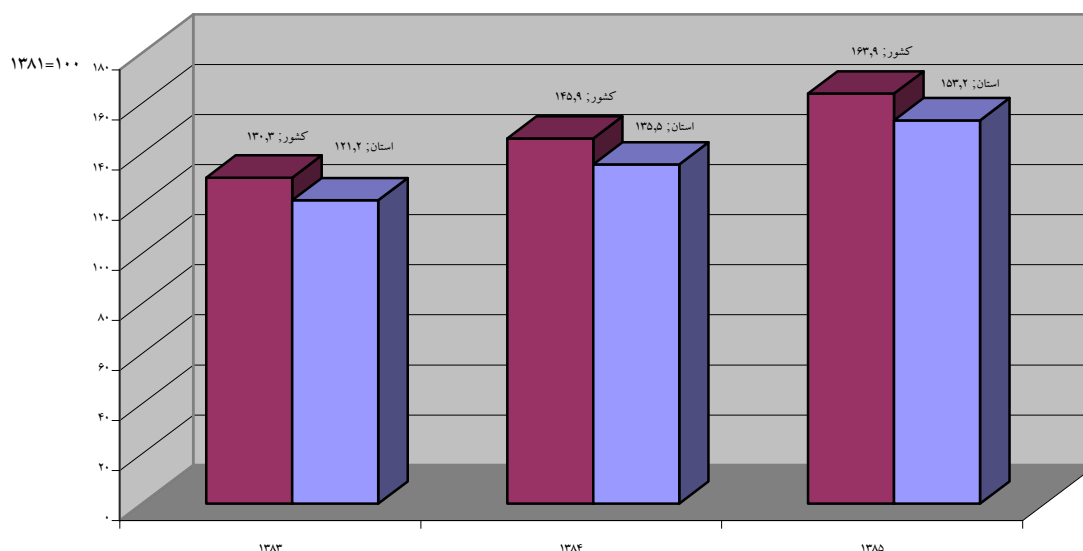
در سال ۱۳۸۵ در مناطق شهری کشور گروه کالاها و خدمات «بهداشت و درمان» با ۱۸/۰۴ درصد رشد و سپس گروه «تفریح، تحصیل و مطالعه» با ۱۷/۱۷ درصد رشد دارای بیشترین تغییرات نسبت به سال قبل بوده و در سطح استان نیز گروه کالاهای «خوراکی ها، آشامیدنی ها و دخانیات» با ۱۷/۹۵ درصد رشد و سپس گروه «مسکن، سوخت و روشنایی» با ۱۶/۰۹ درصد رشد دارای بیشترین تغییرات نسبت به سال قبل بوده است. پایین ترین درصد تغییرات در مناطق شهری کشور مربوط به گروه کالاهای «حمل و نقل و ارتباطات» با ۱۱/۰۵ درصد و در مناطق شهری استان نیز مربوط به این گروه از کالاها با ۸ درصد بوده است.

درصد تغییرات شاخص بهای خرده فروشی کالاها و خدمات در مناطق شهری نشانگر تورم می باشد و این نشان می دهد که قیمت هر گروه از کالاها و خدمات چند درصد تورم داشته است .
 با توجه به اینکه درصد تغییرات شاخص بهای خرده فروشی کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری کشور و استان مثبت بوده این امر حاکی از وجود تورم بر روی کالاها و خدمات مصرفی می باشد.

نمودار شماره (۱۰) شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری استان در طول سالهای ۱۳۸۱-۱۳۸۵



نمودار شماره (۱۱) مقایسه شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری کشور و استان در سالهای ۱۳۸۳-۱۳۸۵



جدول شماره (۸-۱) شاخص سالانه بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در مناطق شهری استان و کشور بر اساس گروههای اصلی در سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵

(۱۰۰=۱۳۷۶)

درصد تغییرات (کل کشور) سال ۱۳۸۵ نسبت به سال ۱۳۸۴	درصد تغییرات (استان اردبیل) سال ۱۳۸۵ نسبت به سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۵		سال ۱۳۸۴		شرح
		کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	
۱۳/۶۲	۱۵/۵۶	۳۴۹/۵	۳۴۸/۳	۳۰۷/۶	۳۰۱/۴	شاخص کل
۱۴/۰۵	۱۷/۹۵	۳۵۳/۹	۳۷۵/۲	۳۱۰/۳	۳۱۸/۱	خوراکی ها و آشامیدنی ها و دخانیات
۹/۱۲	۱۱/۴۶	۱۸۶/۶	۱۸۶/۷	۱۷۱/۰	۱۶۷/۵	پوشاک و کفش
۱۵/۰۴	۱۶/۰۹	۴۴۲/۷	۴۱۷/۰	۳۸۴/۸	۳۵۹/۲	مسکن ، سوخت ، روشنایی
۱۱/۰۷	۱۱/۶۹	۲۳۷/۷	۲۳۱/۱	۲۱۴/۰	۲۰۶/۹	اثاث ، کالاها و خدمات منزل
۸/۰۰	۱۱/۰۵	۲۷۵/۱	۳۸۷/۷	۲۵۴/۷	۳۴۹/۱	حمل و نقل و ارتباطات
۱۸/۰۴	۱۵/۹۹	۴۷۵/۵	۵۴۹/۰	۴۰۲/۸	۴۷۳/۳	بهداشت و درمان
۱۷/۱۷	۱۴/۲۱	۳۳۸/۴	۳۵۵/۱	۲۸۸/۸	۳۱۰/۹	تفریح ، تحصیل و مطالعه
۱۱/۸۱	۱۱/۶۲	۳۵۳/۱	۳۴۸/۶	۳۱۵/۸	۳۱۲/۳	کالاها و خدمات متفرقه

ماخذ : سالنامه آماری کشور - ۱۳۸۵

جدول شماره (۸-۲) شاخص سالانه بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در نقاط روستایی استان و کشور بر حسب گروههای اصلی در سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵

(۱۳۸۱=۱۰۰)

درصد تغییرات (کل کشور) سال ۱۳۸۵ نسبت به سال ۱۳۸۴	درصد تغییرات (استان اردبیل) سال ۱۳۸۵ نسبت به سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۵		سال ۱۳۸۴		شرح
		کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	
۱۲/۳۳	۱۳/۰۶	۱۶۳/۹	۱۵۳/۲	۱۴۵/۹	۱۳۵/۵	شاخص کل
۱۵/۹۵	۱۶/۲۶	۱۶۲/۱	۱۵۵/۱	۱۳۹/۸	۱۳۳/۴	خوراکی ها ، آشامیدنی ها و دخانیات
۹/۳۱	۸/۴۴	۱۵۷/۲	۱۳۸/۷	۱۴۳/۸	۱۲۷/۹	پوشاک و کفش
۷/۸۰	۷/۳۸	۱۸۵/۰	۱۷۰/۲	۱۷۱/۶	۱۵۸/۵	مسکن ، آب ، برق ، گاز و سایر سوختها
۹/۸۸	۹/۱۶	۱۵۳/۴	۱۴۶/۵	۱۳۹/۶	۱۳۴/۲	مبلمان ، لوازم خانگی و تعمیر و نگهداری آنها
۱۷/۴۶	۱۸/۹۸	۱۸۳/۶	۱۸۰/۵	۱۵۶/۳	۱۵۱/۷	بهداشت و درمان
۷/۸۵	۶/۳۶	۱۵۵/۱	۱۳۸/۸	۱۴۳/۸	۱۳۰/۵	حمل و نقل
۰/۶۵	۰	۱۰۷/۸	۱۰۴/۴	۱۰۷/۱	۱۰۴/۴	ارتباطات
۴/۸۲	۵/۹۰	۱۲۱/۶	۱۲۰/۲	۱۱۶/۰	۱۱۳/۵	تفریح و فرهنگ
۱/۰۶	۰	۱۲۳/۶	۱۶۹/۴	۱۲۲/۳	۱۶۹/۴	آموزش
۱۴/۰۷	۱۵/۶۳	۱۷۷/۵	۱۶۴/۹	۱۵۵/۶	۱۴۲/۶	هتل و رستوران
۲۱/۵۹	۲۳/۰۳	۱۸۴/۱	۱۷۷/۳	۱۵۱/۴	۱۴۴/۱	کالاها و خدمات متفرقه

ماخذ : سالنامه آماری کشور - ۱۳۸۵

۹- بودجه خانوارهای استان

اطلاعات مربوط به بودجه خانوارهای استان شامل متوسط هزینه و درآمد خالص خانوارهای شهری و روستایی در استان از نتایج طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی استخراج شده است و در سالنامه آماری استان قابل دسترسی می‌باشد. بررسی آمار مربوط به هزینه و درآمد خانوار و شاخصهای مربوط به آن از قبیل ضریب جینی، نسبت شکاف مصرف بین شهر و روستا و ... می‌تواند نمایی از عملکرد اقتصاد کشور در زمینه توزیع عادلانه تر درآمد باشد.

۹-۱- هزینه خانوارها

طبق تعریف، هزینه ارزش پولی کالای تهیه شده یا خدمت انجام شده توسط خانوار به منظور مصرف اعضا و یا هدیه به دیگران نامیده می‌شود. تهیه شامل خرید، تولید خانگی، در برابر خدمت، از محل کسب، پایا و یا یا مجانی است که به صورت پولی برآورد و جزو هزینه منظور می‌شود.

کل هزینه خالص خانوار شامل دو قسمت هزینه های خالص خوراکی و دخانی و هزینه های خالص غیر خوراکی می‌باشد. هزینه های خالص خوراکی و دخانی شامل هزینه های مربوط به گروه کالاهای «آرد، رشته، نان و فرآورده های آن»، «گوشت خام، شیر و فرآورده های آن و تخم پرندگان»، «روغنها و چربیها»، «میوه ها و سبزیها»، «خشکبار و حبوبات»، «قند و شکر، شیرینیها، چای، قهوه و کاکائو»، «ادویه، چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی»، و «نوشابه ها، غذاهای آماده و دخانیات» می‌باشد.

هزینه های خالص غیر خوراکی نیز شامل هزینه های صرف شده روی گروه کالاهای «پوشاک و کفش»، «مسکن، لوازم و اثاثه و ملزومات و خدمات خانوار»، «بهداشت و درمان»، «تفریحات، سرگرمیها و خدمات فرهنگی»، «حمل و نقل و ارتباطات» و «کالاها و خدمات متفرقه خانوار» می‌باشد.

۹-۱-۱- متوسط کل هزینه های خالص سالانه خانوارها در مناطق شهری و روستایی کشور و استان

بر اساس اطلاعات جدول (۹-۱) متوسط کل هزینه های خالص سالانه یک خانوار شهری کشور در سال ۱۳۸۴ (شامل هزینه های خالص خوراکی و دخانی و هزینه های خالص غیر خوراکی) معادل ۵۹۲۴۲۴۲۶ ریال بوده که با ۱۳/۵۷ درصد رشد به ۶۷۲۸۶۰۲۱ ریال در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است.

متوسط کل هزینه‌های خالص یک خانوار روستایی کشور نیز با ۱۰/۸۴ درصد رشد از ۳۷۵۰۲۹۵۲ ریال در سال ۱۳۸۴ به ۴۱۵۶۹۹۲۵ ریال در سال ۱۳۸۵ رسیده است. همچنین در سال ۱۳۸۵ معادل ۲۲/۵۷ درصد هزینه‌های خالص خانوارهای شهری کشور را هزینه‌های خوراکی و دخانی و ۷۷/۷۳ درصد را هزینه‌های غیر خوراکی تشکیل داده است. این نسبت برای مناطق روستایی کشور شامل ۳۷/۳۲ درصد هزینه‌های خوراکی و دخانی و ۶۲/۶۸ درصد هزینه‌های غیر خوراکی بوده است.

همچنین کل هزینه‌های خالص سالانه یک خانوار شهری استان در سال ۱۳۸۴ معادل ۶۲۷۵۲۸۷۳ ریال و در مناطق روستایی استان معادل ۵۲۲۴۷۷۹۶ ریال بوده است که میزان این شاخص در سال ۱۳۸۵ با ۲/۹۹ درصد رشد در مناطق شهری استان به ۶۴۶۳۰۴۹۰ ریال و با ۲/۶۴ درصد رشد در مناطق روستایی استان به ۵۳۶۲۹۳۲۵ ریال رسیده است.

در سال ۱۳۸۵ معادل ۲۹/۶۳ درصد هزینه خالص خانوارهای شهری استان را هزینه‌های خوراکی و دخانی و ۷۰/۳۶ درصد آن را هزینه‌های غیر خوراکی تشکیل داده است.

در سال مذکور این نسبت برای مناطق روستایی استان شامل ۴۲/۴۸ درصد هزینه‌های خوراکی و دخانی و ۵۷/۵۱ درصد هزینه‌های غیر خوراکی بوده است.

بدین ترتیب ملاحظه می‌گردد که سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی در هزینه خالص خانوارهای استان در مناطق شهری بالاتر از سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی خانوارهای شهری کشور و در مناطق روستایی استان بالاتر از مناطق روستایی کشور می‌باشد. در سال ۱۳۸۵ مقایسه کل هزینه‌های خالص خانوارهای روستایی کشور و استان نشان دهنده بالا بودن میزان هزینه‌های خالص خانوارهای روستایی استان از متوسط هزینه‌های خالص خانوارهای روستایی کشور می‌باشد. اما در سال مذکور متوسط کل هزینه‌های خالص خانوارهای شهری کشور بالاتر از متوسط کل هزینه‌های خالص خانوارهای شهری استان بوده است.

جدول شماره (۹-۱) متوسط هزینه های خالص سالانه یک خانوار شهری و روستایی کشور و استان
در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

(مبالغ : ریال)

۱۳۸۵		۱۳۸۴		شرح
استان	کشور	استان	کشور	
شهری				
۶۴۶۳۰۴۹۰	۶۷۲۸۶۰۲۱	۶۲۷۵۲۸۷۳	۵۹۲۴۲۴۲۶	متوسط کل هزینه ها
۴۵۴۷۸۳۷۷	۵۲۰۹۷۶۱۴	۴۴۲۷۷۱۸۳	۴۴۹۸۸۰۵۴	هزینه های غیر خوراکی
۱۹۱۵۲۱۱۳	۱۵۱۸۸۴۰۷	۱۸۴۷۵۶۹۰	۱۴۲۵۴۳۷۲	هزینه های خوراکی و دخانی
روستایی				
۵۳۶۲۹۳۲۵	۴۱۵۶۹۹۲۵	۵۲۲۴۷۷۹۶	۳۷۵۰۲۹۵۲	متوسط کل هزینه ها
۳۰۸۴۶۰۰۵	۲۶۰۵۷۲۵۳	۲۹۹۴۴۵۲۱	۲۳۱۸۹۸۵۲	هزینه های غیر خوراکی
۲۲۷۸۳۳۲۰	۱۵۵۱۲۶۷۲	۲۳۳۰۳۲۷۵	۱۴۳۱۳۱۰۰	هزینه های خوراکی و دخانی

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان اردبیل - ۱۳۸۵

نمودار شماره (۱۲) مقایسه میزان کل هزینه های خالص خوراکی و دخانی و هزینه های غیر خوراکی
در مناطق شهری استان و کشور در سال ۱۳۸۵



نمودار شماره (۱۳) مقایسه میزان کل هزینه های خالص خوراکی و دخانی و هزینه های غیر خوراکی در مناطق روستایی استان و کشور در سال ۱۳۸۵



۹-۱-۲- متوسط هزینه های خالص سالانه خوراکی و دخانی خانوارها و ترکیب آن در مناطق شهری و روستایی کشور و استان

مقایسه هزینه های خالص خوراکی و دخانی خانوارهای شهری و روستایی استان و کشور نشان می دهد که در سال ۱۳۸۵ متوسط هزینه های خالص سالانه خوراکی و دخانی خانوارهای شهری استان بالاتر از متوسط هزینه خالص سالانه خوراکی و دخانی خانوارهای شهری کشور می باشد.

متوسط هزینه های خوراکی و دخانی خانوارهای روستایی استان نیز بالاتر از خانوار های روستایی کشور است . در سال مذکور خانوارهای شهری کشور و استان به ترتیب با اختصاص ۲۵/۱۷ درصد و ۲۵/۸۲ درصد از هزینه های خالص خوراکی و دخانی خود به گروه کالاهای گوشت شامل گوشت دام ، گوشت پرندگان و گوشت حیوانات دریایی بیشترین هزینه خوراکی و دخانی خود را صرف این گروه از کالاها نموده اند .

همچنین در مناطق شهری کشور گروه کالاهای «ادویه ها ، چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی» با ۲/۹۷درصد و در مناطق شهری استان نیز این گروه از کالاها با ۱/۷۶ درصد کمترین سهم را در هزینه خالص خوراکی و دخانی خانوارها دارا بوده اند. خانوارهای روستایی کشور و استان نیز در سال ۱۳۸۵ به ترتیب معادل ۲۵/۰۸ درصد و ۲۷/۰۲ درصد هزینه های خوراکی و دخانی خود را صرف خرید کالاهای گروه گوشت نموده اند و به این ترتیب بیشترین سهم هزینه های خوراکی و دخانی صرف این گروه از کالاها شده است . کمترین سهم هزینه های خوراکی و دخانی خانوارهای روستایی کشور و استان به ترتیب با ۲/۹۷ درصد و ۲/۰۵ درصد به گروه کالاهای «ادویه ها ، چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی» اختصاص یافته است .

جدول شماره (۹-۲) متوسط هزینه های خالص خوراکی و دخانی سالانه یک خانوار شهری در استان اردبیل و کل کشور در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴

(مبالغ به: ریال)

کل کشور		استان اردبیل		شرح
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۱۵۱۸۸۴۰۷	۱۴۲۵۴۳۷۲	۱۹۱۵۲۱۱۳	۱۸۴۷۵۶۹۱	جمع
۲۳۶۵۴۸۰	۲۳۹۸۶۰۲	۳۲۷۷۳۰۶	۳۱۹۸۲۷۸	آرد، رشته، نان، و فرآوردهای آن
۱۹۶۴۰۰	۱۷۹۶۳۴	۲۱۶۲۵۰	۲۲۴۴۱۶	آرد، رشته و ماکارونی
۱۴۹۹۴۰۶	۱۵۴۸۵۹۱	۱۹۱۰۹۷۷	۱۷۸۲۵۶۲	غلات
۵۶۱۸۷۹	۵۶۶۲۵۳	۹۳۳۵۰۲	۹۳۳۷۱۲	انواع نان
۱۰۷۷۹۴	۱۰۴۱۲۴	۲۱۶۵۷۷	۲۵۷۵۸۸	بیسکویت، کیک و ویفر
۳۸۲۲۹۷۵	۳۶۰۱۷۵۱	۴۹۴۶۵۵۴	۴۸۵۸۸۱۹	گوشت
۲۱۲۵۹۸۷	۲۰۱۰۶۷۹	۳۰۳۰۳۳۸	۲۷۸۳۰۶۰	گوشت دام
۱۱۸۷۶۰۷	۱۱۴۷۳۰۶	۱۲۶۲۳۴۶	۱۴۷۸۱۶۷	گوشت پرندگان
۵۰۹۳۸۱	۴۴۳۷۶۶	۶۵۳۸۶۹	۵۹۷۵۹۲	گوشت حیوانات دریایی
۱۷۲۱۲۸۷	۱۵۸۷۳۶۷	۱۹۰۹۳۰۲	۱۸۵۹۷۲۳	شیر و فرآوردهای آن و تخم پرندگان
۴۶۸۶۴۲	۴۳۳۶۳۵	۵۲۴۵۸۷	۴۹۲۵۷۶	انواع شیر
۹۷۷۴۱۲	۹۰۸۱۲۳	۱۰۵۰۳۶۱	۱۰۴۱۶۷۵	فرآوردهای شیر
۲۷۵۲۳۲	۲۴۵۶۰۹	۳۳۴۳۵۴	۳۲۵۴۷۲	انواع تخم پرندگان
۴۸۹۲۷۷	۴۹۸۸۶۱	۴۰۹۴۷۴	۴۱۰۵۸۵	روغنها و چربیها
۲۹۴۱۳	۲۷۱۲۳	۲۸۸۰	۲۹۲۲	روغنها و چربیهای حیوانی
۴۵۹۸۶۴	۴۷۱۷۳۸	۴۰۶۵۹۴	۴۰۷۶۶۳	روغنهای نباتی
۲۹۵۰۴۴۴	۲۴۹۳۸۰۲	۳۳۰۷۳۸۸	۳۰۶۵۴۹۹	میوه ها و سبزیها
۱۴۷۱۳۴۶	۱۲۴۸۶۷۹	۱۶۸۸۴۹۵	۱۶۳۳۲۶۱	انواع میوه
۱۴۵۵۲۹۲	۱۲۲۳۷۴۷	۱۵۱۹۱۲۸	۱۳۵۷۰۳۳	انواع سبزی
۲۳۸۰۶	۲۱۳۷۶	۹۹۷۶۶	۷۵۲۰۵	میوه های و سبزیهای آماده (برای مصرف در منزل)
۸۱۹۸۳۵	۷۰۱۰۵۵	۱۱۶۳۸۵۲	۱۰۱۴۰۸۷	خشکبار و حبوبات
۵۱۰۸۱۱	۴۴۶۳۷۸	۷۹۶۹۴۹	۷۳۰۱۸۳	خشکبار
۳۰۹۰۲۴	۲۵۴۶۷۷	۳۶۶۹۰۴	۲۸۳۹۰۴	حبوبات
۱۰۵۷۸۴۸	۱۰۵۶۹۸۲	۱۳۹۴۷۹۴	۱۴۵۷۲۷۹	قند، شکر، شیرینیها، چای، قهوه و کاکائو
۲۷۸۱۶۴	۲۶۶۱۷۲	۳۵۹۰۲۹	۳۰۸۵۹۹	قند و شکر
۴۶۲۸۵۱	۴۵۵۸۲	۶۷۲۴۲۱	۸۰۳۹۷۵	انواع شیرینیها، مرباها و عسل
۳۱۶۸۳۳	۳۳۵۲۲۸	۳۶۳۳۴۳	۳۴۴۷۰۵	چای، قهوه و کاکائو
۴۵۱۴۴۸	۴۶۱۶۱۹	۳۳۸۹۷۷	۴۱۸۹۷۱	ادویه ها، چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی
۱۳۹۳۱۲	۱۲۶۵۶۱	۹۷۱۱۶	۱۰۶۴۹۹	انواع ادویه
۳۱۲۱۳۶	۳۳۵۰۵۹	۲۴۱۸۶۱	۳۱۲۴۷۲	چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی
۱۵۰۹۸۱۵	۱۴۵۴۳۳۳	۲۴۰۴۴۶۶	۲۱۹۲۴۵۰	نوشابه ها، غذاهای آماده و دخانیات
۲۸۶۶۱۹	۲۷۵۸۹۷	۳۸۴۵۴۴	۳۸۳۳۸۴	انواع نوشابه
۸۶۲۴۰۵	۸۳۴۹۶۵	۱۵۰۰۱۱۹	۱۲۷۳۴۴۷	غذاهای آماده و تنقلات
۳۶۰۷۹۱	۳۴۳۴۷۱	۵۱۹۸۰۴	۵۳۵۶۱۹	دخانیات

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان-۱۳۸۵

جدول شماره (۳-۹) متوسط هزینه های خالص خوراکی و دخانی سالانه یک خانوار روستایی در استان اردبیل و کل کشور در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴

(مبالغ به: ریال)

کل کشور		استان اردبیل		شرح
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۱۵۵۱۲۶۷۲	۱۴۳۱۳۱۰۰	۲۲۷۸۳۳۲۰	۲۲۳۰۳۲۷۴	جمع
۳۱۲۲۶۲۳	۲۹۷۷۰۳۲	۴۷۸۵۹۹۰	۴۶۴۲۸۴۶	آرد، رشته، نان، و فرآوردهای آن
۵۱۴۷۵۱	۵۰۵۱۲۸	۷۱۶۷۷۰	۸۱۸۰۴۱	آرد، رشته و ماکارونی
۱۸۷۳۶۶۷	۱۸۰۶۴۸۷	۲۶۴۶۰۳۱	۲۵۵۶۵۹۸	غلات
۶۴۱۵۱۲	۵۷۳۸۹۵	۱۲۰۶۱۴۸	۱۰۱۶۳۷۶	انواع نان
۹۲۶۹۳	۹۱۵۲۲	۲۱۷۰۴۰	۲۵۱۸۳۱	بیسکویت، کیک و ویفر
۳۸۹۲۰۹۲	۳۴۸۶۸۴۰	۶۱۵۷۲۵۳	۵۹۰۶۲۸۵	گوشت
۲۱۲۵۱۷۶	۱۹۱۷۰۰۹	۴۰۴۱۲۲۴	۳۶۸۰۳۱۸	گوشت دام
۱۳۲۱۵۶۴	۱۲۰۸۱۱۱	۱۶۷۵۳۷۶	۱۷۹۵۶۵۲	گوشت پرندگان
۴۴۵۳۵۲	۳۶۱۷۲۰	۴۴۰۶۵۳	۴۳۰۳۱۵	گوشت حیوانات دریایی
۱۶۰۳۷۱۰	۱۴۸۱۰۹۰	۲۴۷۳۸۵۶	۲۴۳۰۹۴۷	شیر و فرآوردهای آن و تخم پرندگان
۶۵۳۵۰۰	۵۴۶۶۷۷	۱۳۲۵۳۵۵	۱۲۴۳۴۸۹	انواع شیر
۶۲۹۹۲۰	۶۳۸۹۷۹	۷۳۷۱۲۸	۷۱۱۰۸۰	فرآوردهای شیر
۳۲۰۲۸۹	۲۹۵۴۳۳	۴۱۱۳۷۳	۴۷۶۳۷۸	انواع تخم پرندگان
۶۳۳۹۴۵	۶۵۴۶۹۱	۶۶۶۲۲۶	۷۰۲۱۸۱	روغنها و چربیها
۴۳۹۰۶	۴۴۲۴۹	۱۵۷۲۰	۲۱۳۰۰	روغنها و چربیهای حیوانی
۵۹۰۰۳۹	۶۱۰۴۴۱	۶۵۰۵۰۶	۶۸۰۸۸۱	روغنهای نباتی
۲۵۷۹۴۱۸	۲۲۴۸۳۳۰	۳۱۹۰۶۹۲	۳۱۴۶۴۹۷	میوه ها و سبزیها
۱۱۰۹۱۱۲	۹۵۰۲۹۴	۱۳۸۸۲۴۴	۱۴۸۲۴۹۲	انواع میوه
۱۴۳۹۵۶۱	۱۲۶۵۰۳۵	۱۶۹۶۶۶۱	۱۵۵۰۱۱۰	انواع سبزی
۳۰۷۴۵	۳۳۰۰۱	۱۰۵۷۸۷	۱۱۳۸۹۵	میوه های و سبزیهای آماده (برای مصرف در منزل)
۷۹۵۵۷۰	۶۹۶۱۸۵	۱۲۰۸۵۰۳	۱۱۶۲۶۲۹	خشکبار و حبوبات
۴۱۰۳۱۱	۳۵۸۷۴۰	۷۰۶۵۶۲	۷۱۹۲۷۴	خشکبار
۳۸۵۲۵۹	۳۳۷۴۴۵	۵۰۱۹۴۱	۴۴۳۳۵۵	حبوبات
۱۲۳۸۲۸۰	۱۲۱۳۹۲۱	۱۷۳۰۲۵۱	۱۸۶۶۴۲۷	قند، شکر، شیرینیها، چای، قهوه و کاکائو
۴۱۸۷۸۳	۴۲۲۰۵۷	۶۳۳۰۱۷	۶۵۲۸۰۲	قند و شکر
۴۲۲۸۵۵	۳۹۴۵۸۹	۵۹۹۸۱۰	۶۹۹۵۱۹	انواع شیرینیها، مرباها و عسل
۳۹۶۶۴۳	۳۹۷۲۷۵	۴۹۷۴۲۴	۵۱۴۱۰۶	چای، قهوه و کاکائو
۴۷۰۳۶۳	۴۶۹۴۷۶	۴۶۹۱۶۶	۴۸۲۷۴۰	ادویه ها، چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی
۱۴۷۹۷۵	۱۳۹۰۷۳	۱۴۴۷۸۸	۱۳۹۶۲۲	انواع ادویه
۳۲۲۳۸۹	۳۳۰۴۰۳	۳۲۴۳۷۷	۳۴۳۱۱۸	چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی
۱۱۷۶۶۷۳	۱۰۸۵۵۳۷	۲۱۰۱۳۸۴	۱۹۶۲۷۲۲	نوشابه ها، غذاهای آماده و دخانیات
۲۵۵۱۲۴	۲۳۹۶۹۹	۳۷۶۵۶۶	۳۶۵۴۸۵	انواع نوشابه
۵۱۳۵۸۱	۴۶۸۰۸۹	۱۱۸۳۱۵۷	۱۰۴۲۵۴۶	غذاهای آماده و تنقلات
۴۰۷۹۶۸	۳۷۷۷۴۹	۵۴۱۶۶۱	۵۵۴۶۹۱	دخانیات

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان-۱۳۸۵

۹-۱-۳- متوسط هزینه های خالص سالانه غیر خوراکی خانوارها و ترکیب آن در مناطق شهری و روستایی استان و کشور

مقایسه هزینه های غیر خوراکی خانوارهای شهری و روستایی کشور و استان نشان دهنده آن است که متوسط هزینه های خالص غیر خوراکی خانوارهای شهری کشور بالاتر از متوسط هزینه های خالص غیر خوراکی خانوارهای شهری استان می باشد. بر خلاف خانوارهای شهری متوسط هزینه های خالص غیر خوراکی خانوارهای روستایی استان بالاتر از میزان این نوع هزینه ها در خانوارهای روستایی کشور می باشد. بررسی سهم کالاها در هزینه های غیر خوراکی خانوارهای شهری کشور در سال ۱۳۸۵ نشان دهنده آن است که هزینه های مربوط به مسکن شامل « اجاره بها و سایر هزینه های منزل مسکونی، آب، سوخت و روشنایی منزل مسکونی» با ۳۸/۰۸ درصد بیشترین سهم هزینه های خالص غیر خوراکی خانوار شهری کشور را به خود اختصاص داده است.

خانوارهای شهری استان نیز با اختصاص ۲۵/۰۱ درصد هزینه های غیر خوراکی خود به گروه کالاهای مسکن، بیشترین سهم هزینه های غیر خوراکی خود را روی این گروه از کالاها صرف نموده اند. گروه کالاهای «تفریحات، سرگرمیها و خدمات فرهنگی» نیز با ۴/۶۸ درصد در مناطق شهری کشور و ۵/۶۵ درصد در مناطق شهری استان کمترین سهم را در هزینه های خالص غیر خوراکی خانوارها دارد. در سال مذکور خانوارهای روستایی کشور بیشترین سهم هزینه های غیر خوراکی خود را با ۲۴/۱۳ درصد صرف گروه کالاهای «مسکن» نموده اند اما در خانوارهای روستایی استان گروه کالاهای «کالاها و خدمات متفرقه خانوار» با ۲۰/۰۱ درصد بیشترین سهم از هزینه های غیر خوراکی را داشته است. در همان سال گروه کالاهای «تفریحات، سرگرمیها و خدمات فرهنگی» با ۳/۶۶ درصد در مناطق روستایی کشور و ۴/۴۵ درصد در مناطق روستایی استان کمترین سهم را در هزینه های خالص غیر خوراکی خانوارها به خود اختصاص داده است.

جدول شماره (۹-۸) متوسط هزینه های خالص غیر خوراکی و دخانی سالانه یک خانوار شهری در استان اردبیل و کل کشور در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴

(مبالغ به : ریال)

کل کشور		استان اردبیل		شرح
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۵۲۰۹۷۶۱۴	۴۴۹۸۸۰۵۴	۴۵۴۷۸۳۷۷	۴۴۲۷۷۱۸۳	جمع
۳۹۲۹۰۲۹	۳۵۴۴۰۹۴	۵۲۸۵۰۰۳	۵۸۲۰۵۸۰	پوشاک و کفش پوشاک و تعمیرات آن انواع کفش و تعمیرات آن
۳۱۱۵۹۰۲	۲۷۹۱۶۹۲	۴۳۶۸۸۹۳	۴۷۹۱۳۱۶	
۸۱۳۱۲۸	۷۵۲۴۰۱	۹۱۶۱۱۰	۱۰۲۹۲۶۴	
۱۹۸۴۱۳۰۰	۱۶۵۰۹۳۴۸	۱۱۳۷۵۴۳۲	۱۰۸۰۰۱۲۱	مسکن اجاره بها و سایر هزینه های منزل مسکونی آب و فاضلاب، سوخت و روشنایی منزل مسکونی
۱۸۲۳۲۵۴۹	۱۴۸۰۵۰۷۰	۱۰۴۱۳۴۲۴	۹۸۱۰۳۲۷	
۱۶۰۸۷۵۱	۱۷۰۴۲۷۸	۹۶۲۰۰۸	۹۸۹۷۹۴	
۳۷۹۵۵۵۶	۳۳۱۸۴۹۵	۵۴۱۶۴۹۷	۶۴۸۵۶۵۱	لوازم ، اثاثه ملزومات و خدمات خانوار مبلمان، اثاثه ثابت، فرش و کفپوش و تعمیرات آن لوازم و اثاثه منزل وسایل حرارتی، یخت و یز، یخچال و سایر وسایل عمده ظروف و لوازم آشپزخانه و سایر وسایل منزل و تعمیرات آنها کالاها و لوازم مصرفی بی دوام و کم دوام منزل خدمات خانگی
۱۰۶۲۱۶۸	۸۲۱۸۱۶	۱۳۷۳۴۸۱	۱۴۴۱۴۵۹	
۴۲۶۶۵۰	۴۰۲۶۵۷	۸۶۱۹۹۴	۱۳۶۳۷۹۱	
۸۷۵۲۲۰	۷۴۳۷۴۹	۱۲۷۵۵۳۲	۱۵۵۷۵۰۱	
۵۶۳۰۴۱	۵۲۹۶۸۹	۹۳۴۸۱۳	۱۱۷۷۵۱۰	
۸۰۴۹۰۰	۷۷۴۵۱۱	۸۵۵۸۸۶	۸۴۴۹۷۶	
۶۳۵۷۷	۴۶۰۷۳	۱۱۴۷۹۲	۸۰۴۱۴	
۵۳۴۴۹۹۹	۴۷۹۵۷۶۱	۴۲۶۷۱۲۱	۴۵۴۵۰۷۷	بهداشت و درمان هزینه های بهداشتی و درمانی هزینه بیمه های اجتماعی و درمانی
۳۹۷۶۲۹۳	۳۷۲۵۰۶۰	۳۰۱۳۲۸۴	۳۵۰۸۴۲۹	
۱۳۶۸۷۰۷	۱۰۷۰۷۰۲	۱۲۵۳۸۳۷	۱۰۳۶۶۴۹	
۱۰۳۱۱۵۲۵	۹۱۰۳۸۹۹	۷۶۴۷۳۲۴	۶۳۶۲۶۰۵	حمل و نقل و ارتباطات حمل و نقل ارتباطات
۷۵۰۲۱۷۴	۶۹۷۳۸۸۴	۵۵۷۸۵۳۶	۴۸۶۰۵۳۱	
۲۸۰۹۳۵۱	۲۱۳۰۰۱۵	۲۰۶۸۷۸۸	۱۵۰۲۰۷۴	
۲۴۴۰۸۶۸	۲۱۹۰۵۳۳	۲۵۷۳۴۹۷	۲۴۳۳۲۷۶	تفریحات ، سرگرمیها و خدمات فرهنگی تفریحات و سرگرمیها تحصیل و آموزش
۷۵۴۴۰۸	۷۱۲۷۷۷	۱۰۶۲۰۷۱	۱۰۶۴۷۳۲	
۱۶۸۶۴۶۰	۱۴۷۷۷۵۶	۱۵۱۱۴۲۶	۱۳۶۸۵۴۴	
۶۴۳۴۳۳۶	۵۵۲۵۹۲۴	۸۹۱۳۵۰۳	۷۸۲۹۸۷۴	کالاها و خدمات متفرقه خانوار خدمات شخصی و وسایل آرایشی لوازم زینتی و شخصی هزینه های هتل، مسافر خانه و مسافرت های دستجمعی خدمات مالی و حقوقی هزینه های مذهبی هزینه های متفرقه
۸۱۳۵۳۰	۷۰۶۴۹۱	۷۷۹۵۴۰	۸۵۲۴۰۷	
۴۷۷۴۲۸	۴۳۲۶۹۶	۱۰۹۴۰۴۴	۱۰۵۴۴۶۸	
۷۰۱۱۹۳	۶۴۴۰۹۰	۴۶۹۸۴۴	۳۴۴۸۴۷	
۱۴۲۳۹۸	۱۳۴۵۴۰	۹۹۲۴۵	۱۷۲۴۰۲	
۴۰۰۶۱۳	۲۷۷۴۹۲	۵۹۴۴۳۴	۴۰۰۰۳۵	
۳۸۹۹۱۷۴	۳۳۳۰۶۱۵	۵۸۷۶۳۹۵	۵۰۰۵۷۱۵	

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان-۱۳۸۵

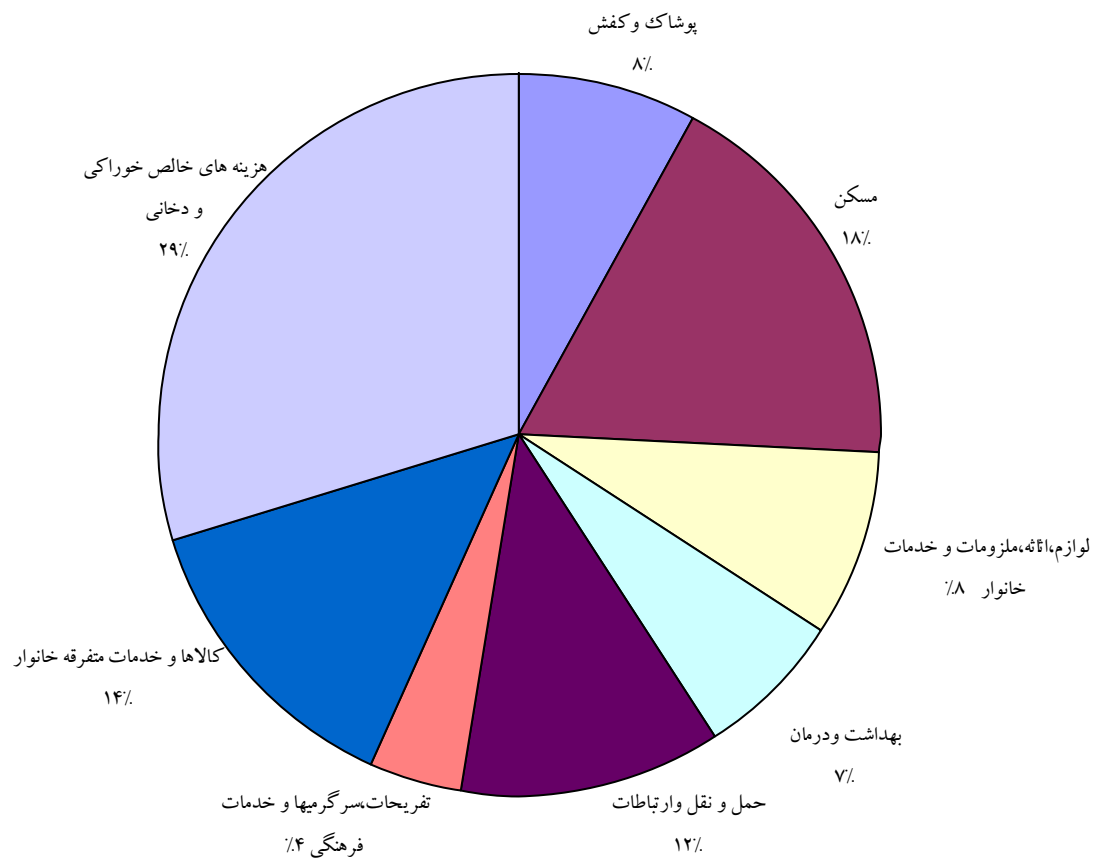
جدول شماره (۹-۵) متوسط هزینه های خالص غیر خوراکی سالانه یک خانوار روستایی در استان اردبیل و کل کشور در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴

(مبالغ به : ریال)

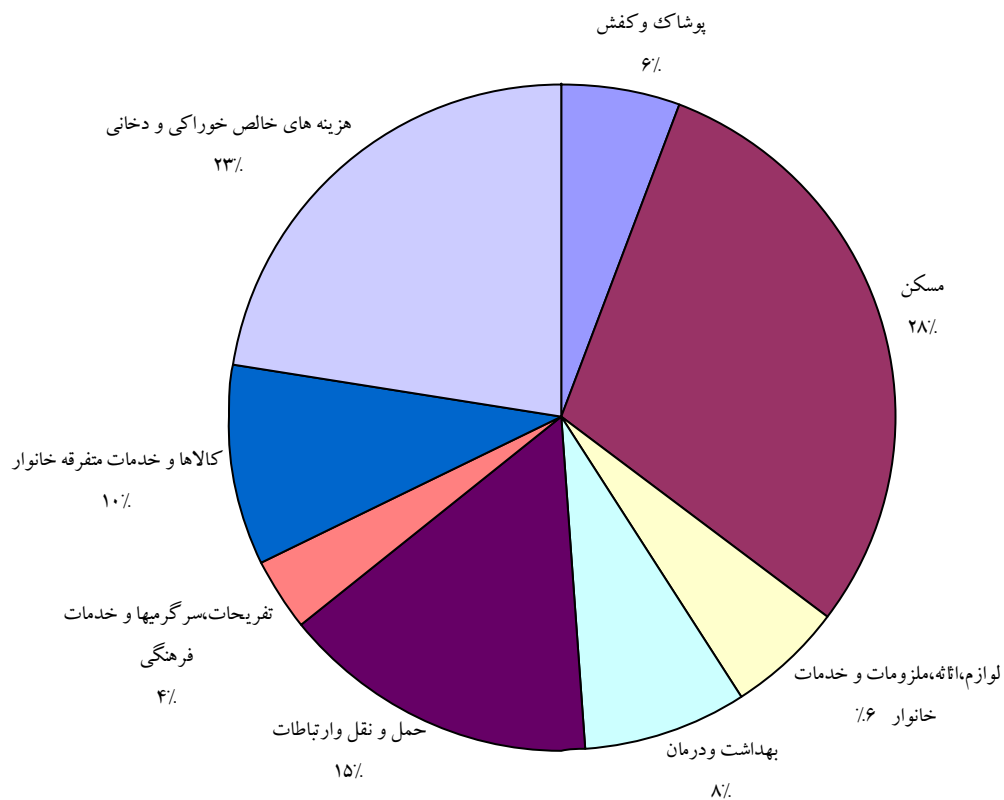
کل کشور		استان اردبیل		شرح
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۲۶۰۵۷۲۵۳	۲۳۱۸۹۸۵۲	۳۰۸۴۶۰۰۵	۲۹۹۴۴۵۲۲	جمع
۳۳۲۶۱۵۴	۳۱۹۳۱۸۶	۵۳۰۲۳۷۰	۵۹۲۴۲۰۱	پوشاک و کفش
۲۵۹۶۶۳۵	۲۴۵۸۷۳۲	۴۳۰۹۲۵۳	۴۷۸۷۱۵۹	پوشاک و تعمیرات آن
۷۲۹۵۲۰	۷۳۴۴۵۵	۹۹۳۱۱۷	۱۱۳۷۰۴۲	انواع کفش و تعمیرات آن
۶۲۹۰۱۴۳	۵۶۷۰۵۲۱	۴۵۰۵۰۲۶	۴۰۴۵۸۴۰	مسکن
۴۶۲۷۵۸۳	۴۰۱۷۳۶۹	۳۰۹۲۶۹۴	۲۶۰۴۱۵۹	اجاره بها و سایر هزینه های منزل مسکونی
۱۶۶۲۵۶۰	۱۶۵۳۱۵۲	۱۴۱۲۳۳۳	۱۴۴۱۶۸۱	آب و فاضلاب، سوخت و روشنایی منزل مسکونی
۳۰۲۱۲۰۲	۲۹۲۴۹۴۰	۵۴۶۷۱۴۴	۵۸۱۶۶۸۵	لوازم ، اثاثه ملزومات و خدمات خانوار
۵۹۰۵۵۴	۵۴۰۸۲۶	۹۳۷۹۵۱	۷۶۹۸۱۰	مبلمان، اثاثه ثابت، فرش و کفپوش و تعمیرات آن
۴۵۱۶۷۲	۴۸۴۴۳۶	۱۴۰۲۸۱۴	۱۷۰۹۴۷۶	لوازم و اثاثه منزل
۶۲۵۸۳۸	۵۷۱۲۴۹	۹۱۹۵۹۹	۸۰۳۵۹۱	وسایل حرارتی، پخت و پز، یخچال و سایر وسایل عمده
۵۸۶۶۵۵	۶۰۲۱۷۵	۱۱۸۹۵۶۸	۱۵۳۱۱۶۰	ظروف و لوازم آشپزخانه و سایر وسایل منزل و تعمیرات آنها
۷۴۱۹۱۱	۷۰۰۲۶۳	۹۲۲۱۵۹	۹۰۹۸۹۸	کالاها و لوازم مصرفی بی دوام و کم دوام منزل
۲۴۵۷۲	۲۵۹۹۱	۹۵۰۵۲	۹۲۷۵۰	خدمات خانگی
۳۵۸۳۵۰۱	۲۷۸۷۹۷۵	۳۲۵۲۴۸۴	۲۹۱۴۴۴۲	بهداشت و درمان
۲۷۶۱۶۰۰	۲۳۶۶۹۹۸	۲۶۵۴۰۹۰	۲۵۹۸۳۰۰	هزینه های بهداشتی و درمانی
۸۲۱۹۰۱	۴۲۰۹۷۷	۵۹۸۳۹۴	۳۱۶۱۴۲	هزینه بیمه های اجتماعی و درمانی
۵۲۰۷۲۴۲	۴۴۸۱۲۹۶	۴۷۷۰۹۱۵	۳۹۰۹۸۲۴	حمل و نقل و ارتباطات
۳۹۹۳۱۹۵	۳۵۸۱۵۸۱	۳۸۵۶۴۸۶	۳۱۴۴۴۴۹	حمل و نقل
۱۲۱۴۰۴۷	۸۹۹۷۱۵	۹۱۴۴۲۹	۷۶۵۳۷۵	ارتباطات
۹۵۵۵۴۴	۹۵۳۳۵۷	۱۳۷۳۲۰۵	۱۴۳۴۷۱۳	تفریحات ، سرگرمیها و خدمات فرهنگی
۴۷۲۳۳۹	۵۴۹۱۴۶	۹۳۷۳۶۲	۱۰۴۰۶۹۲	تفریحات و سرگرمیها
۴۸۳۲۰۵	۴۰۴۲۱۱	۴۳۵۸۴۳	۳۹۴۰۲۱	تحصیل و آموزش
۳۶۷۳۴۶۷	۳۱۷۸۵۷۴	۶۱۷۴۸۶۲	۵۸۹۸۸۱۷	کالاها و خدمات متفرقه خانوار
۵۵۶۸۲۲	۵۰۲۷۳۰	۷۳۹۰۱۸	۶۶۷۶۸۰	خدمات شخصی و وسایل آرایشی
۵۲۹۰۲۸	۴۷۹۱۴۸	۱۱۰۰۰۲۲	۹۴۵۱۶۹	لوازم زینتی و شخصی
۳۱۶۵۷۰	۲۹۸۰۹۴	۱۹۹۸۴۰	۲۹۳۰۶۹	هزینه های هتل، مسافر خانه و مسافرت های دستجمعی
۱۲۶۳۴۹	۱۰۶۵۵۵	۱۱۶۲۴۶	۱۵۵۶۸۵	خدمات مالی و حقوقی
۴۱۱۹۸۱	۳۱۶۱۲۴	۵۰۰۹۴۴	۴۴۳۰۱۹	هزینه های مذهبی
۱۷۳۲۷۱۷	۱۴۷۵۹۲۴	۳۵۱۸۷۹۳	۳۳۹۴۱۹۵	هزینه های متفرقه

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان-۱۳۸۵

نمودار شماره (۱۴) ترکیب هزینه های خالص سالانه یک خانوار شهری استان در سال ۱۳۸۵



نمودار شماره (۱۵) ترکیب هزینه های خالص سالانه یک خانوار شهری کشور در سال ۱۳۸۵



درآمد شامل کلیه وجوه و ارزش کالاهایی است که در برابر کار انجام یافته یا سرمایه به کار رفته یا از طریق دیگر (حقوق بازنشستگی، درآمدهای اتفاقی و ...) در زمان معین به خانوارها تعلق می‌گیرد. بدین ترتیب درآمد خانوار شامل درآمد کلیه اعضای شاغل مزد و حقوق بگیر خانوار در بخشهای عمومی، خصوصی و تعاونی است که شامل دریافتهای مستمر و غیر مستمر پولی و غیر پولی آنها بعد از کسر مالیات و بازنشستگی می‌باشد آمار درآمد متوسط سالانه خانوارهای شهری و روستایی برحسب انواع منابع درآمد، از روی نتایج طرحهای آماری که «مرکز آمار ایران» همه ساله به روش نمونه گیری و از طریق مراجعه به خانوارهای نمونه در نقاط شهری و روستایی انجام داده و نتایج آن را در سالنامه آماری کشور ارایه می‌نماید، استخراج شده است.

۹-۲-۱- ترکیب درآمد خانوارها در مناطق شهری و روستایی کشور و استان

اطلاعات مربوط به ترکیب درآمد خانوارهای مناطق شهری کشور و استان در جدول (۹-۶) و خانوارهای مناطق روستایی کشور و استان در جدول (۹-۷) آمده است. مقایسه درآمد خانوارهای شهری کشور و استان در سال ۱۳۸۵ نشان دهنده پایین بودن درآمد خانوارهای مناطق شهری استان نسبت به درآمد خانوارهای مناطق شهری کشور می‌باشد. همچنین بررسی انواع منابع درآمد در سال ۱۳۸۵ نشان می‌دهد که خانوارهای شهری کشور بیشترین سهم درآمدی خود را از درآمدهای متفرقه (۳۸/۶۷ درصد) و خانوارهای شهری استان بیشترین سهم درآمدی خود را از درآمد حاصل از مشاغل آزاد (۳۵/۱۶ درصد) کسب نموده اند.

مقایسه متوسط درآمد خانوارهای مناطق روستایی کشور و استان در سال ۱۳۸۵ نشان دهنده بالا بودن میزان متوسط درآمد خانوارهای روستایی استان نسبت به کشور می‌باشد.

بررسی منابع درآمدی خانوارهای روستایی نیز نشان می‌دهد که در سال مذکور درآمد حاصل از مشاغل آزاد ۴۴/۱۳ درصد کل درآمد خانوارهای روستایی کشور و ۵۸/۸۲ درصد از کل درآمد خانوارهای روستایی استان را تشکیل داده و بیشترین سهم را در ترکیب منابع درآمدی خانوارهای روستایی کشور و استان داشته است.

جدول شماره (۹-۶) متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری کشور و استان اردبیل بر حسب انواع منابع تامین درآمد

(مبالغ : ریال)

۱۳۸۵		۱۳۸۴		شرح
استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	
۶۲۲۳۶۵۹۷	۶۵۵۰۹۱۰۸	۵۹۶۳۶۴۶۶	۵۳۶۷۸۲۸۲	جمع
۲۱۷۳۰۸۶۳	۲۳۲۰۳۰۹۵	۱۸۶۱۴۶۴۳	۱۹۵۹۴۴۹۹	درآمد از حقوق بگیری
۱۲۸۴۴۴۹۹	۹۷۴۴۱۹۲	۹۸۲۹۸۳۹	۸۶۲۱۱۶۰	بخش عمومی پولی
۲۰۲۳۸۴۸	۲۱۱۶۲۶۸	۱۸۱۵۲۶۴	۱۸۸۸۲۵۷	غیر پولی
۷۵۰۵۳	۹۰۹۸۹	۳۱۴۲۱	۹۸۶۵۵	بخش تعاونی پولی
۸۰۸۵	۲۴۶۷۶	۵۵۸۰	۲۱۳۰۲	غیر پولی
۶۱۹۴۹۲۰	۱۰۰۳۶۲۹۷	۶۱۸۹۴۸۳	۸۱۱۵۸۴۳	بخش خصوصی پولی
۵۸۴۴۵۷	۱۱۹۰۶۷۳	۷۴۳۰۵۶	۸۴۹۲۲۸	غیر پولی
۲۱۸۸۳۳۹۷	۱۶۹۷۱۵۵۵	۲۱۴۴۱۰۹۷	۱۴۱۹۳۸۴۸	درآمد از مشاغل آزاد
۱۷۶۷۹۸۰	۱۴۸۷۲۶۴	۲۳۷۴۵۳۱	۱۳۴۴۰۷۵	کشاورزی پولی
۶۰۷۳۰	۶۱۴۳۳	۱۱۴۱۲۵	۵۸۱۴۲	غیر پولی
۱۹۴۶۱۷۲۶	۱۵۱۱۴۱۱۳	۱۸۳۷۴۲۵۹	۱۲۵۶۵۵۷۰	غیر کشاورزی پولی
۵۹۲۹۶۰	۳۰۸۷۴۴	۵۷۸۱۸۳	۲۲۶۰۶۱	غیر پولی
۱۸۶۲۲۳۳۷	۲۵۳۳۴۴۵۸	۱۹۵۸۰۷۲۶	۱۹۸۸۹۹۳۵	درآمدهای متفرقه
۹۹۹۴۰۴۵	۱۱۳۲۳۶۴۵	۱۱۵۴۰۳۰۰	۸۹۷۰۱۸۶	پولی
۸۶۲۸۲۹۲	۱۴۰۱۰۸۱۳	۸۰۴۰۴۲۶	۱۰۹۱۹۷۴۹	غیر پولی

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان-۱۳۸۵

جدول شماره (۹-۷) متوسط درآمد سالانه یک خانوار روستایی کشور و استان اردبیل بر حسب انواع منابع تامین درآمد

(مبالغ : ریال)

۱۳۸۵		۱۳۸۴		شرح
استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	
		-	-	درصد خطای نسبی میانگین
۴۳۳۵۷۹۵۴	۳۹۱۲۸۸۳۰	۴۰۵۷۳۰۹۴	۳۴۴۷۴۶۸۶	جمع
۷۴۵۴۴۳۴	۱۱۸۵۱۸۹۶	۸۳۲۴۳۵۹	۹۹۹۸۳۷۹	درآمد از حقوق بگیری
				بخش عمومی
۲۹۰۸۱۵۴	۲۹۸۷۹۵۵	۳۰۴۱۶۶۷	۲۵۸۸۶۷۵	پولی
۴۷۰۵۴۶	۷۰۱۵۲۲	۴۹۲۴۳۹	۵۴۲۰۶۳	غیر پولی
				بخش تعاونی
۵۳۴۱۸	۵۴۵۲۱	۵۸۳۳	۵۱۴۰۸	پولی
۱۴۷۸۴	۱۶۵۳۵	-	۱۰۲۴۸	غیر پولی
				بخش خصوصی
۳۸۱۱۵۶۷	۷۶۰۱۳۰۵	۴۴۶۵۹۸۱	۶۳۹۲۵۲۸	پولی
۱۹۵۹۶۶	۴۹۰۰۵۹	۳۱۸۴۳۸	۴۱۳۴۵۸	غیر پولی
۲۵۵۰۵۴۶۳	۱۷۲۶۷۶۰۳	۲۳۱۱۴۸۵۵	۱۶۲۲۸۸۲۲	درآمد از مشاغل آزاد
				کشاورزی
۱۲۸۰۴۹۲۴	۹۷۷۵۹۳۸	۱۳۶۹۹۹۸۸	۹۲۷۰۴۴۷	پولی
۲۳۵۰۰۴۵	۱۰۲۸۹۹۶	۲۷۶۹۰۸۶	۹۱۹۸۵۷	غیر پولی
				غیر کشاورزی
۹۸۲۲۷۲۹	۶۲۰۳۹۰۰	۶۰۷۵۱۹۲	۵۸۱۹۱۳۰	پولی
۵۲۷۷۶۶	۲۵۸۷۶۹	۵۷۰۵۸۸	۲۱۹۳۸۹	غیر پولی
۱۰۳۹۸۰۵۶	۱۰۰۰۹۳۳۱	۹۱۳۳۸۸۰	۸۲۴۷۴۸۵	درآمدهای متفرقه
۶۵۴۴۶۴۰	۴۸۸۵۳۶۵	۵۲۵۳۷۳۳	۳۸۹۷۰۳۹	پولی
۳۸۵۳۴۱۶	۵۱۲۳۹۶۶	۳۸۸۰۱۴۷	۴۳۵۰۴۴۶	غیر پولی

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان-۱۳۸۵

۹-۳- بررسی وضعیت توزیع درآمد خانوارهای شهری و روستایی کشور و استان در سالهای ۸۳-۱۳۷۹

دستیابی به رفاه مطلوب در زندگی، هدف اصلی همه انسانها بوده است. پدیده هایی مانند فقر، توزیع نامتعادل درآمد و سطح درآمدهای کم، از پایین بودن سطح رفاه افراد جامعه و یا در انحصار داشتن رفاه در نزد عده ای خاص حکایت می کند.

باید توجه داشت که توزیع درآمد و اندازه گیری میزان درآمد یکی از ابعاد رفاه اجتماعی می باشد و شاخصهایی نظیر امنیت اجتماعی، امکانات عمومی (بهداشت، آموزش و ...) و ... ابعاد دیگر رفاه اجتماعی هستند (رفاه اجتماعی را می توان قدرت خرید و توانایی کسب تسهیلات و امکانات زندگی تعریف کرد).

۹-۳-۱- شاخص ضریب جینی

از آنجایی که بین رفاه اجتماعی افراد جامعه و میزان درآمد آنها ارتباط زیادی وجود دارد به همین دلیل سطح درآمد افراد و چگونگی توزیع آن بین افراد، بر سطح رفاه اجتماعی آنها تاثیر بسزایی خواهد گذاشت ضریب جینی یکی از شاخصهای توزیع درآمد می باشد که از منحنی لورنز استخراج می شود این ضریب بین صفر و یک متغیر است و هر چقدر به صفر نزدیکتر باشد نشان دهنده توزیع عادلانه تر درآمد و هر چقدر به یک نزدیکتر باشد نشان دهنده توزیع ناعادلانه تر درآمد می باشد.

اطلاعات مربوط به ضریب جینی در جدول (۹-۸) آمده است بر اساس این اطلاعات در طول سالهای ۱۳۷۹ الی ۱۳۸۵ به استثنای سال ۱۳۸۳، ضریب جینی در مناطق شهری کشور بالاتر از مناطق شهری استان بوده است اما در مناطق روستایی همواره چنین روندی برقرار نبوده است. ضریب جینی در مناطق شهری کشور از ۰/۴۰ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۳۹ در سال ۱۳۸۵ رسیده است، در مناطق روستایی کشور نیز ضریب جینی در طی سالهای مورد بررسی تقریباً روند نزولی داشته و از ۰/۴۲ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۳۹ در سال ۱۳۸۵ رسیده است.

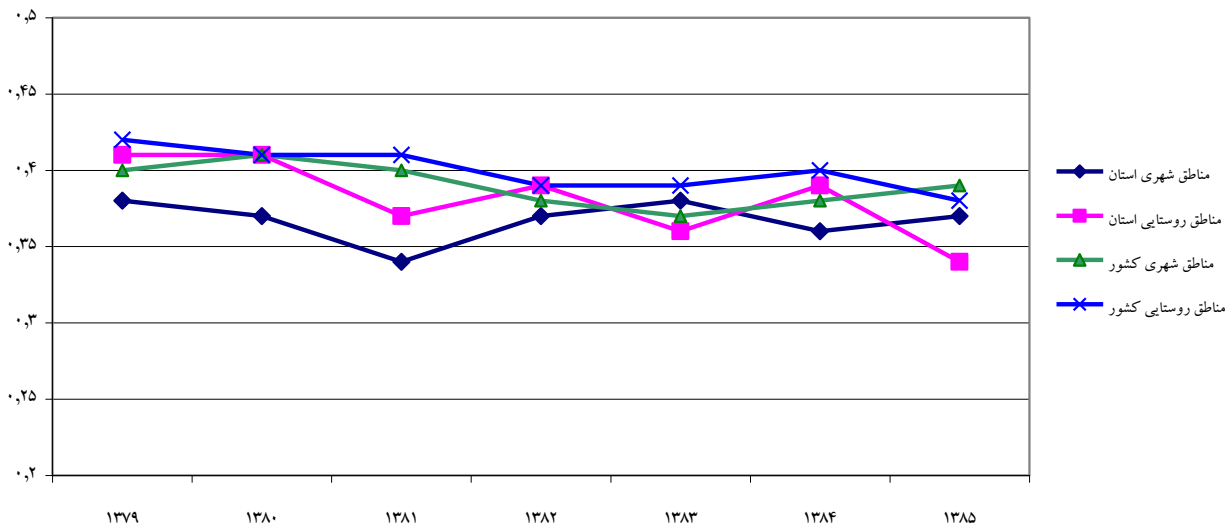
در مناطق شهری استان نیز ضریب جینی از ۰/۳۸ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۳۷ در سال ۱۳۸۵ کاهش یافته است در مناطق روستایی استان هر چند ضریب جینی از ۰/۴۱ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۳۴ در سال ۱۳۸۵ کاهش یافته است اما همواره روند نزولی نداشته است.

جدول شماره (۸-۹) ضریب جینی در مناطق شهری و روستایی کشور و استان در طول سالهای ۸۵-۱۳۷۹

۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	ضریب جینی	
۰/۳۹	۰/۳۸	۰/۳۷	۰/۳۸	۰/۴۰	۰/۴۱	۰/۴۰	شهری	کشور
۰/۳۸	۰/۴۰	۰/۳۹	۰/۳۹	۰/۴۱	۰/۴۱	۰/۴۲	روستایی	
۰/۳۷	۰/۳۶	۰/۳۸	۰/۳۷	۰/۳۴	۰/۳۷	۰/۳۸	شهری	استان
۰/۳۴	۰/۳۹	۰/۳۶	۰/۳۹	۰/۳۷	۰/۴۱	۰/۴۱	روستایی	

مأخذ: محاسبات از اطلاعات نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی کشور در سالهای ۸۵-۱۳۷۹ انجام شده است.

نمودار شماره (۱۶) مقایسه ضریب جینی و روند آن در مناطق شهری و روستایی کشور و استان در طول سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۵



۹-۳-۲- شاخص نسبت شکاف مصرف بین شهر و روستا

شاخص نسبت شکاف مصرف بین شهر و روستا طبق نسبت زیر حاصل می‌شود و می‌تواند به عنوان معیار رفاهی مناسب جهت بررسی اختلاف مصرف بین مناطق شهری و روستایی مورد استفاده قرار گیرد.

$$\text{نسبت شکاف مصرف بین شهر و روستا} = \frac{\text{هزینه های مناطق شهری}}{\text{هزینه های مناطق روستایی}}$$

بر اساس اطلاعات جدول (۹-۹) این نسبت در سال ۱۳۸۵ در کل کشور معادل ۱/۶۱ بوده است که نسبت به سال ۱۳۸۴ به ۲/۵۴ درصد افزایش یافته است. در استان نیز این نسبت در سال ۱۳۸۴ معادل ۱/۲۰ بوده که در سال ۱۳۸۵ ثابت مانده است. بررسی روند این شاخص در کشور در طول برنامه سوم توسعه (۱۳۷۹-۱۳۸۳) نشان می‌دهد که نسبت شکاف مصرف بین شهر و روستا در سطح کشور در انتهای برنامه سوم توسعه تفاوت چندانی با سال ابتدای برنامه نداشته است. اما در سطح استان هرچند افت و خیزهایی در این شاخص مشاهده می‌گردد ولی به طور کلی با یک روند نزولی این نسبت از ۲/۰۸ در ابتدای برنامه به ۱/۱۴ در انتهای برنامه کاهش یافته است.

جدول شماره (۹-۹) نسبت شکاف مصرف بین شهر و روستا در کشور و استان در طول سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۵

سال و شرح	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
کل کشور	۱/۵۴	۱/۶۲	۱/۶۳	۱/۵۹	۱/۵۳	۱/۵۷	۱/۶۱
استان	۲/۰۸	۱/۱۱	۱/۱۲	۱/۰۷	۱/۱۴	۱/۲۰	۱/۲۰

مأخذ: محاسبه شده از روی اطلاعات سالنامه آماری کشور و استان- ۱۳۸۵

۹-۳-۳- شاخص انگل

با افزایش درآمد خانوارها بودجه مصرفی آنها برای مواد خوراکی کاهش می یابد این قانون که در قرن نوزدهم توسط دانشمند انگلیسی به نام «انگل» مطرح گردید به نام «قانون انگل» معروف است. بنابراین، شاخص انگل به عنوان معیاری قابل درک برای بررسی وضعیت رفاهی خانوارها مورد استفاده قرار می گیرد و از رابطه زیر محاسبه می گردد.

$$E = \frac{\text{هزینه های خوراکی و دخانی}}{\text{کل هزینه ها (خوراکی و دخانی ، غیر خوراکی)}}$$

جدول شماره (۹-۱۰) میزان شاخص انگل در مناطق شهری و روستایی کشور و استان اردبیل در طول سالهای ۱۳۸۴-۱۳۷۹

سال	شرح												
	کشور	مناطق شهری	مناطق روستایی	استان	مناطق شهری	مناطق روستایی	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
۰/۲۸۱	۰/۲۵۵	۰/۲۵۳	۰/۲۵۹	۰/۲۵۶	۰/۲۴۰	۰/۲۲۵	۰/۴۲۳	۰/۴۱۰	۰/۴۱۰	۰/۴۲۵	۰/۳۸۸	۰/۳۸۱	۰/۳۷۳
۰/۳۴۸	۰/۳۳۰	۰/۳۱۹	۰/۳۲۳	۰/۳۰۵	۰/۲۹۴	۰/۲۹۶	۰/۴۴۹	۰/۴۳۲	۰/۴۳۶	۰/۳۹۸	۰/۴۱۶	۰/۴۲۶	۰/۴۲۴

مأخذ: محاسبه شده از اطلاعات گزارش آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی کشور ۱۳۸۳-۱۳۷۹ و سالنامه آماری کشور ۱۳۸۵

بررسی شاخص انگل در مناطق شهری و روستایی کشور و استان در طول سالهای ۱۳۷۹ الی ۱۳۸۵ نشان می دهد که :

۱- شاخص انگل در مناطق شهری کشور در طول دوره بررسی از ۰/۲۸۱ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۲۲۵ در سال ۱۳۸۵ رسیده است .

۲- در مناطق شهری استان این شاخص نوسان کمتری داشته و تقریباً با آهنگ نزولی از ۰/۳۴۸ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۲۹۶ در سال ۱۳۸۵ کاهش یافته است .

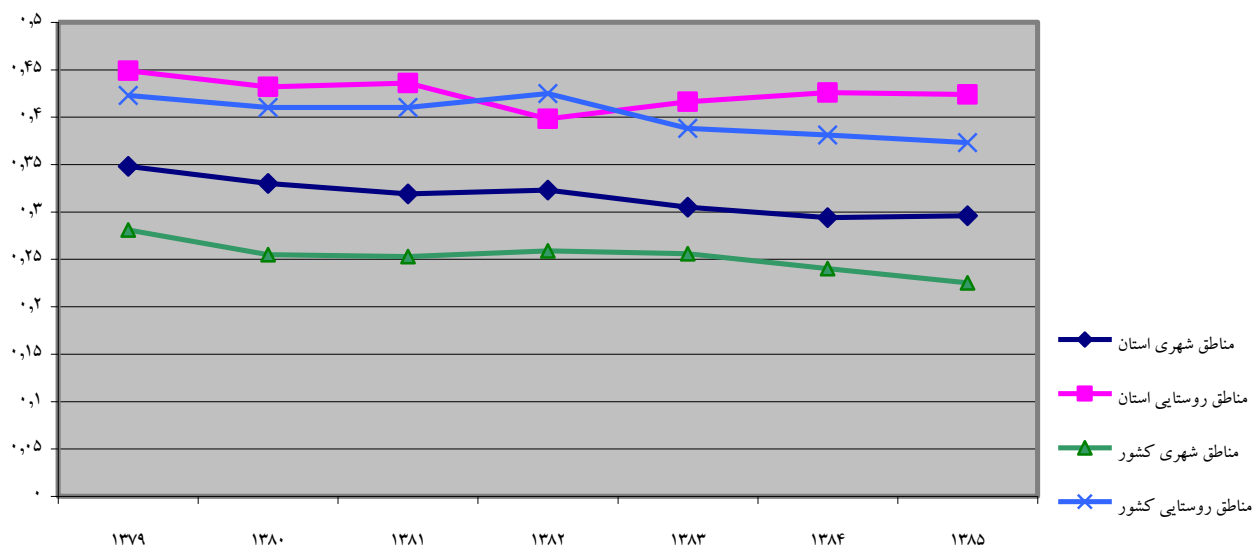
۳- مقایسه این شاخص در مناطق شهری استان و کشور نشان می دهد که در تمام سالهای مورد بررسی شاخص انگل در مناطق شهری استان بالاتر از مناطق شهری کشور بوده است .

۴- در مناطق روستایی کشور شاخص انگل تقریباً با آهنگ نزولی از ۰/۴۲۳ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۳۷۳ در سال ۱۳۸۵ کاهش یافته است .

۵- در مناطق روستایی استان نیز روند تقریباً کاهشی بوده است اما مقایسه این شاخص در مناطق روستایی استان و کشور نشان دهنده آن است که شاخص انگل در مناطق روستایی استان در تمام سالهای مورد بررسی بالاتر از مناطق روستایی کشور بوده است و تنها در سال ۱۳۸۲ شاخص انگل در مناطق روستایی استان پایین تر از مناطق روستایی کشور بوده است .

۶- به طور کلی چه در سطح کشور و چه در سطح استان شاخص انگل در مناطق روستایی بالاتر از مناطق شهری بوده است .

نمودار شماره (۱۷) مقایسه شاخص انگل و روند آن در مناطق شهری و روستایی استان و کشور در طول سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۵



۱۰- امور پیمانکاران ، مشاوران و گزارش نظارتی پروژه ها

۱۰-۱- تعداد پیمانکاران به تفکیک حقیقی و حقوقی و مقایسه آن با سال قبل

براساس اطلاعات جدول (۱۰-۱) در سال ۱۳۸۴ جمعاً تعداد ۴۱۳ پیمانکار حقوقی و ۲۵۸ پیمانکار حقیقی تعیین صلاحیت شده در استان مشغول فعالیت بوده اند که این ارقام در سال ۱۳۸۵ به تعداد ۴۹۴ پیمانکار حقوقی و ۲۸۲ پیمانکار حقیقی افزایش یافته است عمده ترین دلایل افزایش تعداد پیمانکاران تغییر آئین نامه های اجرائی مربوط به طبقه بندی و تشخیص صلاحیت پیمانکاران در سالهای اخیر و افزایش ظرفیت های عمرانی استان عنوان گردیده است. که با عنایت به تغییرات ایجاد شده در نحوه ارزیابی و شرایط عمومی پیمانکاران نسبت به سالهای قبل افق های بسیار مناسبی را برای آینده استان در قسمت توان پیمانکاری نمایان ساخته است.

۱۰-۲- توزیع شبکه پیمانکاری استان بر حسب پایه و رشته

در سال ۱۳۸۵ تعداد ۴۹۴ شرکت پیمانکاران تشخیص صلاحیت شده در هفت رشته ساختمان ، حمل و نقل ، آب ، تاسیسات و تجهیزات ، کشاورزی، نیرو و کاوشهای زمینی مشغول فعالیت بوده اند بیشترین تعداد شرکتهای پیمانکاری به ترتیب در رشته ساختمان با ۱۸۴ شرکت پیمانکاری سپس در رشته حمل و نقل با ۱۰۷ شرکت پیمانکاری و آب با ۹۵ شرکت پیمانکاری بوده است . همچنین اکثریت شرکتهای پیمانکاری در پایه ۵ مشغول فعالیت بوده اند به طوری که از ۴۹۴ شرکت جمعاً ۴۵۷ شرکت در پایه ۵ و تعداد ۲۸ شرکت در پایه ۴ و تعداد ۶ شرکت در پایه ۳ مشغول فعالیت بوده اند .

آمارهای مربوط به تعداد و پایه پیمانکاران حقیقی نیز حاکی از آن است که در سال ۱۳۸۵ تعداد ۲۸۲ پیمانکار حقیقی تشخیص صلاحیت شده در استان در هشت رشته ساختمان ، حمل و نقل ، آب ، تاسیسات و تجهیزات ، کشاورزی ، برق ، کاوشهای زمینی و مرمت آثار باستانی مشغول فعالیت بوده اند .

در این گروه از پیمانکاران در پایه یک تعداد ۱۰۲ پیمانکار ، در پایه ۲ تعداد ۴۷ پیمانکار و در پایه ۳ تعداد ۱۳۳ پیمانکار حقیقی مشغول فعالیت بوده اند که بیشترین تعداد پیمانکاران حقیقی مربوط به پایه ۳ بوده است .

۱۰-۳- برآورد ظرفیت پیمانکاران

مجموع ظرفیت کل پیمانکاران حقوقی استان در سال ۱۳۸۴ بالغ بر ۱۶۲۷۶۰۰ میلیون ریال بوده که با ۹۹/۷۲ درصد رشد در سال ۱۳۸۵ به ۳۲۵۰۸۰۰ میلیون ریال رسیده است. این در حالیست که تعداد کل پیمانکاران حقوقی از ۴۱۳ شرکت در سال ۱۳۸۴ به ۴۹۴ شرکت در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است و نشان می دهد میزان ظرفیت پیمانکاران حقوقی به شدت بالا رفته است. عبارتی در مقابل رشد ۱۹/۶ درصدی تعداد پیمانکاران حقوقی تشخیص صلاحیت شده در سال ۱۳۸۵ میزان ظرفیت این شرکت ها ۹۹/۷۲ درصد افزایش یافته است و علت اصلی آن نیز عمدتاً افزایش توان اجرائی پیمانکاران تشخیص صلاحیت شده استان می باشد بالاترین ظرفیت پیمانکاران حقوقی در سال ۱۳۸۵ مربوط به رشته ساختمان با ۱۱۸۶۰۰۰ میلیون ریال و از نظر پایه به ترتیب مربوط به پایه های پنجم ، چهارم و سوم بوده است .

حداکثر ظرفیت پیمانکاران حقیقی نیز در سال ۱۳۸۴ بالغ بر ۱۱۸۱۰۰ میلیون ریال بوده که در سال ۱۳۸۵ با ۲۲/۷۷ درصد رشد به ۱۴۵۰۰۰ میلیون ریال افزایش پیدا کرده است . در سال ۱۳۸۵ بیشترین میزان ظرفیت پیمانکاران حقیقی با مبلغ ۶۲۴۰۰ میلیون ریال مربوط به رشته ساختمان بوده است از نظر پایه ، به ترتیب پایه سوم ، اول و دوم بیشترین تعداد پیمانکاران حقیقی را در سال ۱۳۸۵ به خود اختصاص داده اند .

جدول شماره (۱۰-۱) تعداد و ظرفیت پیمانکاران حقیقی تشخیص صلاحیت شده استان در سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۴

«ارقام به میلیون ریال»

جمع کل				پایه												رشته
				۳				۲				۱				
ظرفیت		تعداد		ظرفیت		تعداد		ظرفیت		تعداد		ظرفیت		تعداد		
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۶۲۴۰۰	۴۷۹۰۰	۱۱۷	۹۸	۱۶۲۰۰	۱۵۶۰۰	۵۴	۵۲	۷۰۰۰	۷۵۰۰	۱۴	۱۵	۳۹۲۰۰	۲۴۸۰۰	۴۹	۳۱	ساختمان
۶۰۳۰۰	۵۰۵۰۰	۱۱۹	۱۱۴	۱۷۷۰۰	۲۱۰۰۰	۵۹	۷۰	۹۰۰۰	۹۵۰۰	۱۸	۱۹	۳۳۶۰۰	۲۰۰۰۰	۴۲	۲۵	حمل و نقل
۱۶۵۰۰	۱۴۸۰۰	۳۳	۳۲	۳۶۰۰	۴۵۰۰	۱۲	۱۵	۶۵۰۰	۵۵۰۰	۱۳	۱۱	۶۴۰۰	۴۸۰۰	۸	۶	آب
۲۴۰۰	۱۱۰۰	۵	۳	۶۰۰	۶۰۰	۲	۲	۱۰۰۰	۵۰۰	۲	۱	۸۰۰	-	۱	-	تاسیسات و تجهیزات
۹۰۰	۱۵۰۰	۳	۵	۹۰۰	۱۵۰۰	۳	۵	-	-	-	-	-	-	-	-	کشاورزی
۱۹۰۰	۱۷۰۰	۳	۴	۳۰۰	۹۰۰	۱	۳	-	-	-	-	۱۶۰۰	۸۰۰	۲	۱	برق
۳۰۰	۳۰۰	۱	۱	۳۰۰	۳۰۰	۱	۱	-	-	-	-	-	-	-	-	کاوشهای زمینی
۳۰۰	۳۰۰	۱	۱	۳۰۰	۳۰۰	۱	۱	-	-	-	-	-	-	-	-	مرمت آثار باستانی
۱۴۵۰۰۰	۱۱۸۱۰۰	۲۸۲	۲۵۸	۳۹۹۰۰	۴۴۷۰۰	۱۳۳	۱۴۹	۲۳۵۰۰	۲۳۰۰۰	۴۷	۴۶	۸۱۶۰۰	۵۰۴۰۰	۱۰۲	۶۳	جمع کل استان
۲۲/۷۷		۹/۳۰		-۱۰/۷۳		-۱۰/۷۳		۲/۱۸		۲/۱۷		۶۱/۹۰		۶۱/۹۰		درصد تغییرات نسبت به سال ۸۴

ماخذ: دفتر فنی استانداری اردبیل - ۱۳۸۷

جدول شماره (۱۰-۲) تعداد و ظرفیت شرکتهای پیمانکاری تشخیص صلاحیت شده استان در سال های ۱۳۸۵-۱۳۸۴

«ارقام به میلیون ریال»

جمع کل				پایه												رشته
				۳				۴				۵				
ظرفیت		تعداد		ظرفیت		تعداد		ظرفیت		تعداد		ظرفیت		تعداد		
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۱۱۸۶...	۶۰۸۰۰۰	۲۰۱	۱۶۶	۵۰۰۰۰	-	۱	-	۴۰۰۰۰	۱۲۸۰۰۰	۱۶	۱۶	۷۳۶۰۰۰	۴۸۰۰۰۰	۱۸۴	۱۵۰	ساختمان
۱۰۱۹۲۰۰	۳۳۶۰۰۰	۱۱۶	۹۲	۲۱۰۰۰۰	۴۰۰۰۰	۳	۱	۲۱۰۰۰۰	۸۰۰۰	۶	۱	۵۹۹۲۰۰	۲۸۸۰۰۰	۱۰۷	۹۰	حمل و نقل
۸۱۲۰۰۰	۵۱۰۰۰۰	۱۰۱	۹۷	۱۴۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	۲	۲	۱۴۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	۴	۵	۵۳۲۰۰۰	۳۶۰۰۰۰	۹۵	۹۰	آب
۱۶۴۸۰۰	۱۲۸۰۰۰	۴۱	۳۷	-	-	-	-	۴۰۰۰۰	۱۶۰۰۰	۲	۲	۱۲۴۸۰۰	۱۱۲۰۰۰	۳۹	۳۵	تاسیسات و تجهیزات
۱۶۰۰۰	۹۶۰۰	۱۰	۶	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۶۰۰۰	۹۶۰۰	۱۰	۶	کشاورزی
۴۸۰۰۰	۳۶۰۰۰	۲۰	۱۵	-	-	-	-	-	-	-	-	۴۸۰۰۰	۳۶۰۰۰	۲۰	۱۵	برق
۴۸۰۰	-	۲	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۴۸۰۰۰	-	۲	-	کاوشهای زمینی
۳۲۵۰۸۰۰	۱۶۲۷۶۰۰	۴۹۴	۴۱۳	۴۰۰۰۰۰	۱۴۰۰۰۰	۶	۳	۷۹۰۰۰۰	۲۰۲۰۰۰	۲۸	۲۴	۲۰۶۰۸۰۰	۱۲۸۵۶۰۰	۴۵۷	۳۸۶	جمع کل استان
۹۹/۷۲		۱۹/۶۱		۱۸۵/۷۱		۱۰۰		۲۹۱/۰۸		۱۶/۶۶		۶۰/۲۹		۱۸/۳۹		درصد تغییرات نسبت به سال ۸۴

ماخذ: دفتر فنی استانداری اردبیل - ۱۳۸۷

۱۰-۴- گزارش نظارتی پروژه های تملک داراییهای سرمایه ای ملی (عمرانای ملی)

در این بخش ، از اطلاعات آماری خلاصه گزارش تهیه شده از گزارش نظارتی پروژه های عمرانای ملی و استانی ، استفاده گردیده است این اطلاعات در قالب جداول شماره (۱۰-۳ و ۱۰-۴) آورده شده اند. طبق اطلاعات جدول (۱۰-۳) تعداد کل پروژه های تملک دارایی های سرمایه ای ملی در استان اردبیل در سال ۱۳۸۴ بالغ بر ۱۱۸ پروژه بوده که در حدود ۱/۸۲ درصد کل پروژه های تملک دارایی های سرمایه ای کشور می باشد این در حالیست که تنها در حدود ۰/۴۴ درصد از اعتبار کل پروژه های کشور به استان اردبیل اختصاص داده شده است این آمار نشان می دهد هم از نظر تعداد پروژه های تملک دارایی های سرمایه ای ملی و هم از نظر میزان اعتبارات تخصیص یافته برای پروژه های مذکور مهم بسیار اندکی به استان اردبیل اختصاص یافته است و این سهم نسبت به سال قبل نیز حدود ۲۱/۴۳ درصد کاهش داشته است. در شاخصهای تحقق اهداف یکساله و درصد تحقق خاتمه، استان اردبیل نسبت به سال قبل و همچنین نسبت به کل کشور به مراتب وضعیت مطلوبتری را داشته است. در سال ۱۳۸۴ نحوه کیفیت اجرای پروژه ها ۵۰ درصد عالی ، ۳۹/۶ درصد متوسط و ۱۰/۴ درصد ضعیف بوده است. متأسفانه در مقایسه با سال قبل پروژه های عالی ۱۶ درصد کاهش و در مقابل پروژه های متوسط و ضعیف به ترتیب ۳۴/۷ و ۱۲۰۰ درصد افزایش داشته اند. همچنین در این دوره میانگین طول مدت اجرای کل پروژه ها در استان اردبیل ۷/۹ سال بوده که از میانگین کشوری ۳ ماه بیشتر (طولانی) بوده است ولی نسبت به سال قبل ۴ ماه کمتر شده است. از علل اصلی تأخیر در اجرای پروژه های استان اردبیل در سال ۱۳۸۴ نارسایی اعتبارات ۴۲/۷ درصد، ضعف دستگاه اجرایی ۱۲/۷ درصد و ضعف پیمانکار ۸/۲ درصد بوده اند. به عبارت دیگر نارسایی اعتبارات مهمترین علت تأخیر در اجرای پروژه های تملک دارایی های سرمایه ای ملی استان اردبیل بوده است. وضعیت دستگاه اجرایی و پیمانکار نیز در مقایسه با سال قبل تا حدودی بهبود یافته است.

۱۰-۵- گزارش نظارتی پروژه های تملک داراییهای سرمایه ای استانی (عمرانی استانی)

تعداد پروژه های عمرانی استانی در سال ۱۳۸۵ در استان اردبیل معادل ۲۳۴۶ پروژه بوده که نسبت به سال قبل ۱۵/۷۳ درصد افزایش داشته است همچنین در این دوره تعداد پروژه های تملک داراییهای سرمایه ای استانی در استان اردبیل در حدود ۳/۴۲ درصد کل تعداد پروژه های استانی کشور بوده که اعتباری معادل ۲/۲۱ درصد از کل اعتبارات پروژه های استانی کل کشور را به خود اختصاص داده است . در همین سال درصد تحقق اهداف یکساله پروژه ها در استان اردبیل ۸۱/۹ درصد بوده که پایین تر از میانگین کشور (۸۴/۲ درصد) بوده است .

در سال ۱۳۸۴ درصد تحقق خاتمه پروژه ها در استان اردبیل ۸۱/۴ درصد بوده که در سال ۱۳۸۵ به ۸۷/۷ درصد کاهش یافته است میانگین کشور در این شاخص در سال ۱۳۸۴ معادل ۸۰/۷ درصد و سال ۱۳۸۵ معادل ۸۱/۶ درصد بوده است .

بر اساس اطلاعات ارایه شده در جدول (۱۰-۴) در سال ۱۳۸۵ در استان اردبیل ۷۴/۵ درصد کیفیت اجرای پروژه ها خوب و عالی ، ۲۰/۵ درصد متوسط و ۵ درصد ضعیف برآورد شده است .

در سال مذکور در استان اردبیل ۶۷ درصد پروژه ها مطابق برنامه زمانی ۷/۸ درصد پروژه ها جلو تر از برنامه زمانی و ۲۵/۳ درصد پروژه ها عقب تر از برنامه زمانی بوده اند از علل اصلی تاخیر در اجرای پروژه ها در استان اردبیل ۴/۸ درصد ضعف دستگاه اجرایی ، ۰/۵ درصد ضعف پیمانکار و ۲۸/۹ درصد نارسایی اعتبارات عنوان گردیده است در سطح کشور نیز ضعف دستگاه اجرایی ۸/۷ درصد ، ضعف پیمانکار ۳/۶ و نارسایی اعتبارات ۱۹/۴ درصد از علل اصلی تأخیر در اجرای پروژه ها بوده است . بدین ترتیب ملاحظه می گردد که در سال مذکور هم در سطح استان و هم در سطح کشور نارسایی اعتبارات مهمترین علت تاخیر در اجرای پروژه ها بوده است .

بررسی میانگین طول مدت اجرای پروژه ها در سال ۱۳۸۵ در استان نشان می دهد که میانگین طول مدت اجرای کل پروژه ها ۲ سال ، پروژه های جدید ۱/۲ سال و پروژه های خاتمه یافته ۲/۱ سال بوده است .

جدول شماره (۱۰-۳) شاخص های نظارتی پروژه های مربوط به تملک دارائیهای سرمایه ای ملی استان اردبیل (عمرانی) و مقایسه آن با کل کشور طی سالهای * ۸۴-۱۳۸۱

ردیف	شرح	سال ۱۳۸۱		سال ۱۳۸۲		نیمه اول سال ۱۳۸۳		سال ۱۳۸۴		
		کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	
۱	تعداد پروژه های عمرانی ملی	۸۹۲۱	۱۷۴	۸۲۱۹	۱۴۴	۷۴۷۶	۱۳۵	۶۴۷۷	۱۱۸	
۲	اعتبار کل پروژه ها (بر حسب میلیون ریال)	۱۴۹۷۷۳۱۳۹	۷۷۵۹۱۳	۱۵۷۴۵۲۷۹۶	۸۴۶۱۷۹	۱۸۵۴۰۰۳۸۶	۱۰۳۸۴۶۴	۲۸۶۵۰۳۹۶۵	۱۲۵۸۴۱۷	
۳	درصد پروژه های جدید	۲۰/۳۲	۱۷/۸۲	۱۶/۲	۱۸/۱	۱۳/۸	۷/۴	۲۸	۲۷/۱	
۴	تحقق اهداف یکساله (درصد)	۵۶/۸	۴۶/۳	۶۱/۷	۶۰/۵	۶۱	۵۴/۵	۷۱/۳	۷۷/۵	
۵	درصد تحقق خاتمه	۲۵/۶	۲۳/۶	۳۸/۴	۷۳/۷	۴۷/۸	۶۷/۲	۵۱/۹	۷۹/۳	
۶	پروژه های مطابق زمانبندی (درصد)	۲۵/۵	۲۵/۲	۲۵	۲۶/۶	۳۰/۹	۳۵/۳	۳۱/۳	۳۴/۹	
۷	پروژه های جلوتر از زمانبندی (درصد)	۶/۴	۲/۸	۱۰/۵	۱۰/۹	۹/۹	۵/۹	۱۱/۳	۸/۵	
۸	پروژه های عقب تر از زمانبندی (درصد)	۶۸/۱	۷۲	۶۴/۵	۶۲/۵	۵۹/۲	۵۸/۸	۵۷/۴	۵۶/۶	
۹	کیفیت اجرای پروژه ها (درصد)	عالی و خوب	۷۶	۷۲	۷۵/۷	۶۷/۲	۷۶/۸	۵۹/۶	۶۲/۱	۵۰
		متوسط	۱۴/۷	۱۴/۷	۱۰/۴	۱۲/۵	۸/۵	۲۹/۴	۳۳/۱	۳۹/۶
		ضعیف	۱	۰/۷	۱/۱	۱/۶	۰/۶	۰/۸	۴/۸	۱۰/۴
		اظهار نشده	۸/۴	۱۲/۶	۱۲/۸	۱۸/۸	۱۴/۱	۱۰/۱	-	-
۱۰	میانگین طول مدت اجرای پروژه ها (بر حسب سال)	کل پروژه ها	۷/۷	۸/۶	۷/۸	۷/۹	۸/۳	۷/۷	۷/۹	
		کل پروژه های جدید	۳/۶	۲	۴/۲	۴/۳	۴/۳	۲/۸	۳/۷	۳/۴
		پروژه های خاتمه یافته	۸/۵	۱۱/۶	۱۱/۲	۹	۹/۴	۷/۶	۷/۲	۴
۱۱	علل اصلی تاخیر در اجرای پروژه ها (درصد)	نارسائی اعتبارات	۴۵/۸	۳۴/۴	۴۴/۴	۲۶/۸	۴۸/۲	۳۱/۴	۴۳/۹	۴۲/۷
		ضعف دستگاه اجرائی	۱۳/۸	۷/۳	۱۴	۲۲	۱۰/۸	۱۴/۴	۱۵/۹	۱۲/۷
		ضعف پیمانکار	۷/۶	۱۵/۹	۷/۴	۱۳/۴	۵/۶	۱۱	۶/۸	۸/۲
		سایر *	۳۲/۸	۴۲/۴	۳۴/۲	۳۷/۸	۳۵/۴	۴۳/۲	۳۳/۴	۳۶/۳
۱۲	میانگین درصد پیشرفت فیزیکی پروژه ها	۴۸/۸	۵۲	۵۴/۶	۴۹/۳	۵۵/۱	۵۴/۹	۳۶/۴	۴۰/۵	

ماخذ: دفتر فنی استانداری - ۱۳۸۷

* در زمان تدوین گزارش اطلاعات مربوطه تا سال ۱۳۸۴ قابل دسترسی بوده است

جدول شماره (۱۰-ع) شاخص های نظارتی پروژه های تملک دارائیهای سرمایه ای (عمرانی) استانی در استان اردبیل و مقایسه آن با کل کشور در سالهای ۸۵-۱۳۷۹

واحد: درصد

ردیف	شرح	سال ۱۳۷۹		سال ۱۳۸۰		سال ۱۳۸۱		سال ۱۳۸۲		سال ۱۳۸۳		سال ۱۳۸۴		سال ۱۳۸۵	
		کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل
۱	تعداد پروژه ها	۴۵۱۴۶	۱۵۳۵	۴۷۹۲۷	۱۶۲۶	۵۶۸۷۲	۲۱۱۰	۵۴۳۱۳	۱۵۹۵	۵۴۰۵۹	۱۵۵۸	۵۹۰۲۲	۲۰۲۷	۶۸۴۰۵	۲۳۴۶
۲	اعتبار پروژه ها (میلیون ریال)	۷۸۶۱۱۹۵	۲۲۴۸۶۱	۱۲۸۱۴۷۵۹	۳۴۶۲۶۱	۲۰۰۱۶۱۸۵	۶۴۴۰۷۳	۲۵۱۳۴۸۱۸	۶۲۲۳۰۳	۳۴۷۶۱۱۸۸	۶۱۸۰۴۳	۳۹۱۲۶۰۷۶	۸۷۹۰۶۹	۷۶۵۶۵۲۰	۱۶۹۴۰۱۸
۳	تحقق اهداف یکساله(درصد)	۹۰/۳	۸۸/۸	۸۱/۳	۸۱/۶	۷۹/۳	۷۳/۵	۸۳/۱	۷۷/۳	۷۶/۸	۸۱/۸	۸۵/۸	۸۷/۹	۸۴/۲	۸۱/۹
۴	تحقق خاتمه(درصد)	۷۸/۷	۷۸/۵	۷۲/۱	۷۳/۸	۷۲	۶۷/۸	۸۱	۷۲/۸	۶۴/۵	۷۱/۸	۸۰/۷	۸۱/۴	۸۱/۶	۷۸/۷
۵	پروژه های مطابق برنامه زمانی(درصد)	۷۴/۸	۷۴/۸	۶۰/۸	۵۴/۲	۶۰	۵۷/۵	۷۱/۱	۷۲/۸	۵۵/۴	۶۰/۵	۶۵/۹	۵۹/۶	۶۴/۲	۶۷
۶	پروژه های جلوتر از برنامه زمانی(درصد)	۴	۶/۱	۶/۶	۵۷	۷/۵	۷/۱	۵/۵	۶۱/۴	۵/۴	۸/۷	۸/۹	۱۳/۷	۹	۷/۸
۷	پروژه های عقب تر از برنامه زمانی(درصد)	۲۱/۲	۱۹/۲	۳۲/۶	۴۰	۳۲/۵	۳۵/۴	۲۳/۴	۶/۳	۳۹/۱	۳۰/۸	۲۵/۲	۲۶/۶	۲۶/۸	۲۵/۳
۸	پروژه های جدید(درصد)	۶۹/۳	۶۹/۹	۶۳/۲	۵۵/۲	۵۶/۴	۵۱/۱	۴۶/۷	۳۲/۳	۵۴/۸	۶۸/۷	۶۲/۸	۵۹/۱	۶۲/۳	۶۲
۹	کیفیت اجرای پروژه ها: (درصد) خوب و عالی متوسط ضعیف	۸۳/۹	۶۲/۱	۸۱	۴۶/۱	۸۴	۸۴/۶	۸۸/۹	۷۸/۸	۸۱/۵	۷۸/۳	۶۴/۵	۸۸/۸	۶۸/۸	۷۴/۵
		۵/۸	۲۱/۸	۶/۹	۳۷/۷	۴/۳	۲/۹	۲/۵	۳/۹	۲/۶	۰/۸	۳۱/۶	۹/۶	۲۷/۴	۲۰/۵
		۰/۸	۰/۸	۰/۵	۱/۷	۰/۴	۰/۱	۰/۲	۰/۱	۰/۲	۰/۱	۳/۹	۱/۶	۳/۷	۵
۱۰	علل اصلی تاخیر پروژه ها:(درصد) ضعف دستگاه اجرایی ضعف پیمانکار نارسایی اعتبارات	۱۵/۵	۳۴/۹	۸/۹	۱۹/۱	۱۲/۴	۸۴/۱	۱۴/۱	۷۵/۸	۵/۴	۰	۹/۵	۰/۲	۸/۷	۴/۸
		۴/۹	۴/۴	۳	۵/۹	۳/۴	۳/۹	۷/۵	۳/۹	۲	۰	۴/۳	۱/۱	۳/۶	۰/۵
		۷۵/۹	۴۵/۳	۶۴/۴	۶۹	۶۹/۸	۳۶/۹	۶۳/۲	۰/۱	۸۳	۹۶/۲	۶۳/۷	۸۲/۳	۱۹/۴	۲۸/۹
۱۱	میانگین درصد پیشرفت فیزیکی کل پروژه ها	۶۲/۲	۵۶/۲	۵۸/۴	۵۵/۷	۵۹/۶	۵۶/۸	۵۸/۹	۶۵/۸	۵۸/۳	۶۰/۳	۶۱/۳	۶۰/۹	۵۳/۳	۵۲/۹
۱۲	میانگین طول مدت اجرای پروژه ها(سال و ماه) کل پروژه ها پروژه های جدید پروژه های خاتمه یافته	۴/۹	۴/۷	۴/۲	۴/۴	۳/۹	۴/۱	۴/۳	۴/۸	۴/۲	۴/۳	۴/۸	۵/۴	۲	۲
		۳/۱	۳/۳	۲/۳	۲/۲	۲/۱	۲	۲/۶	۱/۷	۱/۸	۱/۷	۲/۸	۲/۴	۱/۲	۱/۲
		۳/۵	۳/۶	۳/۱	۳/۴	۲/۹	۳/۹	۳/۲	۴/۱	۳/۴	۳/۹	۳/۴	۳/۸	۱/۹	۲/۱

ماخذ: گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۸۷

بخش دوم : حوزه های بخشی

الف) امور تولیدی

۱۱- کشاورزی و منابع طبیعی

۱۲- صنعت

۱۳- معدن

۱۴- بازرگانی

۱۱- کشاورزی و منابع طبیعی

بخش کشاورزی و منابع طبیعی به دلیل برخورداری از پتانسیل صادرات محصولات و نقش حیاتی در تامین غذایی جمعیت کشور با اتکا به منابع داخلی از مهم ترین بخشهای اقتصادی کشور می باشد .

این بخش در استان به لحاظ دارا بودن توانمندیهای قابل توجه در منابع و عوامل تولید از جمله وجود بیش از ۷۰۰ هزار هکتار اراضی مستعد کشاورزی ، نزولات آسمانی مناسب و منابع آبهای قابل استحصال ، اقلیمهای متنوع آب و هوایی با قابلیت تولید محصولات گرمسیری و سردسیری ، منابع طبیعی تجدید شونده شامل جنگلها و مراتع ، تنوع ذخایر ژنتیکی ، داشتن منابع طبیعی و مصنوعی مستعد برای آبرزی پروری ، کارشناسان مجرب و بهره برداران و تولید کنندگان پرکار و متعهد توانسته است با تکیه بر رشد مستمر ، جایگاه مناسبی در کشور کسب نماید . این منابع و عوامل تولید امکان فعالیت در اکثریت زیر بخشهای کشاورزی اعم از زراعت ، باغبانی ، دام و طیور ، زنبور عسل و شیلات را در استان فراهم ساخته است .

همچنانکه در ابتدای گزارش ذکر شده است استان اردبیل از نواحی سردسیر ایران محسوب می شود و بطور کلی می توان آنرا به سه اقلیم عمده تقسیم بندی کرد :

۱- اقلیم سرد و مرطوب در نواحی کوهستانی و مرتفع.

۲- اقلیم سرد و نیمه مرطوب شامل قسمتهایی از شهرستان مشگین شهر و خلخال.

۳- اقلیم معتدل و نیمه خشک شامل نواحی شمالی و دشت مغان.

مدت روزهای یخبندان از ۶۷ روز در شمال استان تا ۱۴۲ روز در مناطق مرکزی و جنوب استان متغیر بوده و دما نیز از ۳۰- درجه تا ۴۲+ درجه سانتیگراد در نوسان بوده و میزان نزولات آسمانی بطور متوسط معادل ۳۲۶ میلیمتر در سال می باشد .

دشتهای مهم و مستعد استان برای کشاورزی عبارتند از دشت مغان با وسعت ۳۵۰ هزار هکتار ، دشت اردبیل با وسعت ۹۵ هزار هکتار و دشت مشگین شهر با وسعت ۴۳ هزار هکتار .

۱۱-۱- زراعت و باغداری

بر اساس داده های سالنامه آماری کشور مساحت اراضی زیر کشت محصولات سالانه و دائمی استان در سال زراعی ۸۲-۱۳۸۱ بالغ بر ۷۳۱۱۶۷ هکتار می باشد که حدود ۳۹/۴ درصد از کل وسعت استان را تشکیل می دهد و با داشتن بالاترین کاربری اراضی کشاورزی نسبت به کل وسعت استان ، رتبه اول را در بین استانهای کشور داراست . از کل مساحت اراضی زیر کشت حدود ۵۱۵۶۱۹ هکتار (۷۰/۵۲ درصد از سطح زیر کشت) به زیر کشت محصولات سالانه رفته و ۱۹۰۶۶۳ هکتار (۲۶/۰۷ درصد) تحت آیش بوده و مابقی در حدود ۲۴۸۸۸ هکتار (۱/۳۹ درصد) به باغ و قلمستان اختصاص دارد .

حدود ۲۲۱۷۲۵ هکتار از زمینهای کشاورزی استان که معادل ۳۰/۳۲ درصد از کل زمینهای زیر کشت استان می باشد به صورت آبی و در حدود ۵۰۹۴۴۲ هکتار که معادل ۶۹/۶۸ درصد از کل زمینهای زیر کشت استان می باشد ، بصورت دیمی کشت می شود . در جدول شماره (۱۱-۱) اطلاعات بیشتری در این خصوص ارایه گردیده است . با توجه به اینکه حدود ۷۰ درصد زراعت استان در زمینهای دیم صورت می پذیرد . بدیهی است که زمان ، نحوه و میزان نزولات آسمانی در طول سال تاثیر زیادی را بر مجموع عملکرد کشاورزی استان خواهد داشت .

کشاورزی استان از نظر سطح بهره گیری از ماشین آلات در فعالیتهای تولیدی ، در حد نیمه مکانیزه است و در بسیاری از فعالیتهای کشاورزی به علت وسعت کم بهره برداریها و هزینه های سنگین سرمایه گذاری برای استفاده از ماشین آلات و عدم شکل گیری و توسعه نظامهای سهامی زراعی و تعاونی امکان استفاده از ماشین آلات کشاورزی مدرن به علت عدم توجیه اقتصادی هنوز میسر نشده است .

استان اردبیل کل بذور مورد نیاز چغندر بذری و سورگوم بذری کشور را بطور انحصاری و ۹۸ درصد ذرت بذری کشور را تامین می نماید. همچنین با استفاده از فن آوری و تکنولوژی کشت بافت و تولید ۲ میلیون عدد غده بذری مینی تیوبر به عنوان پرچم دار تولید بذر سیب زمینی کشور مطرح شده است.

این استان در شاخص های سطح زیر کشت محصولات زراعی رتبه هشتم (تولید سیب زمینی رتبه اول ، تولید دانه های روغنی رتبه سوم ، تولید پنبه رتبه سوم ، تولید گندم و جو رتبه هفتم ، تولید حبوبات رتبه هفتم ، تولید عدس رتبه اول و راندمان تولید کلزا نیز رتبه اول کشور) را دارا می باشد. مجموع تولیدات کشاورزی و دامی استان در حدود ۳/۲ میلیون تن بوده و ارزش تولید ناخالص سالانه آن حدود ۶۵۰۰ میلیارد ریال می باشد که این رقم در حدود ۴ درصد تولیدات بخش کشاورزی و دامی کشور می باشد .

جدول شماره (۱۱-۱) مساحت اراضی کشاورزی استان بر اساس نظام بهره برداری زمینهای کشاورزی و مقایسه آن با کل کشور در سال زراعی ۱۳۸۲-۱۳۸۱

(هکتار)

باغ و قلمستان			آبش			زیر کشت محصولات سالانه			جمع کل			
دیم	آبی	جمع	دیم	آبی	جمع	دیم	آبی	جمع	دیم	آبی	جمع	
۱۸۵۸۴۶	۱۲۸۲۱۸۸	۱۴۶۸۰۳۴	۲۶۷۶۴۵۳	۱۸۷۳۶۸۹	۴۵۵۰۱۴۲	۶۵۰۵۸۷۰	۵۱۴۱۱۵۷	۱۱۶۴۷۰۲۷	۹۳۶۸۱۶۷	۸۲۹۷۰۳۱	۱۷۶۶۵۱۹۸	کشور
۷۶	۲۴۸۱۲	۲۴۸۸۸	۱۶۸۰۷۸	۲۲۵۸۵	۱۹۰۶۶۳	۳۴۱۲۸۸	۱۷۴۳۳۱	۵۱۵۶۱۹	۵۰۹۴۴۲	۲۲۱۷۲۵	۷۳۱۱۶۷	استان اردبیل
۰/۰۴	۱/۹۳	۱/۶۹	۶/۲۷	۱/۲۰	۴/۱۹	۵/۲۴	۳/۳۹	۴/۴۲	۵/۴۳	۲/۶۷	۴/۱۳	سهم استان

ماخذ : سالنامه آماری کشور - ۱۳۸۵

محصولات عمده کشت شده در استان شامل غلاتی نظیر گندم، جو، شلتوک، ذرت دانه ای و علوفه ای، سیب زمینی، پیاز، حبوبات (عدس، نخود و لوبیا) سبزیجات، محصولات جالیزی، چغندر قند، پنبه، دانه های روغنی و نباتات علوفه ای می باشد.

بر اساس اطلاعات دریافت شده از سازمان جهاد کشاورزی استان، مجموع محصولات زراعی استان در سال زراعی ۱۳۸۴-۱۳۸۵ بالغ بر ۲۳۹۰۷۰۶ تن و مجموع محصولات باغی نیز ۲۵۷۷۳۱ تن بوده است در خصوص مبارزه با آفات محصولات زراعی بالغ بر ۸۹۸۵۰ هکتار از اراضی مستعد استان تحت پوشش قرار گرفته و در ۲۲۹۹۴۴ هکتار نیز با علف های هرز محصولات زراعی مبارزه شده است. همچنین عملیات مبارزه با بیماریهای محصولات زراعی استان نیز در حدود ۴۴۸۰۰ هکتار از اراضی استان انجام پذیرفته است. در ارتباط با محصولات باغی نیز در ۱۲۰۰۰ هکتار با آفات درختان میوه و در ۱۴۶۰۰ هکتار با بیماریهای درختان میوه مبارزه شده است.

جدول شماره (۱۱-۲) میزان تولید محصولات زراعی استان در سالهای ۸۵-۱۳۸۴

(میزان: تن)

درصد تغییرات	میزان تولید در سال زراعی ۱۳۸۴-۸۵	میزان تولید در سال زراعی ۱۳۸۳-۸۴	نوع محصولات کشاورزی
۲/۵۹	۶۰۳۵۹۸	۵۸۸۳۵۲	گندم
۵/۹۸	۱۵۲۵۱۲	۱۴۳۹۰۴	جو
-۳۹/۹۸	۱۹۱۹۳	۳۱۹۸۲	حبوبات (عدس - نخود - لوبیا)
-۴۳/۱۵	۱۷۷۰۰	۳۱۱۳۸	پنبه
۵۲/۱۶	۱۹۰۷۵۰	۱۲۵۳۶۱	چغندر قند
-۶/۲۳	۶۷۸۸۴۸	۷۲۳۹۶۸	سیب زمینی
۴۸/۱۴	۳۲۰۰۵	۲۱۶۰۴	تولید دانه های روغنی (سویا - کلزا - کنجد - آفتابگردان - گلرنگ)
۲/۰۳	۴۶۹۱۴۵	۴۵۹۷۸۵	تولید انواع علوفه (یونجه و اسپرس - ذرت علوفه ای)
-۲/۹۴	۲۲۸۱۶۵	۲۳۵۰۹۹	ذرت علوفه ای
۲۷/۹۶	۱۷۲۶۰	۱۳۴۸۸	سویا
-۴۴/۵۱	۱۴۳۵۹	۲۵۸۸۰	عدس
-۱۷/۶۱	۱۰۷۸۸	۱۳۰۹۴	ذرت بذری
-۲۱/۰۰	۵۳۶۶۳	۶۷۹۳۱	گوجه فرنگی

ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۸۷

محصولات عمده زیر بخش باغبانی استان بر حسب میزان تولید به ترتیب سیب، هلو، انگور، زردآلو، گیلاس، آلبالو، شلیل و گردو می باشند که این درختان همگی در مقابل سرمای بهار حساس و آسیب پذیر می باشند و ضروری است که مسئولین امر نسبت به جایگزینی واریته های مقاوم و دیرگل بجای گونه های بومی حساس در سطح باغداران استان اقدام نمایند تا در سالهای آینده اثرات منفی سرمازدگی های احتمالی کاهش یابد.

علاوه بر این موضوع، نکته دیگری که بنظر میرسد باید در استان تاکید و توجه خاصی روی آن صورت بگیرد، موضوع استفاده روز افزون از کودها و سموم شیمیایی است. در سال زراعی ۸۶-۱۳۸۵ در حدود ۱۲۴۵۱۳/۰۳ تن انواع مختلف کودهای شیمیایی در اختیار زارعین استان قرار گرفته است که نسبت به سال زراعی ۸۵-۱۳۸۴ در حدود ۲۱/۳۷ درصد افزایش نشان می دهد. همچنین در سال ۱۳۸۵ مقدار ۴۹۳۳۲۰ لیتر از انواع سموم و آفت کشهای کشاورزی در اختیار مصرف کنندگان استان قرار گرفته که نسبت به سال قبل در حدود ۱۹/۳۰ درصد کاهش نشان میدهد با عنایت به زیانهای جانبی این سموم و تاثیر منفی آن در استانداردهای غذایی محصولات تولید شده و با توجه به تاکید کارشناسان بر توسعه کشاورزی پایدار و بهره وری بیشتر از منابع آب و خاک و جلوگیری از آلودگی محیط زیست، لازم است در خصوص کاهش هرچه بیشتر سموم و آفت کشهای کشاورزی و بهره گیری از سایر روشهای مکانیکی و طبیعی کم ضرر تحقیقات و پژوهشهای لازم به عمل آید و روشهای علمی و نوین چگونگی استفاده از کودها و سموم شیمیایی در میان کشاورزان و دامداران استان ترویج گردد و استفاده از روشهای جایگزین نیز به آنها آموخته شود.

در این بخش بحث کلی پیرامون دامهای اقتصادی و چهار پایانی است که تولیدات و فرآورده های ناشی از پرورش و نگهداری آنها مورد نیاز و احتیاج انسان است و نگهداری آنها برای دامداران ایجاد درآمد می کند. دامهای اقتصادی استان در این زیر مجموعه شامل گوسفند و بره، بز و بزغاله، گاو و گاومیش و شتر و بچه شتر می باشد و هدف از پرورش یا نگهداری آنها تولید شیر، گوشت، پشم و پوست و فرآورده های لبنی و غیره است. جمعیت دامهای مزبور بر اساس آمارهای ارائه شده از طرف سازمان جهاد کشاورزی استان در سال ۱۳۸۵ بالغ بر ۳۲۸۰۵۰۳ راس بوده که از این تعداد بالغ بر ۲۴۶۰۴۶۵ راس گوسفند و بره، ۲۷۴۵۴۸ راس بز و بزغاله، ۴۰۸۰۵۸ راس گاو و گوساله (بومی، دو رگ و اصیل) و ۱۳۷۴۳۲ راس گاومیش و بچه گاومیش و ۳۵۶ نفر شتر بوده است. شهرستان پارس آباد با ۹۸۲۹۵۵ راس دام (۲۹/۹۶ درصد از مجموع کل دام استان) بیشترین تعداد دام استان و شهرستان کوثر با ۱۰۵۴۱۷ راس دام (۳/۲۱ درصد از مجموع کل دام استان) کمترین تعداد دام را در استان داشته است. مقایسه تعداد دام استان نشان می دهد که کل دام استان در سال ۱۳۸۵ معادل ۳/۵۸ درصد نسبت به سال ۱۳۸۴ رشد داشته است این افزایش شامل ۶/۱۹ درصد رشد در تعداد گوسفند و بره، ۴/۷۱ درصد رشد در تعداد بز و بزغاله، ۲/۷۰ درصد رشد در تعداد گاومیش و بچه گاومیش و ۱۰/۰۵ درصد کاهش در تعداد گاو و گوساله بوده است در طول سال ۱۳۸۴ الی ۱۳۸۵ تعداد شتر و بچه شتر در استان تغییری نداشته و ثابت مانده است.

جدول شماره (۱۱-۳) تعداد انواع دام استان در سالهای ۸۴-۱۳۸۳

(واحد: رأس)

شتر و بچه شتر	گاومیش و بچه گاومیش	گاو و گوساله				بز و بزغاله	گوسفند و بره	درصد	مجموع انواع دام استان و شهرستان	سال	
		بومی	دورگ	اصیل	جمع					شهرستان	استان
۳۵۶	۱۳۳۸۱۸	۳۰۳۱۳۲	۱۲۸۰۴۱	۲۲۴۸۵	۴۵۳۶۵۸	۲۶۲۱۹۰	۲۳۱۷۰۳۰	۱۰۰	۳۱۶۷۰۵۲	۱۳۸۴	استان
۳۵۶	۱۳۷۴۳۲	۲۷۱۴۰۵	۱۱۱۶۰۱	۲۵۰۵۲	۴۰۸۰۵۸	۲۷۴۵۴۸	۲۴۶۰۴۶۵	۱۰۰	۳۲۸۰۵۰۳	۱۳۸۵	
.	۳۴۶۴۲	۲۹۲۶۱	۳۸۳۴۵	۵۶۸۰	۷۳۲۸۶	۱۴۶۵۴	۲۷۹۱۲۱	۱۲/۶۸	۴۰۱۷۰۳	۱۳۸۴	اردبیل
.	۳۵۵۷۷	۲۶۱۹۸	۳۳۴۲۱	۶۳۲۷	۶۵۹۴۶	۱۵۳۴۵	۲۹۶۴۰۰	۱۲/۵۹	۴۱۳۲۶۸	۱۳۸۵	
۱۰۳	۱۷۶۷۳	۳۰۴۳۵	۲۹۳۲۲	۲۰	۳۳۳۸۷	۳۰۲۸۳	۲۱۵۴۸۴	۹/۳۸	۲۹۶۹۳۰	۱۳۸۴	بيله سوار
۱۰۳	۱۸۱۵۰	۲۷۲۵۰	۲۵۵۵	۲۲	۲۹۸۲۷	۲۱۷۱۲	۲۲۸۸۲۳	۹/۴۰	۳۰۸۵۱۲	۱۳۸۵	
۲۱۶	۱۱۳۴۱	۳۷۸۶۲	۱۴۲۶۳	۱۰۵۰۳	۶۲۶۲۸	۸۱۰۱۸	۷۸۰۱۴۴	۲۹/۵۳	۹۳۵۳۴۷	۱۳۸۴	پارس آباد
۲۱۶	۱۱۶۴۷	۳۳۸۹۹	۱۲۴۳۲	۱۱۷۰۲	۵۸۰۳۳	۸۴۸۳۶	۸۲۸۴۳۹	۲۹/۹۶	۹۸۲۹۵۵	۱۳۸۵	
.	.	۲۴۰۲۶	۳۰۵۰	۱۸۷	۲۷۲۶۳	۴۴۲۳۱	۹۸۰۱۱	۵/۳۵	۱۶۹۵۰۵	۱۳۸۴	خلخال
.	.	۲۱۵۱۱	۲۶۵۸	۲۰۸	۲۴۳۷۷	۴۶۳۱۶	۱۰۴۰۷۸	۵/۳۲	۱۷۴۷۷۱	۱۳۸۵	
.	.	۱۶۰۱۷	۲۰۳۵	۶۱	۱۸۱۱۳	۱۸۹۵۶	۶۵۳۴۰	۳/۲۳	۱۰۲۴۰۹	۱۳۸۴	کوثر
.	.	۱۴۳۴۱	۱۷۷۴	۶۸	۱۶۱۸۳	۱۹۸۵۰	۶۹۳۸۴	۳/۲۱	۱۰۵۴۱۷	۱۳۸۵	
۳۷	۱۶۹۲۳	۶۸۲۹۴	۴۳۹۳	۳۰۳	۷۲۹۹۰	۳۸۴۱۱	۳۴۸۷۱۲	۱۵/۰۶	۴۷۷۰۷۳	۱۳۸۴	مشگین شهر
۳۷	۱۷۳۸۰	۶۱۱۴۶	۳۸۲۹	۳۳۸	۶۵۳۱۳	۴۰۲۲۰	۳۷۰۳۰۱	۱۵/۰۳	۴۹۳۲۱۴	۱۳۸۵	
.	۱۰۸۹۸	۶۱۴۷۴	۵۵۰۷	۵۳	۶۷۰۳۴	۱۶۷۲۷	۱۸۹۰۷۰	۸/۹۶	۲۸۳۷۲۹	۱۳۸۴	مغان
.	۱۱۱۹۳	۵۵۰۴۱	۴۸۰۰	۶۰	۵۹۹۰۱	۱۷۵۱۵	۲۰۰۷۷۴	۸/۸۲	۲۸۹۳۸۳	۱۳۸۵	
.	۲۶۹۴۴	۶۵۰۲	۹۵۸۷	۲۲۷۲	۱۸۳۶۱	۸۱۴۱	۱۵۵۰۶۷	۶/۵۸	۲۰۸۵۱۳	۱۳۸۴	نمین
.	۲۷۶۷۲	۵۸۲۱	۸۳۵۶	۲۵۳۲	۱۶۷۰۹	۸۵۲۵	۱۶۴۶۶۷	۶/۶۳	۲۱۷۵۷۳	۱۳۸۵	
.	۱۵۳۹۷	۲۹۲۶۱	۴۷۹۲۹	۳۴۰۶	۸۰۵۹۶	۹۷۶۹	۱۸۶۰۸۱	۹/۲	۲۹۱۸۴۳	۱۳۸۴	نیر
.	۱۵۸۱۳	۲۶۱۹۸	۴۱۷۷۶	۳۷۹۵	۷۱۷۶۹	۱۰۲۲۹	۱۹۷۵۹۹	۹/۰۰	۲۹۵۴۱۰	۱۳۸۵	
.	۲/۷۰	-۱۰/۴۶	-۱۲/۸۳	۱۱/۴۱	-۱۰/۰۵	۴/۷۱	۶/۱۹	۳/۵۸			درصد تغییرات

ماخذ : سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۸۷

براساس اطلاعات جدول شماره (۱۱-۴) در سال ۱۳۸۵ جمعاً ۶۹۸ واحد صنعتی دام و طیور شامل تعداد ۲۱۳ واحد مرغداری گوشتی، ۲۵ واحد مرغداری تخمگذار، ۱۳ واحد مرغداری مادر گوشتی، ۵ واحد کارخانه جوجه کشی، ۶۲ واحد پرورش گاوشیری، ۲۹۳ واحد پرواربندی گوساله، یک واحد پرورش گاو میش، ۶۵ واحد پرواربندی بره، ۴ واحد پرورش گوسفند داشتی، ۳ واحد پرورش شتر داشتی، ۳ میدان عرضه دام، ۸ مرکز جمع آوری شیر و یک واحد کشتارگاه صنعتی دام جمعاً با ۲۸۱۸ نفر شاغل به امر تولید و عرضه محصولات غذایی مشغول بوده اند و توانسته اند بخش عظیمی از محصولات غذایی استان را تامین نمایند و در تامین محصولات غذایی کشور نیز سهم بسزایی داشته باشند.

جدول شماره (۱۱-ع) تعداد واحدهای صنعتی دام و طیور استان اردبیل در سال های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴

درصد تغییرات	اشتغالزایی (نفر)		درصد تغییرات	جمع ظرفیت سالانه		واحد سنجش (ظرفیت)	درصد تغییرات	تعداد		عنوان فعالیت
	۱۳۸۵	۱۳۸۴		۱۳۸۵	۱۳۸۴			۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۹/۶۱	۶۶۱	۶۰۳	۹/۵۰	۳۳۰۴۸۰۰	۳۰۱۷۸۶۰	قطعه	۸/۱۲	۲۱۳	۱۹۷	مرغداری گوشتی
۰	۱۲۳	۱۲۳	۰	۶۱۶۵۸۰	۶۱۶۵۸۰	قطعه	۰	۲۵	۲۵	مرغداری تخمگذار
۱۲/۷۱	۱۹۵	۱۷۳	۱۲/۷۵	۴۸۸۰۳۷	۴۳۲۸۳۷	قطعه	۸/۳۳	۱۳	۱۲	مرغداری مادر گوشتی
۲۳/۱۴	۱۴۹	۱۲۱	۲۳/۰۶	۳۷۳۵۱۷۵	۳۰۳۵۱۷۵	عدد تخم	۰	۵	۵	کارخانه جوجه کشی
۹/۹۰	۲۲۲	۲۰۲	۱۰/۰۳	۳۷۸۲	۳۴۳۷	راس	۱۰/۷۱	۶۲	۵۶	پرورش گاو شیری
۱۳/۸۳	۹۰۵	۷۹۵	۱۳/۹۱	۴۵۲۵۴	۳۹۷۲۷	راس	۱۲/۲۶	۲۹۳	۲۶۱	پروار بندی گوساله
۰	۴	۴	۰	۶۵	۶۵	راس	۰	۱	۱	پرورش گاومیش
۹/۵۶	۲۷۵	۲۵۱	۹/۵۵	۲۷۵۳۰	۲۵۱۳۰	راس	۸/۳۳	۶۵	۶۰	پروار بندی بره
۰	۴۶	۴۶	۴۳/۴۷	۳۳۰۰	۲۳۰۰	راس	۳۳/۳۳	۴	۳	گوسفند داشتی
۰	۳۵	۳۵	۰	۳۵۰	۳۵۰	نفر	۰	۳	۳	شتر داشتی
۰	۲۰	۲۰	۰	۶۷۰	۶۷۰	راس در روز	۰	۳	۳	میدان عرضه دام
۱۷/۸۵	۳۳	۲۸	۲۰/۰۰	۳۳	۲۷/۵	کیلو گرم در روز	۲۵/۰	۱۰	۸	مرکز جمع آوری شیر
۰	۱۵۰	۱۵۰	۰	۱۱۸۸۷۵	۱۱۸۸۷۵	راس	۰	۱	۱	کشتارگاه صنعتی دام (دام سبک و سنگین)
۱۰/۴۶	۲۸۱۸	۲۵۵۱	-	-	-	-	-	-	-	جمع

ماخذ : سازمان جهادکشاورزی استان اردبیل - ۱۳۸۷

باتوجه به اطلاعات جدول شماره (۱۱-۵) میزان تولید گوشت قرمز در استان در سال ۱۳۸۵ در حدود ۴۰ هزار تن و میزان تولید شیر خام در حدود ۴۰۲ هزار تن بوده است .

همانگونه که ملاحظه می گردد استان اردبیل در زمینه تولید گوشت قرمز و شیر خام علاوه بر تامین نیاز و مصرف داخلی استان ۲۵ هزار تن گوشت قرمز و ۲۸۹ هزار تن شیر خام مازاد بر نیاز و مصرف داخلی استان تولید کرده است .

میزان تولید گوشت قرمز استان در سال ۱۳۸۵ در حدود ۴/۸۲ درصد کل گوشت قرمز تولید شده در کشور بوده است و از این نظر استان اردبیل رتبه نهم کشور را داشته است .

همچنین استان اردبیل با تولید ۵/۱۹ درصد از کل شیر خام کشور رتبه یازدهم را در بین استانهای کشور به خود اختصاص داده است .

مقایسه میزان تولید گوشت قرمز و شیر خام در سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ نشان می دهد که در سال ۱۳۸۵ تولید گوشت قرمز ۲/۵۶ درصد و تولید شیر خام ۲/۲۹ درصد نسبت به سال قبل افزایش داشته است .

با توجه به مازاد تولید محصولات دامی می توان گفت که استان می تواند در زمینه کارخانجات صنایع تبدیلی فرآورده های دامی سرمایه گذاری نموده و با صادرات محصولات دامی بصورت محصول نهایی قدمهای موثری در اشتغالزایی و حصول ارزش افزوده در این بخش بردارد . این امر مهم نیازمند برنامه ریزی دقیق و تشویق دستگاههای برنامه ریز و تصمیم گیرنده و حمایت از سرمایه گذاران علاقمند از طریق ایجاد تسهیلات مالی و تامین نهاده های دامی می باشد .

باتوجه به اطلاعات جدول (۱۱-۵) مشاهده می گردد که تولید گوشت سفید (مرغ) و تخم مرغ در استان نیاز و مصرف داخلی استان را تامین نمی نماید . در سال ۱۳۸۵ تولید گوشت سفید (مرغ) استان ۰/۵ هزار تن و تولید تخم مرغ ۴/۱ هزار تن کمتر از نیاز و مصرف داخلی استان می باشد با توجه به شرایط و استعداد های موجود در استان اردبیل و در صورت حمایت و توسعه صنعت مرغداری این استان می تواند به عنوان یکی از صادر کنندگان مهم گوشت مرغ و تخم مرغ در کشور مطرح گردد.

میزان گوشت سفید (مرغ) تولید شده در استان در حدود ۱/۲۳ درصد کل گوشت سفید (مرغ) تولید شده در کشور می باشد و استان اردبیل در این شاخص در رتبه بیستم کشور قرار دارد .

در زمینه تولید تخم مرغ نیز استان اردبیل با تولید ۰/۹۱ درصد کل تخم مرغ تولیدی کشور در جایگاه شانزدهم در بین استانهای کشور قرار گرفته است .

جدول شماره (۱۱-۵) تولیدات عمده دامی استان و مقایسه آن با کشور در سال های ۸۵-۱۳۸۴

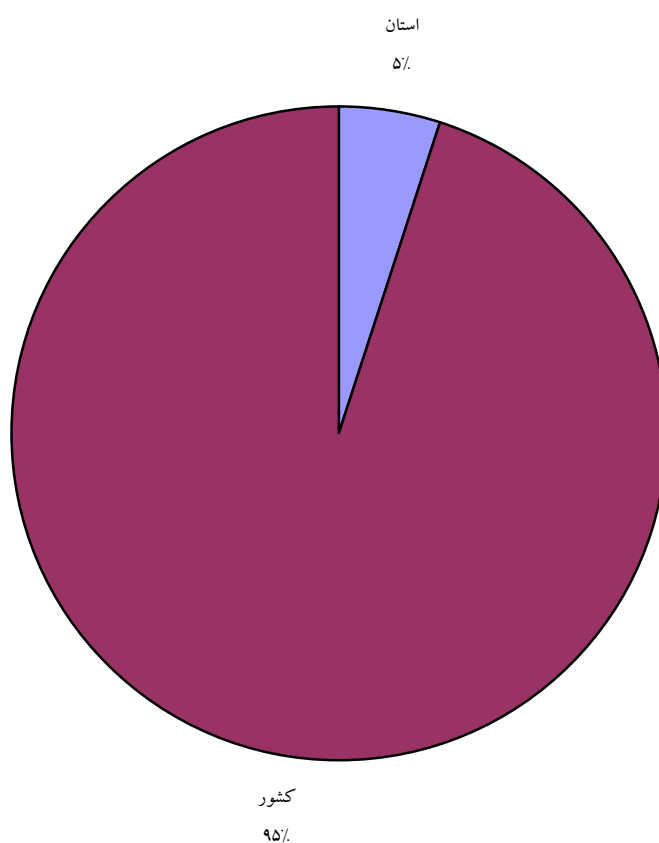
(واحد : هزار تن)

شرح عملیات محصولات دامی		تولید کشور		تولید استان		سهم استان از کشور (درصد)		نیاز و مصرف داخلی استان		مازاد بر نیاز و مصرف داخلی استان			
		۱۳۸۵	۱۳۸۴	درصد تغییرات	۱۳۸۵	۱۳۸۴	درصد تغییرات	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴		
گوشت قرمز		۸۲۹	۷۸۵	۵/۶۰	۴۰	۳۹	۲/۵۶	۴/۸	۴/۹	۱۵	۱۵	۲۴	۲۵
گوشت سفید(مرغ)		۱۴۱۵	۱۱۵۲	۲۲/۸۲	۱۳	۱۷/۵	۳۴/۶	۱/۲	۱/۱	۱۸	۱۸	-۵	-۰/۵
شیر خام		۷۷۴۱	۶۷۳۰	۱۵/۰۲	۴۰۲	۳۹۳	۲/۲۹	۵/۲	۵/۸	۱۱۴	۱۱۳	۲۸۰	۲۸۹
تخم مرغ		۶۷۷	۶۵۵	۳/۳۵	۶/۲	۵/۵	۱۲/۷۲	-۰/۹۱	-۰/۸۴	۱۰/۳	۱۰	-۴/۵	-۴/۱

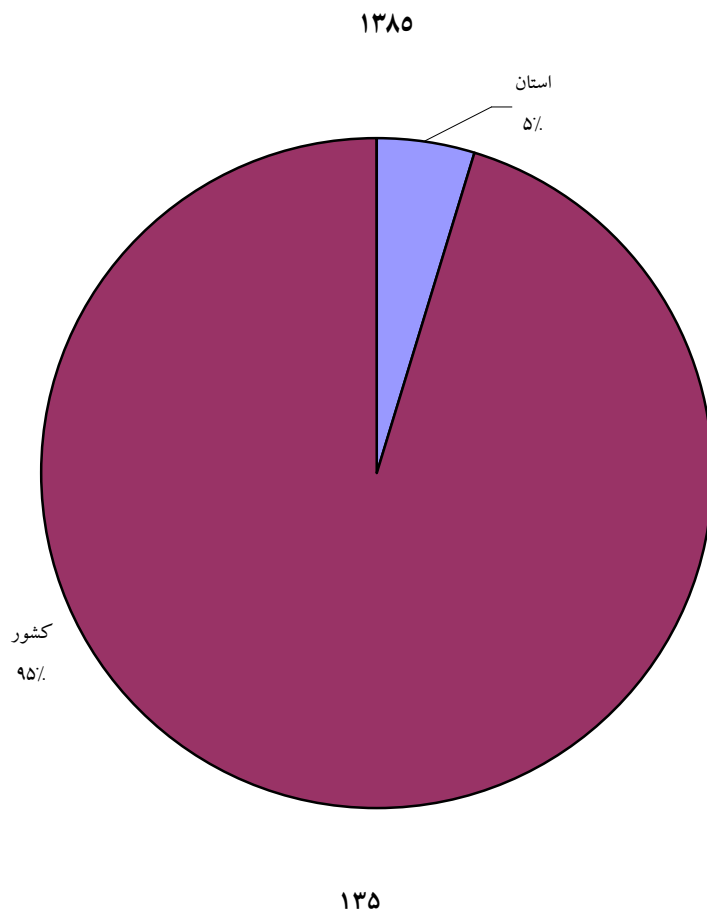
ماخذ : سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۸۷

بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۵ تعداد واحدهای بهره برداری پرورش زنبور عسل در سطح استان بالغ بر ۲۴۷۸ واحد و تعداد کندوهای مدرن ۱۱۴۰۶۴ کلنی و کندوهای نوع قدیم ۴۸۴۳ کلنی بوده است که کندوهای مدرن ۲۵۹۲۷۶۱ کیلو گرم و کندوهای بومی ۲۳۵۲۷ کیلو گرم تولید عسل داشته اند . البته لازم به ذکر است که منظور از تولیدات یاد شده مقدار عسل با موم می باشد. در سال مذکور میزان تولید عسل با موم در استان اردبیل ۱۸۸/۶۳ درصد نسبت به سال ۱۳۸۴ افزایش داشته است . در سال ۱۳۸۵ تعداد ۱۵۳ شرکت تعاونی کشاورزی فعال با ۷۳۵۶ نفر عضو زیر پوشش اداره کل تعاون استان مشغول فعالیت در امور مختلف کشاورزی و دامداری بوده اند که این شرکت ها با سرمایه ای معادل ۱۹۵۲۶ میلیون ریال برای ۹۳۰ نفر اشتغال ایجاد کرده اند .

نمودار شماره (۱۸) درصد سهم تولید شیر خام استان از کل شیر خام تولیدی کشور در سال ۱۳۸۵



نمودار شماره (۱۹) درصد سهم تولید گوشت قرمز استان از کل گوشت قرمز تولیدی کشور در سال ۱۳۸۵



۱۱-۳- جنگل و مرتع

تنوع اقلیمی و وجود ارتفاعات در قلمرو استان، موجب پیدایش زیستگاههای گسترده در استان شده است. پوشش جنگلی استان اردبیل فقط ارزش زیستگاهی برای فونهای جانوری (چارپایان، خزندگان، حشرات، پرندگان و...) دارد و از آن بهره برداری تجاری صورت نمی گیرد و مساحت آن در حدود ۶۱۹۶۸/۶ هکتار می باشد.

همچنین مساحت مراتع استان در حدود ۱۰۱۵۰۰۰ هکتار بوده که در حدود ۱۱۱۰۰۰ هکتار از آن در سطح خوب (۱۰/۹۴ درصد) و ۴۵۵۰۰۰ هکتار از آن در سطح متوسط (۴۴/۸۲ درصد) و ۴۴۹۰۰۰ هکتار از آن نیز در سطح فقیر (۴۴/۲۴ درصد) دسته بندی می شود.

براساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۵ حدود ۳۴ هکتار جنگل کاری دولتی انجام شده است که در مقایسه با سال قبل ۴۶/۰۳ درصد کاهش نشان میدهد.

همچنین حدود ۷۱ هکتار نهالستان در سال ۱۳۸۵ در سطح استان وجود داشته است که از این میزان ۶۶ هکتار دارای مالکیت دولتی و مابقی یعنی ۵ هکتار دارای مالکیت خصوصی بوده است. میزان تولید نهالستانهای دولتی ۵۶۹۰۰۰ اصله نهال و نهالستانهای خصوصی ۵۰۰۰۰۰ اصله نهال بوده که در مقایسه با سال قبل تولید نهالستان توسط بخش دولتی با ۵۸/۰۵ درصد افزایش داشته ولی تولید نهالستان توسط بخش خصوصی ثابت مانده است.

چنانکه ذکر شد مراتع استان بر حسب وضعیت پوشش گیاهی و قدرت تولید علوفه در سه گروه (خوب، متوسط و فقیر) تقسیم می شوند و مجموع مساحت مناطق مرتعی استان بالغ بر ۱۰۱۵۰۰۰ هکتار بوده است. فعالیتهای انجام شده در زمینه مرتعداری و اصلاح مراتع در استان در سال ۱۳۸۵ حاکی از آن است که در ۱۱۲۳ هکتار از مراتع کپه کاری شده، در ۳۰۷۵ هکتار از مراتع کود پاشی شده، در ۶۹۸ هکتار از مراتع عملیات ذخیره نزولات آسمانی صورت گرفته، ۱۱۱۸ هکتار از دیمزارهای کم بازده به مراتع تبدیل شده و در حدود ۵۹۴۳۴ هکتار از مراتع مورد ممیزی و تنسیق واقع شده است که در مقایسه با سال

قبل عملیات کپه کاری مراتع ۱۱۱/۰۹ درصد، کود پاشی به مراتع ۲۱/۲۰ درصد، ذخیره سازی نزولات آسمانی در مراتع ۵۲/۴۰ درصد، تبدیل دیمزارهای کم بازده به مراتع ۳۷/۳۴ درصد و ممیزی و تنسيق مراتع ۳۰/۵۶ درصد افزایش داشته اند.

۱۱-۴ منابع آب استان

در استان اردبیل سه حوزه آبخیز وجود دارد که عبارتند از: حوزه آبخیز ارس با وسعت ۱۲۹۰۲۰۰ هکتار، حوزه آبخیز بالها رود با وسعت ۱۵۹۸۰۰ هکتار و حوزه آبخیز قزل اوزن با وسعت ۳۸۲۰۰۰ هکتار. براساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۵ حجم آب خام در استان ۵۵/۲۴۴ میلیارد مترمکعب می باشد که ۹/۷۱۳ میلیارد مترمکعب آن از منابع سطحی و ۳۵/۵۳۱ میلیارد مترمکعب آن از منابع زیرزمینی تامین می شود. منابع آبهای زیر زمینی استان شامل ۱۲۳۹ حلقه چاه عمیق با تخلیه سالانه ۱۸۶/۹۷ میلیون مترمکعب، ۲۷۶۸ حلقه چاه نیمه عمیق با تخلیه سالانه ۶۶/۷ میلیون مترمکعب، ۱۷۲ رشته قنات با تخلیه سالانه ۱۱/۵۷ میلیون مترمکعب و تعداد ۲۱۵۳ دهنه چشمه با تخلیه سالانه ۸۱/۱۳ میلیون مترمکعب می باشد.

۱۱-۵ شیلات و آبزیان

زیر مجموعه شیلات و آبزیان استان شامل، منابع استحصال متشکل از کارگاهها یا مزارع یا واحدهای پرورش ماهیان سرد آبی و گرم آبی، منابع آبهای طبیعی و آزاد (رودخانه ها و برکه ها، دریاچه ها و غیره) و استخرهای مصنوعی می باشد.

براساس اطلاعات سالنامه آماری سال ۱۳۸۵ استان در سال ۱۳۸۵ تعداد ۲۸ مزرعه پرورش ماهیان سردآبی و ۱۲ مزرعه پرورش ماهیان گرم آبی و ۱۴۰ استخر دو منظوره و ۳۰ آبگیر، برکه طبیعی، سد، دریاچه و رودخانه به امر تولید و پرورش آبزیان در استان مشغول بوده اند و در مجموع توانسته اند ۱۵۶۱/۵ تن ماهی شامل ۴۶۲ تن ماهی سردآبی و ۲۶۸/۵ تن ماهی گرم آبی و ۱۶۸ تن ماهی در استخرهای دو منظوره و ۶۶۳/۵ تن نیز از طریق آبگیرها، سدها، دریاچه ها و رودخانه ها تولید و به بازارهای مصرف

عرضه نمایند که در مقایسه با میزان تولیدات سال قبل به ترتیب تولید ماهیان سردآبی ۱۲/۶۸ درصد، ماهیان گرم آبی ۱۰/۲ درصد، استخرهای دو منظوره ۵ درصد و تولید آبگیرها، برکه ها، سدها و دریاچه ها ۱۳/۴۱ درصد افزایش داشته است در سال ۱۳۸۵ سهم استان اردبیل از کل تولید ماهی در کشور در حدود ۱/۱۹ درصد بوده و این استان رتبه ۱۶ تولید ماهی در کشور دارا می باشد.

براساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۵ در استان تعداد ۶۰۰۰۰۰۰ قطعه بچه ماهی قزل آلا با وزن متوسط ۳ گرم تولید گردیده است. تولید این میزان بچه ماهی افزایشی بالغ بر ۹/۰۹ درصد را نسبت به سال قبل نشان می دهد.

براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ جمعیت استان بالغ بر ۱۲۲۸۱۵۵ نفر بوده است بدین ترتیب مقدار سرانه ماهی تولید شده در استان برای هر نفر با ۰/۱ کیلوگرم افزایش نسبت به سال قبل تقریباً ۱/۲ کیلو گرم بوده است که با عنایت به ظرفیت های بالقوه و موجود و نیاز و مصرف غذایی جمعیت استان این مقدار تولید بسیار پائین می باشد در سالهای اخیر تلاش زیادی در جهت حمایت از سرمایه گذاران در این رشته از تولید صورت گرفته است و با توجه به میزان ارزش افزوده و وجود منابع خوب آبی در استان، صنعت پرورش ماهی توانسته جایگاه مناسبی را در بین سایر رشته های کشاورزی و دامداری بخود اختصاص دهد.

۱۱-۶- آبخیزداری

اراضی آبخیز رودخانه ها تمامی نقاطی از حوزه رودخانه می باشد که آب های روان ناشی از بارندگی از آن به رودخانه ها منتهی می شود. آبخیزداری شامل تمام فعالیت هایی است که برای احیاء و اصلاح حوزه های آبخیز انجام می گیرد. با توجه به نقش آبخیزها در حفظ سیمای طبیعی استان و حفاظت و کنترل بروز سیلاب مهار نشده به زمینهای کشاورزی و باغات و مساکن روستائیان و حتی شهرها، عملیات آبخیزداری نقش خود را نمایان می سازد.

براساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۵ در حدود ۲۲۰۶ هکتار از آبخیزهای استان با عملیات بیولوژیکی (بذر پاشی، کپه کاری، نهالکاری و بوته کاری) حفاظت شده و همچنین در حدود ۲۶۵۹۰ متر مکعب نیز انواع عملیات مکانیکی (شامل گابیون بندی- خشکه چینی- عملیات خاکی- اجرای سنگ و ملات) در آبخیزهای استان صورت گرفته است.

در سال مذکور برای ۲۵۲۲۵ هکتار از آبخیزهای استان پروژه های عملیاتی تهیه شده و در مورد ۱۱۰۰۰۰ هکتار نیز مطالعات سیل خیزی صورت گرفته است. در مقایسه با سال ۱۳۸۴ عملیات بیولوژیکی ۴/۴۱ درصد کاهش، عملیات مکانیکی ۹/۲۹ درصد افزایش، تهیه پروژه ۲۶/۵۰ درصد افزایش و مطالعات سیل خیزی ۸۱۶ درصد افزایش داشته است.

۱۱-۷- مهمترین قابلیت ها و تنگناها و اهداف بخش کشاورزی و منابع طبیعی

قابلیت های بخش کشاورزی و منابع طبیعی استان را می توان وجود دشتهای حاصلخیز و مستعد مغان، اردبیل و مشگین شهر و وجود تنوع آب و هوایی و منابع آب و خاک و مراتع برای انواع فعالیت های کشاورزی و دامداری و پرورش آبزیان و زنبور عسل و نژادهای مستعد دام بومی در منطقه و نیز وجود مردمان سختکوش و با تجربه در زمینه های مختلف کشاورزی بر شمرد.

از طرف دیگر پراکنده بودن و تعدد و خرد شدن قطعات زمین های قابل کشت و پایین بودن راندمان آبیاری بعلت سنتی بودن سیستمهای آبیاری، عدم استقبال خوب زارعین از کشت مکانیزه، بروز

خشکسالیهای پی در پی، برداشت بی رویه از سفره های آب زیر زمینی در اثر بهره برداری نرسیدن طرحهای بزرگ تامین آب استان، به بهره برداری نرسیدن شبکه های پائین دستی منابع تامین آب، عدم آشنایی کشاورزان با فرهنگ بیمه محصولات کشاورزی و بالا رفتن متوالی هزینه های تولید محصولات کشاورزی و عدم رعایت تناوب زراعی به علت تنگدستی زارعین که منجر به بروز بیماریهای گیاهی و کاهش حاصلخیزی خاک می شود، تنگناها و محدودیت های عمده و قابل طرح در بخش می باشد.

از جمله اهداف کیفی و راهبردهای مهم بخش می توان به تسریع در اتمام و بهره برداری از طرحهای بزرگ تامین آب و احداث و بهره برداری شبکه های پائین دستی آنها، مهار آبهای مرزی، بالا بردن کیفیت محصولات کشاورزی از نظر کاهش کود و استفاده از سموم مصرفی، استفاده از ارقام نهال و بذر مناسب برای منطقه و گسترش بیمه محصولات کشاورزی، افزایش ضریب مکانیزاسیون در بخش کشاورزی، ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی و جنبی کشاورزی و انبارها و سردخانه های مورد نیاز، تضمین خرید محصولات کشاورزی و دامی، تغییر شیوه دammers سنتی به صنعتی، افزایش دام سنگین در ترکیب جمعیت دامی منطقه و افزایش تولید آبزیان اشاره نمود.

۱۱-۸- عملکرد تملک دارائیهای سرمایه ای استانی فصل کشاورزی، منابع طبیعی و منابع آب

در سال ۱۳۸۵ عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان از محل درآمدهای عمومی در فصل کشاورزی و منابع طبیعی با ۳۷/۷۵ درصد رشد از ۴۶۰۹۸/۹۳۷ میلیون ریال در سال ۱۳۸۴ به ۶۳۵۰۴ میلیون ریال در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است که در حدود ۶/۵۹ درصد از کل اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان بوده است. همچنین اعتبارات فصل منابع آب نیز با ۶/۷۳ درصد رشد از مبلغ ۵۵۹۹۰/۴۵۵ میلیون ریال به ۵۹۷۶۲ میلیون ریال افزایش پیدا کرده که در حدود ۶/۲۱ درصد کل اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان بوده است.

نقش و اهمیت بخش صنعت در امر توسعه بر هیچ کس پوشیده نیست. اندیشمندانی مانند «کوزنتس» و «چنری» توسعه اقتصادی را بدون توسعه صنعتی غیر ممکن بیان نموده و نقش صنعت را در توسعه اقتصادی بسیار مهم ارزیابی می کنند. به بیان دیگر این دسته از نظریه پردازان توسعه اقتصادی را با توسعه کشاورزی و یا توسعه خدمات امکان پذیر نمی دانند.

۱۲-۱- تعداد کارگاهها، شاغلین و میزان ارزش افزوده فعالیت های صنعتی

در سال ۱۳۸۵ تعداد ۱۲۸۹ فقره جواز تاسیس (شامل واحدهای جدید صنعتی و توسعه واحدهای فعال) و ۱۶۰ فقره پروانه بهره برداری (شامل پروانه بهره برداری صنعتی جدید و پروانه بهره برداری مکمل) صادر شده است که بترتیب ۲/۳۷ درصد از جواز تاسیسهای صادر شده و ۲/۳۷ درصد از پروانه های بهره برداری صادر شده در کل کشور را بخود اختصاص داده است.

در سال ۱۳۸۴ از ۱۳۸ کارگاه صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر استان، تعداد ۱۱۷ کارگاه بین ۱۰ تا ۴۹ نفر کارکن (۸۴/۷۸ درصد)، تعداد ۱۱ کارگاه بین ۵۰ تا ۹۹ نفر کارکن (۷/۹۷ درصد) و تعداد ۱۰ کارگاه نیز بیش از صد نفر کارکن داشته اند که سهم کارگاههای صنعتی دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر از کل کارگاههای صنعتی استان ۷/۲۴ درصد بوده است. از نظر نحوه مالکیت نیز تعداد ۱۲۷ کارگاه در اختیار اشخاص حقیقی و حقوقی بخش خصوصی بوده و تعداد ۱۱ کارگاه دیگر نیز بصورت مالکیت عمومی و دولتی اداره می شده اند.

تعداد کل کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر در سطح کشور در سال ۱۳۸۴ برابر با ۱۶۰۱۸ کارگاه بوده که سهم استان از تعداد کارگاههای صنعتی ده نفر کارکن و بیشتر کشور برابر با ۰/۸۶ درصد می باشد. هم چنین سهم استان از کل کارگاههای صنعتی دارای ۴۹-۱۰ نفر کارکن ۰/۹۵ درصد و از کل کارگاههای صنعتی دارای ۹۹-۵۰ نفر کارکن ۰/۶۰ درصد و از کل کارگاههای صنعتی دارای ۱۰۰ نفر و بیشتر کارکن معادل ۰/۵۰ درصد بوده است.

بدین ترتیب ملاحظه می گردد که سهم کارگاههای صنعتی دارای ۹۹-۵۰ نفر کارکن و ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر از کل کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر استان اندک می باشد .

در سال ۱۳۸۴ ارزش افزوده فعالیت کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر استان معادل ۸۸۶۳۳۰ میلیون ریال بوده است که در حدود ۰/۴۲ درصد ارزش افزوده کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر کشور را بخود اختصاص داده است . همچنین ارزش افزوده بخش صنعت در سال ۱۳۸۴ در استان اردبیل معادل ۱۳۷۵۵۷۴ میلیون ریال بوده که این رقم معادل ۰/۵۷ درصد ارزش افزوده بخش صنعت در کل کشور می باشد . با عنایت به نقش و اهمیت بخش صنعت در توسعه اقتصادی و اجتماعی و همچنین با در نظر گرفتن جایگاه پائین استان در این بخش بسیار مهم اقتصادی ایجاد واحدهای صنعتی در استان بیش از پیش ضروری می باشد .

در سال ۱۳۸۵ تعداد ۷۹ شرکت تعاونی صنعتی فعال با ۷۸۰ عضو و ۱۲۰۸ نفر شاغل و ۱۸۱۵۲ میلیون ریال سرمایه گذاری در استان اردبیل مشغول فعالیت بوده اند . که از نظر تعداد ۱/۴۷ درصد کل شرکت های تعاونی صنعتی فعال کشور را به خود اختصاص داده و از این نظر در رتبه بیست و چهارم کشور قرار دارد .

بر اساس اطلاعات سالنامه آماری کشور در سال ۱۳۸۴ تعداد ۱۶۰۱۸ کارگاه صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر در کشور به فعالیت صنعتی اشتغال داشته اند که از این کارگاهها ۲۷/۱۵ درصد در استان تهران ، ۱۵/۲۸ درصد در استان اصفهان ، ۷/۵۰ درصد در استان خراسان رضوی و تنها ۰/۸۶ درصد در استان اردبیل واقع شده اند و از این نظر استان اردبیل رتبه بیست و دوم کشور را داشته است از نظر تعداد شاغلان در رتبه بیست و سوم و از نظر میزان ارزش افزوده نیز در رده بیست و سوم کشور قرار گرفته است .

بررسی ارزش جبران خدمات پرداختی سرانه به شاغلان با مزد و حقوق بگیر کارگاههای صنعتی ده نفر کارکن و بیشتر استان اردبیل در سال ۱۳۸۴ نشان می دهد که تنها ۰/۵۰ درصد از ارزش جبران خدمات

پرداختی سرانه به شاغلان با مزد و حقوق بگیر کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر کشور به استان اردبیل اختصاص یافته است .

جدول شماره (۱۲-۱) تعداد کارگاههای صنعتی ده نفر کارکن و بیشتر استان برحسب وضع مالکیت، تعداد کارکن و به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۸۴

شهرستان	کل کارگاهها		
	جمع	۱۰-۴۹ نفر	۵۰-۹۹ نفر
کل استان	۱۳۸	۱۱۷	۱۱
اردبیل	۹۸	۸۴	۷
بيله سوار	۱	۱	۰
پارس آباد	۱۷	۱۴	۲
خلخال	۶	۳	۲
کوثر	۰	۰	۰
مشگین شهر	۱۰	۹	۰
مغان	۰	۰	۰
نمین	۵	۵	۰
نیر	۱	۱	۰

دنباله جدول شماره (۱۲-۱)

شهرستان	مالکیت خصوصی (اشخاص حقیقی و حقوقی)		
	جمع	۱۰-۴۹ نفر	۵۰-۹۹ نفر
کل استان	۱۲۷	۱۱۱	۸
اردبیل	۹۳	۸۱	۶
بيله سوار	۱	۱	۰
پارس آباد	۱۲	۱۲	۰
خلخال	۶	۱۳	۲
کوثر	۰	۰	۰
مشگین شهر	۹	۸	۰
مغان	۰	۰	۰
نمین	۵	۵	۰
نیر	۱	۱	۰

دنباله جدول شماره (۱۲-۱)

مالکیت عمومی (دولتی)				شهرستان
جمع	۱۰-۴۹ نفر	۵۰-۹۹ نفر	۱۰۰ نفر و بیشتر	
۱۱	۶	۳	۲	کل استان
۵	۳	۱	۱	اردبیل
۰	۰	۰	۰	بيله سوار
۵	۲	۲	۱	پارس آباد
۰	۰	۰	۰	خلخال
۰	۰	۰	۰	کوثر
۱	۱	۰	۰	مشگین شهر
۰	۰	۰	۰	مغان
۰	۰	۰	۰	نمین
۰	۰	۰	۰	نیر

ماخذ: سالنامه آماری استان - ۱۳۸۵

جدول شماره (۱۲-۲) برخی اطلاعات مربوط به بخش صنعت استان و مقایسه آن با کشور در سال ۱۳۸۵

(مبالغ: میلیون ریال)

عنوان	تعداد	پروانه بهره برداری صادره شده		ارزش افزوده (سال ۱۳۸۴)	شرکتهای تعاونی صنعتی فعال (سال ۱۳۸۴)			جواز تاسیسی
		میزان اشتغال (نفر)	میزان سرمایه گذاری		تعداد	تعداد اشتغال (نفر)	سرمایه	
استان	۱۶۰	۲۲۶۷	۸۱۶۰۴۷/۵	۱۳۷۵۵۷۴	۷۹	۷۸۰	۱۲۰۸	۱۲۸۹
کشور	۶۷۲۸	۱۲۶۵۴۵	۷۶۸۰۱۰۰۰	۲۴۱۱۴۲۴۲۶	۵۳۴۷	۸۶۰۸۰	۱۱۲۰۶۵	۵۴۱۶۴
درصد سهم استان از کشور	۲/۳۷	۱/۷۹	۱/۰۶	۰/۵۷	۱/۴۷	۰/۹۰	۱/۰۷	۲/۳۷

ماخذ: سالنامه آماری کشور و سالنامه آماری استان - ۱۳۸۵، سری زمانی حسابهای منطقه ای استان اردبیل ۱۳۸۴-۱۳۷۹

جدول شماره (۱۲-۳) برخی اطلاعات کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر در سال ۱۳۸۴

(مبالغ: میلیون ریال)

عنوان	تعداد کارگاه (واحد)	تعداد شاغلان (نفر)	ارزش افزوده ^(۱)	نحوه مدیریت		جبران خدمات مزد حقوق بگیران ^(۲)	سرمایه گذاری انجام شده ^(۳)
				عمومی (دولتی)	خصوصی		
استان	۱۳۸	۶۷۷۴	۸۸۶۳۳۰	۱۱	۱۲۷	۲۲۵۲۳۰	۶۸۹۷۲
کشور	۱۶۰۱۸	۱۰۶۱۳۱۹	۲۰۸۲۰۰۸۹۸	۵۷۵	۱۵۴۴۳	۴۴۵۸۹۱۸۳	۲۵۳۶۸۵۳۰
سهم استان از کشور	۰/۸۶	۰/۶۳	۰/۴۲	۱/۹۱	۰/۸۲	۰/۵۰	۰/۲۷

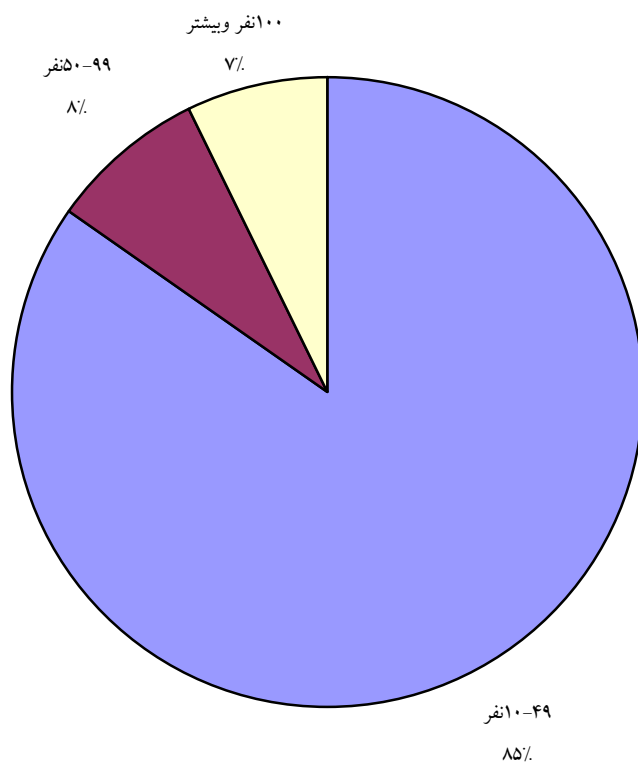
ماخذ: سالنامه آماری کشور و سالنامه آماری استان - ۱۳۸۵

(۱) ارزش افزوده فعالیت صنعتی کارگاه عبارت است از مابه التفاوت ارزش ستانده و ارزش داده فعالیت صنعتی

(۲) جبران خدمات عبارت است از مزد و حقوق و سایر پرداختها (پول، کالا و ...) به مزد و حقوق بگیران

(۳) ارزش سرمایه گذاری عبارت است از تغییرات ایجاد شده در ارزش اموال سرمایه ای

نمودار شماره (۲۰) توزیع فراوانی سهم کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر بر حسب طبقات کارکن در سال ۱۳۸۴



۱۲-۲- تحلیل عملکرد بخش صنعت در استان

همانگونه که از مطالب مندرج در قسمتهای قبلی و بررسی و مقایسه جداول مستفاد می‌گردد، استان اردبیل یک استان صنعتی نیست و دلایل این امر را می‌توان به یک تلقی غیر واقعی از مزیت‌های نسبی و بافت اجتماعی روستایی استان و غالب بودن کشاورزی و خدمات در اقتصاد منطقه دانست. همچنین از مقایسه سهم ارزش افزوده بخش صنعت از کل ارزش افزوده سالهای ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۴ استان که در بخش چهارم همین گزارش بصورت مشروح مورد بررسی قرار گرفته است، نتیجه‌گیری بعمل می‌آید بخش صنعت استان در سال ۱۳۷۹ در حدود ۹/۲۵ درصد، در سال ۱۳۸۰ در حدود ۷/۶۷ درصد و در سال ۱۳۸۱ در حدود ۷/۴۱ درصد، در سال ۱۳۸۲ در حدود ۸/۰۴ درصد، در سال ۱۳۸۳ در حدود ۸/۲۵ درصد و در سال ۱۳۸۴ در حدود ۷/۸۴ درصد از کل ارزش افزوده حاصله در استان را به خود اختصاص داده است در حالیکه این ارقام برای کشور بترتیب برابر با ۱۴/۳۶ درصد، ۱۳/۹۱ درصد و ۱۳/۸۰ درصد و ۱۳/۹۸ درصد و ۱۳/۱۲ درصد و ۱۲/۵۷ درصد از کل بوده است و این مطلب نیز دلیل دیگری بر عدم شکوفایی بخش صنعت در استان می‌باشد.

جدول شماره (۱۲-۴) سهم ارزش افزوده بخش صنعت از کل ارزش افزوده استان و کشور در طول سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۴

شرح	واحد	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴
سهم ارزش افزوده بخش صنعت استان از کل ارزش افزوده استان	درصد	۹/۲۵	۷/۶۷	۷/۴۱	۸/۰۴	۸/۵۲	۷/۸۴
سهم ارزش افزوده بخش صنعت کشور از کل ارزش افزوده کشور	درصد	۱۴/۳۶	۱۳/۹۱	۱۳/۸۰	۱۳/۹۸	۱۳/۱۲	۱۲/۵۷

مأخذ: سری زمانی حسابهای منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۷۹-۱۳۸۴

به طور کلی در این استان صنایع پایه و سنگین ایجاد نشده و گسترش نیافته اند و یکی از علل مهم عدم توسعه سایر صنایع، وابستگی آنها به وجود اینگونه صنایع و نهاده های تولید شده توسط آنها می باشد. از طرف دیگر اصولاً هر نوع سرمایه گذاری و خصوصاً سرمایه گذاری در بخش صنایع ارتباط مستقیمی با امنیت سرمایه گذاری از لحاظ حقوقی و اقتصادی داشته و در کنار زیرساخت هایی همچون بنادر، شاهراه های ارتباطی، منابع انرژی، مراکز پشتیبانی، اداری، تجاری، صنعتی، سرمایه انسانی، مواد اولیه ارزان قیمت و بازارهای مصرف و یا سایر نقاطی که به نوعی مزیت نسبی در تولید دارند مکان گزینی می نمایند و با اندک دقتی در موقعیت استان دریافت می شود که استراتژی توسعه صنعتی استان باید با لحاظ این موارد به نحوی تدوین گردد که سرمایه گذاران دلایل توجیهی کافی برای جانمایی طرح های صنعتی خود داشته باشند.

حمایت از گسترش فعالیت شرکت شهرک های صنعتی استان در زمینه آماده سازی و واگذاری آسان زمین صنعتی و حمایت از صنعتگران، تاکید بر نقش صنایع کوچک، ترویج کارآفرینی و ایجاد اشتغال و پیگیری کمک های فنی و اعتباری و تسهیلات وجوه اداره شده و زودبازده و معافیت های مالیاتی و عوارضی از جمله مواردی است که می تواند سرمایه گذاران و علاقمندان احداث واحدهای صنعتی را به فعالیت در استان راغب نماید. در سالهای اخیر فعالیت های خوبی در این راستا انجام پذیرفته و افزایش پروانه های تاسیس و بهره برداری صنایع رشد چشمگیری داشته است ولی با توجه به موارد یاد شده بدیهی است دست اندرکاران و مدیران اجرایی استان باید به دنبال راهکارهای جدید جذب و جلب سرمایه ها و کارآفرینان باشند.

در سال ۱۳۸۵ تعداد ۴۶۷ فقره (۳۶/۲۲ درصد) از جوازهای تاسیس صادر شده توسط سازمان صنایع و معادن استان در ارتباط با صنایع تولید محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین آلات و تجهیزات و تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی و تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی و تعداد ۲۴۶ فقره (۱۹/۰۸ درصد) در ارتباط با صنایع مواد غذایی و آشامیدنی بوده اند که در مقایسه با سال قبل به ترتیب تولید محصولات فلزی فابریکی بجز ماشین آلات و تجهیزات و تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی و تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی ۸۱ درصد افزایش و تولید صنایع غذایی و آشامیدنی نیز ۱۲۳/۶ درصد افزایش داشته است.

در بررسی تعداد پروانه های بهره برداری صادر شده در سال ۱۳۸۵ بیشترین تعداد پروانه بهره برداری صادر شده به ترتیب مربوط به صنایع تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی با ۳۴ فقره پروانه بهره برداری سپس صنایع مواد غذایی و آشامیدنی با ۳۲ فقره پروانه بهره برداری و تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی با ۲۵ فقره پروانه بهره برداری بوده است. ۶۹ فقره پروانه بهره برداری صادر شده در سال ۱۳۸۵ نیز مربوط به سایر رشته فعالیتها در زمینه صنعت بوده است.

جدول شماره (۱۲-۵) تعداد کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر بر حسب نوع فعالیت و طبقات کارکن

در سال ۱۳۸۴

سال و فعالیت	جمع	۱۰-۴۹ نفر	۵۰-۹۹ نفر	۱۰۰ نفر و بیشتر
جمع کل	۱۳۸	۱۱۷	۱۱	۱۰
صنایع مواد غذایی و آشامیدنی	۳۴	۲۹	۳	۲
تولید محصولات از توتون و تنباکو- سیگار	۰	۰	۰	۰
تولید منسوجات	۱۳	۱۲	۰	۱
تولید پوشاک و عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار	۳	۳	۰	۰
دباغی و عمل آوردن چرم ، ساخت کیف، چمدان ، زین و یراق و تولید کفش	۰	۰	۰	۰
تولید چوب و محصولات چوبی و چوب پنبه(غیر از مبلمان)و ساخت کالا از نی و مواد حصیری	۶	۴	۱	۱
تولید کاغذ و محصولات کاغذی	۱	۱	۰	۰
انتشار ، چاپ و تکثیر رسانه های ضبط شده	۱	۱	۰	۰
صنایع تولید زغال کک، پالایشگاههای نفت و سوختههای هسته ای	۲	۱	۰	۱
صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی	۵	۴	۰	۱
تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی	۵۱	۴۸	۲	۱
تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی	۳	۱	۱	۱
تولید فلزات اساسی	۶	۵	۰	۱
تولید محصولات فلزی فابریکی بجز ماشین آلات و تجهیزات	۶	۳	۲	۱
تولید ماشین آلات و تجهیزات طبقه بندی نشده در جای دیگر	۰	۰	۰	۰
تولید ماشین آلات اداری و حسابگر و محاسباتی	۰	۰	۰	۰
تولید ماشین آلات مولد و انتقال برق و دستگاههای برقی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۰	۰	۰	۰
تولید رادیو و تلویزیون و دستگاهها و وسایل ارتباطی	۰	۰	۰	۰
تولید ابزار پزشکی و ابزار اپتیکی و ابزار دقیق و ساعتها و مچی و انواع دیگر ساعت	۱	۱	۰	۰
تولید وسایل نقلیه موتوری ، تریلر و نیم تریلر	۲	۱	۱	۰
تولید سایر وسایل حمل و نقل	۱	۰	۱	۰
تولید مبلمان و مصنوعات طبقه بندی نشده در جای دیگر	۳	۳	۰	۰

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

جدول شماره (۱۲-۶) جوازهای تاسیس صادره شده برای ایجاد کارگاههای صنعتی و پروانه های بهره برداری صادر

شده توسط سازمان صنایع و معادن برحسب نوع فعالیت در سال ۱۳۸۵

پروانه بهره برداری صادر شده	جوازهای تاسیس صادر شده	فعالیت
۱۶۰	۱۲۸۹	جمع کل
۳۲	۲۴۶	صنایع مواد غذایی و آشامیدنی
۰	۰	تولید محصولات از توتون و تنباکو- سیگار
۴	۴۵	تولید منسوجات
۲	۷۱	تولید پوشاک و عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار
۱	۱۷	دباغی و عمل آوردن چرم ، ساخت کیف، چمدان ، زین و یراق و تولید کفش
۱۱	۷۱	تولید چوب و محصولات چوبی و چوب پنبه(غیر از مبلمان) و ساخت کالا از نی و مواد حصیری
۵	۵۱	تولید کاغذ و محصولات کاغذی
۲	۶	انتشار ، چاپ و تکثیر رسانه های ضبط شده
۰	۴	صنایع تولید زغال کک، پالایشگاههای نفت و سوختهای هسته ای
۱۶	۶۹	صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی
۲۵	۱۵۴	تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی
۳۴	۱۹۷	تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی
۱	۳۴	تولید فلزات اساسی
۱۴	۱۱۶	تولید محصولات فلزی فابریکی بجز ماشین آلات و تجهیزات
۳	۶۴	تولید ماشین آلات و تجهیزات طبقه بندی نشده در جای دیگر
۰	۶	تولید ماشین آلات اداری و حسابگر و محاسباتی
۳	۲۴	تولید ماشین آلات مولد و انتقال برق و دستگاههای برقی طبقه بندی نشده در جای دیگر
۲	۵	تولید رادیو و تلویزیون و دستگاهها و وسایل ارتباطی
۰	۸	تولید ابزار پزشکی و ابزار اپتیکی و ابزار دقیق و ساعت های مچی و انواع دیگر ساعت
۳	۲۵	تولید وسایل نقلیه موتوری ، تریلر و نیم تریلر
۰	۸	تولید سایر وسایل حمل و نقل
۲	۲۹	تولید مبلمان و مصنوعات طبقه بندی نشده در جای دیگر
۰	۳۱	بازیافت
-	۸	سایر فعالیتهای خدمات مهندسی

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل- سال ۱۳۸۵

۱۲-۴- توزیع جغرافیایی واحدهای صنعتی

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۱۲-۱) در سال ۱۳۸۴ از کل کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر استان ۹۸ واحد صنعتی در شهرستان اردبیل ۱۷ واحد صنعتی در شهرستان پارس آباد، ۱۰ واحد صنعتی در شهرستان مشگین شهر، ۶ واحد صنعتی در شهرستان خلخال و ۵ واحد صنعتی در شهرستان نمین واقع شده اند و در شهرستانهای نیر و بيله سوار تنها يك واحد صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر قرارداد. شهرستانهای کوثر و مغان نیز فاقد واحد صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر می باشند.

بررسی توزیع جغرافیایی واحدهای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر در استان براساس طبقات کارکن نشان دهنده این واقعیت است که از ۱۰ واحد صنعتی دارای صد نفر کارکن و بیشتر استان تعداد ۷ واحد آن در شهرستان اردبیل واقع شده اند و شهرستانهای پارس آباد، خلخال و مشگین شهر هر کدام دارای ۱ واحد صنعتی دارای صد نفر کارکن بیشتر بوده و سایر شهرستانهای استان فاقد واحد صنعتی دارای صد نفر کارکن و بیشتر هستند.

۱۲-۵- صنایع دستی :

فرش های دستبافت اردبیل و ورنی های عشایر مغان و گلیم های عنبران و در کل مصنوعات دستی در استان جایگاه برجسته ای دارد . این صنایع از قدیم الایام در استان رایج بوده اند . علاوه بر این سه رشته از صنایع دستی ، رشته های دیگری از قبیل جاجیم بافی، کاشی معرق، معرق چوب ، منبت چوب و گلسازی در استان رواج دارند. مدیریت صنایع دستی استان با شناسایی و ساماندهی شاغلین این بخش و صدور کارت شناسایی و مجوزهای مربوطه و هدایت آنها و با تشکیل نمایشگاههای دائمی و موقت اختصاصی صنایع دستی و شرکت در نمایشگاههای استانی و منطقه ای و کشوری توانسته است در سالهای اخیر تولیدات صنایع دستی در استان را پررونق نماید .

ساماندهی علاقمندان به یادگیری و آموزش صنایع دستی در قالب کلاسهای هنری با بیش از ۱۸ رشته در مقاطع عمومی ، مقدماتی و تخصصی صنایع دستی و حمایت از هنر آموختگان (بصورت معرفی به نهادها و دستگاهها برای برخورداری از تسهیلات مالی و فنی) گامی مهم در جهت اشتغال و ایجاد ارزش افزوده این بخش در استان می باشد .

در سال ۱۳۸۵ در این استان تعداد ۱۳ شرکت تعاونی فعال فرش دستبافت با ۲۷۸ نفر عضو و ۳۶۷ نفر شاغل با سرمایه ای معادل ۲۸۱/۲ میلیون ریال مشغول فعالیت بوده اند که در حدود ۲/۰۴ درصد شرکت های تعاونی فرش دست بافت ، ۰/۳۲ درصد اعضا ، ۰/۳۱ درصد شاغلین و ۱/۰۶ درصد سرمایه گذاری های انجام یافته کشور را بخود اختصاص داده و به ترتیب در رتبه های هفدهم ، نوزدهم، بیستم و هیجدهم قرار گرفته است که با عنایت به بافت اجتماعی و اقتصادی منطقه و همچنین سابقه دیرینه این صنعت مهم در منطقه چشمگیر نبوده و توجه بیش از پیش را طلب می نماید.

۱۲-۶- تنگناها ، نارسائیا و راهکارهای توسعه بخش

استان اردبیل در سالهای اخیر از تحرك مثبتی در زمینه تولید محصولات صنعتی ، بهبود نسبی کیفیت آنها ، بازاریابی و بسته بندی برخوردار بوده است . این استان بدلیل طبیعی و تاریخی استعدادهای مناسبی در زمینه تولید محصولات کشاورزی دارد ولی از نظر توسعه صنعتی نیز گام های بلندی را برداشته و در حال حاضر مراحل اولیه توسعه را می گذراند .

در زمینه محصولات صنایع تبدیلی کشاورزی کالاهایی از قبیل رب گوجه فرنگی ، ماکارونی ، لبنیات ، خیارشور، بیسکویت ، نان و شیرینی و شکلات و در زمینه سایر اقلام ، آب معدنی ، نوشابه های گازدار ، سیمان، مصنوعات پلاستیکی و لاستیک و تایر و تیوپ ، قطعات فلزی و موکت و فرش ماشینی و چرم و پوشاک تولیدات صنعتی عمده استان می باشند. همچنین همجواری استان اردبیل با استان گیلان تنوع خاصی به محصولات چوبی بخشیده است و با راه اندازی کارخانجات نئوپان و تخته های چند لایه و روکش از یکطرف و بازار مناسب در جمهوری آذربایجان برای اینگونه محصولات و مبلمان منزل این بخش نیز رونق خوبی یافته است .

بدین ترتیب مشاهده می شود که سمت و سوی تولیدات صنعتی در استان اردبیل تا کنون اغلب به تولید کالاهای مصرفی ، تبدیل محصولات غذایی ، آشامیدنی و بهداشتی ، نساجی و چرم و پوشاک و فرآورده های کانی غیر فلزی بوده است و فعالیت های سرمایه گذاری و تولید در زمینه کالاهای واسطه ای ، سرمایه ای و بادوام چشمگیر نبوده است . بنابراین تشویق و هدایت سرمایه گذاران به سمت احداث اینگونه صنایع و نیز صنایع بسته بندی می تواند محرکی برای ایجاد زمینه بیشتر فعالیت های صنعتی دیگر باشد . یافتن راهکارهایی برای کمتر نمودن هزینه تولید در استان و متعادل نمودن نرخ بهره تسهیلات اعطایی به واحدهای تولیدی و صنعتی از جمله ضروریاتی است که مدیران و برنامه ریزان استان باید بر آن تاکید نمایند .

فراهم نبودن زمینه های تسهیلاتی و تشویقی برای ترغیب سرمایه گذاران بخش خصوصی در سالهای اولیه تاسیس استان و فقدان مراکز آموزشی و تحقیقاتی در سطح عالی برای ارتقاء تکنولوژی صنایع موجود نیز از عوامل عدم شکوفایی صنعت استان بوده است .

در سالهای اخیر تحركات خوبی در ارتباط با تشویق و ترغیب سرمایه گذاران به فعالیت در این استان صورت پذیرفته است ولی بنظر می رسد همزمان با آن باید استراتژی توسعه صنعتی و فعالیت هایی که استان در آنها دارای مزیت نسبی است شناسایی شود و سرمایه گذاران برای فعالیت در آنها ترغیب و تشویق گردند .

۱۳- معادن

معادن عبارت است از مجموعه کانسار (ذخیره معدنی که بهره برداری از آن اقتصادی می باشد) و ماشین آلات و تسهیلاتی که به منظور اکتشاف و تجهیز و بهره برداری و کانه آرایی از کانسار ایجاد شده است و کانه آرایی نیز یعنی کلیه عملیات فیزیکی و شیمیایی که به منظور جداسازی کانه مورد نظر صورت می گیرد.

۱۳-۱- تعداد، جمعیت شاغل و ارزش تولیدات معادن

بر اساس اطلاعات سالنامه آماری کشور در سال ۱۳۸۴ تعداد ۵۹ معدن در حال بهره برداری در سطح استان وجود داشته است. بررسی آماری حاکی از آن است که از کل ۳۳۲۴ معدن فعال موجود در کشور ۱/۷۷ درصد آن در این استان قرار دارد. تعداد شاغلان معادن در حال بهره برداری کشور و استان به ترتیب ۵۴۸۵۴ و ۳۹۲ نفر بوده است. بعبارت دیگر متوسط تعداد شاغلان هر معدن در سطح کشور و استان به ترتیب ۱۶/۵۰ و ۶/۶۴ نفر می باشد.

ارزش تولیدات معادن در حال بهره برداری کشور و استان در سال ۱۳۸۴ به ترتیب ۱۶۷۷۰۲۵۳ و ۲۶۸۹۲ میلیون ریال بوده که متوسط ارزش تولید (سرانه) هر فرد شاغل در معادن در سطح ملی و استان به ترتیب ۳۰۵/۷۲ و ۶۸/۶۰ میلیون ریال می باشد. اگر چه ۱/۷۷ درصد از تعداد کل معادن کشور در این استان قرار دارند ولی معادن استان تنها ۰/۱۶ درصد از ارزش تولیدات معادن کشور را بخود اختصاص داده است.

در سال ۱۳۸۴ ارزش افزوده معادن در حال بهره برداری کشور و استان به ترتیب برابر با ۱۳۵۰۲۶۰۲ میلیون ریال و ۱۹۶۹۶ میلیون ریال بوده که ارزش افزوده بخش معادن استان در حدود ۰/۱۴ درصد ارزش افزوده بخش معادن کشور را به خود اختصاص داده است و بررسی سهم ارزش افزوده بخش معادن استان

از کل ارزش افزوده بخش معدن کشور در طول سالهای ۱۳۷۹ الی ۱۳۸۴ نشان می دهد که این رقم در طول سالهای مورد بررسی در حد ۰/۱۰ درصد باقی مانده است و در سال ۱۳۸۴ حتی از این مقدار نیز کاهش یافته است. ارزش سرمایه گذاری معادن کشور و استان در سال ۱۳۸۴ به ترتیب ۲۵۵۱۲۶۰ میلیون ریال و ۱۰۴۱۵ میلیون ریال بوده و به عبارت دیگر ۰/۴۰ درصد ارزش سرمایه گذاری در بخش معادن کشور مربوط به استان اردبیل بوده است. در سال مذکور میزان جبران خدمات مزد و حقوق بگیران بخش معدن در کشور ۱۷۵۲۷۶۲ میلیون ریال و در استان ۷۹۱۵ میلیون ریال بوده و متوسط سرانه جبران خدمات مزد و حقوق بگیران شاغلان بخش معدن در سطح ملی و استان به ترتیب در حدود ۳۱/۹۵ میلیون ریال و ۲۰/۱۹ میلیون ریال بوه است.

۱۳-۲- تحلیل وضع فعالیت و نحوه مدیریت معادن

در سال ۱۳۸۴ از ۵۹ معدن فعال و در حال بهره برداری استان، تعداد ۵۷ معدن (۹۶/۶۱ درصد) دارای مدیریت خصوصی و ۲ معدن (۳/۳۸ درصد) دارای مدیریت عمومی بوده اند. روش استخراج در تمام معادن استان به صورت روباز می باشد. لازم به ذکر است تا پایان سال ۱۳۸۵ تعداد ۱ شرکت تعاونی معدنی فعال با ۷ نفر عضو، ۱۶ نفر شاغل و با سرمایه گذاری ۲۱۰ میلیون ریال در سطح استان برای بهره برداری از معادن مشغول فعالیت بوده اند که این ارقام به ترتیب در سطح کشور تعداد ۹۰۷ شرکت، ۱۶۹۱۰ نفر عضو، ۲۰۱۰۲ نفر شاغل و ۱۱۶۹۲۰ میلیون ریال سرمایه گذاری بوده است در شاخصهای مذکور سهم استان از کل کشور به ترتیب ۰/۱۱ درصد، ۰/۰۴ درصد، ۰/۰۷ درصد و ۰/۱۷ درصد بوده است. به عبارت دیگر استان اردبیل هم در تعداد شرکت های تعاونی معدنی، هم در تعداد عضو و هم در تعداد اشتغال در بخش تعاونیهای معادن رتبه بیست و نهم و در بخش میزان سرمایه گذاری رتبه بیست و هفتم کشوری را دارا بوده است.

جدول شماره (۱۳-۱) تعداد معادن ، شاغلان ، جبران خدمات مزد و حقوق بگیران و ارزش تولیدات معادن در حال

بهره برداری کشور و استان در سال ۱۳۸۴

ارزش افزوده (میلیون ریال)	ارزش تولیدات (میلیون ریال)	جبران خدمات مزد و حقوق بگیران (میلیون ریال)	تعداد شاغلان				تعداد معادن			
			سایر (اداری، مالی و خدماتی)	خط تولید		جمع	نحوه مدیریت		جمع	
				ساده	ماهر		عمومی	خصوصی		
۱۹۶۹۶	۲۶۸۹۲	۷۹۱۵	۱۱۳	۶۳	۲۱۶	۳۹۲	۲	۵۷	۵۹	استان
۱۳۵۰۲۶۰۲	۱۶۷۷۰۲۵۳	۱۷۵۲۷۶۲	۱۰۹۱۲	۱۶۸۲۵	۲۷۱۱۷	۵۴۸۵۴	۳۲۷	۲۹۹۶	۳۳۲۴	کشور
۰/۱۴	۰/۱۶	۰/۴۵	۱/۰۳	۰/۳۷	۰/۷۹	۰/۷۱	۰/۶۱	۱/۹۰	۱/۷۷	سهم از کشور

ماخذ : سالنامه آماری کشور - ۱۳۸۵

۱۳-۳- بررسی ساختار معادن استان

در جدول شماره (۱۳-۲) تعداد معادن در حال بهره برداری استان بر حسب نوع مواد معدنی استخراج شده آمده است . همانگونه در جدول دیده می شود ۴۹/۱۵ درصد از معادن فعال استان را معادن سنگ لاشه و ۲۲/۰۳ درصد آن را معادن پوکه معدنی تشکیل می دهد . معادن دیگر به ترتیب فراوانی عبارتند از : سنگ تزئینی ، سنگ سیلیس ، سنگ آهک ، کائولن و خاک نسوز .

جدول شماره (۱۳-۲) معادن در حال بهره برداری استان برحسب نوع مواد معدنی در سال ۱۳۸۴

(تن/میلیون ریال)

نوع معدن	تعداد (واحد)	تعداد شاغلان (نفر)	مقدار تولید	ارزش تولیدات	ارزش افزوده	ارزش سرمایه‌گذاری
سنگ تزئینی	۸	۶۴	۲۸۳۲۳	۶۸۵۲/۸	۵۰۸۰/۲	۳۷۲۶/۷
سنگ لاشه	۲۹	۱۲۹	۱۷۲۸۴۰	۴۰۷۴/۷	۳۲۴۰/۹	۱۲۴/۵۵
سنگ آهک یا مارن	۲	۵۶	۱۱۵۸۹۶۷	۹۲۸۵/۵	۶۴۸۹/۳	۴۷۲۹/۴
استخراج کائولن خاک نسوز	۲	۱۶	۱۰۶۷۰۰	۱۱۹۳/۸	۹۱۰/۷	۶۵۶/۱
سنگ سیلیس	۵	۱۵	۱۴۰۰۰	۶۷۶/۲	۵۹۱/۲	۸۰۵/۸
پوکه معدنی (متر مکعب)	۱۳	۱۷	۲۲۹۴۹	۵۳۷/۹	۴۳۷/۴	۹۵
جمع کل	۵۹	۲۹۷	۱۵۰۳۷۷۹	۲۲۶۲۰/۸	۱۶۷۴۹/۷	۱۰۱۳۷/۵۵

ماخذ : سالنامه آماری استان - ۱۳۸۵

۱۳-۴- توزیع جغرافیایی معادن استان

مطالعات اکتشافی عمومی عناصر فلزی در شمال غرب مشگین شهر، پی جویی سرب و روی و سایر عناصر فلزی در جنوب شرقی خلخال، پی جویی مس و سایر عناصر فلزی در باغرو داغ خلخال، اکتشاف مس و طلا و پلی متال در مشگین شهر (با همکاری شرکت ملی صنایع مس ایران و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران)، اکتشاف ژئوشیمیایی نیمه تفصیلی طلا، جیوه و مس در کجل شمس آباد و هشتجین، اکتشاف مواد معدنی غیر فلزی در مشگین شهر و خلخال و اکتشاف کائولن و خاک صنعتی و پرلیت در نیر، نمین، مشگین شهر و خلخال صورت گرفته است.

منطقه شمال مشگین شهر از نظر متالورژی و فلززایی در ادامه ساختار منطقه مس سونگون واقع شده است و ارزیابی‌های اولیه حاکی از احتمال کشف و به نتیجه رسیدن حداقل یک کانسار مس پور فیری می‌باشد.

از انواع مواد معدنی قابل استحصال در استان می‌توان پوکه معدنی، پوزولان، مرمریت، گرانیت، سنگ گچ، سنگ آهک، مارن ورس، سولفات سدیم، شیل، سنگ آهک، طلا و مس، فلدسپات،

سیلیس، باریت، پرلیت و زئولیت را نام برد که در انواع صنایع کشاورزی (غذایی و خوراک دام) و صنعتی (تصفیه و فیلتر سازی، ساختمان، دارویی، سیمان، رنگرزی، شوینده ها، سرامیک و کاشی و شیشه) کاربرد دارند.

۱۳-۵- تنگناها، نارسایی ها و راهکارهای توسعه بخش معدن

تنگناها و نارسایی های بخش معدن در استان تا اندازه بسیار زیادی از مشکلات کلی کشور در این زمینه پیروی می کند.

به عنوان مثال راههای اکتشاف و بهره برداری از معادن در دنیا به کلی با روشهای مرسوم در ایران متفاوت است و کشورهای همردیف در این خصوص با کمک سرمایه های بزرگ خارجی به موفقیت های بزرگی نائل شده اند. اصولاً بهره برداری اقتصادی از معادن مستلزم سرمایه گذاری های کلان و استفاده از دستگاههای سنگین و پیشرفته است که برای سرمایه گذاران خرده پا توجیه اقتصادی قابل توجهی ندارد.

استان اردبیل علی رغم استعدادهای فراوانی که در بند چهار این بخش ذکر شده است و نتایج اکتشافات صورت گرفته موید آن است، متأسفانه جایگاه خود را در زمینه معدن پیدا نکرده است و حتی با استانهای مشابه کشور نیز فاصله زیادی دارد. با تدوین استراتژی توسعه و اهمیت دادن به اشتغالزایی بخش معدن و اعطای تسهیلات بانکی و فنی و تشویق سرمایه گذاران به فعالیت در این بخش افقهای روشنی برای توسعه بخش معدن استان پیش بینی می شود.

۱۴- بازرگانی

بازرگانی مجموعه فعالیت هایی است که وظیفه تبادل کالا و خدمات و مواد اولیه مورد نیاز مصرف کنندگان را از مبادی عرضه به مراکز تقاضا، مصرف و نگهداری کالا بر عهده دارد. تنظیم بازار کالاهای اساسی و توسعه و بهبود صادرات، حمایت از تولید کنندگان، رفع کمبودهای داخلی و کاهش فشارهای تورمی از راه تهیه و توزیع عادلانه کالاها قلمرو فعالیت بخش بازرگانی را تشکیل می دهد.

۱۴-۱- واردات و صادرات غیر نفتی استان

اطلاعات مربوط به مقدار و ارزش واردات و صادرات غیرنفتی استان در جداول شماره (۱۴-۱) الی (۱۴-۴) آمده است. همانگونه که مشاهده میگردد در سال ۱۳۸۵ مقدار کل واردات از گمرکات استان در حدود ۵۵۶۱۳۳۳۷ کیلو گرم بوده که نسبت به سال گذشته ۱۷۱/۱۷ درصد رشد داشته است. ارزش ریالی واردات انواع کالا از گمرکات استان نیز در سال ۱۳۸۵ معادل ۱۰۸۰۷۱۵ میلیون ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۸۴ معادل ۲۳۱/۳۴ درصد رشد داشته است بدین ترتیب درصد تغییرات ارزش ریالی کالاهای وارد شده بیشتر از درصد تغییرات مقدار کالای وارد شده از گمرکات استان بوده است.

تعداد اقلام کالای وارد شده از گمرکات استان در سال ۱۳۸۵ معادل ۶۴ قلم کالا بوده است که این رقم در سال ۱۳۸۴ معادل ۸۹ قلم کالا بوده است.

مقدار کل صادرات غیرنفتی از گمرکات استان در سال ۱۳۸۵ در حدود ۱۰۶۶۰۹۳۳۲ کیلو گرم به ارزش ریالی ۶۵۲۷۲۰ میلیون ریال بوده است مقدار صادرات غیرنفتی از گمرکات استان نسبت به سال ۱۳۸۴ در حدود ۵۷/۷۵ درصد و ارزش ریالی آن ۱۹/۸۵ درصد افزایش یافته است مقایسه درصد تغییرات در مقدار و ارزش ریالی کالاهای وارد شده با مقدار و ارزش ریالی کالاهای غیرنفتی صادر شده از گمرکات استان نشان می دهد که برخلاف کالاهای وارد شده، درصد تغییرات در مقدار کالاهای صادر شده بیشتر از درصد تغییرات در ارزش ریالی کالاهای صادر شده بوده است.

هم چنین در سال ۱۳۸۵ معادل ۷۸ قلم کالای غیر نفتی از گمرکات استان صادر گردیده است که مقدار این شاخص در سال ۱۳۸۴ معادل ۷۵ قلم کالا بوده است.

جدول شماره (۱۴-۱) مقدار واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییرات
بذر سیب زمینی	۲۳۶۲۵۰	۲۶۰۰۰۰	۱۰/۰۵
ریش تراش	۱۰۹۶۲	۱۶۵۶۰	۵۱/۰۷
جعبه خالی چای	۱۵۷۲۳	۶۶۴۱۲	۳۲۲/۳۹
دستگاههای صنعتی	۶۳۱۸۰	۷۲۹۱۰	۱۵/۴۰
دستگاههای مکانیکی	۱۶۸۶۷۰	۰	-۱۰۰
خط تولید نیتروژن و اکسیژن	۴۱۶۸۴۰	۴۹۸۸۲۰	۱۹/۶۷
پی وی سی	۰	۶۱۶۰۱	۱۰۰
ماشین آلات تایر سازی	۱۹۱۳۲	۵۳۲۹۹۷	۲۶۸۵/۸۹
مواد اولیه لاستیک	۰	۳۶۴۰۰۰	۱۰۰
بید وایر	۷۳۶۰۴۷	۱۶۸۱۵۱۱	۱۲۸/۴۵
تیوپ لاستیک	۱۷۰۹۰۳	۱۲۴۶۴۴	-۲۷/۰۷
کائو چوی طبیعی	۹۲۷۳۶۰	۵۲۷۷۵۴۰	۴۶۹/۰۹
رزین	۱۲۳۰۹۸	۱۲۱۰۰۰	-۱/۷۰
پارچه استخوان بندی لاستیک	۸۳۱۲۴۵	۱۰۱۴۳۹۴	۲۲/۰۳
استیل کورد	۸۵۳۲۰۴	۴۶۰۰۰۴	-۴۶/۰۹
دوده کربن	۳۲۹۹۰۷	۱۸۹۶۰۰۰	۴۷۴/۷۱
آنتی اکسیدانت	۰	۱۸۸۰۰۰	۱۰۰
تجهیزات خط تولید نورد ذوب آهن	۰	۳۲۸۳۳۱	۱۰۰
کلرو بوتیل	۳۴۷۷۵۴	۳۴۱۱۳	-۹۰/۱۹
باتری قلمی و نیم قلمی	۰	۵۱۷۸۹۲	۱۰۰
تجهیزات کوره پخت سیمان	۱۶۱۰	۰	-۱۰۰
جعبه دنده صنعتی	۱۶۹۰۳۵	۰	-۱۰۰
سیم رابط	۸۸۰	۰	-۱۰۰
کنجاله پنبه دان	۰	۱۵۰۹۳۶۳۸	۱۰۰
ضایعات روغن پنبه دانه	۳۷۵۳۰۰	۱۰۲۹۹۰	-۷۳/۵۶
مواد پلی اتیلن	۰	۲۸۷۹۵۰	۱۰۰
پروپیل	۴۲۲۳۸	۰	-۱۰۰
البسه	۱۷۵۳۳۰	۱۸۹۰۰	-۸۹/۲۲
انواع دوربین عکاسی و شکاری	۵۰۹۸۲	۱۲۴۷۰	-۷۵/۵۴
تیغ اصلاح صورت	۲۸۳۰	۰	-۱۰۰
پکیج	۲۰۵۰	۰	-۱۰۰
لیف تراک برقی	۸۰۰	۰	-۱۰۰
دستگاه برش هوا	۱۴۰	۰	-۱۰۰
دستگاه مولد گاز هوا	۷۶۹۱۰	۱۵۹۶۴	-۷۹/۲۴
لوازم یدکی کامیون	۳۲۹۳	۰	-۱۰۰
درزگیر	۸۴۶۲۶	۰	-۱۰۰
ماشین آلات مکانیکی	۲۰۱۰۰	۰	-۱۰۰
خط تولید شیشه دوجداره	۱۷۵۰	۰	-۱۰۰

دنباله جدول شماره (۱۴-۱) مقدار واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییرات
گل مصنوعی	۴۶۱۵	۴۴۴۸	-۳/۶۲
سبد حصیری	۱۸۳۶	۴۷۸۵	۱۶۰/۶۲
ظروف شیشه ای (کریستال)	۳۷۴۴۰	۵۵۰۳۰	۴۶/۹۸
پارچه پلی استر	۴۳۱۴۲	.	-۱۰۰
ماشین ریخته گری	۱۶۵۰۰	.	-۱۰۰
قطعات تکمیل بیستون دیزل	۱۳۵۶	.	-۱۰۰
دستگاه صحافی کاغذ	۹۰۰۰	.	-۱۰۰
مت	۶۳۷۲۰	.	-۱۰۰
تخم آفتابگردان	۱۶۹۰۶۲	۴۸۷۴۱	-۷۱/۱۷
دستگاه ریخته گری مس	۲۸۷۳۸	.	-۱۰۰
دستگاه ساندویچ پانل	۴۹۷۰۰	.	-۱۰۰
دستگاه اسکناس شمار	۷۷۶۰	.	-۱۰۰
کمپرسور هوا	۶۶۰	.	-۱۰۰
سبوس گندم	۳۲۰۶۸۳۴	۱۹۵۴۳۹۶۰	۵۰۹/۴۵
چسب ایزوسیانات	۱۸۸۳	.	-۱۰۰
لوازم موتور سیکلت	۴۸۰۶۲	۹۱۶۳۰	۹۰/۶۵
چادر کنفرانس	۵۷۹۶	.	-۱۰۰
کنجاله پنبه دانه	۲۸۱۹۵۲۹	.	-۱۰۰
لوازم خانگی	۱۰۵۶۰۹	۱۰۶۴۱۷	۰/۷۷
درزگیر اتومبیل	۱۱۹۲۸	۱۸۸۸۹	۵۸/۳۶
کیف و کفش	۱۶۲۱۰	۲۹۵۰	-۸۱/۸۰
چراغ دیواری	۳۰۲۰	.	-۱۰۰
استیل کوره	۸۵۳۲۰۴	.	-۱۰۰
آنتی اکسیدانت	۲۴۰۰۰	.	-۱۰۰
مواد شیمیایی لاستیک	۲۵۰۲۱۲	.	-۱۰۰
باتری قلمی و نیم قلمی	۳۵۴۹۲۷	.	-۱۰۰
پنبه محلول	۱۱۷۷۷۷۳	۲۹۳۱۰۶۶	۱۴۸/۸۷
روغن زیتون بکر	۱۲۲۰۱۳	.	-۱۰۰
دستگاه تهیه لبنیات	۹۱۳۵۳	.	-۱۰۰
خط تولید شیر خشک	۱۰۷۴۶۴	.	-۱۰۰
چغندر قند	۳۸۵۰۱۷۲	.	-۱۰۰
آلومینیوم فویل	۶۲۳۰	.	-۱۰۰
رول پلاستیک	۱۵۴۰	.	-۱۰۰
مخزن فولادی گاز مایع	۹۹۹۸۰	.	-۱۰۰
برج خنک کننده	۳۲۰۸۵	.	-۱۰۰
تلمبه و موتور پیستونی	۲۴۹۸۲	.	-۱۰۰
جرثقیل	۳۴۴۸۰	.	-۱۰۰
نورد فلزات	۱۶۶۱۰	.	-۱۰۰
جرثقیل سقفی	۲۱۶۸۴۰	.	-۱۰۰
دستگاه لوله گذار	۵۴۱۹۰	.	-۱۰۰
ماشین لباسشویی	۳۷۲۶۵۲	.	-۱۰۰

دنباله جدول شماره (۱۴-۱) مقدار واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییرات
روغن موتور	۶۴۰۰۰	۰	-۱۰۰
وسایل چوبی و مبلمان	۱۳۶۲۶	۲۴۷۱۹۹	۱۷۱۴/۱۷
دستگاه تولید فیلم	۵۶۵۸۶	۰	-۱۰۰
ماشین آلات بافندگی	۴۹۴۹۰۶	۱۰۵۵۴۷۰	۱۱۳/۲۷
خط تولید یونولیت	۴۲۳۰۰	۰	-۱۰۰
ورق های نازک	۵۵۱۰	۰	-۱۰۰
حوله	۶۷۰۰	۰	-۱۰۰
انواع عینک	۴۵۱۰	۱۴۳۸۰	۲۱۸/۸۵
ظروف لعابی	۲۱۳۷۵	۰	-۱۰۰
پارچه پرده ای	۷۳۳۵	۰	-۱۰۰
چوب ماهیگیری	۳۰۰	۰	-۱۰۰
چرخ ماهیگیری	۳۸۰	۰	-۱۰۰
ماشین دوخت	۲۰۰۰	۰	-۱۰۰
انبار باطری	۱۸۶۳۰	۰	-۱۰۰
رنگ روغن	۱۷۴۸۲	۰	-۱۰۰
تینر	۳۴۴۰	۰	-۱۰۰
ساجمه فلزی	۱۳۸۶	۰	-۱۰۰
دستگاههای خط تولید	۰	۳۶۱۰۵۹	۱۰۰
مواد اولیه تولید فیلم	۰	۲۸۲۰۵	۱۰۰
ماشین آلات صنعتی	۰	۲۳۲۳۶۶	۱۰۰
مصنوعات آلومینیومی	۰	۱۷۷۴۹۴	۱۰۰
نخ نایلون	۰	۱۲۴۸۳۱	۱۰۰
گوگرد روغنی	۰	۲۰۰۰۰۰	۱۰۰
متفرقه	۰	۲۶۴۸۷	۱۰۰
شمشی برنج	۰	۶۶۰۶۰	۱۰۰
جو	۰	۵۵۰۲۵۰	۱۰۰
انواع نخ	۰	۲۰۳۳۸	۱۰۰
مصنوعات پلاستیکی	۰	۱۳۶۵۴	۱۰۰
مصنوعات آهن	۰	۴۵۱۲۲	۱۰۰
برنج	۰	۲۰۰۰۰	۱۰۰
دستگاه هموزنیزه	۰	۷۴۲۵	۱۰۰
انواع روغن	۰	۷۷۶۰۰	۱۰۰
سنگ سمباده	۰	۱۹۲۶۴	۱۰۰
کبالت	۰	۲۰۰۰	۱۰۰
دستگاههای پزشکی	۰	۷۵۰	۱۰۰
لوبیا چیتی	۰	۴۰۰۰۰	۱۰۰
مصنوعات سرامیکی	۰	۱۰۴۳۰	۱۰۰
سیب زمینی برگشتی	۰	۲۸۱۳۰	۱۰۰
انواع شیر آلات	۰	۱۷۹۰	۱۰۰
نم گیر	۰	۲۵۶۵	۱۰۰
مصنوعات بهداشتی	۰	۴۵۰	۱۰۰
سیب درختی برگشتی	۰	۱۷۹۴	۱۰۰
فرش ماشینی	۰	۸۰	۱۰۰
جمع کل	۲۰۵۰۸۵۱۸	۵۵۶۱۳۳۳۷	۱۷۱/۱۷

مأخذ - سالنامه آماری استان اردبیل ۱۳۸۵

جدول شماره (۱۴-۲) ارزش واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

ارقام به میلیون ریال

کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییرات
بذر سیب زمینی	۲۳۰۴	۲۶۸۳	۱۶/۴۵
ریش تراش	۴۴۶	۱۵۳۲	۲۴۳/۵۰
مخزن فولادی هوا	۰	۶۷۲	۱۰۰
جعبه خالی چای	۱۳۹	۰	-۱۰۰
دستگاههای صنعتی	۲۴۹	۶۹۷۳	۲۷۰۰/۴۰
دستگاههای مکانیکی	۴۰۳	۶۷۶	۶۷/۷۴
لوله	۱۶۸	۵۲۲۳	۳۰۰۸/۳۹
خط تولید نیتروژن و اکسیژن	۰	۶۲۶	۱۰۰
پی وی سی	۰	۱۶۷۸۸۰	۱۰۰
ماشین آلات تایر سازی	۴۸۵۸۹	۹۷۸۹	-۷۹/۸۵
مواد اولیه لاستیک	۲۴۴۷۱	۱۱۵۲۲	-۵۲/۹۲
بید وایر	۷۵۳۱	۱۰۱۱	-۸۶/۵۸
تیوپ لاستیک	۱۵۵۶۸	۱۰۸۸۹۶	۵۹۹/۴۹
کائو چوی طبیعی	۱۰۲۰۸	۳۹۵۱	-۶۱/۳۰
رزین	۳۳۲	۳۶۰۱۹	۱۰۷۴۹/۱۰
پارچه استخوان بندی لاستیک	۲۴۴۷۱	۶۸۴۶	-۷۲/۰۲
استیل کورد	۱۳۷۸۹	۱۱۲۸۵	-۱۸/۱۶
دوده کربن	۰	۶۸۰۷	۱۰۰
آنتی اکسیدانت	۸۳۶	۰	-۱۰۰
کوره القایی و تجهیزات آن	۰	۵۳۷۱۶	۱۰۰
تجهیزات خط تولید نورد ذوب آهن	۰	۱۱۷۴۸	۱۰۰
کلرو بوتیل	۱۰۰۰۵	۳۷۲۵	-۶۲/۷۷
تجهیزات کوره پخت سیمان	۳۸۹	۰	-۱۰۰
جعبه دنده صنعتی	۱۸۳۶	۰	-۱۰۰
غلطک ماشینی نورد	۴۷	۰	-۱۰۰
سیم رابط	۲۸	۰	-۱۰۰
پنبه دانه	۲۳۷۵	۰	-۱۰۰
کنجاله نبه دان	۰	۱۰۴۸۸	-۱۰۰
ضایعات روغن پنبه دانه	۳۸۳	۴۶۸	۲۲/۱۹
مواد پلی اتیلن	۰	۳۳۱۲	۱۰۰

دنباله جدول شماره (۱۴-۲) ارزش واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

ارقام به میلیون ریال

کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییرات
پروفیل	۳۵۴	۰	-۱۰۰
البسه	۳۳۵۹	۳۳۶	-۹۰
انواع دوربین عکاسی و شکاری	۱۳۳۰	۴۳۸	-۶۷/۰۷
تیغ اصلاح صورت	۶۶	۰	-۱۰۰
پکیج	۱۷	۰	-۱۰۰
لیف تراک برقی	۲۰	۰	-۱۰۰
دستگاه برش هوا	/۹	۰	-۱۰۰
دستگاه مولد گاز هوا	۳۸۳	۱۲۳۵	۲۲۲/۴۵
لوازم یدکی کامیون	۷۱	۰	-۱۰۰
درزگیر	۱۲۱۹	۰	-۱۰۰
ماشین آلات مکانیکی	۲۵۹۳	۰	-۱۰۰
خط تولید شیشه دوجداره	۱۲۸	۰	-۱۰۰
گل مصنوعی	۵۵	۶۱	۱۰/۹۱
سبد حصیری	۱۲	۶۴	۴۳۳/۳۳
ظروف شیشه ای (کرسنال)	۷۵۱	۴۹۹	-۳۳/۵۶
پارچه پلی استر	۱۳۰۷	۰	-۱۰۰
ماشین ریخته گری	۴۲	۰	-۱۰۰
قطعات تکمیل بیستون دیزل	۳۳	۰	-۱۰۰
دستگاه صحافی کاغذ	۲۳	۰	-۱۰۰
مت	۵۰۲	۰	-۱۰۰
تخم آفتابگردان	۵۸	۱۸۸	۲۳۴/۱۴
دستگاه ریخته گری مس	۸۴۸۰	۰	-۱۰۰
دستگاه ساندویچ پانل	۴۸۴۵	۰	-۱۰۰
دستگاه اسکناس شمار	۱۳۲۲	۰	-۱۰۰
کمپرسور هوا	۱۳	۰	-۱۰۰
سبوس گندم	۱۳۳۵	۱۷۲۲۵	۱۱۹۰/۲۶
چسب ایزوسیانات	۵۹۹	۰	-۱۰۰
لوازم موتور سیکلت	۲۳۷۲	۲۸۷۸	۳۱/۳۳
چادر کنفرانس	۲۰۰	۰	-۱۰۰
کنجاله پنبه دانه	۱۹۹۱	۰	-۱۰۰
لوازم خانگی	۱۲۱۷	۸۶۶	-۲۸/۸۴
درزگیر اتومبیل	۴۴۱	۲۶۵	-۳۹/۹۱
کیف و کفش	۲۵۵	۷۶	-۷۰/۲۰
چراغ دیواری	۱۸	۰	-۱۰۰
استیل کوره	۱۳۷۸۹	۰	-۱۰۰
آنتی اکسیدانت	۸۳۶	۰	-۱۰۰
مواد شیمیایی لاستیک	۴۵۷۲	۰	-۱۰۰
باتری قلمی و نیم قلمی	۲۳۲۹	۰	-۱۰۰
پنبه محلول	۱۴۰۱۳	۷۶۶۵	-۴۵/۳۰
روغن زیتون بکر	۴۷۵	۰	-۱۰۰
دستگاه تهیه لبنیات	۴۱۱۵۸	۰	-۱۰۰
خط تولید شیر خشک	۶۴۴۸	۰	-۱۰۰
چغندر قند	۳۰۰۴	۰	-۱۰۰
آلومینیوم فویل	۳۳	۰	-۱۰۰
روال پلاستیک	۶۰	۰	-۱۰۰
مخزن فولادی گاز مایع	۵۲	۰	-۱۰۰
برج خنک کننده	۱۹۵۲	۰	-۱۰۰
تلمبه و موتور پیستونی	۱۹۲۰	۰	-۱۰۰

دنباله جدول شماره (۱۴-۲) ارزش واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

ارقام به میلیون ریال

کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییرات
جرثقیل	۱۰۲	۰	-۱۰۰
نورد فلزات	۴۲	۰	-۱۰۰
جرثقیل سقفی	۹۵۸	۰	-۱۰۰
دستگاه لوله گذار	۱۳۸	۰	-۱۰۰
ماشین لباسشویی	۴۲۵۰	۰	-۱۰۰
روغن موتور	۴۳۳	۰	-۱۰۰
وسایل چوبی و مبلمان	۱۹۹	۱۴۴۰	۶۲۳/۶۲
دستگاه تولید فیلم	۲۳۶۰۹	۰	-۱۰۰
ماشین آلات بافندگی	۱۳۲۳۱	۳۹۸۸۹۴	۲۹۱۴/۸۴
خط تولید یونولیت	۲۵۵۰	۰	-۱۰۰
ورق های نازک	۴۳	۰	-۱۰۰
حوله	۱۶	۰	-۱۰۰
انواع عینک	۱۲۰	۵۸۹	۳۹۰/۸۳
ظروف لعابی	۱۵۱	۰	-۱۰۰
پارچه پرده ای	۳۹۶	۰	-۱۰۰
چوب ماهیگیری	۲۵	۰	-۱۰۰
چرخ ماهیگیری	۲۲	۰	-۱۰۰
ماشین دوخت	۸۸	۰	-۱۰۰
انبار باتری	۱۰۹۱	۰	-۱۰۰
رنگ روغن	۲۲۴	۰	-۱۰۰
تینر	۳۹	۰	-۱۰۰
ساجمه فلزی	۲۱	۰	-۱۰۰
دستگاههای خط تولید	۰	۷۱۷۷۴	۱۰۰
مواد اولیه تولید فیلم	۰	۱۷۲۶۶	۱۰۰
ماشین آلات صنعتی	۰	۷۰۴۲۶	۱۰۰
مصنوعات آلومینیومی	۰	۷۶۵۵	۱۰۰
نخ نایلون	۰	۴۷۶۱	۱۰۰
گوگرد روغنی	۰	۳۳۴۵	۱۰۰
متفرقه	۰	۱۰۴۴	۱۰۰
شمش برنج	۰	۸۳۱	۱۰۰
جو	۰	۷۸۵	۱۰۰
انواع نخ	۰	۷۲۹	۱۰۰
مصنوعات پلاستیکی	۰	۶۵۰	۱۰۰
مصنوعات آهن	۰	۵۲۰	۱۰۰
برنج	۰	۴۶۰	۱۰۰
دستگاه هموژنیزه	۰	۴۲۵	۱۰۰
انواع روغن	۰	۳۷۶	۱۰۰
سنگ سمباده	۰	۳۳۶	۱۰۰
کبالت	۰	۲۹۹	۱۰۰
دستگاههای پزشکی	۰	۱۵۷	۱۰۰
لوبیا چیتی	۰	۸۵	۱۰۰
مصنوعات سرامیکی	۰	۷۸	۱۰۰
سیب زمینی برگشتی	۰	۵۲	۱۰۰
انواع شیر آلات	۰	۴۰	۱۰۰
نم گیر	۰	۴۰	۱۰۰
مصنوعات بهداشتی	۰	۶	۱۰۰
سیب درختی برگشتی	۰	۵	۱۰۰
فرش ماشینی	۰	۳	۱۰۰
جمع کل	۳۲۶۱۶۴/۹	۱۰۸۰۷۱۵	۲۳۱/۳۴

مأخذ - سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

جدول شماره (۱۴-۳) مقدار صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییرات
البسه	۵۵۸۱۴۲	۳۰۲۴۱۴	-۴۵/۸۲
کفش و دمپائی غیر چرمی	۵۹۱۵۷۹	۴۳۲۷۵۲	-۲۶/۸۵
کیف و کفش چرمی	۲۸۹۴۵۲	۴۷۱۲۲۶	۶۲/۸۰
کاشی و سرامیک	۵۸۸۱۹۹۸	۴۵۰۳۰۸۴	-۲۳/۴۴
مصنوعات پلاستیکی و ملامین	۷۵۰۰۸۷۷	۱۰۵۱۴۶۹۰	۴۰/۱۸
وسایل چوبی و مبلمان	۱۵۳۱۹۰	۱۴۷۲۹۱	-۳/۸۵
شیشه و آئینه	۵۷۲۸۰۵	۸۷۲۹۲۳	۵۲/۳۹
بخاری و چراغ گاز	۱۶۴۷۹۳	۱۶۰۱۳	-۹۰/۲۸
کارتن خالی	۶۰۳۹۴۳	۹۳۸۷۳۶	۵۵/۴۳
گونی خالی	۳۵۲۵۳۱	۱۰۰۰۰	-۹۷/۱۶
مصالح ساختمانی	۱۲۴۰۶۱۸	۴۳۰۶۴۴۰	۲۴۷/۱۲
انواع چسب	۶۰۱۲۴۹	۵۲۲۳۳۷	-۱۳/۱۲
گچ ساختمانی	۵۳۱۸۸۴	۳۰۴۵۷۹۴	۴۷۲/۶۴
کرنبات کلسیم	۷۹۵۴۰	۱۳۹۵۸۲	۷۵/۴۹
سنگ ساختمانی کارشده	۷۲۶۳۰	۱۴۰۰۰	-۸۰/۷۲
ملاس چغندر قند	۷۷۰۰۰	۰	-۱۰۰
چینی بهداشتی	۵۷۷۴۶۰	۹۳۰۵۹۵	۶۱/۱۵
رنگ روغنی	۵۴۴۷۷	۹۷۰۰	-۸۲/۱۹
موکت	۱۱۵۱۳	۰	-۱۰۰
فرش ماشینی	۱۴۰۸۳	۶۳۰۰	-۵۵/۲۷
استکان	۱۶۰۰	۰	-۱۰۰
چینی مطروف	۱۰۰۵۹۲	۳۵۱۶۷	-۶۵/۰۴
لوازم و اشیاء برقی	۴۰۸	۰	-۱۰۰
ضایعات پلاستیک	۲۸۷۶۴	۵۸۲۰	-۷۹/۷۷
جعبه چوبی چای	۳۸۰	۰	-۱۰۰
کاغذ صافی	۵۴۴۱	۰	-۱۰۰
بر چسب کاغذی	۳۸۴	۰	-۱۰۰
گل کلم	۴۵۹۰	۰	-۱۰۰

دنباله جدول شماره (۱۴-۳) مقدار صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییرات
نخ و انواع آن	۲۶۵۹۷۵	۱۶۵۱۱۵	-۳۷/۹۲
پارچه	۱۶۸۲۸	۲۴۵۹۹	۴۶/۱۸
پرده توری	۴۶۵۶۲	۳۳۹۰۴	-۲۷/۱۹
گریس و روغن موتور	۲۴۱۰۲۱۸	۱۴۴۱۰۵۰	-۴۰/۲۱
بیسکویت	۰	۴۳۵۰۵	۱۰۰
کشمش و انواع آن	۱۸۵۷۳۱	۰	-۱۰۰
خرما	۵۶۲۴۲۴	۰	-۱۰۰
باطری نیرو	۳۲۴۵۴	۷۹۷۳۵	۱۴۵/۶۹
شکلات	۲۴۲۵۰	۱۴۵۰۰	-۴۰/۲۱
سرکه و انواع ترشی	۲۰۱۰۰	۱۱۹۱۰۰	۴۹۲/۵۴
نمک طعام	۲۹۰۰	۸۱۰۰۰	۲۶۹۳/۱۰
خمیر مایه	۱۰۸۴۰	۰	-۱۰۰
خط تولید لبنیات	۲۱۱۲۸۵	۱۲۲۴۰	-۹۴/۲۱
کنجاله سویا	۷۸۵۱۳	۰	-۱۰۰
برف شادی	۱۰۶۲	۰	-۱۰۰
انار	۹۷۰۰	۰	-۱۰۰
پلی اتیلن	۳۲۹۸۰	۶۷۹۰۰	۱۰۵/۸۸
چای	۴۴۸	۰	-۱۰۰
پودر باریت	۳۸۸۸۳۰۶	۱۱۰۸۷۱۰۰	۱۸۵/۱۴
سیمان	۲۵۰۰۰۰	۱۲۷۴۲۵۶۸	۴۹۹۷/۰۳
عسل	۲۰۳۵۶۹	۱۸۲۷۸۱	-۱۰/۲۱
ضد یخ	۱۵۶۸۳۸	۰	-۱۰۰
مصنوعات آلومینیومی	۱۵۶۴۷	۰	-۱۰۰
مصنوعات مسی	۱۴۹۶۸۱	۰	-۱۰۰
ماکارونی	۰	۰	-
پودر ماهی	۰	۰	-
پودر نارگیل	۰	۰	-
پی وی سی	۰	۵۷۰۰۰	۱۰۰
سرشمع خودرو	۰	۰	-
سایر مصنوعات فلزی	۶۳۵۰۳۴	۱۵۹۷۱۶۷	۱۵۱/۵۱
چراغ ماشین	۰	۰	-
پیاز	۳۲۷۸۶۰	۹۴۹۷۷۸	۱۸۹/۶۸
سیب زمینی	۲۳۱۲۰۵۵۱	۲۷۴۱۵۹۷۱	۱۸/۵۸
دستگاههای صنعتی و مکانیکی	۱۳۶۳۰	۳۲۰۰۰	۱۳۴/۷۸
زیر دوش لعابی	۱۱۲۰	۰	-۱۰۰
چرم مصنوعی	۰	۴۰۶۰۴	۱۰۰
سنگ ساختمانی کار نشده	۳۶۹۵۷۲۴	۵۲۲۹۰۵	-۸۵/۸۵
عایقهای حرارتی و رطوبتی	۱۰۴۵۶۰	۲۰۳۹۷۱	۹۵/۰۸

دنباله جدول شماره (۱۴-۳) مقدار صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییرات
میلگرد فولادی	۷۰۷۹۶۶۲	۶۳۰۴۱۹۰	-۱۰/۹۵
پتو	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۰
زیره کفش	۲۶۶۷۲	۰	-۱۰۰
سیلندر بیک نیک	۱۴۳۰۰	۰	-۱۰۰
پودر معدنی	۲۰۷۲۹	۰	-۱۰۰
حبوبات	۲۰۳۷۰	۳۱۱۵۹۰	۱۴۲۹/۶۵
گلیم	۷۵	۰	-۱۰۰
جاجیم	۳۵	۰	-۱۰
گل و گیاه تازه	۲۶۵۸۲	۰	-۱۰۰
گلاب	۱۵۵۶۳	۸۱۸۶	-۴۷/۴۰
تایر و تیوپ	۵۷۱۱۶	۲۰۱۵۱۵	۳۵۲/۸۲
نشاسته	۰	۱۱۷۶	۱۰۰
آب معدنی و دوغ	۳۴۵۲۶۵۴	۶۱۷۹۵۲۷	۷۸/۹۸
سایر میوه‌های خشک	۰	۱۷۶۳۶۴۵	۱۰۰
سایر کالاهای صنعتی	۲۱۲۷۲۲	۴۱۶۷۹۸	۹۵/۹۴
تخم گیاه	۰	۳۳۶۸۴	۱۰۰
گل مصنوعی	۰	۵۹۶۵۷	۱۰۰
لوازم و قطعات وسائط نقلیه	۴۷۷۹۶	۰	-۱۰۰
موتور سیکلت	۳۸۹۸۰	۳۸۶۴	-۹۰/۰۹
اسفنج ابری	۹۴۱۸	۰	-۱۰۰
سایر کالاهای کشاورزی	۷۱۷۲	۰	-۱۰۰
گچ تحریر	۰	۷۹۴۵	۱۰۰
شیر آلات	۰	۵۳۹۱۲	۱۰۰
نوشابه گازدار	۰	۱۲۴۸۸۴۰	۱۰۰
ساک	۰	۱۰۵۰۰	۱۰۰
سویا	۰	۱۵۱۲۳۵	۱۰۰
پفک	۰	۲۰۰۰۰	۱۰۰
ذرت	۰	۶۹۵۱۶	۱۰۰
دیگ بخار	۰	۸۶۰۰	۱۰۰
پودر آب پنیر	۰	۲۷۱۹۰	۱۰۰

دنباله جدول شماره (۱۴-۳) مقدار صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییرات
کاست ویدئو	.	۵۰۰۰	۱۰۰
کلم	.	۹۲۰۰۰	۱۰۰
انواع میوه	.	۳۵۶۸۳	۱۰۰
سایر محصولات معدنی	.	۳۴۴۳۵۰	۱۰۰
آب میوه	.	۳۷۰۱۶	۱۰۰
الکتروود جوشکاری	.	۲۰۳۷۰	۱۰۰
شیر خشک	.	۴۱۶۵۹	۱۰۰
پودر تخم مرغ	.	۲۰۰۰۰	۱۰۰
ضایعات آهن	.	۶۹۹۰۰	۱۰۰
بادمجان	.	۳۰۰۰۰	۱۰۰
انواع فیبر	.	۳۶۸۶۰	۱۰۰
زغال کک	.	۱۰۶۹۹۰	۱۰۰
آهک	.	۱۷۱۶۹۰	۱۰۰
پودر سبب زمینی	.	۲۱۰۰	۱۰۰
آدامس	.	۲۹۷	۱۰۰
جمع کل	۶۷۵۷۹۵۵۹	۱۰۶۶۰۹۳۳۲	۵۷/۷۵

ماخذ- سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

جدول شماره (۱۴-۴) ارزش صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

ارقام به میلیون ریال

کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییرات
البسه	۵۶۰۱۳	۳۳۲۶۱	-۴۰/۶۲
کفش و دمپایی غیر چرمی	۴۸۱۰۸	۲۸۵۴۱	-۴۰/۶۷
کیف و کفش چرمی	۱۸۹۵۳	۳۶۴۹۵	۹۲/۵۶
کاشی و سرامیک	۱۲۴۳۸	۱۰۲۵۶	-۱۷/۵۴
مصنوعات پلاستیکی و ملامین	۱۴۹۵۰۱	۲۴۵۴۹۰	۶۴/۲۱
وسایل چوبی و مبلمان	۳۷۰۹	۵۳۳۰	۴۳/۷۰
شیشه و آئینه	۱۳۰۴	۲۰۵۳	۵۷/۴۴
بخاری و چراغ گاز	۳۷۳۷	۸۰۶	-۷۸/۴۳
کارتن خالی	۴۷۳۴	۷۵۴۵	۵۹/۳۸
گونی خالی	۵۳۵۵	۲۳۰	-۹۵/۷۰
مصالح ساختمانی	۱۸۹۳	۴۷۲۶	۱۴۹/۶۶
انواع چسب	۱۳۵۰۶	۱۳۰۳۲	-۳/۵۱
گچ ساختمانی	۷۱	۴۹۷	۶۰۰/۰۰
کربنات کلسیم	۳۲	۶۲	۹۳/۷۵
سنگ ساختمانی کار شده	۵۶۸	۵۱	-۹۱/۰۲
ملاس چغندر قند	۱۳	۰	-۱۰۰
چینی بهداشتی	۳۸۱۴	۸۵۵۶	۱۲۴/۳۳
رنگ روغنی	۱۴۶۰	۷۴	-۹۴/۹۳
موکت	۲۱۴	۰	-۱۰۰
فرش ماشینی	۴۶۸	۱۱۸	-۷۴/۷۹
استکان	۱۴	۰	-۱۰۰
چینی مطروف	۱۳۰۷	۴۶۹	-۶۴/۱۲
لوازم و اشیاء برقی	۳۳	۰	-۱۰۰
ضایعات پلاستیک	۶۸	۱۵	-۷۷/۹۴
جعبه چوبی چای	۳	۰	-۱۰۰
کاغذ صافی	۴۶	۰	-۱۰۰
برچسب کاغذی	۶	۰	-۱۰۰
گل کلم	۱۱۶	۰	-۱۰۰
نخ و انواع آن	۱۶۸۶۲	۱۲۰۹۱	-۲۸/۲۹
پارچه	۷۲۰	۲۱۷	-۶۹/۸۶
پرده توری	۲۸۸۴	۲۲۴۳	-۲۲/۲۳
گریس و روغن موتور	۱۰۷۱۸	۷۰۶۳	-۳۴/۱۰
بیسکویت	۰	۶۸۴	۱۰۰
کشمش و انواع آن	۱۴۲۳	۰	-۱۰۰
خرما	۶۷۹۱	۰	-۱۰۰
باتری نیرو	۶۰۶	۱۴۵۹	۱۴۰/۷۶
شکلات	۶۱۸	۴۲۳	-۳۱/۵۵

دنباله جدول شماره (۱۴-ع) ارزش صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

ارقام : میلیون ریال

کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییرات
سرکه و انواع ترشی	۹۵	۵۷۱	۵۰۱/۰۵
نمک طعام	۱۲	۳۶	۲۰۰/-
خمیر مایه	۱۰۰	۰	-۱۰۰
خط تولید لبنیات	۳۹۳۳۰	۶۸۹	-۹۸/۲۵
کنجاله سویا	۱۶۷	۰	-۱۰۰
برف شادی	۲۴	۰	-۱۰۰
انار	۴۹	۰	-۱۰۰
پلی اتیلن	۲۳۰	۵۰۹	۱۲۱/۳۰
چای	۸	۰	-۱۰۰
پودر باریت	۲۱۶۲	۶۷۲۴	۲۱۱/۰۱
سیمان	۹۸	۵۴۴۵	۵۴۵۶/۱۲
عسل	۶۷۷۴	۴۳۰۸	-۳۶/۰۴
ضد یخ	۲۰۱۲	۰	-۱۰۰
مصنوعات آلومینیومی	۱۲۶	۰	-۱۰۰
مصنوعات مسی	۱۸۲۲	۰	-۱۰۰
پی وی سی	۰	۵۲۴	۱۰۰
سایر مصنوعات فلزی	۱۴۲۷۱	۵۱۷۱۷	۲۶۲/۳۹
چراغ ماشین	۰	۱۱۰۶	۱۰۰
پیاز	۵۵۷	۵۰۶۲۰	۸۹۸۷/۹۷
سیب زمینی	۴۰۷۶۸	۰	-۱۰۰
کنجد	۰	۸۹۳	۱۰۰
دستگاههای صنعتی و مکانیکی	۱۶۲	۰	-۱۰۰
زیر دوش لعابی	۱۵	۰	-۱۰۰
چرم مصنوعی	۰	۱۱۱۹	۱۰۰
سنگ ساختمانی کار نشده	۲۸۴۷۹	۳۸۷۵۸	۳۶/۰۹
عایقهای حرارتی و رطوبتی	۳۹۳	۵۵۳	۴۰/۷۱
دستگاه سردخانه	۰	۲۴۰۱۸	۱۰۰
میلگرد فولادی	۲۴۹۲۲	۷۱	-۹۹/۷۲
پتو	۴۴	۰	-۱۰۰
زیره کفش	۹۲۵	۰	-۱۰۰
سلندر پیک نیک	۱۲۸	۰	-۱۰۰
پودر معدنی	۱۶	۰	-۱۰۰
حبوبات	۹۳	۱۴۶۴	۱۴۷۴/۱۹
گلیم	۲۶	۰	-۱۰۰
جاجیم	۱۹	۰	-۱۰۰
گل و گیاه تازه	/۶	۰	-۱۰۰
گلاب	۵۸	۱۸	-۶۸/۹۷

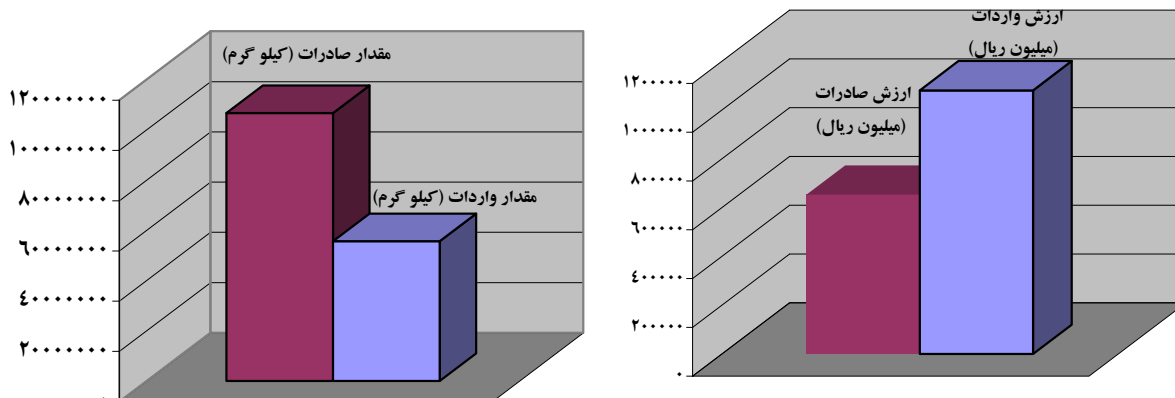
دنباله جدول شماره (۱۴-ع) ارزش صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۵-۱۳۸۴

ارقام : میلیون ریال

کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییرات
تایر و تیوپ	۷۹۴	۳۰۳۴	۲۸۲/۱۲
نشاسته	۰	۴	۱۰۰
آب معدنی و دوغ	۴۲۳۳	۸۵۷۱	۱۰۲/۴۸
سایر کالاهای صنعتی	۳۳۸۳	۱۰۹۱۶	۲۲۲/۶۷
سایر محصولات شیمیائی	۰	۲۰۶	۱۰۰
لوازم و قطعات وسائط نقلیه	۱۵۱۲	۱۱۸۶	-۲۱/۵۶
موتور سیکلت	۲۱۵۷	۰	-۱۰۰
اسفنج ابری	۴۸۰	۲۱۳	-۵۵/۶۳
سایر کالاهای کشاورزی	۵۲	۰	-۱۰۰
نتویان	۰	۱۳۰	۱۰۰
شیر آلات	۰	۲۱۳۶	۱۰۰
نوشابه گازدار	۰	۴۳۲۳	۱۰۰
ساک	۰	۴۶۳	۱۰۰
سویا	۰	۴۵۲	۱۰۰
پفک	۰	۴۴۱	۱۰۰
ذرت	۰	۳۹۸	۱۰۰
دیگ بخار	۰	۲۹۲	۱۰۰
پودر آب پنیر	۰	۲۶۵	۱۰۰
کاست ویدئو	۰	۲۶۰	۱۰۰
کلم	۰	۲۵۴	۱۰۰
انواع میوه	۰	۲۳۷	۱۰۰
سایر محصولات معدنی	۰	۲۰۹	۱۰۰
آب میوه	۰	۱۸۸	۱۰۰
الکتروود جوشکاری	۰	۱۷۵	۱۰۰
شیر خشک	۰	۱۱۵	۱۰۰
پودر تخم مرغ	۰	۱۱۰	۱۰۰
ضایعات آهن	۰	۱۰۷	۱۰۰
بادمجان	۰	۶۶	۱۰۰
انواع فیبر	۰	۶۴	۱۰۰
زغال کک	۰	۵۳	۱۰۰
آهک	۰	۴۲	۱۰۰
پودر سیب زمینی	۰	۲۲	۱۰۰
آدامس	۰	۷	۱۰۰
سایر میوه های تازه	۰	۶۸۵۱	۱۰۰
جمع کل	۵۴۴۶۰۹	۶۵۲۷۲۰	۱۹/۸۵

مآخذ- سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

نمودار شماره (۲۱) مقایسه مقدار واردات و صادرات غیر نفتی و ارزش واردات و صادرات غیر نفتی از گمرکات استان در سال ۱۳۸۵



پایانه های مرزی بستر جابجایی کالا و مسافر میان کشورها به شمار می رود هر چند کارکرد اصلی پایانه های مرزی تسهیل و تسریع در جابجایی کالا و رفت و آمد میان دو کشور است اما با عنایت به اینکه این مراکز به عنوان دروازه های ورود به کشور و نخستین محل تلاقی با هویت آن به شمار می آیند ، نمادی از شرایط فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی آن کشور می باشد .

جمهوری اسلامی ایران به سبب موقعیت ویژه جغرافیایی خود که از گذشته های دور در نظام مناسبات حمل و نقل بین المللی داشته و با بهره برداری از فرصتهایی که در پی تحولات سیاسی ناشی از استقلال کشورهای مشترک المنافع در منطقه ایجاد شده است اکنون بیش از پیش در پی بازبانی موقعیت و اعتبار تاریخی خود در عرصه حمل و نقل بین المللی است.

استان اردبیل در پی جهت گیری برنامه های کلان اقتصادی برای همسویی با این برنامه ها و بهره گیری هر چه بیشتر از موقعیت استثنایی منطقه برای ترانزیت کالا ، ایجاد و ساماندهی پایانه های مرزی در مبادی زمینی کشور را مورد توجه قرار داده است .

همچنین با افزایش روز افزون جمعیت و تردد میان کشورها ، فزونی میل به سفر ، افزایش حجم و تنوع کالاهای تجاری و تنوع روشهای حمل و نقل و گسترش ناوگانهای حمل و نقل زمینی و شیوه های نوین عملیاتی ، وضع قوانین و مقررات برای تردد مسافران و کالاهای تجاری از مرزها ضرورت پیدا کرده است تحولات یاد شده و نیازهای روز افزون و نیز اجرای مقررات و قوانین جدید موجب شد تا دو پایانه مرزی اصلاندوز و بیله سوار در استان اردبیل راه اندازی شوند.

الف) پایانه مرزی اصلاندوز

پایانه مرزی اصلاندوز در مرز مشترک جمهوری اسلامی ایران و کشور آذربایجان در نزدیکی شهر پارس آباد واقع گردیده و فاصله این پایانه تا مرکز استان حدود ۲۵۵ کیلومتر می باشد. تردد از این مرز از روی پل واقع در روی تاج سد بصورت پیاده قابل انجام است. مساحت این پایانه مرزی در حدود ۲۰۰۰

متر مربع بوده و دارای سالن مسافری به مساحت ۶۰۰ مترمربع و محدوده حصارکشی شده و راههای دسترسی به جاده اختصاصی سد می‌باشد. در حال حاضر این پایانه فعال نمی‌باشد.

(ب) پایانه مرزی بیله سوار

پایانه مرزی بیله سوار در فاصله ۱۶۹ کیلومتری شهرستان اردبیل و در شمالغرب کشور و در ناحیه شمال شرق استان اردبیل قرار دارد.

پایانه مرزی بیله سوار با جمهوری آذربایجان هم مرز بوده و نزدیکترین شهر این جمهوری به آن بیله سوار جمهوری آذربایجان می‌باشد که در ۲۰ کیلومتری مرز قرار دارد.

فعالیت رسمی مرز بیله سوار از سال ۱۳۶۹ آغاز و در سال ۱۳۷۵ با شکل‌گیری مدیریت پایانه‌های مرزی عملیات توسعه و بهسازی ساختمان موجود آغاز گردید این پایانه دارای بخش مسافری در فضای حدود ۱۲۰۰ مترمربع در دو سالن ورودی و خروجی می‌باشد سالن تجاری پایانه در فضایی بالغ بر ۴۸۰ مترمربع فعال است و فضای سبز این پایانه وسعت قابل توجهی دارد.

۱۴-۳- عملکرد بازارچه‌های مرزی استان

بازارچه مرزی مشترک محوطه ای است محصور در نقطه صفر مرزی و در جوار گمرکات مجاز به انجام تشریفات ترخیص کالا که اهالی دو طرف مرزی می‌توانند تولیدات و محصولات خود را در آن محوطه مبادله کنند.

تا سال ۱۳۸۲ سه بازارچه مرزی در سطح استان از طرف وزارت کشور مورد تصویب قرار گرفته است که عبارتند از بازارچه مرزی بیله سوار، بازارچه مرزی آزادلو در شهرستان مغان به مساحت ۳ هکتار و بازارچه مرزی تازه کند در شهرستان پارس آباد به مساحت ۲ هکتار که دو بازارچه اخیر متأسفانه به دلیل عدم همکاری متقابل از طرف جمهوری آذربایجان تاکنون تاسیساتی در آنها احداث نشده و فعالیتی در آنها صورت نمی‌گیرد و عملاً غیر فعال می‌باشند.

بر اساس آمارهای ارایه شده از سوی دفتر هماهنگی امور اقتصادی استانداری اردبیل در سال ۱۳۸۲ در حدود ۱۲۲۷۰۱ کیلو گرم کالا به ارزش ۹۹۶۱۰۲۰۰۰ ریال از بازارچه مرزی بیله سوار به جمهوری آذربایجان صادر

شده است ولی از مقدار واردات انجام گرفته اطلاعات دقیقی در دسترس نمی باشد. این بازارچه مرزی نیز در حال حاضر بنابه دلایل ذکر شده غیرفعال می باشد .

اهداف تشکیل بازارچه های مرزی مشترک در دو سطح کلان و خرد قابل بررسی است . از اهداف کلان می توان به اهداف سیاسی و اجتماعی و امنیتی (از طریق توسعه روابط اقتصادی، اجتماعی با کشورهای همسایه و جلوگیری از قاچاق کالا و تردهای کنترل نشده) و از اهداف خرد می توان به افزایش سطح معیشتی مرزنیسان و ایجاد فرصت های شغلی برای آنان و جلوگیری از مهاجرت های جوانان از مناطق مرزی اشاره کرد . در مجموع می توان گفت برای بهبود اوضاع مناطق مرزی فعالیت این بازارچه ها بسیار مفید خواهد بود و مسئولین استانی با ایجاد تفاهم متقابل با مسئولین کشور همسایه می توانند قدمهای مهمی در این راستا بردارند .

۱۴-۴- وضعیت انبارها و سردخانه های موجود در استان

اطلاعات مربوط به سیلوهای گندم دایر در استان در جدول (۱۴-۵) آمده است طبق تعریف سیلو نوعی انبار برای نگهداری طولانی مواد دانه ای یا پودری به صورت فله مانند سیلوی گندم ، سیلوی سیمان و ... است در سال ۱۳۸۵ تعداد ۴ سیلوی گندم به ظرفیت کل ۱۳۸ هزار تن در استان اردبیل دایر بوده است که از این تعداد معادل ۳ سیلو به ظرفیت ۳۸ هزار تن از نوع سیلوی سرپوشیده معمولی و یک سیلو به ظرفیت ۱۰۰ هزار تن از نوع سیلوی روباز دایر بوده است .

مشخصات سالنهای سردخانه دایر استان در جدول (۱۴-۶) آمده است . آخرین اطلاعات در این خصوص مربوط به سال ۱۳۸۱ می باشد در سال مذکور از ۳۵ سالن سردخانه استان تعداد ۳۰ سالن از نوع یک مداره بالای صفر درجه با مساحت کل ۸۳۴۹ متر مربع ، حجم ۴۶۱۹۲ متر مکعب و ظرفیت اسمی ۱۰۰۰۰ تن و ۵ سالن از نوع دو مداره با مساحت ۹۳۷ متر مربع و حجم ۵۱۲۸ متر مکعب و ظرفیت اسمی ۱۰۰۰ تن بوده است .

طبق تعریف در سالنهای یک مداره دمای هوادریکی از دو حالت زیر صفر یا بالای صفر تقریباً ثابت است و قابل تبدیل از یک حالت به حالت دیگر نیست ولی در سالن دو مداره دمای هوا از یک حالت به حالت دیگر قابل تبدیل است و می توان بر حسب لزوم از مدار زیر صفر یا بالای صفر استفاده نمود .

جدول (۱۴-۵) مشخصات سیلوها و انبارهای گندم دایر در استان در سال ۱۳۸۵

انواع سیلوی گندم				کل سیلوی گندم استان	
سیلوی روباز		سیلوی سرپوشیده معمولی		ظرفیت (هزار تن)	تعداد
ظرفیت (هزار تن)	تعداد	ظرفیت (هزار تن)	تعداد		
۱۰۰	۱	۳۸	۳	۱۳۸	۴

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل ۱۳۸۵

* جدول (۱۴-۶) مشخصات سالنهای سردخانه دایر در استان در سال ۱۳۸۱

ظرفیت اسمی (تن)	حجم (m ^۳)	مساحت (m ^۲)	تعداد	نوع سردخانه
۱۰۰۰۰	۴۶۱۹۲	۸۳۴۹	۳۰	یک مداره بالای صفر
۱۰۰۰	۵۱۲۸	۹۳۷	۵	دو مداره

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

* آخرین آمار و اطلاعات موجود مربوط به سال ۱۳۸۱ بوده است.

۱۴-۵- تنگناها، نارسائی ها و راهکارهای توسعه بخش بازرگانی داخلی و خارجی

تنگناهای عمده در زمینه بازرگانی داخلی استان عبارتند از کمبود سردخانه ها و انبارهای مسقف و استاندارد و امکانات لازم برای نگهداری، بارگیری و تخلیه کالاها که سبب بروز مشکلات عمده ای برای تولید کنندگان و تجار می گردد. فرسوده بودن ناوگان حمل و نقل نیز از مشکلات دیگر بخش می باشد.

در بخش بازرگانی خارجی مشکلات استان تا اندازه زیادی با مشکلات کشور در این بخش منطبق می باشد در کل می توان گفت وجود مشکلات کشور در این راستا بر مشکلات ویژه استان در بخش بازرگانی می افزاید و آنها را مضاعف می نماید.

با این حال در زمینه مشکلات بازرگانی خارجی و صادرات استان می توان به موارد زیر اشاره نمود :

۱- تاثیر پذیری شدید روابط اقتصادی و صادرات از روابط سیاسی کشور با همسایگان مرزی و سایر کشورها

۲- فعال نبودن ارتباطات بین بخش اقتصادی سفارتخانه ها با متولیان صادرات استان

۳- عدم وجود اتحادیه صادر کنندگان استان

۴- عدم وجود اهرمهای تشویقی برای صادر کنندگان موفق استانی

۵- درگیری واحدهای تولید کننده با مشکلات صادرات به جای توجه به تولید و عدم واگذاری صادرات به متخصصین

۶- عدم وجود برنامه صادراتی استان

۷- اخذ عوارض متعدد از صادر کنندگان

۸- تعدد و تکثر و تناقض قوانین صادراتی

۹- وجود کندی و سرعت عمل پایین در سازمانهای مجری و مرتبط با صادرات

-برای شکوفائی بخش بازرگانی و رونق واردات و صادرات در استان پیشنهاد می گردد :

۱- برنامه صادراتی استان توسط مسئولان استانی و منطقه ای با هماهنگی سیاست ملی به صورتی تهیه و

تنظیم گردد که صادرات کالاهایی که به نحوی استان در تولید و ارائه آنها دارای مزیت نسبی بوده و

مورد نیاز کشورهای مقصد است ، از این استان صورت پذیرد .

۲- صنایع استان به رعایت کیفیت و بسته بندی هدایت و تشویق شوند .

۳- برای جلوگیری از عملکرد سلیقه ای متولیان امور هماهنگی های بیشتری بین ارگانهای ذیربط در

صادرات صورت پذیرد .

۴- مکانیابی بهینه سردخانه ها ، سیلوها ، و گمرکات در استان مطالعه شده و احداث اینگونه زیر ساختها

منطبق بر یافته های آن باشد .

ب- امور زیربنایی

۱۵- حمل و نقل

۱۶- انرژی و سوخت

۱۷- عمران روستایی

۱۸- عمران شهری

۱۹- پست و مخابرات

۱۵- حمل و نقل

موضوع فعالیت بخش حمل و نقل از جمله امور زیربنایی در نظام اقتصادی کشور است که فعالیت های آن به سه روش زمینی، آبی و هوایی انجام میگیرد. گستره فعالیت های بخش حمل و نقل در برگیرنده تمامی عرصه های تولیدی، خدماتی، توزیعی و مصرفی است و وظیفه اصلی آن استفاده از امکانات سخت افزاری و نرم افزاری بخش برای جابجایی کالا و مسافر است. این بخش به عنوان حلقه ارتباطی زیر بخشها و بخشهای اقتصادی چرخه ارزش افزوده، نظام اقتصادی را تکامل میبخشد و حتی یک فعالیت اقتصادی را هم نمی توان یافت که در جریان فعالیت خود از خدمات حمل و نقل بهره مند نشده باشد. به عبارت دیگر، وظیفه مهم بخش حمل و نقل، رسانیدن مجموعه نهاده های فیزیکی به مکان های تولید محصولات و نیز رساندن محصولات به نقاط توزیع و مصرف بوده و فرآیند تشکیل ارزش افزوده در تمام فعالیت های اقتصادی بصورت مستقیم یا غیر مستقیم از این بخش متأثر می شود. حوزه عملکرد بخش حمل و نقل به امور اقتصادی کشور محدود نیست و ساختار سخت افزاری (شبکه راهها و راه آهن، پایانه ها، فرودگاهها، بندرها و جز آن) و نرم افزاری (مدیریت، زمان دسترسی، آموزش و ارتقای سطح کیفی سرمایه های انسانی، سازگاری و تناسب ناوگان با زیر ساخت، فناوری اطلاعات و ارتباطات و جزء آن) این بخش با تکمیل حلقه های ارتباطی بین موضوعات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی وظیفه مهمی را بر عهده دارد. هم چنین عملیاتی مانند جابجایی افراد برای تحصیل و آموزش، کاریابی نیروی جویای کار، مهاجرت جمعیت و توزیع آن در سازمان فضایی کشور، پشتیبانی نیروهای دفاعی و امداد رسانی و جزء آن، تنها به عنوان بخشی از ویژگیهای بارز بخش حمل و نقل است.

۱۵-۱- طول راههای اصلی و فرعی و روستایی در استان

طول راههای اصلی و فرعی حوزه استحفاظی اداره کل راه و ترابری استان اردبیل در سال ۱۳۸۴ معادل ۱۴۶۲/۱ کیلومتر بوده که در سال ۱۳۸۵ به ۱۴۸۰/۱ کیلومتر رسیده است و در حدود ۱۸ کیلومتر افزایش نشان میدهد. طول راههای اصلی و فرعی استان به تفکیک نوع آنها در جدول (۱۵-۱) نشان داده شده

است. با توجه به کوهستانی و صعب العبور بودن اکثر مناطق استان (این استان از نظر تعداد روزهای یخبندان در طول سال رتبه اول را در بین استانهای کشور دارد و نیز دومین استان کوهستانی و صعب العبور کشور به لحاظ توپوگرافی می باشد.) و اهمیت برنامه راهداری و لزوم بهبود و نگهداری راههای اصلی و فرعی موجود، اداره کل راه و ترابری استان این برنامه را با جدیت و تلاش قابل ملاحظه ای انجام میدهد و در ارتقاء کیفیت راههای حوزه استحفاظی و بالا بردن ضریب ایمنی تردد در محورهای مواصلاتی استان می کوشد.

جدول شماره (۱۵-۱) طول راههای اصلی و فرعی استان به تفکیک نوع راه در سالهای ۸۵-۱۳۸۴

(کیلومتر)

نوع راه اصلی و فرعی	۱۳۸۴	۱۳۸۵
آزاد راه	-	-
بزرگراه (راه اصلی چهارخطه)	۶۶/۵	۷۴/۵
اصلی عریض	۵۳	۵۲
اصلی معمولی	۵۱۳	۵۲۸
فرعی عریض آسفالت	۲۳۷/۵	۲۳۲/۵
فرعی عریض شنی	۱۲	۱۲
فرعی درجه (۱) آسفالت	۳۰۷/۸	۳۱۵/۸
فرعی درجه (۱) شنی	۱۶۴	۱۶۴
فرعی درجه (۲) آسفالت	۱۸/۳	۱۸/۳
فرعی درجه (۲) شنی	۶۹	۶۹
سایر راههای آسفالت	۲۲	۱۳
جمع	۱۴۶۲/۱	۱۴۸۰/۱

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

کوهستانی و صعب العبور بودن اکثر محورهای مواصلاتی استان و وضعیت بخصوص توپوگرافی آن باعث شده تا در همه محورهای اصلی و فرعی استان نقاط حادثه خیز زیادی به چشم بخورد. این نقاط حادثه خیز همه ساله باعث بروز تصادفات متعددی می شوند که تلفات جانی و ضررهای اقتصادی هنگفتی را بوجود می آورد.

البته در سایه تلاش و جدیت برنامه ریزان و دستگاہهای اجرایی استان همه ساله تعدادی از این نقاط حادثه خیز اصلاح می‌شوند. به عنوان مثال در سال ۱۳۸۱ پنج نقطه و در سال ۱۳۸۲ نه نقطه و در سال ۱۳۸۳ دو نقطه و در سال ۱۳۸۴ دوازده نقطه حادثه و در سال ۱۳۸۵ تعداد ۴ نقطه حادثه خیز اصلاح شده اند ولی از آنجا که اعتبارات فصل راه و ترابری استان‌ها بدون توجه به این نکات و عمدتاً با لحاظ کردن شاخص «طول کیلومتر راه همسنگ» پادار می‌شوند، بدیهی است که اعتبارات استانی (با توجه به وضعیت خاص استان از نظر توپوگرافی و صعوبت آب و هوا) کفاف نخواهد کرد و اصلاح این نقاط و رفع مشکلات آنها و رسانیدن وضعیت شبکه راههای استان به سطح استاندارد با اعتبارات رایج، سالهای زیادی به طول خواهد انجامید.

از طرف دیگر لازم به توضیح است که اعتبار مورد نیاز برای احداث یک تقاطع غیر همسطح یا اجرای عملیات ترانشه برداری و اصلاح هندسی پیچ‌ها و قوسهای افقی و قائم و لایروبی پلها و تونلها و شانه سازی جاده‌ها در محورهای کوهستانی با توجه به صعوبت منطقه و هزینه‌های بالای عملیات در فصل راه و ترابری و تورم فزاینده آنچنان بالاست که با هیچ کدام از سایر فصول عمرانی قابل ملاحظه نیست و اجرای اینگونه عملیات در سطح قابل قبول، توجه و عزم ملی می‌طلبد.

در این مقوله مشکل مهم دیگر مسائل فرهنگی و اجتماعی است که بصورت رفتارهای ناهنجار در رانندگی و یا استفاده ناصحیح از محورهای ارتباطی و وارد آوردن خسارت به جاده‌ها، حریم آنها و تخریب علائم راهنمایی و نظایر آن بروز می‌کند. به عنوان مثال در سال ۱۳۸۲ با جدیت و تلاش چشمگیر اداره کل راه و ترابری استان پروژه طولانی کمربندی مشکین شهر و پل خیابو چای به بهره برداری رسید تا از ترافیک خودروهای عبوری در داخل شهر و خطرات ناشی از آن کاسته شود ولی متأسفانه بر اثر ارتباط چند محور روستایی و فرعی توسط ساکنین محلی یا شهرداری بوسیله تقاطع‌های غیر استاندارد به آن، محور یاد شده یکی از حادثه سازترین محورهای ارتباطی استان در سال ۱۳۸۳ گزارش گردید. به موازات ادامه عملیات عمرانی نظیر راهسازی و راهداری، اهمیت فرهنگ سازی در بحث چگونگی بهره برداری و استفاده از راهها و رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی و حفظ و نگهداری اینگونه زیربناها به عنوان ثروتهای ملی بسیار مهم و قابل توجه می‌باشد. علت افزایش

نقاط حادثه خیز از ۹۹ نقطه در سال ۱۳۸۲ به ۱۰۷ نقطه در سال ۱۳۸۳ علی رغم اصلاح ۲ نقطه حادثه خیز در این فاصله ، بروز مسائل و مشکلاتی از این دست بوده است.

در جدول (۱۵-۲) توضیحاتی در خصوص تعداد نقاط حادثه خیز و تعداد راهدارخانه های موجود و فعال در محورها و نیز تعداد پاسگاههای پلیس راه آورده شده است . همانگونه که در جدول دیده می شود در سال ۱۳۸۵ بیشترین تعداد نقاط حادثه خیز محورهای استان در حوزه استحفاظی راههای شهرستانهای مشگین شهر ، اردبیل و نمین واقع شده اند. هم چنین بیشترین تعداد مقطع حادثه خیز در شهرستانهای اردبیل ، خلخال و مشگین شهر قرارداد. لازم به توضیح است که علیرغم ضرورت وجود پاسگاههای پلیس راه راهنمایی و رانندگی در کنترل تردد و سلامت عبور و مرور ، متأسفانه هنوز پاسگاههای پلیس راه در محورهای (کوثر-خلخال) و (نیر- سراب) احداث نشده اند و لزوم وجود آنها به شدت احساس می شود.

جدول شماره (۱۵-۲) برخی مشخصات شبکه راههای اصلی و فرعی استان در سالهای ۸۵-۱۳۸۳

تعداد پاسگاه پلیس راه (۱۳۸۵)	تعداد راهدارخانه (۱۳۸۵)	تعداد نقاط حادثه خیز				شهرستان
		۱۳۸۵		۱۳۸۴	۱۳۸۳	
		مقطع	نقطه			
۳ (اردبیل-مغان ، اردبیل-سراب، اردبیل-خلخال)	۲	۵	۱۳	۱۹	۲۲	اردبیل
۰	۰	۱	۱	۷	۹	بيله سوار
۱ (سه راهی سربند)	۱	۰	۷	۸	۱۰	پارس آباد
۱ (خلخال- اسالم)	۳	۳	۴	۱۰	۱۰	خلخال
۰	۰	۰	۰	۵	۶	کوثر
۰	۲	۳	۱۶	۲۲	۲۴	مشگین شهر
۱ (گرمی-بيله سوار)	۱	۰	۵	۱۳	۱۳	مغان
۱ (اردبیل- آستارا)	۱	۱	۱۳	۵	۶	نمین
۰	۱	۰	۳	۶	۷	نیر
۷	۱۱	۱۳	۶۲	۹۵	۱۰۷	جمع

ماخذ : اداره کل راه و ترابری استان اردبیل-۱۳۸۷

طول راههای روستایی که زیر نظر معاونت راههای روستایی اداره کل راه و ترابری استان اداره میشوند در سال ۱۳۸۳ معادل ۳۲۰۲/۱ کیلومتر بوده است که با ۵۸ کیلومتر افزایش در سال ۱۳۸۴ به ۳۲۶۰/۱ کیلومتر و با ۹۶/۸ کیلو متر افزایش در سال ۱۳۸۵ به ۳۳۵۶/۹ کیلو متر رسیده است . طول راههای روستایی استان به تفکیک نوع راه روستایی (آسفالت - شوسه) در جدول (۱۵-۳) آمده است .

جدول شماره (۱۵-۳) طول راههای روستایی استان به تفکیک نوع راه روستایی در سالهای ۸۵-۱۳۸۳

(کیلومتر)

نوع راه روستایی	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
آسفالته	۱۴۶۱/۷	۱۵۱۳/۷	۱۷۱۳/۷
شوسه	۱۷۴۰/۴	۱۷۴۶/۴	۱۶۴۳/۲

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

۱۵-۲- سهم استان از مجموع راههای اصلی و فرعی و روستایی کشور

بر اساس داده های سالنامه آماری کشور در حدود ۱/۷۸ درصد از راههای اصلی و فرعی کشور در استان اردبیل واقع شده اند (سهم وسعت استان از کشور در حدود ۱/۰۹ درصد میباشد) و سهم راههای روستایی استان نیز از کل راههای روستایی کشور به ۳/۷۳ درصد می رسد که در این میان سهم استان از راههای روستایی آسفالته ۳/۲۴ درصد و سهم راههای روستایی شوسه ۴/۴۰ درصد می باشد.

البته شاخص سنجش طول راههای موجود در استان به کل راههای کشور و یا شاخص طول راه نسبت به مساحت و جمعیت استان نمی تواند شاخص تعیین کننده ای برای وضعیت بر خورداری یا طراحی و ترسیم خطوط مواصلاتی و شبکه ارتباطی یک منطقه باشد و در طراحی شبکه حمل و نقل مطلوب باید به مسائل مهمی از قبیل ژئوپلیتیک استان و منطقه و موقعیت ریاضی و نسبی استان و منطقه و اقتصاد آن و در کل وضعیت ارتباطی نقاط همجوار و نحوه ارتباط با شبکه سراسری کشور توجه نمود.

۱۵-۳- تراکم راه در استان و مقایسه با سال قبل

تراکم راههای اصلی و فرعی در استان از ۸/۱۲ کیلومتر بریکصد کیلومتر مربع در سال ۱۳۸۴ به ۸/۲۸ کیلومتر بریکصد کیلومتر مربع در سال ۱۳۸۵ رسیده است و در همین مدت تراکم راههای روستایی از ۱۸/۱۴ کیلومتر بریکصد کیلومتر مربع به ۱۸/۷۸ کیلومتر دریکصد کیلومتر مربع رسیده است. اگر چه مقایسه شاخص تراکم راه در استان با کشور نتایج امیدوار کننده ای دارد ولی باید اذعان نمود که این شاخص برای نشان وضعیت شبکه راههای استان کفایت نمی کند و عنایت به موقعیت سرزمینی و

ژئوپلیتکی و وضعیت توپوگرافی استان و کیفیت راههای موجود و پائین بودن مشخصات اکثر خطوط مواصلاتی استان نشان میدهد که در فصل راه و ترابری جا برای کار بسیار است و تا رسیدن به سطح قابل قبول فاصله زیادی موجود می باشد.

نمودار شماره (۲۲) مقایسه تراکم راه در کشور و استان در سال ۱۳۸۵



۱۵-۴- حمل و نقل جاده ای در استان

در سال ۱۳۸۵ استان اردبیل دارای ۷ پایانه فعال در زمینه حمل و نقل مسافر بوده است که بر اساس صورت وضعیت حمل مسافری صادر شده از این پایانه ها ۳۵۲۷۴۵ تعداد سفر با انواع وسایل نقلیه عمومی مسافری جاده ای (اتوبوس، مینی بوس، سواری کرایه) به مقاصد مختلف درون و برون استانی صورت گرفته که نسبت به سال قبل در حدود ۱۱/۳۵ درصد افزایش نشان میدهد. در مجموع این مسافرتها حدود ۲۶۱۶۰۰۰ نفر مسافر جابجا شده اند که نسبت به سال قبل در حدود ۳/۱۵ درصد افزایش نشان میدهد. از این تعداد مسافر جابجا شده در استان به مقاصد مختلف ۶۰/۰۵ درصد آنها با اتوبوس و ۵/۶۳ درصد با مینی بوس و ۳۴/۳۰ درصد با سواری کرایه های عمومی مسافرت نموده اند که سهم سواری های کرایه ای در حمل و نقل جاده ای مسافر نسبت به سال قبل افزایش داشته و متعاقباً در این میان سهم مینی بوس و اتوبوس در حمل و نقل مسافری کاهش نشان میدهد. (این نسبت ها در سال قبل بترتیب معادل ۶۲ و ۹ و ۲۹ درصد بوده است).

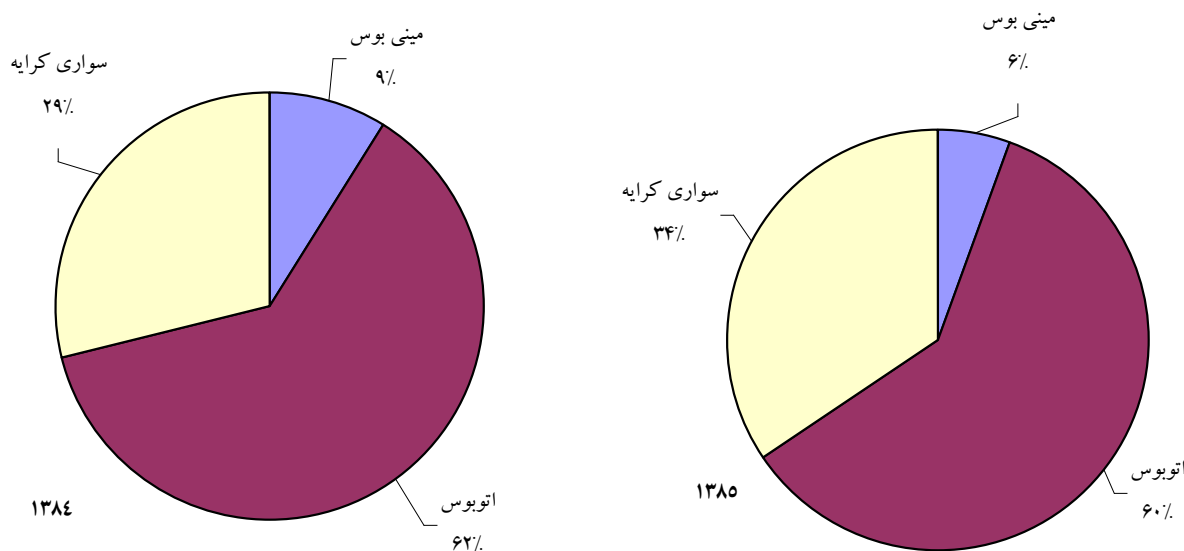
لازم به توضیح است که شهرستانهای بیله سوار، مغان و نمین فاقد پایانه های مسافربری مناسب و قابل قبول هستند و توجه جدی مسئولین ذیربط به احداث و راه اندازی پایانه مسافری در آنها ضروری می باشد. در شهرستان نمین به علت نبودن پایانه یا دفاتر و گاراژهای مناسب حتی صورت وضعیت های مسافربری ثبت نمی شود و مسافری برون استانی از حاشیه کمربندی بعنوان پایانه مسافربری استفاده می کنند که علاوه بر ایجاد یک نقطه حادثه خیز چهره ظاهری نامطلوبی نیز بر جا می گذارد.

با توجه به افزایش فعالیت های اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی در سطح استان، افزایش تعداد مسافری جابجا شده خصوصاً از طریق سواری های کرایه در استان در سالهای اخیر، جای بررسی و تامل بیشتری دارد و احتمالاً یکی از علتهای آن عدم تمایل مسافری برای مراجعه و تهیه بلیط از پایانه ها برای استفاده از مینی بوس و اتوبوس یا عدم رضایت شهروندان از خدمات پایانه ها یا اتوبوسها می باشد که در این زمینه باید آموزش و فرهنگ سازی بیشتری برای استفاده مسافری از پایانه های مسافربری و استفاده از اتوبوس برای مسافرت، از طریق رسانه ها و مسئولین ذیربط انجام پذیرد. معمولاً مسافری در

دروازه های منتهی به مقصد ، منتظر وسایل نقلیه عبوری می مانند و کمتر به پایانه های مسافری مراجعه می کنند که این مسئله نیز باید بصورت فرهنگی و آگاه سازی عمومی بتدریج مرتفع گردد.

همچنین در سال ۱۳۸۵ در مجموع حدود ۱۵۸۸۳۵۹ تن محصولات و کالاهای صادراتی استان توسط ناوگان باری استان به مقصد خارج از استان بارگیری و حمل شده اند که نسبت به سال گذشته ۷/۰۶ درصد کاهش داشته است در سال ۱۳۸۴ این رقم در حدود ۱۷۰۹۱۲۱ تن بار بوده است. در مورد کالای وارد شده از مبادی مختلف نیز می توان گفت که مقدار کالای وارد شده به استان توسط ناوگان باری از ۳۲۰۰۰۰ تن در سال ۱۳۸۴ به ۲۸۰۶۰۰۰ تن در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است . این افزایش در حدود ۷۷۶/۸ درصد بوده است . لازم به توضیح است که در سال ۱۳۸۴ در حدود ۱۱۱۶۴۰۸ تن بار نیز توسط ناوگان باری استان در داخل استان جابجا شده است که این مقدار در سال ۱۳۸۵ به ۱۲۹۴۵۹۱ تن رسیده است و افزایشی معادل ۱۵/۹۴ درصد را نشان میدهد .

نمودار شماره (۲۳) توزیع فراوانی نوع وسیله نقلیه مورد استفاده در استان توسط مسافری در سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۴



۱۵-۵- حمل و نقل هوایی در استان

تعداد پروازهای انجام گرفته در فرودگاه اردبیل از ۸۴۱ پرواز در سال ۱۳۸۴ به ۹۷۲ پرواز در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است و در نتیجه تعداد مسافرین وارد شده نیز از ۸۳۷۳۶ نفر به ۹۲۶۴۳ نفر و تعداد مسافرین خارج شده از ۸۶۹۴۷ نفر به ۹۶۱۷۴ نفر افزایش پیدا کرده است.

در ضمن مقدار بار ورودی پروازهای وارده به استان از ۷۲۲۰۰ کیلوگرم در سال ۱۳۸۴ به ۲۱۱۰۰ کیلوگرم در سال ۱۳۸۵ رسیده است و این مقدار برای بار خروجی استان از ۱۴۹۳۱ کیلوگرم در سال ۱۳۸۴ به ۲۷۸۰۰ کیلوگرم در سال ۱۳۸۵ رسیده است.

۱۵-۶- عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای فصل حمل و نقل استان از محل درآمد عمومی

عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای (عمرانی) استان از محل درآمد عمومی در فصل حمل و نقل با ۳/۰۴ درصد کاهش از ۱۹۰۱۲۹/۵۲۷ میلیون ریال در سال ۱۳۸۴ به ۱۸۴۳۳۷ میلیون ریال در سال ۱۳۸۵ رسیده است که در حدود ۱۹/۱۵ درصد از کل اعتبارات استانی در سال مورد بررسی را شامل می شود.

۱۵-۷- تنگناها، نارسائیه و راهکارهای توسعه بخش

عدم ارتباط سریع و ایمن شبکه ارتباطی استان با شاهراههای ارتباطی کشور از مشکلات عمده بخش حمل و نقل استان محسوب می شود که با بهره برداری از محور (اردبیل-سرچم) این مشکل تا حدود زیادی مرتفع خواهد شد.

فقدان شبکه راه آهن در استان و عدم دسترسی به حمل و نقل ریلی سراسری کشور نیز یکی دیگر از مشکلات فصل راه و ترابری می باشد که با توجه به پیگیریهای بعمل آمده امید است در آینده ای نزدیک عملیات اجرایی آن شروع شود.

کوهستانی بودن اکثر راههای اصلی و فرعی استان و لزوم رسیدگی به آنها در غالب ایام سال و طولانی بودن فصل سرما و یخبندان و حجم بالای عملیات راهداری در این استان، اعتبار کافی و تخصیص زود هنگام آن را ضروری می سازد.

با توجه به فقدان پایانه های حمل مسافر در شهرستانهای بيله سوار، مغان و نمين ضروری است در این خصوص تمهیداتی اندیشیده شود تا حمل و نقل مسافرين با سهولت و امنیت بیشتری صورت پذیرد. تجهیز پاسگاههای پلیس راه موجود به دستگاههای توزین و سایر ابزارهای کنترلی نوین و احداث پاسگاههای جدید در نقاط مورد نیاز و اجرای برنامه های حمایتی برای کاهش سن متوسط ناوگان حمل و نقل مسافربری و باری نیز از ضروریات این بخش می باشد.

ایجاد و توسعه و تجهیز مراکز امداد رسانی در جاده های استان با همکاری نهادهای ذیربط (استانداری- اداره کل راه و ترابری-سازمان حمل و نقل-دانشگاه علوم پزشکی استان-هلال احمر-نیروی انتظامی) امر بسیار مهمی است که متأسفانه در استان به دیده اهمیت به آن نگریسته نشده است و ضروری است برنامه مزبور با دقت طراحی شده و اجراء گردد.

سیاست های اجرایی اثر گذار بر بخش حمل و نقل استان عبارتند از:

- ۱- ارتقای سطح ایمنی زیر بخش های حمل و نقل.
- ۲- زمینه سازی برای ایجاد شرکتهای قوی حمل و نقل با هدف ارائه خدمات حمل و نقل منطقه ای، ترانزیتی و بین المللی برای استفاده بیشتر از موقعیت سرزمینی استان.
- ۳- اصلاح ساختار نیروی انسانی و کاهش تصدی گری دولتی در زمینه حمل و نقل و رفع برخی انحصارات دولتی در این زمینه.
- ۴- ایجاد تسهیلات و منابع مالی و اعتباری برای مشارکت بخش غیر دولتی در تدارک و توسعه و نوسازی ناوگان حمل و نقل با فناوری جدید و احداث پایانه های مسافری و باری و مجتمع های خدمات رفاهی بین راهی با مشارکت بخش خصوصی.

۱۶- انرژی و سوخت

۱۶-۱- برق

۱۶-۱-۱- منابع تامین انرژی استان

نیروی برق مورد نیاز استان عمدتاً از شبکه سراسری توزیع نیروی برق کشور تامین میشود و در سال ۱۳۸۵ سه نیروگاه موجود در استان (نیروگاه اردبیل و نیروگاه شوط آبی پارس آباد و نیروگاه مغان) با تولید خالص ۷۶/۱ میلیون کیلووات ساعت انرژی (از ۷۷/۱ میلیون کیلووات ساعت تولید ناخالص نیروگاههای مذکور مقدار ۱/۶ میلیون کیلووات ساعت مصرف داخلی نیروگاهها کسر میگردد.) درصد بسیار کمی از انرژی برق مورد نیاز استان را تولید نموده اند.

در جدول شماره (۱-۱۶) ظرفیت مولدهای نصب شده در استان و قدرت مصرفی همزمان آنها بر حسب مگاوات ساعت آمده است.

جدول شماره (۱-۱۶) ظرفیت مولدهای نصب شده استان و قدرت مصرفی همزمان بر حسب نیروگاه در سال ۱۳۸۴

(مگاوات)

نام نیروگاه	شهرستان محل استقرار	ظرفیت عملی (قدرت عملی)			قدرت مصرفی همزمان (حداکثر بار مصرفی همزمان)	
		جمع	شبکه سراسری	خارج از شبکه سراسری	جمع	شبکه سراسری
جمع		۳۲	-	۳۲	۲۸/۸	-
اردبیل	اردبیل	۴	-	۴	۴	-
شوط آبی	پارس آباد	۱۳	-	۱۳	۱۲/۸	-
مغان	پارس آباد	۱۵	-	۱۵	۱۲	-

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

۱۶-۱-۲- تعداد مشترکین استفاده کننده از برق سراسری در استان

تعداد مشترکین برق شرکت توزیع برق استان با ۴/۵۴ درصد رشد از ۳۰۳۹۶۸ مشترک در سال ۱۳۸۴ به ۳۱۷۷۸۵ مشترک در سال ۱۳۸۵ رسیده است که بیشترین نوع مشترک بترتیب مربوط به مشترکین خانگی و تجاری بوده و مشترکین عمومی، صنعتی، کشاورزی، آزاد و معابر در رده های بعدی قرار داشته اند. در جدول شماره (۱۶-۲) توضیحات بیشتری در این خصوص آمده است.

جدول شماره (۱۶-۲) تعداد مشترکین برق استان در سالهای ۸۵-۱۳۸۱

نوع مشترک	خانگی	عمومی	کشاورزی	صنعتی	تجاری	مصارف آزاد	معابر	جمع
۱۳۸۱	۲۳۸۳۵۵	۳۶۳۹	۴۱۳	۷۸۶	۲۸۰۶۵	۱۶۹	-	۲۷۱۴۲۷
۱۳۸۲	۲۵۰۰۶۷	۴۲۲۵	۵۲۹	۱۰۵۰	۲۹۴۶۸	۵۵۵	-	۲۸۵۸۹۴
۱۳۸۳	۲۵۶۴۲۷	۴۶۸۶	۶۰۳	۱۲۱۱	۲۹۷۹۶	۲۸۵	-	۲۹۳۰۰۸
۱۳۸۴	۲۵۹۷۰۰	۷۹۶۴	۷۸۴	۱۵۳۶	۳۳۷۴۳	۲۴۱	-	۳۰۳۹۶۸
۱۳۸۵	۲۷۰۵۲۰	۷۱۵۴	۹۱۱	۱۹۲۶	۳۵۸۹۷	۳۴۷	۱۰۳۰	۳۱۷۷۸۵

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

۱۶-۱-۳- مقدار انرژی برق مصرف شده در استان

همچنانکه در جدول شماره (۱۶-۳) دیده می شود، مقدار فروش انرژی برق در استان با ۱۲/۲۴ درصد رشد از ۹۹۳۰۵۵ مگا وات ساعت در سال ۱۳۸۴ به ۱۱۱۴۶۲۲ مگا وات ساعت در سال ۱۳۸۵ رسیده است که بیشترین فروش مربوط به مشترکین خانگی و سپس صنعتی بوده است.

جدول شماره (۱۶-۳) مقدار مصرف مشترکین برق استان در سالهای ۸۵-۱۳۸۱

(مگاوات ساعت)

نوع مشترک	خانگی	عمومی	کشاورزی	صنعتی	تجاری	معابر	مصارف آزاد	جمع
۱۳۸۱	۴۰۱۳۵۸	۸۲۰۳۰	۳۲۴۰۶	۲۱۲۷۷۲	۶۴۱۰۵	۲۹۳۸۲	۱۹۱۶	۸۲۳۹۶۹
۱۳۸۲	۴۲۹۷۵۲	۹۱۹۴۱	۳۳۶۵۰	۲۲۲۲۹۱	۶۷۷۰۳	۵۸۱۸۴	۲۱۱۸	۹۰۵۶۳۹
۱۳۸۳	۴۳۵۹۹۵	۱۰۱۵۴۰	۴۲۶۸۶	۲۳۶۲۹۳	۶۳۷۹۰	۳۹۱۸۵	۲۱۴۴	۹۲۱۶۳۲
۱۳۸۴	۴۷۱۰۲۳	۱۰۷۶۹۷	۴۷۶۸۱	۲۵۰۱۷۷	۷۳۳۷۲	۴۰۸۵۱	۲۲۵۴	۹۹۳۰۵۵
۱۳۸۵	۵۰۷۵۵۲	۱۳۱۰۶۵	۶۷۹۴۵	۲۵۱۵۲۱	۸۰۷۴۶	۷۳۲۶۰	۲۵۳۳	۱۱۱۴۶۲۲

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

۱۶-۱-۴- خلاصه وضعیت موجود نواحی تابعه شرکت توزیع نیروی برق استان

خلاصه وضعیت موجود نواحی تابعه شرکت توزیع نیروی برق استان در جدول شماره (۱۶-۴) آمده است.

جدول (۱۶-۴) وضعیت موجود نواحی تابعه شرکت توزیع نیروی برق استان اردبیل در سال ۱۳۸۵

شرح	اردبیل	نیر	نمین	پارس آباد	مشگین شهر	خلخال	کوثر	گرمی	بيله سوار	جمع کل
شبکه فشار متوسط (کیلو متر)	هوایی	۱۴۴۹/۵	۲۲۵/۰	۲۴۷۱۸	۸۱۵/۰	۱۰۲۲/۱	۵۳۲/۹	۴۳۸/۳	۷۷۳/۹	۶۰۳۲/۴
	زمینی	۸۷/۹	۰	۱/۰	۱۵/۳	۱۷/۸	۱۱/۱	۰/۴	۲/۲	۱۴۱/۲
شبکه فشار ضعیف (کیلو متر)	هوایی	۱۱۱۶/۹	۱۶۶/۴	۸۱/۷	۸۱۵/۵	۷۳۰/۳	۵۳۸/۵	۱۳۶/۷	۴۳۵/۹	۴۴۶۳/۳
	زمینی	۲۳۶/۶	۸/۹	۱۰/۸	۴۰/۸	۳۴/۸	۴۹/۵	۲/۸	۲۷/۵	۴۴۰/۸۶
شبکه ترانس هوایی (KVA)	تعداد	۱۳۶۸	۱۲۰	۲۹۳	۳۸۴	۶۳۱	۲۱۶	۱۶۷	۴۱۸	۳۸۴۳
	ظرفیت	۱۶۶۹۸۱	۱۳۲۴۰	۳۱۴۴۰	۵۰۵۸۰	۵۵۶۲۲	۳۱۰۲۵	۱۳۵۳۰	۳۱۷۵۰	۴۱۷۵۷۳
شبکه ترانس زمینی (KVA)	تعداد	۱۸۵	۰	۱۱	۴۴	۲۵	۱۸	۱۴	۱۵	۳۱۵
	ظرفیت	۱۲۱۴۴۵	۰	۳۲۳۰	۳۴۰۰۵	۱۲۶۱۰	۱۰۵۸۰	۱۶۶۰	۶۹۷۵	۲۰۱۹۸۰
چراغ معابر (دستگاه)	لاک پستی	۲۴۸۵۴	۱۰۲۸	۸۱۷	۳۳۷۲	۵۶۳۲	۶۸۱۲	۵۱۶	۴۱۷۲	۵۱۸۰۲
	طرح زمینی	۱۶۸۷۲	۸۹۱	۳۱۷۶	۹۴۷۷	۱۰۸۲۹	۷۴۵۹	۲۵۰	۸۰۳۸	۶۱۳۲۰
تعداد روستاهای برقدار	۲۷۸	۵۳	۴۴	۱۶۲	۲۱۲	۱۱۸	۹۳	۲۷۰	۱۶۵	۱۳۹۵

ماخذ: شرکت توزیع نیروی برق استان اردبیل - ۱۳۸۷

جدول شماره (۱۶-۵) اهم فعاليتهاي اجرايي شرکت توزيع نيروي برق استان اردبيل در سال ۱۳۸۵

شرح	واحد	اردبيل	نير	نمين	پارس آباد	مشگين شهر	خلخال	کوثر	گرمي	بيله سوار	جمع
نصب پايه چوبي در خط ۴۰۰ ولت	اصله	۱۲	۰	۹	۰	۱۱	۷	۲	۱۵	۱۶	۷۳
نصب پايه بتوني در خط ۴۰۰ ولت	اصله	۱۹۴۱	۱۱۴	۱۵۱	۱۴۴۳	۵۵۱	۳۵۵	۷۹	۲۶۸	۷۸۰	۵۶۸۴
نصب پايه فلزي	اصله	۱۷۳	۰	۹	۳۸	۹۲	۹۷	۰	۰	۰	۴۱۰
نصب پايه چوبي در خط ۲۰ كيلو ولت	اصله	۲۱	۹	۴	۰	۲۷	۴	۴	۳۶	۲۴	۱۲۹
نصب پايه بتوني در خط ۲۰ كيلو ولت	اصله	۹۰۷	۱۱	۹۰	۳۷۴	۶۷۵	۳۱۲	۸۹	۴۵۴	۷۰۶	۳۵۶۸
سيم كشي شبکه ۴۰۰ ولت	متر	۶۵۴۷۸	۲۱۵۹۰	۵۲۸۰	۱۸۱۶۰	۱۹۰۴۷	۱۲۷۶۹	۲۲۰۰	۸۸۷۰	۲۷۲۷۰	۱۸۰۶۶۴
كابل كشي شبکه ۴۰۰ ولت	متر	۱۴۳۱۵	۲۰	۴۰۶	۳۴۵۸	۳۰۱۸	۴۱۸۷	۳۳۱	۳۳۶	۷۲۱۱	۳۳۲۸۲
سيم كشي شبکه ۲۰ كيلو ولت	متر	۳۱۴۵۱	۲۱۰۰	۱۵۵۰	۲۳۶۳۰	۵۰۶۵۴	۱۵۳۳۰	۴۹۰۰	۱۷۷۴۰	۳۷۶۴۰	۱۸۴۹۹۵
كابل كشي شبکه ۲۰ كيلو ولت	متر	۸۴۰	۰	۰	۲۴۳	۳۲۱	۱۲۰	۲۰۶	۰	۱۶۵	۱۸۹۵
نصب ترانسفورماتور هوايي	دستگاه	۴۳	۲	۲۶	۵۳	۵۰	۲۱	۹	۲۲	۲۹	۲۵۵
ظرفيت ترانسفورماتور هوايي (KVA)		۶۷۱۵	۶۰۰	۱۸۰۰	۸۰۶۰	۲۷۸۸	۱۲۷۰	۷۶۵	۱۳۷۵	۴۰۱۵	۲۷۳۸۸
نصب ترانسفورماتور زميني	دستگاه	۳	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۴
ظرفيت ترانسفورماتور زميني (KVA)		۲۲۳۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۰۰	۰	۰	۰	۳۲۳۰
تابلو فشار متوسط	سري	۶	۰	۲	۲	۰	۰	۰	۱	۰	۱۱
تابلو فشار ضعيف	دستگاه	۹	۲	۲۶	۴۳	۲۱	۵	۷	۵	۲۳	۱۴۳
پيلار منصوبه	دستگاه	۱۸۴	۲	۳۱	۴	۳۸	۲۵	۳	۱۷	۶	۳۱۰
نصب چراغ لاک پشتي	دستگاه	۳۷۷۴	۷۲	۳۵۷	۱۰۷۲	۱۴۳۱	۹۹۱	۶۶	۷۱۶	۶۱۸	۹۰۹۷
نصب چراغ طرح زيمنس	دستگاه	۸۰	۲۷۱	۰	۲۳۷	۱۸۴	۹۷	۰	۰	۷	۸۷۶
تعداد انشعابات فروخته شده	مشترک	۷۱۳۶	۱۷۲	۲۸۶	۱۳۹۱	۱۳۲۹	۸۶۲	۱۶	۶۵۱	۶۸۹	۱۲۵۳۲
تعداد روستاي برقدار شده	روستا	۲	۰	۰	۱۹	۵	۴	۲	۸	۱۲	۵۲

ماخذ: شرکت توزيع نيروي برق استان اردبيل - ۱۳۸۷

۱۶-۱-۵- برقرسانی به روستاها

در سال ۱۳۸۱ تعداد ۱۲۲۳ روستا با ۹۷۳۹۸ خانوار روستایی دارای برق بوده اند و با برقرسانی به ۴۳ روستای دیگر در سال ۱۳۸۲ تعداد روستاهای دارای برق به ۱۲۵۲ روستا با ۹۸۱۶۱ خانوار رسیده است و این رقم در سال ۱۳۸۳ به ۱۳۱۴ روستا با ۱۱۱۵۶ خانوار و در سال ۱۳۸۴ به ۱۳۴۳ روستا با ۱۱۳۶۸۳ خانوار افزایش یافته است. در خاتمه سال ۱۳۸۵ تعداد روستاهای برقدار در سطح استان به ۱۳۹۵ روستا با ۱۱۴۳۵۴ خانوار افزایش پیدا کرده است.

۱۶-۱-۶- آینده نگری بخش برق

با احداث نیروگاههای برق (آبی-گازی) در استان زیربنای لازم برای رشد و توسعه اقتصادی استان فراهم شده و ضمن صرفه جویی در اتلاف انرژی حین انتقال آن در مصرف سوخت های فسیلی نیز صرفه جویی بعمل آمده و استان با بر خورداری از منابع انرژیهای پاک در مسیر پیشرفت و توسعه پایدار قدم برخواهد داشت.

۱۶-۲- فرآورده های نفتی و گاز طبیعی

۱۶-۲-۱- مقدار مصرف انواع فرآورده های نفتی

در جدول شماره (۱۶-۷) مصرف انواع فرآورده های نفتی در استان طی سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۱ نشان داده شده است. بطوریکه ملاحظه می شود بنزین ، نفت گاز ،نفت کوره ، گازمایع و سایر فراورده ها در این مدت با افزایش مصرف روبه رو بوده ودر مقابل مصرف نفت سفید و سوخت هواپیما رو به کاهش بوده است

جدول شماره (۱۶-۶) میزان مصرف انواع فرآورده های عمده نفتی استان در سالهای ۸۵-۱۳۸۱

(مترمکعب)

سال	نوع فرآورده	بنزین	نفت سفید	نفت گاز	نفت کوره	* قیر	سایر فرآوردهها (حلال)	گاز مایع	سوخت هواپیما
۱۳۸۱		۲۵۵۱۶۸	۲۲۱۹۳۹	۳۱۴۴۲۱	۱۰۹۹۴۱	۲۱۱۸۰	۵۷۳	۲۱۱۶۴	۷۰۰
۱۳۸۲		۲۸۶۲۷۳	۲۰۵۵۰۰	۳۳۳۰۳۱	۱۱۸۸۹۸	۴۶۸۶۱	۴۸۳	۲۰۸۲۸	۱۲۶۲
۱۳۸۳		۳۰۵۲۲۲	۱۹۳۹۵۱	۳۲۲۲۲۳	۶۱۵۶۴	۴۵۷۵۱	۷۵۶	۲۲۳۵۵	۱۹۱۸
۱۳۸۴		۳۴۳۲۴۰	۱۸۸۶۹۲	۳۳۳۹۴۱	۵۸۷۶۶	۲۳۲۸	۶۰۴	۲۰۸۰۴	۲۹۶۴
۱۳۸۵		۳۸۴۸۱۵	۱۸۴۸۹۴	۳۴۱۵۵۹	۵۹۹۴۳	-	۷۳۶	۲۱۰۷۰	۲۹۱۶

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

* باتوجه به واگذاری بخش روغن موتور و قیرتولیدی به بخش خصوصی ، اطلاعاتی دراین مورد وجود ندارد

۱۶-۲-۲- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده ،انشعابات ،مصرف کنندگان و مقدار مصرف گاز طبیعی

جدول شماره (۱۶-۸) تعداد شهرها و روستاهای برخوردار از گاز طبیعی و تعداد انشعابات و مصرف کنندگان و مقدار مصرف گاز طبیعی استان را در سالهای ۸۵-۱۳۸۱ نشان میدهد .

جدول شماره (۱۶-۷) وضعیت شبکه سراسری گاز طبیعی استان در سالهای ۸۵-۱۳۸۱

سال	تعداد شهرهای گازرسانی شده	تعداد روستاهای گاز رسانی شده	تعداد انشعاب			تعداد مصرف کننده		
			جمع	خانگی -تجاری	صنعتی	خانگی	عمومی	صنعتی
۱۳۸۱	۱۴	۲	۶۹۱۰۳	۶۹۰۱۴	۸۹	۹۸۹۱۲	۵۰۲۶	۴۹
۱۳۸۲	۱۵	۱۲	۸۰۶۶۳	۸۰۵۶۴	۹۹	۱۱۸۱۰۲	۶۳۰۷	۱۴۵
۱۳۸۳	۱۶	۲۷	۸۹۹۳۷	۸۹۸۳۸	۹۹	۱۳۴۹۳۵	۷۹۹۷	۱۶۵
۱۳۸۴	۱۶	۵۷	۹۷۲۹۴	۹۷۱۸۹	۱۰۵	۱۴۸۲۴۳	۹۵۶۵	۲۵۰
۱۳۸۵	۱۸	۱۰۱	۱۰۸۲۵۰	۱۰۸۰۲۳	۲۲۷	۱۶۳۷۷۴	۱۱۰۶۸	۳۳۹

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل -۱۳۸۵

بطوریکه از مقایسه ارقام جدول نتیجه گیری میشود مصرف گاز طبیعی با ۱۹/۰۲ درصد رشد از ۵۰۵ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۱ به ۶۰۱ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۲ و سپس با ۱۰/۷۲ درصد رشد به ۶۶۵ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۳ رسیده است ولی در سال ۱۳۸۴ با کاهش ۱/۱- درصدی به ۶۵۸/۲۷۵ میلیون متر مکعب رسیده است در سال ۱۳۸۵ دوباره شاهد افزایش مصرف گاز طبیعی بوده ایم به طوری که با رشدی معادل ۳۱/۲۸ درصد از ۶۵۸/۲۷۵ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۴ به ۸۶۴/۱۹۰ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است. امید است در سالهای آینده با افزایش طول شبکه گازرسانی و افزایش تعداد شهرها و روستاهای تحت پوشش گاز طبیعی و افزایش تعداد مشترکین در استان این فرآورده با ارزش و سالم بتدریج جانشین مصرف سایر فرآورده های نفتی به عنوان سوخت منازل و خودروها گردد. توسعه هر چه بیشتر شبکه گاز رسانی استان در راستای تامین بهینه انرژی مورد نیاز و افزایش رفاه اجتماعی و اجرای عملیات احداث جایگاه های مورد نیاز عرضه گاز طبیعی فشرده (CNG) با اولویت مرکز استان و مسیر راههای اصلی و ترانزیتی استان از جمله اقدامات اولویت دار بخش می باشد.

۱۶-۲-۳- خطوط انتقال گاز طبیعی

مشخصات خطوط لوله انتقال گاز طبیعی در جدول شماره (۱۶-۹) آورده شده است. لازم به توضیح است که تعداد چهار ایستگاه توربو کمپرسور ۶/۳ مگاواتی و تاسیسات جانبی نیز در شبکه گازرسانی استان در حال فعالیت میباشند. پس از احداث خط انتقال گاز طبیعی از اردبیل به پارس آباد با قطر ۱۶ اینچ، شهرهای مجاور خط مزبور (گرمی - بيله سوار - جعفرآباد و رضی) نیز از گاز طبیعی برخوردار شده اند.

جدول شماره (۱۶-۸) مشخصات خطوط لوله انتقال گاز طبیعی استان در سال ۱۳۸۵

نام خط انتقال	طول (کیلومتر)	قطر (اینچ)	توضیح
آستارا- اردبیل	۲۷	۳۰	قسمتی از خط در استان اردبیل قرارداد
اردبیل - سراب	۵۵/۵	۳۰	قسمتی از خط در استان اردبیل قرارداد
اردبیل - مشگین شهر	۸۰	۸	-
اردبیل - خلخال	۹۵	۸	-
نمین	۱۸	۴	انشعاب از خط انتقال اردبیل- آستارا
اردبیل- پارس آباد	۱۶۰	۱۶	-
گرمی	۷	۶	انشعاب از خط انتقال اردبیل- پارس آباد
بيله سوار	۸	۸	-
اصلا ندوز	۵۰	۱۰	-
انگوت	۱۳	۶	-

ماخذ: شرکت ملی گاز استان - ۱۳۸۷

۱۶-۳- اولویت های بخش انرژی

- گسترش بازار برق و گاز و تسهیل مبادلات و ترانزیت برق و گاز در استان بلحاظ ارتباط آن با

جمهوری های قفقاز

- اولویت بخشیدن به گازرسانی شهرهای مرزی و جایگزینی فرآورده های نفتی مصرفی این استانها با

گاز طبیعی و گاز مایع و کنترل بیشتر عرضه فرآورده های نفتی در این مناطق برای جلوگیری از قاچاق

فرآورده ها

- ایجاد بسترهای قانونی جهت حمایت از سرمایه گذاری بخش خصوصی در زمینه تولید و فروش

انرژی (خصوصاً انرژیهای تجدید پذیر)

۱۷- عمران روستایی

این بخش مجموعه ای از سیاستها و خط مشی های اجتماعی، اقتصادی و کالبدی را شامل می شود که تمامی وجوه توسعه روستایی را در دراز مدت در بر میگیرد و برای دستیابی به آن باید توسعه پایدار و متوازن شهر و روستا، توأمان مورد اهتمام قرار گیرند. دامنه شمول فعالیت های بخش عمران روستایی شامل مدیریت توسعه روستاها، تهیه و اجرای طرحهای هادی روستایی، تامین آب آشامیدنی و برقرسانی به روستاها، احداث و بهسازی راههای روستایی و راه اندازی شبکه جمع آوری و دفع فاضلاب روستاها، ساماندهی فضاها و سکونت گاههای روستایی، صدور اسناد مالکیت اراضی و املاک واقع در بافت مسکونی روستاها و ایجاد نواحی صنعتی روستایی می باشد.

۱۷-۱- ساختار اکولوژیکی آبادیها

طبق سرشماری سراسری نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ تعداد ۲۲۱۸ آبادی در استان وجود دارد که شامل ۱۸۸۴ روستا و ۲۳۵ مزرعه و ۹۹ مکان مستقل می باشند. بر اساس داده های سرشماری مذکور از نظر وضعیت سکونتی تعداد ۱۶۶۸ آبادی مسکونی دائمی، ۲۱۱ آبادی مسکونی موسمی، ۲۳۱ آبادی خالی از سکنه دائم و ۱۰۸ آبادی خالی از سکنه موسمی می باشد.

روستاهای واقع شده در مناطق شمالی استان معیشت غالب کشاورزی و روستاهای جنوبی معیشت غالب دامداری دارند و روستاهای مرکز استان ترکیبی از این دو معیشت را نشان می دهند. بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵، از کل جمعیت ساکن در استان حدود ۵۸/۲ درصد شهری و ۴۱/۷ درصد ساکن روستاها هستند و اکثریت آنها در ۱۰۲۹ روستای بالای بیست خانوار استان سکونت دارند. بر اساس نتایج سرشماری مذکور، در سال ۱۳۸۵ استان اردبیل دارای ۱۷۲۵ آبادی دارای سکنه با ۱۱۰۲۴۸ خانوار و جمعیتی در حدود ۵۰۹۳۸۸ نفر بوده است.

وضعیت برخورداری روستاهای استان از راه و برق روستایی در قسمتهای قبلی بررسی شده است و در این قسمت برخورداری از آب آشامیدنی و طرحهای بهسازی روستایی را مورد بررسی قرار میدهم.

۱۷-۲- وضعیت بر خورداری روستاهای استان از آب آشامیدنی

در جدول شماره (۱۷-۱) وضعیت آبرسانی روستاهای استان در ۱۳۸۶ بررسی شده است. در این بررسی روستاها به دو قسمت برخوردار و تحت پوشش تقسیم شده اند که منظور از روستاهای برخوردار آندسته از روستاهایی هستند که به صورتهای متفاوتی از شبکه آبرسانی روستایی بهره مند هستند و این شبکه آبرسانی توسط مردم روستا یا خیرین و یا واحد مهندسی بهداشت سازمان جهاد سازندگی سابق و یا اداره بهداشت سابق احداث شده است و شرکت آب و فاضلاب روستایی استان به تکمیل یا رفع نقص شبکه آبرسانی آنها همت کرده است و منظور از روستاهای تحت پوشش آندسته از روستاها هستند که شبکه آبرسانی آنها توسط شرکت آب و فاضلاب روستایی احداث و اداره می شود و آب آشامیدنی این روستاها سالم و گندزدایی شده می باشد و در ازاء آب مصرفی توسط روستائیان آب بها دریافت می شود.

بطوریکه در جدول نیز دیده می شود در سال ۱۳۸۶ تعداد برخورداریهای کل به ۷۰۲ روستا با ۳۵۰۰۳۷ نفر جمعیت و تعداد روستاهای تحت پوشش شرکت آب و فاضلاب روستایی نیز ۶۲۰ روستا با ۳۲۱۵۵۴ نفر جمعیت می باشد.

جدول شماره (۱۷-۱) وضعیت بر خورداری روستاهای استان از آب آشامیدنی در سال ۱۳۸۶

تحت پوشش			بر خورداریهای کل		
جمعیت	تعداد خانوار	تعداد روستا	جمعیت	تعداد خانوار	تعداد روستا
۳۲۱۵۵۴	۷۶۱۳۱	۶۲۰	۳۵۰۰۳۷	۷۹۵۵۴	۷۰۲

ماخذ: شرکت آب و فاضلاب روستایی استان اردبیل- ۱۳۸۷

لازم به توضیح است که تعداد روستاهای برخورداریهای کل شامل روستاهای سطح (۱) به علاوه ۲۷ درصد روستاهای سطح (۲) می باشد روستاهای سطح (۱) آن دسته از روستاهایی هستند که نقص شبکه آبرسانی آنها زیر ۳۰ درصد می باشد و روستاهای سطح (۲) آن دسته از روستاهایی است که نقص شبکه آبرسانی آنها مابین ۳۰ درصد الی ۷۰ درصد می باشد.

۱۷-۳- تعداد روستاهای بهسازی شده و دارای طرح هادی

تا خاتمه سال ۱۳۸۵ برای ۲۶۹ روستا از ۳۰۴ روستای بالای صد خانوار استان طرح هادی روستایی تهیه شده است که ۱۶۶ روستا بر اساس طرح هادی تهیه شده مورد بهسازی روستایی قرار گرفته است. همچنین برای ۱۳۷ روستا از ۲۴۸ روستای بین ۵۰-۱۰۰ خانوار استان نیز طرح هادی روستایی تهیه شده است که ۱۷ روستا مورد بهسازی واقع شده است.

بدین ترتیب در خاتمه سال ۱۳۸۵ تعداد روستاهای مستعد برای اجرای طرح هادی روستایی به ۳۶۹ روستا میرسد که ۱۳۸ روستا بالای صد خانوار و ۲۳۱ روستا بین ۵۰ تا ۱۰۰ خانوار سکنه دارند. با توجه به تعداد روستاهای مستعد برای تهیه و اجرای طرح هادی روستایی، متأسفانه بدلیل عدم کفایت اعتبار، روند اجرایی این طرحها به کندی صورت می‌گیرد و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان علیرغم درخواست و اعلام آمادگی روستائیان برای خودیاری در پذیرش درخواست آنها با مشکل کمبود اعتبار مواجه می‌باشد.

جدول شماره (۱۷-۲) وضعیت روستاهای استان از نظر برخورداری از طرحهای هادی و بهسازی روستایی

در خاتمه سال ۱۳۸۵

نام شهرستان	بالای ۱۰۰ خانوار	بالای ۵۰ تا ۱۰۰ خانوار	تعداد روستاهای دارای طرح		تعداد روستاهای فاقد طرح		تعداد روستاهای اجرا شده		تعداد روستاهای اجرا نشده
			بالای ۱۰۰ خانوار	۵۰-۱۰۰ خانوار	بالای ۱۰۰ خانوار	۵۰-۱۰۰ خانوار	بالای ۱۰۰ خانوار	۵۰-۱۰۰ خانوار	
اردبیل	۷۵	۳۶	۶۴	۱۱	۱۱	۲۵	۲۹	۱	۳۵
خلخال	۳۶	۳۰	۳۵	۲۳	۱	۷	۲۱	۱	۲۹
کوثر	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۰	۰	۹	۱	۱۲
نمین	۲۹	۱۸	۲۸	۱۷	۱	۱	۱۷	۱	۱۷
نیر	۷	۲۴	۷	۱۸	۰	۶	۷	۲	۲۲
مشگین شهر	۵۹	۴۲	۴۷	۱۳	۱۲	۲۹	۳۴	۲	۴۰
مغان	۲۷	۴۵	۲۳	۱۳	۴	۳۲	۱۷	۵	۴۰
بيله سوار	۱۵	۸	۱۴	۴	۱	۴	۱۱	۰	۸
پارس آباد	۴۳	۳۲	۳۸	۲۵	۵	۷	۲۱	۴	۲۸
جمع کل	۳۰۴	۲۴۸	۲۶۹	۱۳۷	۳۵	۱۱۱	۱۶۶	۱۷	۲۳۱

ماخذ: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان اردبیل - ۱۳۸۷

در طرحهای توسعه اقتصادی ، اجتماعی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی جهت گیری بخش عمران روستایی در جهت بر خورداری روستاها از آب و برق و راه و بهسازی روستایی و ارتقای سطح زندگی روستائیان بوده است . البته افزایش میزان درآمد و رفاه مادی آنان نیز در قالب سیاستهای دیگر دنبال می شده است.

از آنجا که در کل کشور و در استان اردبیل سطح بندی سکونتگاههای روستایی بصورتی قانونمند انجام نشده است ، ارائه خدمات یاد شده و تجهیز فضاهای روستایی بر طبق استانداردها و ضوابط خدمات رسانی مصوبی نبوده است و عمدتاً به صورت سلیقه ای و یا طرحهای فوری به انجام رسیده اند . به طور کلی حرکت کند به سوی تحقق اهداف پیش بینی شده در بخش عمران روستایی ناشی از عدم مشارکت بخش خصوصی و مردم در به اجرا در آوردن طرحهای عمرانی در روستاها می باشد. از سوی دیگر با توجه به این که دولت سهم عمده ای در تخصیص اعتبار و اجرای پروژه های عمرانی در مناطق روستایی بر عهده دارد و روستائیان مشارکت چندانی در اجرای این پروژه ها ندارند ، پس از احداث تاسیسات مختلف در روستاها ، به دلیل عدم نگهداری و بهره برداری مناسب به سرعت تخریب شده و در عمل غیر قابل استفاده می شوند . به عبارت دیگر به دلیل فقدان یک نظام کارآمد مدیریتی در روستاها عمر مفید بسیاری از پروژه ها در روستاها بسیار پایین تر از عمر مفید آن در شهرها می باشد.

از طرف دیگر حضور دستگاههای اجرایی متعدد در روستاها و مشخص نبودن وظیفه هر دستگاه در ارتباط با اجرای طرحهای عمرانی روستایی ، باعث دوباره کاری و انجام فعالیت های موازی در سطح روستاها گردیده است . این ناهماهنگی پس از گذشت چند سال از فعالیت دستگاههای اجرایی در

محیط های روستایی ، در سال های اخیر بیش از گذشته نمایان شده است و تعیین نقش و قلمرو دستگاهها و سازمانهای مرتبط با توسعه و عمران روستاها به منظور حذف فعالیت های مشابه و موازی بیش از پیش ضروری می نماید. پس از تشکیل سازمان دهیاری ها و تصویب اساسنامه و تشکیلات این سازمان و راه اندازی دهیاری در روستاهای استان امید می رود نهادهای غیر دولتی در زمینه اجرای فعالیتهای عمرانی بیش از پیش فعال شوند.

بازنگری در سیاست جلب مشارکت روستاییان برای اجرای طرحهای عمرانی در روستاها و اصلاح آن و اتخاذ روشهای مناسب برای فراهم آوردن زمینه های مشارکت فعال روستاییان در عمران و آبادانی روستاها می تواند از کار ساز ترین پیشنهادات در زمینه شکوفایی بخش عمران روستایی استان باشد و پیگیری به منظور اصلاح ساختار مدیریتی در مناطق روستایی و مشارکت همه جانبه دستگاههای دولتی در جهت شکل گیری و فعالیت دهیاری های کشور و واگذاری وظایف محلی به نهادهای غیر دولتی و تشکل های مردمی نیز از راهکارهای مهم رفع موانع موجود بخش می باشد.

آشنا نمودن روستاییان به قوانین حاکم بر استفاده از تسهیلات بانکی و هدایت اعتبارات مندرج در تبصره های مختلف قوانین بودجه سنواتی کشور به سمت افزایش میزان تولید و اشتغال در روستاها با در نظر گرفتن چگونگی جذب سرمایه و سرمایه گذار در این مناطق نیز از راهکارهای بالا بردن نرخ اشتغال در بخش روستایی می باشد که باید در استان اردبیل مورد تاکید ویژه قرار گیرد.

چنانچه ذکر شد ، مهمترین راهکار توسعه در بخش عمران روستایی، ایجاد تحول اساسی در افزایش تولید محصولات کشاورزی و افزایش درآمد روستائیان و اولویت دادن به تولید و اشتغال در مناطق روستایی می باشد . به عبارت دیگر در این مناطق باید محرومیت زدایی از بعد خدمات رسانی در مرتبه دوم اهمیت

قرار گیرد و توجه ویژه به قشر جوان روستایی و ایجاد اشتغال و بالابردن درآمد روستائیان از خدمات رسانی به روستاها مهمتر می باشد .

تجدید ساختار و سازمان تشکیلات عمران روستایی در جهت ارتقای سطح زندگی روستائیان و افزایش میزان درآمد جوامع مذکور و ایجاد هماهنگی های لازم بین بخشی از ضروریات دیگر این مقوله می باشد. در این راستا باید ضمن تمرکز زدایی و جامع نگری ، جلوگیری از فعالیت های موازی و مشابه ، شفاف کردن وظایف و نقش ها ، کاهش حیطه های تصدی دولت و افزایش مشارکت موثر روستائیان در اجرای طرح های عمرانی و دقت در فعالیتهای اجرایی ، بر سطح بندی و آرایه خدمات و تجهیز فضاهای روستایی کشور طبق استانداردها و ضوابط خدمات رسانی مصوب همت گمارد.

۱۸- عمران شهری و مسکن

بخش عمران شهری را می‌توان مجموعه فعالیت‌هایی شامل ایجاد تاسیسات، تجهیزات و تسهیلات زیربنایی در شهرها و نیز ارائه خدمات شهری دانست که به این مجموعه به طور خاص در سالهای اخیر توجه بیشتر به بهبود مدیریت امور شهری و محلی نیز افزوده شده است.

در سال ۱۳۸۵ استان شامل ۹ شهرستان با ۲۵ بخش و ۲۱ شهر بوده است که بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵ تعداد ۷۱۵۵۹۷ نفر جمعیت شهری (۵۸/۲۶ درصد کل جمعیت استان) را در خود جای داده است. بسیاری از شهرهای استان دارای شهرداریهای تازه تاسیس بوده و از نظر تاسیسات و تسهیلات شهری نیاز به رسیدگی بیشتری دارند که از این میان می‌توان به شهرهای کورائیم، گیوی، اصلاندوز، جعفرآباد، رضی و لاهرود اشاره نمود که بلحاظ کمبود درآمدهای شهری با مشکل تامین اعتبار عمرانی روبرو هستند و از نظر تسهیلات و تاسیسات شهری وضع چندان مناسبی ندارند. در جدول شماره (۱-۱۸) درآمدهای محلی شهرداریهای استان در سالهای ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۵ آورده شده است که ملاحظه می‌شود بدون کمکهای اعتباری دولت بسیاری از شهرداریهای استان قادر به ارائه خدمات شهری و ایجاد رفاه شهری نخواهند بود.

۱-۱۸- وضعیت طرحهای جامع و هادی شهرهای استان

برنامه «برنامه ریزی توسعه شهری» شامل فعالیتهای تهیه طرحهای توسعه شهری (جامع و تفصیلی و هادی) و ناحیه‌ای، طرحهای بهسازی بافتهای فرسوده شهری، طرحهای مجموعه‌های شهری، آماده سازی زمین، احداث شهرها و شهرکهای جدید می‌باشد.

در جدول شماره (۲-۱۸) آخرین وضعیت و اطلاعات پیشرفت فیزیکی و ریالی در خصوص طرحهای توسعه شهری استان که زیر نظر سازمان مسکن و شهرسازی استان در حال اجراء هستند، نشان داده شده است.

جدول (۱۸-۱) درآمدهای وصولی محلی شهرداریهای تابعه استان درسال های ۸۵-۱۳۸۲

ارقام: هزار ریال

ردیف	نام شهرداری	درآمد محلی ۸۲	درآمد محلی ۸۳	درآمد محلی ۸۴	درآمد محلی ۸۵
۱	اردبیل	۱۳۳۵۱۲۹۸۳	۱۵۴۶۹۹۰۰	۱۳۶۷۳۲۰۰۰	۱۷۹۵۶۹۲۲۵
۲	پارس آباد	۹۲۴۳۸۱۳	۱۳۲۹۵۴۸۹	۲۱۱۹۱۷۲۳	۲۴۵۳۶۹۸۲
۳	مشگین شهر	۹۰۹۰۲۰۱	۹۹۲۱۰۱۵	۹۹۶۲۵۲۴	۱۳۵۸۲۱۲۵
۴	خلخال	۸۶۸۲۹۴۸	۶۸۷۰۴۵۶	۷۶۶۸۶۶۸	۹۴۷۰۳۹۴
۵	گرمی	۳۵۲۶۲۴۵	۲۳۳۷۵۸۷	۴۷۹۴۶۰۱	۴۳۵۰۷۵۹
۶	بيله سوار	۳۵۰۳۱۰۵	۲۷۹۳۰۰۰	۴۶۶۱۰۹۶	۷۴۳۲۹۳۷
۷	گیوی	۹۰۹۲۴۱	۱۱۰۰۰۱۲	۱۹۷۹۴۰۴	۱۷۲۶۶۶۶
۸	نمین	۳۴۰۱۷۱۳	۳۱۹۰۴۶۵	۶۵۳۶۱۱۱	۵۲۰۶۷۵۵
۹	سرعین	۵۸۳۶۷۷۷	۱۰۵۶۸۹۷۲	۲۰۰۴۱۱۶۵	۱۹۲۰۸۲۰۰
۱۰	نیر	۶۶۹۴۸۴	۱۳۱۴۸۵	۱۲۷۶۵۴۷	۲۷۷۹۹۶۴
۱۱	لاهرود	۸۵۱۱۴۴	۱۱۹۳۳۳	۲۰۹۲۵۷	۳۱۰۱۸۴
۱۲	جعفرآباد	۹۸۶۹۵۱	۱۳۲۵۹۱۴	۱۶۲۰۹۱۱	۱۷۷۷۱۷۵
۱۳	اصلاندوز	۴۷۹۵۷۲	۷۶۴۷۳۲	۱۲۷۳۳۷۳	۱۴۲۳۷۸۲
۱۴	رضی	۳۱۷۴۳۳	۲۸۹۹۳۳	۴۳۷۶۵۸	۷۴۹۳۱۸
۱۵	انگوت	۱۱۰۰۰۰	۱۹۰۰۰۰	۶۴۸۰۶۱	۳۸۹۲۳۸
۱۶	هیر	۹۴۴۹۹	۳۹۶۳۸	۱۸۵۶۰۹	۳۴۳۳۹۳
۱۷	آبی بیگلو	۱۸۶۶۵۸	۱۰۶۸۹۹	۱۶۶۳۲۳	۳۶۸۸۸۱
۱۸	هشتجین	۴۰۱۵۸۰	۳۶۴۱۷۸	۷۵۳۹۷۱	۷۳۷۵۸۰
۱۹	کلور	۳۸۴۰۳۴	۷۵۲۷۶۰	۳۶۸۸۲۳	۳۶۴۳۸۰
۲۰	عنبران	۰	۳۶۸۵۰۶	۳۲۴۴۳۹	۴۳۶۷۷۵
۲۱	کورائیم	۰	۰	۳۵۴۴۷	۱۸۶۴۰۷
	جمع	۱۸۲۱۸۸۳۸۱	۲۱۰۴۱۵۳۷۴	۲۲۰۸۶۷۷۱۱	۲۷۴۹۵۱۱۲۰

ماخذ: دفتر امور شهری استانداری اردبیل - ۱۳۸۷

جدول شماره (۱۸-۲) آخرین وضعیت طرحهای توسعه شهری استان در سال ۱۳۸۷

ردیف	عنوان طرح	تاریخ انعقاد قرارداد	مبلغ قرارداد (میلیون ریال)	پرداختی (میلیون ریال)	پیشرفت فیزیکی (درصد)
۱	طرح جامع شهر اردبیل	۸۴/۴/۸	۱۱۴۶	۸۴۹	۶۰
۲	طرح جامع ناحیه اردبیل	۸۵/۴/۲۸	۵۷۴	۳۸۳	۴۰
۳	مبادی ورودی اردبیل	۸۲/۱۲/۲۸	۷۸۳	۵۶۹	۷۸
۴	طرح جامع شهر گرمی	۸۴/۱۲/۱۸	۳۱۷	۲۲۲	۸۵
۵	طرح جامع شهر بيله سوار	۸۴/۱۲/۱۸	۲۰۲	۲۰۵	۹۰
۶	طرح جامع گردشگری سرعین	۸۴/۶/۲۳	۱۷۰۰	۸۹۰	۷۵
۷	طرح جامع شهر اصلاندوز	۸۵/۸/۲۳	۲۲۲	۱۲۲	۶۰
۸	مبادی ورودی پارس آباد	۸۴/۴/۲۶	۴۶۰	۳۹۵	۸۵
۹	مبادی ورودی مشگین شهر	۸۶/۱۱/۹	۴۰۰	۸۰	۴۰
۱۰	طرح پایدار سازی زمین لغزش گرمی	۸۵/۴/۲۱	۳۰۲	۱۱۰	۴۵

مأخذ : سازمان مسکن و شهرسازی استان اردبیل - ۱۳۸۷

۱۸-۲- تاسیسات آب آشامیدنی شهرها و تعداد مشترکین و مصرف آب

برنامه «ایجاد و توسعه تاسیسات آب آشامیدنی شهرها» شامل فعالیت های توسعه و ایجاد شبکه توزیع آب شهری، ایجاد مخازن ذخیره آب آشامیدنی، کاهش آب به حساب نیامده و ترمیم شبکه های فرسوده و غیر فنی می باشد.

در سال ۱۳۸۵ تعداد ۶ تصفیه خانه آب شرب شهری در شهرهای پارس آباد، بيله سوار، جعفر آباد، گرمی، سرعین و مشکین شهر در حال بهره برداری بوده است و سایر شهرهای استان علیرغم سختی و کدورت منابع آب موجود در استان و نیز استفاده شهروندان از چاههای جذبی برای دفع فاضلابهای خانگی که خطر آلودگی منابع آب زیر زمینی را بدنبال دارد، متأسفانه چنین امکاناتی ندارند.

در سال مورد بررسی در کل استان ۱۹۷۱۳۱۷۱ متر مکعب آب از منابع سطحی استان و ۳۵۵۳۱۴۸۲ متر مکعب از منابع زیر زمینی برای مصرف شرب توسط شرکت آب و فاضلاب استان استحصال شده و پس از تصفیه ابتدایی (گندزدایی و کلرزنی) وارد مخازنی به ظرفیت ۱۸۵۱۸۴ متر مکعب شده و با ظرفیت تامین ۵۵۲۴۲۶۵۳ متر مکعب در اختیار ۱۷۴۶۷۲ مشترک آب شهری قرار گرفته است.

تعداد مشترکین آب در استان در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال گذشته ۵/۹۰ درصد افزایش نشان میدهد و با این افزایش تعداد مشترکین، میزان فروش آب توسط شرکت آب و فاضلاب استان با ۳/۹۲ درصد افزایش از ۳۸۹۵۱۰۱۰ متر مکعب در سال ۱۳۸۴ به ۴۰۴۸۰۴۴۹ متر مکعب در سال ۱۳۸۵ رسیده است.

۱۸-۳- تاسیسات جمع آوری و دفع فاضلاب شهری در استان

برنامه «ایجاد و توسعه تاسیسات و تجهیزات فاضلاب شهرها» شامل فعالیت های ایجاد و توسعه شبکه جمع آوری و دفع بهداشتی فاضلاب شهرها، ایجاد ایستگاههای پمپاژ و تصفیه خانه های فاضلاب شهری می باشد.

در سال ۱۳۸۴ در حدود ۵۳۳۶۰۰ متر شبکه فاضلاب شهری با قطر ۲۰۰ میلی متر (و بیشتر) برای جمع آوری فاضلاب در ۶ شهر استان (شهرهای اردبیل-بيله سوار-پارس آباد-خلخال-مشکین شهر

و گرمی) موجود بوده است که این رقم در سال ۱۳۸۵ به ۵۹۸۷۵۶ متر رسیده است و تعداد انشعابات نیز در طی سالهای مورد بررسی از ۲۸۳۹۶ فقره به ۳۵۲۹۵ فقره انشعاب رسیده است .

با توجه به اثرات مفید اجرای اینگونه طرحها در ایجاد و ارتقاء بهداشت عمومی و اجتماعی و سلامتی محیط زیست و ضرورت بهره برداری از آنها برای رسیدن به توسعه پایدار شایسته است در این راستا برنامه ریزی دقیق و کاملی صورت گرفته و با اولویت بخشی در تخصیص منابع اعتباری لازم برای این پروژه ها بهره برداری از آنها سریعتر گردد.

۱۸-۴- خدمات شهری در شهرهای استان

در سال ۱۳۸۵ در کل استان ۱۵ باب کشتارگاه صنعتی و بهداشتی در ۱۵ شهر استان دارای مجوز فعالیت بوده اند و ۶ شهر استان (شهرهای آبی بیگلو، تازه کند انگوت، جعفر آباد، هیر، عنبران و کورائیم) کشتارگاه بهداشتی نداشته اند که با توجه به اهمیت ذبح بهداشتی و کنترل شده دامها در تامین غذای سالم برای شهروندان و پیشگیری از شیوع بیماریهای مشترک بین انسان و دام، رسیدگی به این موضوع اهمیت زیادی دارد. کشتارگاه صنعتی اردبیل و کشتارگاههای بهداشتی یاد شده در مجموع ظرفیت کشتار ۱۱۵۲ راس دام سبک و ۱۵۹ راس دام سنگین در روز را دارند.

در سال مذکور در کل استان ۱۹ ایستگاه آتش نشانی نیز در شهرهای استان مشغول فعالیت بوده اند که ۴ ایستگاه در شهر اردبیل و سایر ایستگاهها نیز در شهرهای دیگر استان بجز شهرهای آبی بیگلو، تازه کند انگوت، رضی، گرمی، عنبران و نمین مستقر بوده اند. احداث و تجهیز واحدهای آتش نشانی در شهرهای مذکور ضرورت زیادی دارد. از مجموع شهرهای ۲۱ گانه استان چهار شهر دارای میدان میوه و تره بار بوده اند که ۲ میدان در شهر اردبیل و در شهرهای پارس آباد، مشکین شهر و نمین نیز هر کدام یک میدان مشغول فعالیت بوده اند.

در سال ۱۳۸۵ توسط ۱۲۹ دستگاه خودروی مخصوص حمل زباله در سطح استان حدود ۲۳۸۳۸۳ تن زباله شهری حمل و دفن شده است. بطور کلی استان در زمینه حمل و نقل و بازیافت و دفع و دفن

بهداشتی زباله های شهری و بطور کلی مدیریت زباله های شهری معضلات اساسی دارد و تهیه و اجرای یک برنامه جامع برای مدیریت زباله در شهرهای استان ضروری بنظر میرسد . از سال ۱۳۸۳ با ایجاد موسسه بازیافت و مدیریت پسماندهای استان زیر نظر معاونت امور عمرانی استانداری گامهای خوبی در این زمینه برداشته شده است.

در همان سال از نظر وسعت فضای سبز شهری در شهرهای استان ۱۱۰ پارک و بوستان عمومی با وسعت ۱۳۸۷۶۴۶ متر مربع فضای سبز شهری برای استفاده شهروندان اختصاص یافته است که سرانه آن به حدود ۱/۹۳ متر مربع برای هر شهروند میرسد . با توجه به نقش حیاتی فضای سبز و اهمیت وجود اینگونه تأسیسات در زیبایی شهرها و رفاه حال و گذران اوقات فراغت شهروندان و حفاظت محیط زیست ، گسترش و تجهیز و زیباسازی آنها خصوصاً در مرکز استان بعلت انبوه مسافران و گردشگران در فصول بهار و تابستان اهمیت و ضرورت زیادی دارد . شهر رضی فاقد بوستان عمومی بوده و در این زمینه نیاز به رسیدگی بیشتری دارد . در ضمن به علت انبوه گردشگران در فصل تابستان احداث یک واحد کمپینگ استاندارد در مرکز استان برای رفاه حال ایشان و جلوگیری از اتراق مسافرین در کنار خیابانهای شهری یا در بوستانهای شهری ضروری می نماید.

در سال ۱۳۸۴ تعداد ۲۵۶۲ دستگاه وسیله نقلیه عمومی شهری شامل اتوبوس ، مینی بوس و تاکسی در نقاط شهری استان مشغول ارائه خدمات بوده اند که در سال ۱۳۸۵ تعداد آنها به ۲۷۳۱ دستگاه شامل ۱۶۰ دستگاه اتوبوس و ۲۰۶ دستگاه مینی بوس و ۲۳۶۵ دستگاه تاکسی شهری رسیده است .

۱۸-۵- پروانه های ساختمانی صادر شده

تعداد پروانه های ساختمانی صادر شده برای احداث بنا در نقاط شهری استان در سال ۱۳۸۲ بعد از چهارمین سال سیر نزولی ، سیر صعودی پیدا نموده و از ۲۸۷۵ فقره در سال ۱۳۸۱ به ۳۴۲۹ فقره در سال ۱۳۸۲ رسیده است. ولی در سال ۱۳۸۳ مجدداً در اثر رکورد بازار مسکن و ساخت و ساز با کاهش رشد ۲۰ درصدی به ۲۷۴۲ فقره رسیده است . در سال ۱۳۸۴ تعداد پروانه های ساختمانی با رشد ۱۳ درصدی

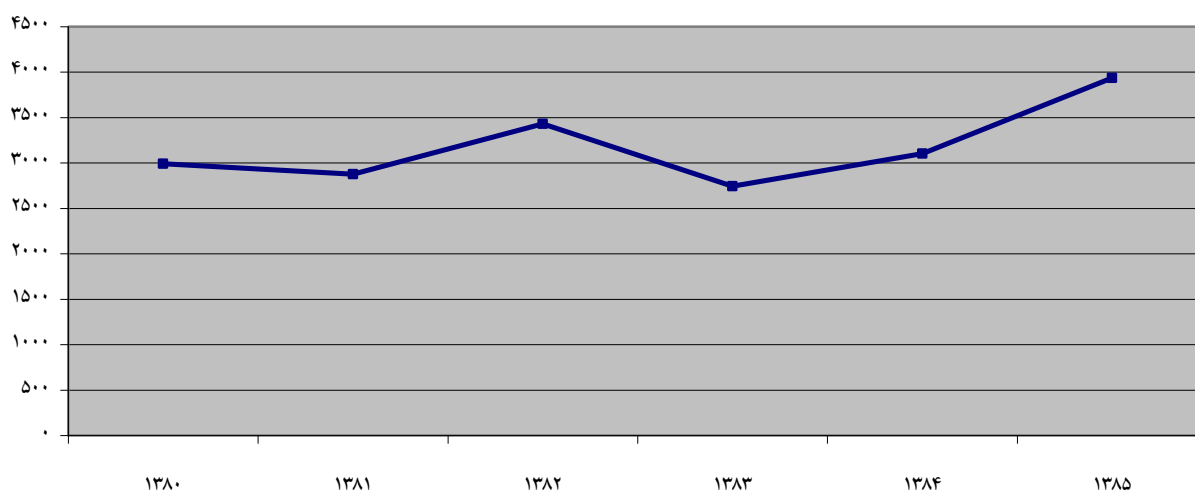
به ۳۱۰۱ فقره و در سال ۱۳۸۵ با رشد ۲۶/۹۲ درصدی به ۳۹۳۶ فقره رسیده است که بیشترین تعداد آن مربوط به شهرستان اردبیل (۱۸۶۹ فقره) و کمترین آن مربوط به شهرستان نیر (۵۷ فقره) می باشد. (بیشترین تعداد پروانه های ساختمانی صادر شده برای احداث بنا پس از شهرستان اردبیل بترتیب مربوط به شهرهای پارس آباد، مشکین شهر، خلخال، بیله سوار، نمین، مغان و کوثر بوده است).

همچنین در سال ۱۳۸۵ تعداد ۱۸۲ قطعه زمین به مساحت ۵۶۵۳۵ متر مربع جهت احداث واحدهای مسکونی و احداث مجتمع های آپارتمانی و ۳۴ قطعه زمین به مساحت ۲۵۴۰۰۳ متر مربع جهت کاربریهای غیر مسکونی از سوی سازمان مسکن و شهرسازی استان واگذار شده است. ضمناً از مجموع ۳۹۳۶ فقره پروانه ساختمانی صادر شده در سال ۱۳۸۵ تعداد ۳۲۲۵ پروانه مسکونی و ۴۹۰ پروانه مسکونی و کارگاه توام ۱۷۲ پروانه تجاری و ۲۸ پروانه صنعتی، آموزشی و بهداشتی بوده اند. در سال ۱۳۸۵ تعداد ساختمانهای سه طبقه نسبت به سال قبل ۸/۲، تعداد ساختمانهای چهار طبقه ۴۶/۶۳ درصد و تعداد ساختمانهای پنج طبقه ۳۳/۳۳ درصد افزایش نشان می دهد.

با توجه به محدودیت زمینهای قابل احداث برای بناهای مسکونی در اکثر مناطق شهری استان، ارتفاع سازی در استان روند رو به رشدی دارد. بطوریکه ساختمانهای احداثی دو طبقه و بیشتر افزایش چشمگیری نشان می دهند.

با توجه به نقش ارتفاع سازی و ساخت و ساز مجتمع های تجاری و مسکونی در زیبایی شهرها و رفاه حال شهروندان ضروری است مسائل مربوط به آنها در دستور کار سازمانهای ذیربط قرار گرفته و مورد بازنگری واقع گردد و تسهیلاتی برای متقاضیان احداث اینگونه بناها در نظر گرفته شود.

نمودار شماره (۲۴) تعداد پروانه های ساختمانی صادر شده برای احداث بنا در نقاط شهری استان در طول سالهای ۱۳۸۰-۱۳۸۵



۱۸-۶- تحلیل عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای فصل مسکن، عمران شهری، روستایی و عشایری از محل درآمد عمومی

عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی در فصل مسکن، عمران شهری، روستایی و عشایری در سال ۱۳۸۵ معادل ۳۲۲۱۰۸ میلیون ریال بوده که در حدود ۳۳/۴۷ درصد از اعتبارات استانی را شامل می شود. با توجه به جدیدالتاسیس بودن بسیاری از شهرداریهای استان و کمبود درآمدهای آنها به علت بنیه ضعیف اقتصادی شهروندان و صاحبان حرف و مشاغل در اینگونه شهرها افزایش اعتبار فصل عمران شهرها از محل منابع درآمد عمومی بسیار ضروری می نماید.

۱۸-۷- تنگناها، نارسائیهها و راهکارهای توسعه بخش

همچنانکه در قسمتهای قبلی نیز ذکر شد، علیرغم رشد و توسعه اکثر نقاط شهری در کشور در سالهای اخیر متأسفانه شهرهای استان و حتی مرکز استان نیز از نظر سیمای شهری چشم انداز چندان مناسبی ندارند و این موضوع عمدتاً با عدم نوسازی بافت فرسوده شهرها و وضعیت نابسامان کمربندی ها و مشکلات حاشیه نشینی و احداث بی رویه شهرکهای جدید در مجاورت شهرهای بزرگ ارتباط تنگاتنگ دارد.

آنچه به شهر چهره ای متمایز از روستا می دهد و آنرا چشم نواز می کند ، در دید اول وجود تاسیسات شهری مانند خیابانها و معابر و کوچه های عریض و پارکهای عمومی و ساختمانهای مرتفع و زیبا بصورت مراکز تجاری و مسکونی است و در نگاه بعدی تسهیلات و خدمات رسانی مناسب شهری از آمد و شد مناسب وسائل نقلیه ، توسعه حمل و نقل عمومی و سیستم آب و فاضلاب و دفع زباله و سایر خدمات شهری می باشد که متأسفانه استان در تمامی این موارد حتی در مقایسه با استانهای مشابه وضعیت خوبی ندارد .

از طرف دیگر شهرداریهای استان به علت اقتصاد نه چندان قوی منطقه قادر به اخذ عوارض و کسب درآمد زیادی نیستند و بدون کمکهای دولتی حتی قادر به انجام وظایف کمینه خود نمی باشند .

حاشیه نشینی در شهرهای بزرگ استان خصوصاً در شهرهای اردبیل و پارس آباد یکی از معضلات بزرگ استان در بخش عمران شهری می باشد که نیاز به مطالعه و اتخاذ راهکارهای دقیق علمی دارد تا با ساماندهی این فضاهای سکونتگاهی ، چهره ناخوشایند آنها بهبود یابد .

راهکارهای مهم در توسعه عمران شهری استان عبارتند از :

۱- سرعت بخشیدن به احداث سیل بند ، دیوار ساحلی و حفاظتی ، بدنه سازی مسیلهها و رودخانه ها و جمع آوری آبهای سطحی ، ایجاد تاسیسات لازم برای حفظ شهرها ، مانند ایستگاههای امداد رسانی ، آتش نشانی ، آزاد سازی حریم مسیلهها و گسلها و جلوگیری از ریزش کوه و لغزش زمین خصوصاً در شهرهای شدیداً کوهستانی استان. (گرمی ، گیوی ، هشتجین ، کلور و مشکین شهر)

۲- تسریع فعالیت های بهسازی تاسیسات و شبکه معابر شهری و توسعه و ایجاد شبکه حمل و نقل عمومی

۳- سرعت بخشیدن به فعالیتهای ایجاد تسهیلات شهری (از قبیل میداین میوه و تره بار ، گورستان و کشتار گاههای بهداشتی دام) خصوصاً در شهرهایی که فاقد اینگونه تاسیسات می باشند .

۴- تقویت و توسعه فضاهای سبز عمومی و بوستانهای شهری، احداث کمپینگ های مخصوص گردشگران با امکانات رفاهی ، جداسازی کاربریهای ناسازگار شهری ، پاکسازی محیط شهری از زباله ها و آلودگی صوتی .

۵- تقویت بنیه مالی شهرداریهای جدیدالتاسیس و کم توان و تجهیز آنها به ماشین آلات و تجهیزات فنی و عمرانی .

۶- توجه به آموزش شهروندان و کارکنان شهرداریها و نهادهای مسئول خدمات شهری و تاکید به نقش سازمانهای غیر دولتی در اداره امور شهری .

۱۹- پست و مخابرات

اهم فعالیتها در بخش پست شامل شناخت و تامین نیازهای پستی جامعه، تهیه، اجراء و نظارت برنامه های جامع به منظور انجام خدمات پستی، تأسیس، تجهیز و توسعه واحدهای پستی، واگذاری صندوقهای پستی شخصی، قبول مرسولات حاوی کالا و اشتراک روزنامه ها و سایر فعالیتهای مشابه می باشد.

اهم فعالیت ها در بخش مخابرات شامل ایجاد زیرساختهای مخابراتی و ارائه خدمات تلفن ثابت، همراه و مدیریت فضای فرکانس و شبکه های بی سیم می باشد که این خدمات در سطوح ارتباطات شهری، بین شهری و بین الملل و اتصال به شبکه جهانی (اینترنت) عرضه می شود.

۱۹-۱- تعداد مرسولات پستی (داخلی و خارجی) استان

تعداد مرسوله های داخلی پستی (شامل نامه ها، مطبوعات، بسته های کوچک و امانات) وارد شده به استان با ۵۳/۷۹ درصد افزایش از ۶۶۶۵۱۱۷ عدد در سال ۱۳۸۴ به ۱۰۲۵۰۴۲۵ عدد در سال ۱۳۸۵ رسیده است. در همین حال تعداد مرسوله های داخلی پستی خارج شده از استان نیز با ۷۲۹/۵۰ درصد افزایش از ۱۵۶۷۴۰۰ عدد در سال ۱۳۸۴ به ۱۳۰۰۱۶۹۵ عدد در سال ۱۳۸۵ رسیده است.

تعداد مرسولات پستی وارد شده از مبادی خارج از کشور با ۹/۵۴ درصد افزایش از ۲۲۳۷۰ عدد در سال ۱۳۸۴ به ۲۴۵۰۶ عدد در سال ۱۳۸۵ رسیده است و در همین حال تعداد مرسولات صادر شده به خارج از کشور با ۱۷/۹۸ درصد کاهش از ۲۳۸۰ عدد در سال ۱۳۸۴ به ۱۹۵۲ عدد در سال ۱۳۸۵ رسیده است.

۱۹-۲- مراکز خدمات رسانی پستی

اداره کل پست استان اردبیل در سال ۱۳۸۵ با برخورداری از تعداد ۱۳ دفتر پست شهری و ۳ دفتر پست روستایی در سطح استان، تعداد ۳ واحد آژانس پست شهری، تعداد ۳۱ نمایندگی پستی، ۹ واحد دفتر مشترک پست و مخابرات روستایی (ICT)، تعداد ۱۵۲ صندوق پست شهری، تعداد ۱۷۷ صندوق پست روستایی در سراسر استان توانسته است بیش از ۶۰ نوع سرویس مختلف اعم از خدمات پستی متعارف و جدید را در سطح استان ارائه نماید.

از واحدهای ارائه دهنده انواع خدمات پستی در استان در سال ۱۳۸۵ می توان به ۴۷ واحد ارائه دهنده خدمات پست پیشتاز، ۴۴ واحد ارائه دهنده خدمات خودرویی، ۴۴ واحد ارائه دهنده خدمات پست مالی، ۴۷ واحد ارائه دهنده خدمات پست تصویری و یک واحد ارائه دهنده خدمات پست تلفنی اشاره نمود.

۱۹-۳- امکانات مخابراتی استان

در جدول شماره (۱-۱۹) امکانات مخابراتی استان طی سالهای ۸۵-۱۳۸۴ آورده شده است. بررسی این جدول نشان می دهد که با توجه به افزایش نقش ارتباطات در جامعه و استقبال روز افزون مردم از امکانات ارتباطی در سال ۱۳۸۵، شبکه مخابرات استان افزایش عملکرد چشمگیری نسبت به سالهای قبل داشته و با توجه به پیشرفت علوم و فنون در زمینه تکنولوژی ارتباطات، شبکه مخابرات استان نیز پیشرفت قابل ملاحظه ای داشته است.

جدول شماره (۱-۱۹) امکانات مخابراتی استان در سالهای ۸۵ - ۱۳۸۴

نوع امکانات	مرکز تلفن شهری	تلفن منصوبه شهری	تلفن مشغول بکار شهری	تلفن همگانی شهری	تلفن همگانی بین شهری	کانالهای بین شهری
۱۳۸۴	۳۳	۲۹۱۳۱۶	۲۵۷۰۳۱	۱۷۵۹	۱۷۵۰	۷۵۲۰
۱۳۸۵	۳۳	۲۹۷۱۷۸	۲۵۷۱۷۹	۱۸۱۰	۲۲۰۴	۸۶۶۴

دنباله جدول شماره (۱-۱۹)

نوع امکانات	کانالهای بین المللی	روستاهای دارای ارتباط	روستاهای دارای مرکز سوییچ	تلفن منصوبه روستایی	تلفن مشغول بکار روستایی	تلفن همراه
۱۳۸۴	۶۰	۲۰۰۳	۳۸۱	۱۵۷۱۸۴	۱۲۶۴۵۹	۷۲۷۳۶
۱۳۸۵	۶۰	۱۵۰۱	۳۵۰	۱۹۸۵۱۶	۱۵۶۳۴۰	۱۸۶۶۵۴

ماخذ: شرکت سهامی مخابرات استان اردبیل-۱۳۸۷

۱۹-۵- عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات

در سال ۱۳۸۵ عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات ۲۰۳۸ میلیون ریال بوده است که در حدود ۲۱/۰ درصد از عملکرد اعتبارات استانی را شامل می شود.

ج- امور اجتماعی :

۲۰- آموزش عمومی

۲۱- آموزش عالی

۲۲- بهداشت و درمان

۲۳- بهزیستی و تامین اجتماعی

۲۴- فرهنگ و هنر، رسانه های جمعی و گردشگری

۲۵- تربیت بدنی

۲۰- آموزش عمومی

آموزش و پرورش از فصلهایی است که تاثیر غیر قابل انکاری بر امر توسعه دارد و از این رو مورد توجه محققان و برنامه ریزان می باشد. در تحقیقات مختلفی که انجام شده، اثرات متقابل توسعه آموزش و پرورش بر رشد و توسعه اقتصادی به اثبات رسیده است. در صورت اجرای برنامه های توسعه آموزش و پرورش، در آینده نسبت فزاینده ای از جمعیت فعال را جوانان آموزش دیده و ماهر تشکیل خواهند داد و به تدریج ساختار ذهنی و حرفه ای جمعیت فعال تغییر خواهد کرد. کسب سطوح بالاتر مهارت و تخصص توسط جمعیت فعال، امکان پیشرفت دائم تکنیکهای تولید و رشد مداوم و توسعه اقتصادی حاصل از آن را فراهم خواهد آورد. هم چنین توسعه آموزش و پرورش با تاثیری که بر بهبود سطح بهداشت و امید به زندگی و کاهش جمعیت دارد به طور مستقیم به توسعه اقتصادی منتهی می شود. از این رو آموزش و پرورش یکی از عوامل کلیدی در فرایند توسعه به شمار می رود.

۲۰-۱- تعداد دانش آموزان به تفکیک مقاطع تحصیلی و جنس

دامنه فعالیت آموزش و پرورش شامل سه دوره آموزش ابتدایی در ۵ پایه تحصیلی، آموزش راهنمایی در سه پایه تحصیلی و آموزش متوسطه نظری و مهارتی و پیش دانشگاهی می باشد که فعالیت در این دوره در سال اول متوسطه بصورت عمومی بوده و از سال دوم متوسطه به شاخه های کاردانش، فنی و حرفه ای و نظری تقسیم می شود و فارغ التحصیلان رشته های مختلف نظری پس از پایان این دوره، جهت ورود به آموزش عالی یک سال تحصیلی در دوره های پیش دانشگاهی مشغول تحصیل می شوند.

۲۰-۱-۱- آموزش پیش از دبستان

آموزش پیش از دبستان یا دوره آمادگی، دوره آموزشی یکساله است که با تحت پوشش قرار دادن کودکان ۵ ساله زمینه آمادگی تحصیلی، آشنایی با محیط آموزشی و تعاملات اجتماعی و جذب مفاهیم آموزشی پایه را در آنان فراهم می آورد و از این نظر حائز اهمیت است.

بر اساس اطلاعات جدول شماره (۲۰-۱) در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ تعداد دانش آموزان دوره آمادگی در استان ۱۳۹۷۵ نفر بوده که در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ به ۱۲۷۸۶ نفر کاهش یافته است.

۲۰-۱-۲-آموزش ابتدایی

دوره ابتدایی جزء آموزشهای اجباری در ایران می‌باشد و با توجه به اهمیت دوره ابتدایی تلاش برنامه ریزان و مسئولان نظام آموزشی همواره بر تحت پوشش آوردن هر چه بیشتر افراد لازم‌التعلیم این گروه سنی بوده است .

با توجه به اطلاعات جدول شماره (۲۰-۱) تعداد دانش آموزان دوره ابتدایی در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ معادل ۱۰۵۹۶۵ نفر بوده که در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ به ۹۷۵۰۶ نفر کاهش پیدا کرده است . همچنین بخش عمده کاهش کل جمعیت دانش آموزان استان در سال ۱۳۸۶-۱۳۸۵ ناشی از کاهش دانش آموزان دوره ابتدایی می‌باشد.

۲۰-۱-۳-آموزش راهنمایی

دوره راهنمایی تحصیلی به عنوان راهنمای دانش آموزان در انتخاب رشته و تعیین مسیر تحصیلی ، نزد برنامه ریزان آموزشی از اولویت خاصی برخوردار است. با انتقال موج کاهنده دانش آموزان ابتدایی به دوره های تحصیلی بالاتر، دوره راهنمایی تحصیلی نیز با کاهش دانش آموز روبرو بوده است. با توجه به اطلاعات جدول (۲۰-۱) تعداد دانش آموزان این دوره در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ معادل ۸۴۹۴۳ نفر بوده که در سال تحصیلی ۸۶-۸۵ به ۸۰۱۸۸ نفر کاهش یافته است . همچنین تعداد ۵۶۴ نفر دانش آموز در مقطع راهنمایی بزرگسالان در سال مذکور مشغول تحصیل بوده اند که نسبت به سال تحصیلی گذشته (۸۵-۱۳۸۴) معادل ۱۲ نفر کاهش داشته است.

۲۰-۱-۴-آموزش متوسطه نظری و پیش دانشگاهی

طول دوره آموزش متوسطه نظری ۳ سال است . دوره آموزش پیش دانشگاهی که مدت آن یکسال است به عنوان مکمل دوره سه ساله متوسطه نظری و مجوزی برای ورود دانش آموزان متوسطه نظری به سطوح آموزش عالی می‌باشد. طبق اطلاعات جدول شماره (۲۰-۱) تعداد کل دانش آموزان متوسطه نظری و پیش دانشگاهی از ۶۸۸۶۵ نفر در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ به ۸۰۸۸۹ نفر در سال تحصیلی

۸۴-۱۳۸۳ افزایش یافته است علاوه بر دانش آموزان دوره روزانه، در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ معادل ۷۵۲۰ نفر دانش آموز در مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی شبانه مشغول تحصیل بوده اند.

۲۰-۱-۵- آموزش فنی و حرفه ای و کار دانش

همانگونه که اشاره گردید فعالیت در سال اول دوره آموزش متوسطه نظری و پیش دانشگاهی عمومی بوده و از دوم متوسطه به شاخه های کاردانش، فنی و حرفه ای و نظری تقسیم می شود. با توجه به اطلاعات جدول شماره (۲۰-۲) تعداد دانش آموزان متوسطه در شاخه های فنی و حرفه ای و کاردانش در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ معادل ۱۴۴۶۶ نفر بوده که در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ به ۱۷۴۴۷ نفر افزایش پیدا کرده است. در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ سهم دانش آموزان فنی و حرفه ای و کاردانش تحت پوشش مدارس دولتی از مجموع دانش آموزان فنی و حرفه ای و کاردانش معادل ۹۲/۵۰ درصد بوده که در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ به ۷۹/۵۴ درصد کاهش یافته است.

۲۰-۱-۶- دانش آموزان تیزهوش

علاوه بر کودکان عادی، آموزش کودکان استثنایی و تیزهوش نیز بر عهده آموزش و پرورش است و شامل آموزشهای خاص برای این گروه از دانش آموزان منطبق با دوره های تحصیلی آموزش رسمی می باشد.

در نظام آموزشی کشور دانش آموزانی که دارای تواناییهای ذهنی بالایی هستند از امکانات آموزشی و فضای فیزیکی خاصی برخوردارند و تامین این شرایط بر عهده متولیان آموزش و پرورش است طبق اطلاعات جدول شماره (۲۰-۳) تعداد کل دانش آموزان تیزهوش استان در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ معادل ۷۶۰ نفر بوده که در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ تغییر محسوسی نداشته است.

در سال مذکور تعداد دانش آموزان تیزهوش در مقطع راهنمایی ۲۹۵ نفر بوده که نسبت به سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ معادل ۲ نفر کاهش پیدا نموده است که می تواند ناشی از کاهش تعداد دانش آموزان مقطع راهنمایی در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ نسبت به سال قبل باشد.

۲۰-۱-۷- دانش آموزان استثنایی

دانش آموزان استثنایی نیز با توجه به ناتوانیهای جسمی و ذهنی به ۷ گروه نابینا، ناشنوا، ناتوان ذهنی، معلول جسمی و حرکتی، ناهنجار رفتاری، چند معلولیتی و ناتوان یادگیری تقسیم می‌شوند و با طبقه بندی در دوره های تحصیلی مختلف نیازمند بهره مندی از شرایط آموزشی متناسب با شرایط خاص خود هستند. تعداد این دانش آموزان در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ معادل ۱۲۴۳ نفر بوده که در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ به ۱۱۴۳ نفر کاهش یافته است.

۲۰-۱-۸- دانش آموزان مدارس غیر انتفاعی (غیر دولتی)

جلب مشارکتهای مردمی از طریق ایجاد و گسترش مدارس غیر دولتی یکی از سیاستهای مورد توجه آموزش و پرورش در سالهای گذشته بوده است افزایش تعداد دانش آموزان مدارس غیر انتفاعی در توسعه فعالیتهای آموزش و رقابتی کردن آنها نقش اساسی داشته و از این جهت یکی از شاخصهای نظام آموزشی کشور به حساب می‌آید.

طبق اطلاعات جدول شماره (۲۰-۴) تعداد کل دانش آموزان غیر انتفاعی در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ معادل ۱۷۰۸۹ نفر بوده که در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ با ۱۴/۸۰ درصد افزایش به ۱۹۶۱۹ نفر رسیده است. تعداد آموزشگاهها و مدارس غیر انتفاعی نیز با ۳۴/۵۳ درصد افزایش از ۲۰۵ باب در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ به ۲۶۱ باب در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ رسیده است.

افزایش جمعیت دانش آموزان در مدارس غیر انتفاعی عمدتاً در مقطع ابتدائی و متوسطه می باشد به طوری که تعداد دانش آموزان در مقطع ابتدائی از ۴۹۵۷ نفر در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ به ۵۳۶۹ نفر در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ افزایش یافته است. در مقطع متوسطه نیز تعداد دانش آموزان در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ از ۶۸۶۲ نفر به ۹۴۵۶ نفر در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ افزایش یافته است. تعداد آموزشگاهها و مدارس غیر انتفاعی در مقطع ابتدائی از ۳۷ باب در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ به ۴۱ باب در سال تحصیلی

۱۳۸۵-۸۶ افزایش یافته است بیشترین افزایش تعداد آموزشگاهها و مدارس غیر انتفاعی مربوط به مقطع متوسطه به تعداد ۵۲ باب بوده است .

۲۰-۱-۹- تعداد دانش آموزان دختر

تعلیم و تربیت دختران در هر جامعه ای از اهمیت ویژه ای برخوردار است به جرات می توان گفت که یکی از عواملی که در راه رسیدن به توسعه انسانی جوامع باید به آن توجه جدی نمود آموزش همه دختران در سطح آموزش عمومی و در مرحله بعد افزایش سطح سواد و تحصیلات آنان تا مراحل عالی می باشد.

شاخص تعداد دانش آموزان دختر در مقاطع مختلف تحصیلی ، همچنین شاخص پوشش تحصیلی ظاهری و نرخ گذر دانش آموزان دختر از شاخصهایی هستند که می توانند نمایانگر میزان آموزش عمومی دختران در هر جامعه ای باشند.

بر اساس اطلاعات جدول (۱-۲۰) در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ تعداد دانش آموزان دختر در مقطع ابتدایی ۴۸۰۶۳ نفر ، در مقطع راهنمایی (شامل راهنمایی روزانه ، بزرگسالان) معادل ۳۸۳۹۸ نفر و در مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی (شامل متوسطه نظری و پیش دانشگاهی روزانه و بزرگسالان) معادل ۴۳۹۹۶ نفر میباشد .

میزان پوشش تحصیلی دانش آموزان دختر در جدول (۵-۲۰) آمده است. همانگونه که ملاحظه می گردد میزان پوشش تحصیلی ظاهری دانش آموزان دختر در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ در مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی تفاوت چشمگیری با مقطع ابتدایی و راهنمایی دارد و این مساله در مورد دانش آموزان پسر نیز صادق است .

اطلاعات مربوط به نرخ گذر دانش آموزان که در جدول (۶-۲۰) آمده است نشان می دهد در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ نرخ گذر دانش آموزان دختر در مقطع ابتدایی به راهنمایی ۱۰۰/۶۵ درصد ، در

مقطع راهنمایی به متوسطه ۱۰۵/۵۷ درصد بوده است. ملاحظه می‌گردد که در مقاطع بالاتر نرخ گذر دانش آموزان تفاوت چشمگیری با مقاطع پایین تر تحصیلی دارد.

جدول شماره (۲۰-۱) تعداد دانش آموزان به تفکیک مقطع تحصیلی و جنسیت در سال های تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ و ۱۳۸۴-۸۵ (بدون غیر انتفاعی)

(نفر)

سال ۱۳۸۵-۱۳۸۶			سال ۱۳۸۴-۱۳۸۵			شرح
دختر	پسر	جمع	دختر	پسر	جمع	
۶۳۷۰	۶۴۱۶	۱۲۷۸۶	۶۸۹۶	۷۰۷۹	۱۳۹۷۵	تعداد دانش آموزان آمادگی
۴۸۰۶۳	۴۹۴۴۳	۹۷۵۰۶	۵۲۱۴۵	۵۳۸۱۱	۱۰۵۹۵۶	تعداد دانش آموزان ابتدایی
۳۸۰۰۰	۴۲۱۸۸	۸۰۱۸۸	۴۰۱۵۴	۴۴۷۸۹	۸۴۹۴۳	تعداد دانش آموزان راهنمایی
۴۰۰۳۴	۴۰۸۵۵	۸۰۸۸۹	۳۳۸۲۱	۳۵۰۴۴	۶۸۸۶۵	تعداد دانش آموزان متوسطه نظری و پیش دانشگاهی
۳۹۸	۱۶۶	۵۶۴	۴۰۳	۱۷۳	۵۷۶	تعداد دانش آموزان راهنمایی (بزرگسالان)
۳۹۶۲	۳۵۵۸	۷۵۲۰	۴۳۹۲	۳۲۸۶	۷۶۷۸	تعداد دانش آموزان متوسطه نظری و پیش دانشگاهی (بزرگسالان)
۱۳۶۸۲۷	۱۴۲۶۲۶	۲۷۹۴۵۳	۱۳۷۸۱۱	۱۴۴۱۸۲	۲۸۱۹۹۳	جمع

ماخذ: سالنامه آماری استان - ۱۳۸۵

جدول شماره (۲۰-۲) تعداد دانش آموزان متوسطه فنی و حرفه ای و کار و دانش به تفکیک دولتی و غیر انتفاعی و جنسیت

(نفر)

دانش آموزان متوسطه کار و دانش			دانش آموزان متوسطه فنی و حرفه ای			سال و شرح	
غیر انتفاعی	دولتی	جمع	غیر انتفاعی	دولتی	جمع	دختر	پسر
۱۸۸	۲۶۶۸	۲۸۵۶	۱۲۵	۲۲۴۴	۲۳۶۹		
۵۱۶	۴۰۷۸	۴۵۹۴	۲۵۵	۴۳۹۲	۴۶۴۷		
۹۳۷	۲۳۷۲	۳۳۰۹	۲۲	۲۲۷۰	۲۲۹۲	۱۳۸۵-۸۶	۱۳۸۵-۸۶
۲۰۸۵	۴۴۹۵	۶۵۸۰	۵۰۶	۴۷۶۰	۵۲۶۶		

ماخذ: سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل - ۱۳۸۷

جدول شماره (۲۰-۳) تعداد دانش آموزان تیز هوش به تفکیک مقطع تحصیلی و جنسیت

(نفر)

متوسطه نظری و پیش دانشگاهی	راهنمایی	جنسیت	سال و شرح	
۲۳۷	۱۴۹	دختر	۱۳۸۴-۸۵	تعداد دانش آموزان تیز هوش
۲۲۶	۱۴۸	پسر		
۲۳۶	۱۴۷	دختر	۱۳۸۵-۸۶	
۲۳۱	۱۴۸	پسر		

ماخذ: سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل - ۱۳۸۷

جدول شماره (۲۰-۴) تعداد دانش آموزان، تعداد آموزشگاه و مدارس غیر انتفاعی بر حسب دوره تحصیلی در

سالهای تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ و ۸۶-۱۳۸۵ در استان اردبیل

(نفر)

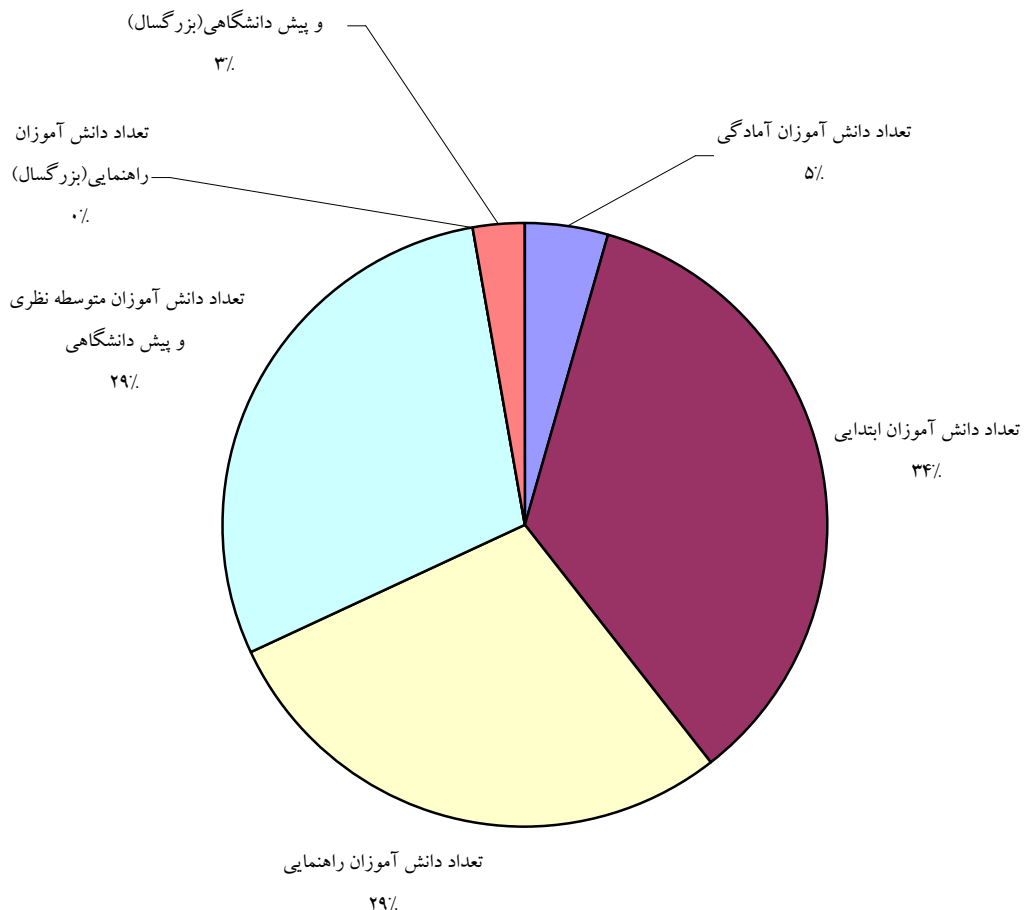
تعداد آموزشگاه و مدارس غیر انتفاعی (باب)					تعداد دانش آموز (نفر)					سال تحصیلی
پیش دانشگاهی	متوسطه	راهنمایی	ابتدایی	جمع	پیش دانشگاهی	متوسطه	راهنمایی	ابتدایی	جمع	
۵۷	۸۲	۲۹	۳۷	۲۰۵	۱۷۴۴	۶۸۶۲	۳۵۲۶	۴۹۵۷	۱۷۰۸۹	۱۳۸۴-۸۵
۵۸	۱۳۴	۲۸	۴۱	۲۶۱	۱۵۴۱	۹۴۵۶	۳۲۵۳	۵۳۶۹	۱۹۶۱۹	۱۳۸۵-۸۶

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

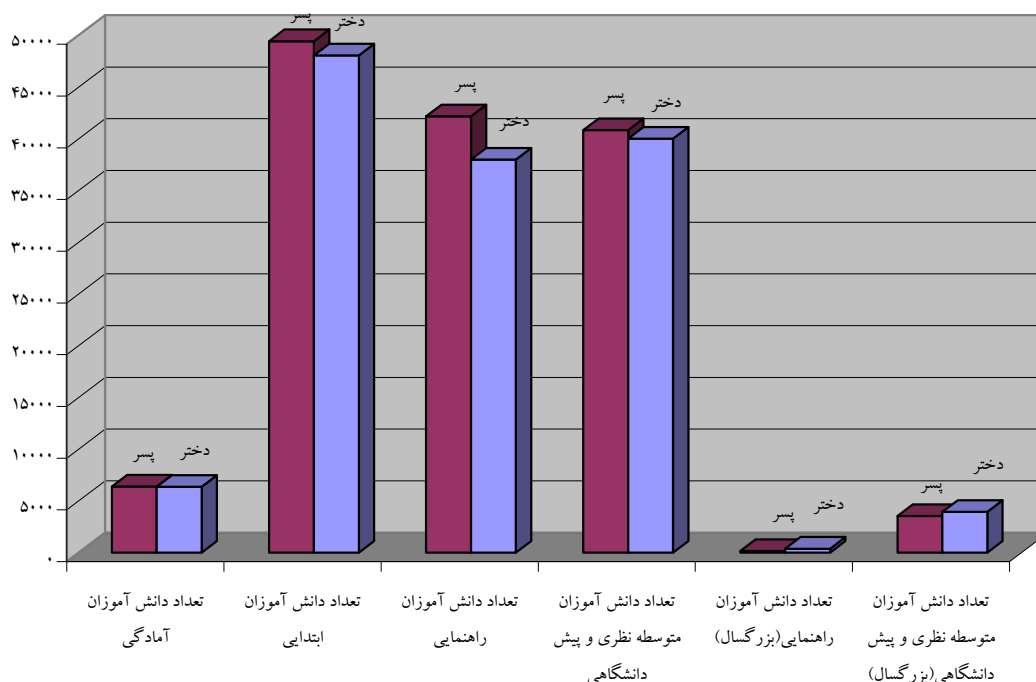
نمودار شماره (۲۵) توزیع فراوانی سهم تعداد دانش آموزان مقاطع مختلف تحصیلی در استان

اردبیل در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۱۳۸۶

تعداد دانش آموزان متوسطه نظری



نمودار شماره (۲۶) مقایسه تعداد دانش آموزان دختر و پسر در مقاطع مختلف تحصیلی در استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۱۳۸۶



۲۰-۲- میزان پوشش تحصیلی ظاهری و نرخ گذر دانش آموزان در مقاطع مختلف تحصیلی

پوشش تحصیلی ظاهری نشان دهنده نسبت موجود بین تعداد دانش آموزان یک دوره تحصیلی با تعداد جمعیت گروه مرتبط با آن دوره می باشد و برابر است با:

$$\text{پوشش تحصیلی ظاهری} = \frac{\text{تعداد دانش آموزانی که در آن دوره مشغول تحصیل هستند}}{\text{جمعیت گروه سنی دوره تحصیلی مربوطه}} \times 100$$

شاخص پوشش تحصیلی واقعی نمایانگر نرخ اشتغال به تحصیل در بین جمعیت گروه سنی مرتبط با دوره های مختلف است به بیان دیگر این شاخص نشان می دهد که چه تعدادی از جمعیت گروه سنی مربوط به یک دوره تحصیلی (مثلاً جمعیت ۱۰-۶ ساله ابتدایی) مشغول به تحصیل هستند. پوشش تحصیلی واقعی در برنامه ریزی آموزشی از اهمیت بیشتری نسبت به پوشش ظاهری برخوردار می باشد ولی دستیابی به اطلاعات اولیه پوشش واقعی مشکلتر می باشد لذا برنامه ریزان بیشتر از پوشش ظاهری استفاده می کنند.

با توجه به اطلاعات جدول شماره (۲۰-۵) در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ میزان پوشش تحصیلی ظاهری دانش آموزان در مقطع ابتدایی و مقطع راهنمایی بالاتر از مقطع متوسطه است. در واقع مقطع متوسطه پایین ترین میزان پوشش تحصیلی ظاهری را دارد تفاوت موجود در میزان پوشش تحصیلی مقاطع ابتدایی و راهنمایی چندان زیاد نیست اما در مقطع متوسطه نظری این اختلاف زیاد می باشد. همچنین میزان پوشش تحصیلی ظاهری در بین دانش آموزان پسر، در مقاطع راهنمایی و متوسطه، بالاتر از دانش آموزان دختر می باشد.

اطلاعات مربوط به نرخ گذر دانش آموزان در مقاطع مختلف در جدول شماره (۲۰-۶) آمده است. با توجه به اطلاعات این جدول در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶، نرخ گذر در مقطع ابتدایی به راهنمایی و مقطع راهنمایی به متوسطه دانش آموزان دختر، از دانش آموزان پسر بیشتر بوده است. لازم به ذکر است میزان پوشش تحصیلی ظاهری و نرخ گذر در برخی از مقاطع به علت مهاجرت، مردودی دانش آموز و ... بالاتر از صد درصد می باشد.

جدول شماره (۲۰-۵) میزان پوشش تحصیلی ظاهری دانش آموزان (شهری و روستایی) در مقاطع مختلف و به تفکیک جنسیت در سال های تحصیلی ۱۳۸۳-۸۴ و ۱۳۸۴-۸۵ (بدون بزرگسالان و غیر انتفاعی)

(درصد)

۱۳۸۵-۸۶		۱۳۸۳-۸۴		شرح
پسر	دختر	پسر	دختر	
۱۰۳/۶	۱۰۳/۲۲	۱۱۲	۱۱۲	میزان پوشش تحصیلی ظاهری در مقطع ابتدایی
۱۰۹/۴۳	۱۰۳/۴۷	۱۱۷	۱۱۱	میزان پوشش تحصیلی ظاهری در مقطع راهنمایی
۸۹/۱۷	۸۵/۱۴	۶۴	۶۱	میزان پوشش تحصیلی ظاهری در مقطع متوسطه

ماخذ: سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل - ۱۳۸۷

جدول شماره (۲۰-۶) نرخ گذر ظاهری دانش آموزان در مقاطع مختلف تحصیلی در استان اردبیل در سال های تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳ و ۸۶-۱۳۸۵ (بدون بزرگسالان و غیر انتفاعی)

(درصد)

شرح و سال	جنسیت	۱۳۸۳-۸۴	۱۳۸۵-۸۶
نرخ گذر مقطع ابتدایی به راهنمایی	دختر	۹۷	۱۰۰/۶۵
	پسر	۹۶	۹۹/۷۹
نرخ گذر مقطع راهنمایی به متوسطه	دختر	۷۵	۱۰۵/۵۷
	پسر	۸۹	۷۸/۱۰
نرخ گذر مقطع متوسطه به پیش دانشگاهی	دختر	۵۴	-
	پسر	۴۲	-

ماخذ: سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل-۱۳۸۷

۲۰-۳- کارکنان آموزشی بخش آموزش و پرورش

نیروی انسانی در آموزش و پرورش به عنوان محوری ترین عامل ارتقای کیفیت آموزشی، همواره از اصلی ترین موضوعات قابل بحث در مسایل آموزش و پرورش بوده است بدین دلیل بررسی روند تغییرات و تحلیل کمی و کیفی آن از اهمیت خاصی برخوردار است.

اطلاعات مربوط به تعداد کارکنان آموزشی بخش آموزش و پرورش در جدول شماره (۲۰-۷) آمده است با توجه به اطلاعات جدول مذکور، در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ جمعاً ۱۱۹۴۴ نفر در زمینه آموزش فعالیت داشته اند که ۴۷۳۱ نفر آنان زن و ۷۲۱۳ نفر آنان مرد بوده است. در سال مذکور ۹۸/۳۳ درصد نیروی آموزشی دارای مدرک تحصیلی کمتر از دیپلم و دیپلم و ۴۹/۸۱ درصد نیروی آموزشی دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم در مقطع ابتدایی مشغول تدریس بوده اند و ۴۵/۱۴ درصد نیروی آموزشی دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم نیز در مقطع راهنمایی به امر تدریس اشتغال داشته اند. از کل کارکنان آموزشی دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر نیز ۴۹/۱ درصد نیروی آموزشی مقطع متوسطه و پیش دانشگاهی بوده اند به عبارت دیگر بیشترین تعداد نیروی آموزشی دارای مدرک تحصیلی دیپلم و زیر دیپلم در مقطع ابتدایی و بیشترین تعداد نیروی آموزشی دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر در مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی مشغول تدریس بوده است.

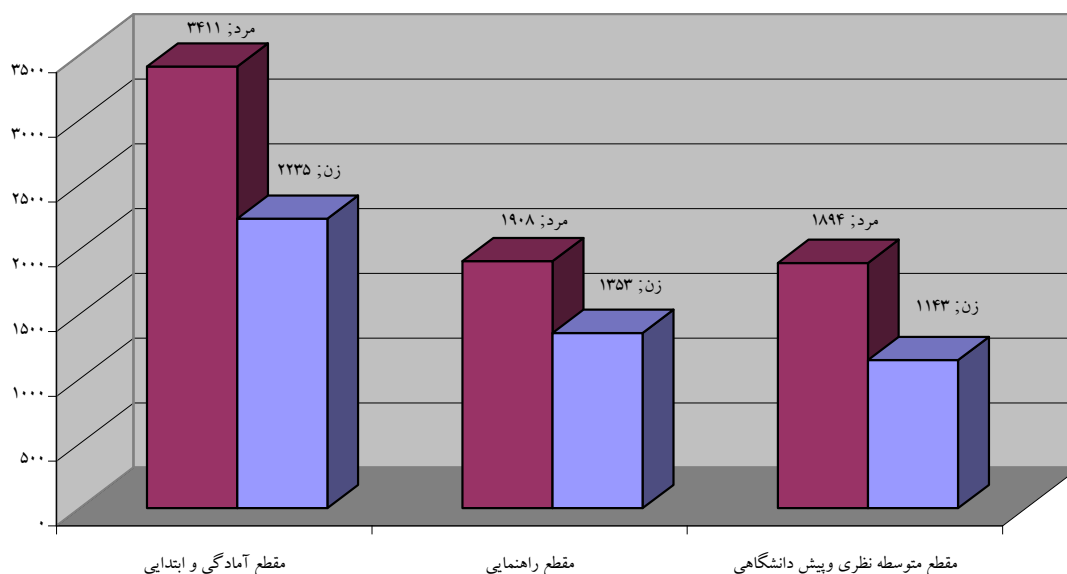
جدول شماره (۲۰-۷) تعداد کارکنان آموزشی بخش آموزش و پرورش استان در مقاطع مختلف تحصیلی و به تفکیک جنسیت و مدرک تحصیلی در سالهای ۱۳۸۴-۸۵ و ۱۳۸۵-۸۶

متوسطه نظری و پیش دانشگاهی			راهنمایی			آمادگی و ابتدایی			سال و شرح	
لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم	کمتر از دیپلم و دیپلم	لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم	کمتر از دیپلم و دیپلم	لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم	کمتر از دیپلم و دیپلم		
۹۷۲	۸۵	۶	۴۷۹	۸۵۵	۲۶	۳۶۱	۶۹۳	۱۱۴۰	زن	۱۳۸۴-۸۵
۱۷۵۲	۹۵	۷	۹۶۹	۹۶۰	۱۵	۱۰۱۱	۱۲۷۱	۱۳۴۰	مرد	
۱۰۴۷	۹۰	۶	۵۱۶	۸۲۱	۱۶	۴۲۳	۷۲۲	۱۰۹۰	زن	۱۳۸۵-۸۶
۱۷۸۵	۱۰۳	۶	۹۸۷	۹۱۰	۱۱	۱۰۰۸	۱۱۸۸	۱۲۱۵	مرد	

ماخذ: سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل- ۱۳۸۷

- توضیح اینکه آمار کارکنان آموزشی شامل معلم، مدیر معلم، معلم ورزش می باشد.

نمودار شماره (۲۷) تعداد کارکنان آموزشی مقاطع مختلف تحصیلی بخش آموزش و پرورش استان اردبیل بر حسب جنس در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۱۳۸۶



اطلاعات مربوط به شاخص نسبت دانش آموزان به معلم در جدول شماره (۲۰-۸) آمده است. بررسی این شاخص نشان دهنده کاهش نسبت دانش آموزان به معلم در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ نسبت به سال تحصیلی ۱۳۸۴-۸۵ می باشد به طوری که در برخی مقاطع این کاهش بسیار چشمگیر می باشد به عنوان

مثال در مقطع راهنمایی بزرگسالان و متوسطه نظری و پیش دانشگاهی بزرگسالان این شاخص به ترتیب ۹/۴۱ درصد و ۲۲/۵۴ درصد کاهش داشته است .

اطلاعات مربوط به شاخص تراکم دانش آموز در کلاس نیز در جدول شماره (۲۰-۹) آمده است. این شاخص در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ نسبت به سال ۸۵-۱۳۸۴ بجز در مقطع ابتدایی در سایر مقاطع با افزایش روبه رو بوده است. ورود تدریجی تعداد دانش آموزان به دوره های بالاتر تحصیلی می تواند یکی از دلایل افزایش تراکم دانش آموز در کلاس باشد .

جدول شماره (۲۰-۸) نسبت دانش آموزان به معلم در مقاطع مختلف تحصیلی در استان اردبیل در سال های تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ و ۸۶-۱۳۸۵ (بدون غیر انتفاعی)

نسبت دانش آموز به معلم					سال
مقطع ابتدایی	مقطع راهنمایی	مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی	مقطع راهنمایی (بزرگسالان)	مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی بزرگسالان	
۲۰/۷۳	۲۵/۷۳	۲۵/۹۹	۴۱/۱۴	۶۹/۸	۸۴-۸۵
۱۹/۵۳	۲۴/۵۲	۲۵/۹۵	۳۷/۶	۵۶/۹۶	۸۵-۸۶
-۶/۱۴	-۴/۹۳	-۰/۱۵	-۹/۴۱	-۲۲/۵۴	درصد تغییرات

ماخذ : محاسبه شده از اطلاعات سالنامه آماری استان اردبیل - سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴

* بدون احتساب کارکنان آموزشی حق التدریس و سرباز معلم

جدول شماره (۲۰-۹) تراکم دانش آموز در کلاس در مقاطع مختلف تحصیلی در استان اردبیل در سال های تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ و ۸۶-۱۳۸۵ (بدون غیر انتفاعی)

(نفر در کلاس)

سال	مقطع ابتدایی	مقطع راهنمایی	مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی	مقطع راهنمایی (بزرگسالان)	مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی (بزرگسالان)
۸۴-۸۵	۱۹/۲۷	۲۲/۹۴	۲۲/۸۸	۲۲/۱۵	۲۳/۶۹
۸۵-۸۶	۱۸/۹۶	۲۳/۰۳	۲۳/۱۷	۲۵/۶۳	۱۶/۴۱
درصد تغییرات	-۱/۶۰	/۳۹	۱/۲۶	۱۵/۷۱	۳۰/۷۳

ماخذ : محاسبه شده از اطلاعات سالنامه آماری استان اردبیل - سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴

۲۰-۴- قبول شدگان در مقاطع مختلف تحصیلی

مقایسه درصد قبول شدگان در مقاطع مختلف در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ در جدول شماره (۲۰-۱۰) نشان می‌دهد که درصد قبول شدگان در مقطع ابتدایی بیشتر از مقطع راهنمایی و در مقطع راهنمایی بیشتر از مقطع اول متوسطه می‌باشد.

مقایسه درصد قبول شدگان در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ نسبت به سال قبل نشان می‌دهد که هر چند در مقاطع مختلف و بین دانش آموزان دختر و پسر نوساناتی وجود داشته اما این تغییرات چندان زیاد نیست. بیشترین کاهش در شاخص درصد قبول شدگان مربوط به مقطع راهنمایی پسران با ۲/۰۹ درصد کاهش و بالاترین افزایش مربوط به مقطع اول متوسطه پسران با ۳/۲ درصد افزایش نسبت به سال قبل بوده است همچنین درصد قبول شدگان دانش آموزان دختر در کلیه مقاطع در سالهای مورد بررسی بیشتر از دانش آموزان پسر بوده است.

جدول شماره (۲۰-۱۰) قبول شدگان در مدارس (دولتی و غیر انتفاعی بدون بزرگسال) آموزش و پرورش در سالهای تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳ و ۸۵-۱۳۸۴ (شامل مناطق شهری و روستایی)

(درصد)

اول متوسطه		راهنمایی		ابتدایی		سال
پسر	دختر	پسر	دختر	پسر	دختر	
۶۲/۶۶	۷۷/۲۴	۹۰/۲۷	۹۶/۴۵	۹۹/۲۴	۹۹/۶۸	۱۳۸۳-۸۴
۶۵/۸۶	۷۷/۹۳	۸۸/۱۸	۹۴/۵۰	۹۸/۷۲	۹۹/۳۵	۱۳۸۴-۸۵

ماخذ : سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل - ۱۳۸۷

۲۰-۵- نرخ باسوادی جمعیت ۶ ساله و بالاتر و فعالیتهای سواد آموزی در استان

پوشش تحصیلی کامل کلیه افراد لازم‌التعلیم در دوره های تحصیلی مختلف و محو کامل بی سوادى از اصلی ترین اهداف نظام آموزشی کشور است اما به دلایل مختلف این هدف در طول زمان و در دوره های تحصیلی مختلف به ویژه در مناطق محروم به طور کامل محقق نشده است و در نتیجه گستره وسیعی از فعالیتهای سواد آموزی و هزینه‌های بالای آن را به بدنه آموزش و پرورش تحمیل نموده است.

نرخ باسوادی جمعیت ۶ ساله و بالاتر در کشور بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ معادل ۸۴/۶ درصد بوده است. این نرخ در میان مردان و زنان به ترتیب معادل ۸۸/۷۳ درصد و ۸۰/۳۳ درصد بوده است.

نرخ باسوادی جمعیت ۶ ساله و بالاتر استان در سال مذکور معادل ۸۰/۰ درصد بوده است. این نرخ برای مردان و زنان استان به ترتیب ۸۶/۳۹ درصد و ۷۳/۲۶ درصد بوده است که کمتر از میانگین کشور می‌باشد.

فعالیت سواد آموزی از جمله فعالیتهای غیر رسمی در بخش آموزش و پرورش عمومی است که شامل چهار دوره آموزش مقدماتی، تکمیلی، پایانی و پنجم بزرگسال است.

تعداد بی سوادان و کم سوادان تحت پوشش نهضت سواد آموزی در استان در سال ۱۳۸۴ معادل ۴۵۰۸۹ نفر بوده که در سال ۱۳۸۵ به ۱۲۹۸۹ نفر کاهش پیدا کرده است. همچنین از تعداد ۱۲۹۸۹ نفر سواد آموز در سال ۱۳۸۵ تعداد سواد آموزان روستایی ۸۵۲۷ نفر (۶۵/۶۴ درصد) و تعداد سواد آموزان شهری ۴۴۶۲ نفر (۳۴/۳۵ درصد) بوده است.

۲۰-۶- فرصتها، قابلیتها و امکانات توسعه آموزش و پرورش استان

- گرایش معلمان استان به ارتقاء مدارك تحصیلی و آموزشهای ضمن خدمت
- کاهش جمعیت دانش آموزی به ویژه در دوره ابتدایی
- وجود فارغ التحصیلان دانشگاهی متقاضی جذب در آموزش و پرورش استان
- توسعه زیر ساختهای فناوری اطلاعات و استقبال خانواده ها و معلمان از گسترش آن
- قابلیت گسترش آموزشهای فنی و حرفه ای متناسب با نیازهای جامعه
- کاهش نسبت دانش آموز به معلم
- کاهش تراکم دانش آموز در کلاس دایر

- توسعه مدارس شبانه روزی ، روستا مرکزی و خوابگاه های مرکزی به منظور تحت پوشش قرار دادن بیشتر روستا نشینان و فرزندان عشایر استان

۲۰-۷- چالشهای پیش روی آموزش و پرورش استان

علاوه بر تاثیر چالشهای ملی بر آموزش و پرورش استان اهم سایر چالشهای آموزش و پرورش استان در حال حاضر عبارتند از :

- کمبود نیروی انسانی متخصص در آموزشهای نظری مهارتی و آموزشهای ویژه و جابجایی و انتقال نیروی انسانی متخصص بر حسب شدت نیاز
- پایین بودن نسبت کادر آموزشی زن به مرد در کلیه مقاطع تحصیلی در استان
- غیر استاندارد و نامناسب بودن فضاهای آموزشی ، کارگاهی و ورزشی و کمبود تجهیزات مورد نیاز
- عدم تثبیت نیروی انسانی متخصص بومی و غیر بومی در مناطق شمالی استان و انتقال اجباری آنان
- عدم ارتباط مناسب بین مراکز آموزشی و صنعتی استان
- نامناسب بودن روشهای موجود برای جذب و آموزش بیسوادان که نیاز به بررسی و تجدید نظر برای تغییر روش می باشد .
- پایین بودن سطح تخصص و علم آموزشیاران معرفی شده از نهضت سواد آموزی
- کمبود منابع مالی و بودجه های عمرانی جهت توسعه ، احداث ، تعمیر و تجهیز مدارس
- کمبود منابع مالی و بودجه های عمرانی جهت بهسازی و ارتقای منابع انسانی در قالب اجرای برنامه های فناوری اطلاعات ، ارتباطات و ...
- پایین بودن نرخ باسوادی به ویژه در جمعیت زنان و بازگشت به بیسوادی به دلیل فقدان برنامه های کافی که نیاز به بررسی های آماری و علمی دارد.

۲۰-۸- راهکارهای مترتب بر بخش آموزش و پرورش استان

توجه به موارد زیر می تواند در بهبود کیفیت و کمیت نظام آموزشی استان موثر باشد:

- توجه به کمبود فضاها و تجهیزات آموزشی استاندارد و متناسب با ویژگیهای منطقه ای و محلی
- توجه به نظر معلمان در برنامه ریزی های درسی
- توجه به توزیع عادلانه معلمان در سطح استان
- استفاده از نیروهای مجرب در دوره پیش دبستانی و مقطع ابتدایی
- احداث مدارس شبانه روزی دوره متوسطه و پیش دانشگاهی در روستاهای مرکزی جهت کاهش مشکلات دانش آموزان
- مقاوم سازی ساختمانهای غیر مقاوم آموزشی
- تشویق معلمان مناطق محروم و ایجاد و گسترش امکانات رفاهی آنان از قبیل محل اقامت و وسیله ایاب و ذهاب و ... و همچنین امتیاز دهی بیشتر جهت جذب معلمان به این مناطق

۲۱- آموزش عالی

آموزش عالی که بخشی از امور اجتماعی را در برنامه ریزیهای ملی و منطقه ای تشکیل می دهد، در جهان رو به توسعه امروز، به مثابه جاری کردن خون در شریانهای جامعه است. از این رو این زیر بخش به عنوان منبع تامین نیروی انسانی متخصص در تمام عرصه های زندگی انسانی از اهمیت ویژه ای برخوردار است و عدم توجه لازم به آن می تواند در آینده ضربه مهلکی بر پیکر جامعه وارد نماید. از آن جا که این بخش با عرضه نیروی انسانی ماهر، تامین کننده تقاضای نیروی انسانی متخصص در سایر بخشها می باشد، باید هماهنگی های لازم در برنامه ریزی بین این بخش و دیگر بخشها صورت گیرد. نیروی تخصصی این بخش شامل گروه کشاورزی، گروه فنی و مهندسی، گروه علوم پایه، گروه پزشکی، گروه علوم انسانی و اجتماعی و گروه هنر می باشد.

۲۱-۱- دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان در سال ۱۳۸۵

دانشگاهها و مراکز آموزش عالی در استان شامل دانشگاههای آزاد اسلامی و دانشگاهها و مراکز آموزش عالی دولتی می باشد که گروه اول شامل دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خلخال، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشگین شهر و دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمی و دانشگاه آزاد اسلامی واحد پارس آباد و دانشگاه آزاد اسلامی واحد بيله سوار می باشد. گروه دوم نیز شامل دانشگاه محقق اردبیلی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی اردبیل، دانشکده پرستاری و مامایی خلخال، دانشگاه پیام نور اردبیل، دانشگاه پیام نور خلخال، دانشگاه پیام نور مشگین شهر، دانشگاه پیام نور گرمی، دانشگاه پیام نور واحد گیوی، دانشگاه پیام نور واحد نیر، دانشگاه پیام نور واحد بيله سوار، دانشگاه جامع علمی کاربردی با ۹ مرکز علمی- کاربردی در سطح استان، مرکز تربیت معلم بنت الهدی صدر اردبیل، مرکز تربیت معلم آزادگان نیر، مرکز تربیت معلم علامه طباطبایی، آموزشکده فنی و حرفه ای رازی و آموزشکده فنی و حرفه ای فاطمه (س) می باشد.

۲۱-۲- تعداد دانشجویان به تفکیک دانشگاه و مقاطع تحصیلی*

طبق اطلاعات جداول شماره (۱-۲۱) و (۲-۲۱) در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ جمعاً ۴۱۵۳۷ نفر دانشجو در دانشگاههای استان مشغول تحصیل بوده اند که از این تعداد ۲۱۰۱۴ نفر دانشجوی دانشگاههای آزاد اسلامی و ۲۰۵۲۳ نفر دانشجوی دانشگاهها و موسسات آموزش عالی دولتی بوده اند که نسبت به سال ۸۵-۸۴ تعداد دانشجویان در دانشگاههای استان ۲۴/۹۴ افزایش یافته است .

از کل تعداد دانشجویان استان در سال مذکور تعداد ۱۲۵۹۰ نفر دانشجوی مقطع کاردانی (۳/۳۰ درصد)، ۲۷۶۲۷ نفر دانشجوی مقطع کارشناسی (۵۱/۶۶ درصد)، ۶۴۲ نفر دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد (۱/۵۴ درصد) و ۶۷۸ نفر دانشجوی مقطع دکتری حرفه ای (۱/۶۳ درصد) بوده اند.

بدین ترتیب ملاحظه می شود که بیشترین تعداد دانشجویان در مقطع کارشناسی و سپس مقطع کاردانی مشغول تحصیل هستند و کمترین تعداد دانشجویان مربوط به مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری حرفه ای می باشد که با توجه به نیاز استان به نیروی متخصص و ماهر لزوم ایجاد امکانات و شرایط لازم جهت پذیرش بیشتر دانشجو در مقاطع بالاتر ضروری به نظر می رسد.

* آمار مربوط به (تعداد دانشجویان، تعداد پذیرفته شدگان، تعداد فارغ التحصیلان) دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و دانشگاه آزاد اسلامی از سالنامه آماری استان اخذ گردیده است.

جدول شماره (۱-۲۱) تعداد دانشجویان دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی دولتی استان در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ به تفکیک مقطع تحصیلی

(نفر)

جمع	مقطع دکتری حرفه‌ای و تخصصی	مقطع کارشناسی ارشد	مقطع کارشناسی	مقطع کاردانی	نام موسسه آموزش عالی	
					سال	
۱۶۹۵۲	۲۸۳	۱۰۹	۱۱۹۲۴	۴۶۳۳	۸۴-۸۵	تعداد دانشجویان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی دولتی استان
۲۰۵۲۳	۲۶۰	۲۶۳	۱۵۶۲۳	۴۳۷۷	۸۵-۸۶	

ماخذ : سالنامه آماری استان-۱۳۸۵

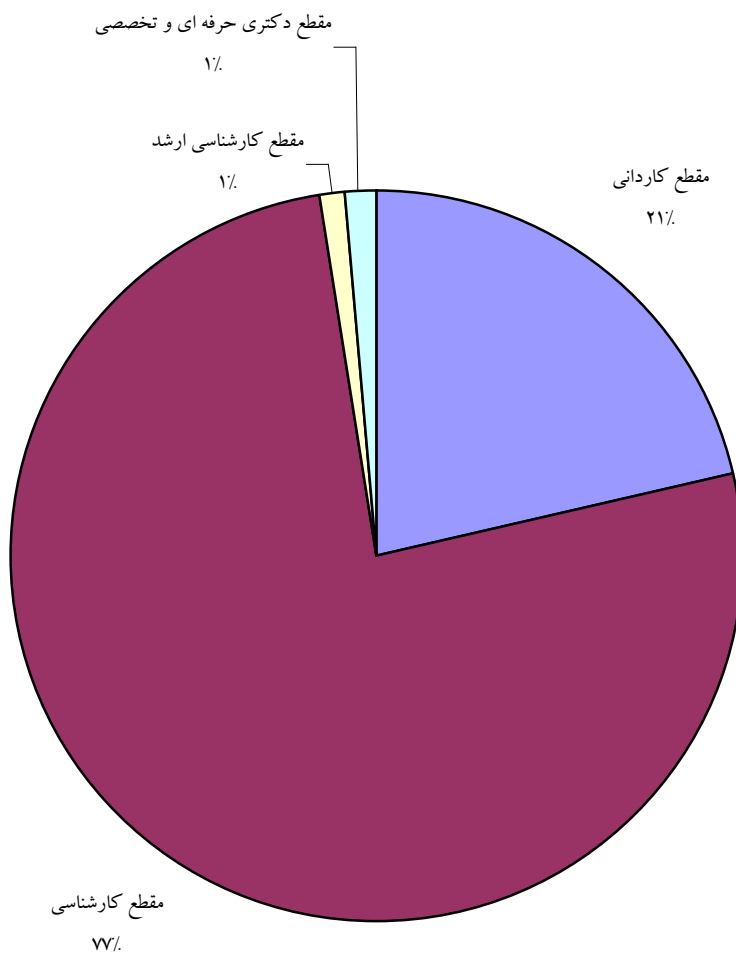
جدول شماره (۲-۲۱) تعداد دانشجویان دانشگاههای آزاد اسلامی استان در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ به تفکیک مقطع تحصیلی

(نفر)

جمع	مقطع دکتری حرفه‌ای و تخصصی	مقطع کارشناسی ارشد	مقطع کارشناسی	مقطع کاردانی	نام موسسه آموزش عالی	
					سال	
۱۶۲۹۴	۴۱۵	۱۸۷	۹۸۰۷	۵۸۸۵	۸۴-۸۵	تعداد دانشجویان دانشگاههای آزاد اسلامی استان
۲۱۰۱۴	۴۱۸	۳۷۹	۱۲۰۰۴	۸۲۱۳	۸۵-۸۶	

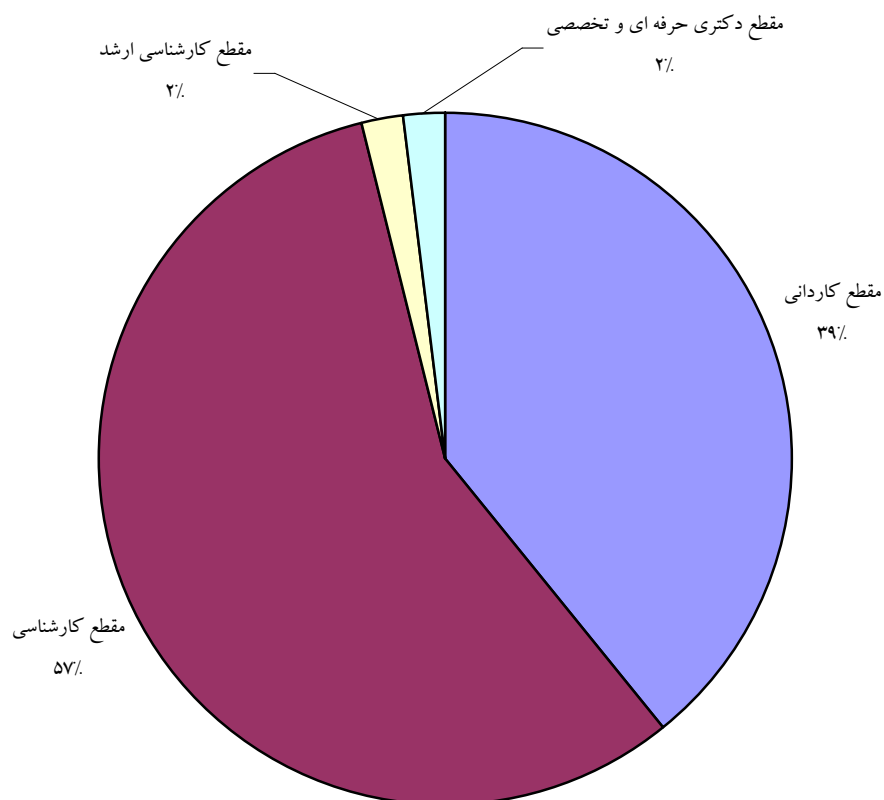
ماخذ : سالنامه آماری استان-۱۳۸۵

نمودار شماره (۲۸) مقایسه سهم تعداد دانشجویان دانشگاهها و مراکز آموزش عالی دولتی استان در مقاطع مختلف در سال ۱۳۸۵



نمودار شماره (۲۹) مقایسه سهم تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی استان در مقاطع مختلف در

سال ۱۳۸۵



۲۱-۳- تعداد پذیرفته شدگان و فارغ التحصیلان به تفکیک دانشگاه و مقطع تحصیلی

اطلاعات مربوط به تعداد پذیرفته شدگان دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان در جداول شماره (۲۱-۳) و (۲۱-۴) آمده است. بررسی وضعیت تعداد پذیرفته شدگان در مقاطع مختلف در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ نشان می دهد تعداد کل پذیرفته شدگان دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان ۲۵۳۲۲ نفر بوده که از این تعداد ۱۲۷۹۶ نفر (۵۳/۵۰ درصد) در دانشگاه آزاد اسلامی و ۱۲۵۲۶ نفر (۴۹/۴۷ درصد) در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی پذیرفته شده اند.

جدول شماره (۳-۲۱) تعداد پذیرفته شدگان دانشگاهها و مراکز آموزش عالی دولتی استان در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ به تفکیک مقطع تحصیلی

(نفر)

نام موسسه آموزش عالی	مقطع کاردانی	مقطع کارشناسی	مقطع کارشناسی ارشد	مقطع دکتری حرفه‌ای	جمع
دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان	۲۷۵۴	۹۴۳۳	۱۴۴	۵۱	۱۲۵۲۶

ماخذ: سالنامه آماری استان- ۱۳۸۵

جدول شماره (۴-۲۱) تعداد پذیرفته شدگان دانشگاههای آزاد اسلامی استان در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ به تفکیک مقطع تحصیلی

(نفر)

نام موسسه آموزش عالی	مقطع کاردانی	مقطع کارشناسی	مقطع کارشناسی ارشد	مقطع دکتری حرفه‌ای	جمع
دانشگاه آزاد اسلامی استان	۶۲۰۰	۶۳۱۱	۱۸۱	۱۰۴	۱۲۷۹۶

ماخذ: سالنامه آماری استان- ۱۳۸۵

بر اساس اطلاعات جداول شماره (۵-۲۱) و (۶-۲۱) تعداد کل فارغ التحصیلان استان در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ معادل ۷۰۴۱ نفر بوده که از این تعداد ۳۲۲۶ نفر فارغ التحصیل دانشگاههای آزاد اسلامی و ۳۸۱۵ نفر فارغ التحصیل دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی دولتی بوده اند. در سال تحصیلی مذکور در استان معادل ۲۹۱۰ نفر در مقطع کاردانی، ۴۰۱۳ نفر در مقطع کارشناسی، ۵۸ نفر در مقطع کارشناسی ارشد و ۶۰ نفر در مقطع دکتری حرفه ای فارغ التحصیل شده اند.

جدول (۲۱-۵) تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی دولتی استان در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵
به تفکیک مقطع تحصیلی

(نفر)

نام موسسه آموزش عالی	مقطع کاردانی	مقطع کارشناسی	مقطع کارشناسی ارشد	مقطع دکتری (حرفه ای)	جمع
دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی	۱۵۹۶	۲۱۶۲	۲۸	۲۹	۳۸۱۵

ماخذ: سالنامه آماری - ۱۳۸۵

جدول شماره (۲۱-۶) تعداد فارغ التحصیلان دانشگاههای آزاد اسلامی استان در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ به تفکیک
مقطع تحصیلی

(نفر)

نام موسسه آموزش عالی	مقطع کاردانی	مقطع کارشناسی	مقطع کارشناسی ارشد	مقطع دکتری (حرفه ای)	جمع
دانشگاه آزاد اسلامی استان	۱۳۱۴	۱۸۵۱	۳۰	۳۱	۳۲۲۶

ماخذ: سالنامه آماری استان - ۱۳۸۵

۲۱-۴- تعداد دانشجویان، پذیرفته شدگان و فارغ التحصیلان زن دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان

در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ از مجموع کل دانشجویان استان معادل ۲۱۳۱۷ نفر را زنان تشکیل داده اند که این رقم برابر با ۵۱/۳۲ درصد کل دانشجویان استان می باشد از این تعداد دانشجوی زن معادل ۵۵۹۷ نفر دانشجوی مقطع کاردانی (۴۴/۴۵ درصد)، ۱۵۰۱۱ نفر دانشجوی مقطع کارشناسی (۵۴/۳۳ درصد)، ۲۵۱ نفر دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد (۳۹/۰۹ درصد) و ۴۸۵ نفر دانشجوی مقطع دکتری (۷۱/۵۳ درصد) بوده اند.

تعداد پذیرفته شدگان زن در کلیه دانشگاهها و مراکز آموزش عالی در استان در سال مذکور ۱۳۱۹۴ نفر بوده که معادل ۵۲/۴۰ درصد از کل پذیرفته شدگان دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان می باشد.

همچنین در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ معادل ۳۷۴۲ نفر دانشجوی زن از دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان فارغ التحصیل شده اند که معادل ۵۱/۶۰ درصد کل فارغ التحصیلان استان می باشد.

جدول (۲۱-۷) تعداد دانشجویان ، پذیرفته شدگان و فارغ التحصیلان زن دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان در مقاطع مختلف در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵

(نفر)

عنوان شاخص	مقاطع					جمع
	استان	زن	استان	زن	استان	
تعداد دانشجویان	استان	۱۲۵۹۰	۲۷۶۲۷	۶۴۲	۶۷۸	۴۱۵۳۷
	زن	۵۵۹۷	۱۵۰۱۱	۲۵۱	۴۵۸	۲۱۳۱۷
تعداد پذیرفته شدگان	استان	۸۹۵۴	۱۵۷۴۴	۳۲۵	۱۵۵	۲۵۱۷۸
	زن	۴۰۲۵	۸۸۷۶	۱۳۹	۹۳	۱۳۱۹۴
تعداد فارغ التحصیلان	استان	۳۱۲۰	۴۰۱۳	۵۸	۶۰	۷۲۱۵
	زن	۱۴۶۹	۲۲۲۴	۱۵	۳۴	۳۷۴۲

ماخذ: سالنامه آماری استان- ۱۳۸۵

۲۱-۵- اعضای هیئت علمی دانشگاههای استان به تفکیک رتبه علمی

طبق اطلاعات جدول (۲۱-۸) در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ در استان اردبیل ، تعداد اعضای هیئت علمی شاغل در مراکز آموزش عالی دولتی استان ۴۰۳ نفر بوده است آمار ارایه شده نشان دهنده آن است که دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان از لحاظ دارا بودن هیئت علمی با درجه استاد و دانشیار در سطح پایینی می باشند به طوری که در کل دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان در سال تحصیلی مذکور تنها ۳ استاد و ۸ دانشیار مشغول تدریس بوده اند. همچنین به ازاء هر ۵۰/۹۲ نفر دانشجوی یک نفر عضو هیئت علمی وجود داشته است.

جدول شماره (۲۱-۸) اعضای هیئت علمی تمام وقت و حق التدریس مراکز آموزش عالی دولتی استان برحسب عنوان دانشگاهی در سال ۸۵-۱۳۸۴

(نفر)

سال	جمع	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	مربی آموزشیار	نسبت دانشجویان به اعضای هیئت علمی
۱۳۸۵-۸۶	۴۰۳	۳	۸	۱۹۷	۱۸۵	۱۰	۵۰/۹۲

ماخذ : سالنامه آماری استان- ۱۳۸۵

بر اساس اطلاعات جدول شماره (۹-۲۱) در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ کارکنان آموزشی دانشگاههای آزاد اسلامی استان جمعاً ۷۴۲ نفر بوده اند که از این تعداد ۶ نفر دارای رتبه استادی و ۵ نفر دارای رتبه دانشیاری بوده اند .

در سال مذکور نسبت دانشجویان دانشگاههای آزاد اسلامی استان به کارکنان آموزشی ۲۴/۴۶ بوده است به عبارت دیگر به ازاء هر ۲۴/۴۶ دانشجو یک نفر کادر آموزشی وجود داشته است .

جدول شماره (۹-۲۱) کارکنان آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی بر حسب عنوان دانشگاهی در سال ۱۳۸۵-۸۶

(نفر)

سال	جمع	استاد	دانشیار	استادیار	مربی	مربی آموزشیار	فاقد رتبه	نسبت دانشجویان به اعضاء هیئت علمی
۱۳۸۵-۸۶	۷۴۲	۶	۵	۶۸	۶۲۹	۳۳	۱	۲۸/۳۲

ماخذ : سالنامه آماری استان - ۱۳۸۵

۲۲- بهداشت و درمان

بهداشت و درمان به عنوان یکی از نیازهای اساسی انسان شناخته می‌شود و امروزه در بسیاری از جوامع خدمات مربوط به آن بخش مهمی از امور اجتماعی را تشکیل می‌دهد.

از دیدگاه توسعه اقتصادی- اجتماعی «بخش بهداشت و درمان باهدف حفظ و ارتقای سلامت جسمی، روانی و اجتماعی افراد جامعه در الگوهای توسعه و برنامه ریزیهای جامع، همانند دیگر بخشهای اجتماعی، جزء اصلی توسعه منابع انسانی محسوب می‌گردد»

بخش بهداشت و درمان طیف وسیعی از فعالیتها، خدمات و پژوهشهای علمی و کاربردی مرتبط به هم، مانند مراقبتهای اولیه بهداشتی، ایمن سازی و کنترل بیماریها، ارائه خدمات درمانی، تامین و تدارک دارو و غیره را در بر می‌گیرد. نظر به اهمیت و جایگاه این بخش و مسایل و مشکلات آن به منظور دستیابی به یک برنامه جامع و اصولی به گونه ای که بخش بهداشت و درمان را به ایفای نقش خود در جریان توسعه رهنمون گردد ضروری می‌نماید.

۲۲-۱- شاخصهای سلامت در استان

شاخص هایی از قبیل نرخ مرگ و میر کودکان زیر یکسال و زیر پنج سال، میزان مرگ و میر مادران به دلیل عوارض حاملگی، میزان تغذیه انحصاری کودک با شیر مادر، امید به زندگی و ... نشان دهنده میزان سلامت در جامعه هستند و شاخصهای سلامت نامیده می‌شوند.

نرخ مرگ و میر کودکان زیر یکسال از شاخص هایی است که در سطح بین المللی، به عنوان یکی از مهمترین ملاکها و معیارهای شناخت وضعیت بهداشت و درمان جامعه در نظر گرفته می‌شود.

نوزادان آسیب پذیرترین گروه جامعه محسوب می‌شوند و بیش از سایر گروههای سنی در معرض ابتلا به بیماریهای مسری و عفونی قرار می‌گیرند. نرخ مرگ و میر نوزادان با سطح توسعه جوامع نسبت معکوس دارد و با بهبود شرایط اقتصادی- اجتماعی، به ویژه در زمینه خدمات بهداشتی و درمانی می‌توان تا حدود زیادی از مرگ و میر نوزادان کاست.

فعالیت‌های بهداشت مادر و کودک در دو بخش جداگانه بهداشت مادران و بهداشت کودکان مورد نظر می‌باشد که در مورد مادران، مراقبت‌های مامایی و پزشکی، به منظور کاهش مخاطرات ناشی از زایمان می‌باشد.

میزان مرگ و میر نوزادان در هر هزار تولد زنده در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ در مناطق شهری استان پایین‌تر از مناطق روستایی بوده است و این موضوع برای کودکان زیر یکسال شهری و روستایی نیز در سال‌های مذکور مصداق داشته است.

بر اساس اطلاعات دریافت شده از دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان اردبیل میزان باروری عمومی در هر هزار معادل ۵۷/۸۹، میزان تولد خام در هزار معادل ۱۵/۸۹ و درصد مرده زایی ۰/۹ بوده است. درصد پوشش تنظیم خانواده در مناطق شهری استان ۱۰۰ و در مناطق روستایی (۷۷/۵۸) استان بوده همچنین صد درصد جمعیت شهری و روستایی استان به مراقبت‌های اولیه بهداشتی دسترسی داشته‌اند و میزان دسترسی جمعیت روستایی به آب آشامیدنی سالم و بهداشتی ۹۳ درصد و میزان دسترسی جمعیت روستایی به توالی بهداشتی ۶۷/۲ درصد بوده و ۵۳۸۲۶۱ نفر از جمعیت روستایی استان تحت پوشش مراکز بهداشتی درمانی روستایی قرار داشته‌اند.

جدول (۲۲-۱) برخی از شاخصهای حیاتی استان در سالهای ۸۵-۱۳۸۴

سال ۱۳۸۵	سال ۱۳۸۴	شرح
۱/۷۳	۱/۶۹	میزان باروری کلی در گروه سنی (۴۹-۱۵) در هزار موالید زنده
۱۵/۸۹	۱۵/۳۷	میزان تولد خام (در هزار)
۵۷/۸۹	۵۶/۱۸	میزان باروری عمومی (در هزار)
۰/۹	۰/۹	درصد مرده زایی
۱۰۰	۷۱/۴۴	درصد پوشش تنظیم خانواده در مناطق شهری (کل روشها)
۷۷/۵۸	۷۶/۳۵	درصد پوشش تنظیم خانواده در مناطق روستایی (کل روشها)
۱۰۰	۱۰۰	میزان دسترسی جمعیت شهری به مراقبت های اولیه بهداشتی (درصد)
۱۰۰	۱۰۰	میزان دسترسی جمعیت روستایی به مراقبت های اولیه بهداشتی (درصد)
۶۷/۲	۶۶	میزان دسترسی جمعیت روستایی به توالد بهداشتی (درصد)
۹۳	۸۹/۸	میزان دسترسی جمعیت روستایی از آب آشامیدنی سالم و بهداشتی (درصد)
۵۳۸۲۶۱	۵۵۴۶۷۹	جمعیت تحت پوشش مراکز بهداشتی درمانی روستایی استان
۳۹۴۵۱۰	۳۸۶۲۹	تعداد دانش آموزان تحت پوشش بهداشت مدارس

ماخذ: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی - ۱۳۸۵

بر اساس گزارش عملکرد دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان در سال ۱۳۸۵: ۵۷/۵۷ درصد علل مرگ و میر نوزادان کمتر از یکماه، نارسی نوزاد و ۲۰/۴۵ درصد، ناهنجاریهای مادرزادی عنوان شده است. ناهنجاریهای مادرزادی همچنین ۴۵/۲۸ درصد علت مرگ و میر کودکان زیر یکسال (یکماه تا کمتر از یکسال) در هر هزار تولد زنده بوده است به عبارت دیگر از تعداد کل مرگ و میر کودکان زیر یکسال ۲۷/۵۶ درصد به علت ناهنجاریهای مادرزادی بوده است. ۷۲/۴۳ درصد علل مرگ و میر کودکان در این رده سنی نیز سایر عوامل عنوان شده است. در بین گروه کودکان زیر پنجسال (یکسال تا کمتر از پنج سال) ۴۰ درصد علت مرگ و میر کودکان، حوادث و مسمومیت ها عنوان شده است.

ملاحظه میگردد که در هر گروه سنی الگوی مرگ و میر کودکان متفاوت می باشد به طوری که ابتدا نارسی نوزاد، سپس ناهنجاریهای مادرزادی و در نهایت حوادث و مسمومیت ها علت اصلی مرگ و میر

کودکان بوده است. آموزش مادران و خانواده ها در دوران قبل از بارداری و بارداری که در راستای افزایش آگاهی آنان در خصوص عوامل و اقدامات موثر در سلامت جنین و مادر صورت می پذیرد می تواند تا حدود زیادی از مرگ و میر نوزادان جلوگیری نماید.

این آموزشها که می توانند از طریق ارگانهای مختلفی ارایه گردند حتی می توانند در عامل مرگ ناشی از ناهنجاریهای مادرزادی نیز بسیار موثر باشند.

افزایش آگاهی کلیه افراد جامعه به خصوص از طریق صدا و سیما در کاهش مرگ و میر (ناشی از حوادث و مسمومیت ها) کودکان زیر پنج سال بسیار موثر خواهد بود در این خصوص ایجاد شرایط و امکانات ایمنی در خانه ها، مهدهای کودک، پارکها و فضاهای بازی مخصوص کودکان و ... نیز از اصول اساسی و اولیه به شمار می روند.

بیشترین علت مرگ و میر در بزرگسالان بیماریهای قلبی و عروق می باشد که ۴۵/۷۵ درصد مرگ و میر را از ده مورد اول علل مرگ به خود اختصاص داده است .

در سال ۱۳۸۵ نسبت زایمان ایمن توسط افراد دوره ندیده ۲/۶ درصد بوده است و این مبین آن است که هنوز ۲/۶ درصد زایمانها در شرایط بهداشتی و ایمن انجام نمی گردد.

در سال ۱۳۸۵ امید به زندگی در بدو تولد در زنان ۷۱ سال و در مردان ۶۸ سال می باشد. مهمترین علل افزایش امید به زندگی در سالهای اخیر افزایش دسترسی مردم به خدمات بهداشتی، افزایش سطح سواد و ایجاد تسهیلات در مناطق روستایی و کاهش مرگ و میر کودکان می باشد.

۲-۲۲- نیروی انسانی در بخش بهداشت و درمان (شاغل در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان)

در سال ۱۳۸۴ نسبت پزشک متخصص (شاغل در شبکه) به ازاء هر هزار نفر جمعیت ۰/۱۱ بوده است که این رقم در سال ۱۳۸۵ به ۰/۱۷ افزایش پیدا کرده است. نسبت پزشک عمومی به ازاء هر هزار نفر جمعیت از ۰/۱۵ در سال ۱۳۸۴ به ۰/۰۷ در سال ۱۳۸۵ کاهش یافته است و نسبت دندانپزشک به ازاء هر

هزار نفر جمعیت از ۰/۱ در سال ۸۴ به ۰/۳ در سال ۸۵ افزایش یافته است و نسبت پرستار به ازاء هزار نفر جمعیت از ۰/۳۶ در سال ۸۴ به ۰/۰۶ در سال ۸۵ کاهش یافته است.

بررسی شاخص نسبت بهیار و کمک بهیار به ازاء هر هزار نفر جمعیت نشان دهنده افزایش این شاخص در خلال سالهای مورد بررسی می باشد. نسبت ماما به ازاء هزار نفر جمعیت از ۰/۱۹ در سال ۱۳۸۴ به ۰/۲۳ در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است. البته آمار فوق شامل پزشکان و پیراپزشکان شاغل در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی می باشد.

به رغم افزایش قابل توجه تعداد پزشکان و پیراپزشکان در سالهای اخیر، شاهد کاهش تعداد پزشکان و پیراپزشکان شاغل در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی هستیم. از مهمترین دلایل این کاهش می تواند رشد فزاینده فارغ التحصیلان پزشکی و پیراپزشکی و عدم امکان جذب آنان در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان باشد.

* جدول شماره (۲۲-۲) نسبت پزشک متخصص، پزشک عمومی، دندانپزشک، پرستار، بهیار و کمک بهیار به ۱۰۰۰ نفر

جمعیت در سال های ۸۵-۱۳۸۴ در استان اردبیل

سال و شرح	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۵
نسبت پزشک متخصص به ۱۰۰۰ نفر جمعیت	۰/۱۱	۰/۱۷
نسبت پزشک عمومی به ۱۰۰۰ نفر جمعیت	۰/۱۵	۰/۰۷
نسبت دندانپزشک به ۱۰۰۰ نفر جمعیت	۰/۰۱	۰/۰۳
نسبت پرستار به ۱۰۰۰ نفر جمعیت	۰/۳۶	۰/۰۶
نسبت ماما به ۱۰۰۰ نفر جمعیت	۰/۱۹	۰/۲۳
نسبت بهیار و کمک بهیار به ۱۰۰۰ نفر جمعیت	۰/۳۱	۰/۳۳

ماخذ: محاسبه شده از روی اطلاعات سالنامه آماری استان-۱۳۸۵

* شامل پزشکان و پیراپزشکان شاغل در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اردبیل

۲۲-۳- تعداد خانه های بهداشت استان

اولین واحد ارائه خدمات اولیه بهداشتی و درمانی در نظام شبکه جامع بهداشتی و درمانی کشور «خانه بهداشت» می باشد که محل استقرار این واحد، روستاهای کشور است. هر خانه بهداشت برحسب شرایط جغرافیایی، امکانات ارتباطی و پراکنندگی جمعیت، یک یا چند روستا را با جمعیتی در حدود ۱۵۰۰ نفر پوشش می دهد و کارکنانی به نام بهورز در آن انجام وظیفه می نمایند. در جدول شماره (۲۲-۳) اطلاعات مربوط به تعداد خانه های فعال بهداشت روستایی آمده است. تعداد روستاهای دارای اینگونه موسسات از ۱۰۱۹ روستا در سال ۱۳۸۴ به ۱۰۴۸ روستا در سال ۱۳۸۵ افزایش پیدا کرده است اما به علت کم شدن جمعیت روستاها در اثر مهاجرت به نقاط شهری، جمعیت روستایی برخوردار از ۴۹۰۷۴۶ نفر به ۴۸۸۳۷۴ نفر کاهش پیدا کرده است.

جدول شماره (۲۲-۳) تعداد خانه های بهداشت فعال روستایی استان و جمعیت تحت پوشش آنها در

سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵

روستای تحت پوشش	کارکنان بهورز			خانه های بهداشت فعال	سال	
	جمعیت	تعداد	زن			مرد
۴۹۰۷۴۶	۱۰۱۹	۵۵۹	۲۹۷	۵۸۶	۵۱۸	۱۳۸۴
۴۸۸۳۷۴	۱۰۴۸	۵۵۸	۳۰۸	۸۶۶	۵۲۱	۱۳۸۵

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

۲۲-۴- بهداشت محیط

اهم فعالیتهایی که در رابطه با بهداشت محیط در طی سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ صورت پذیرفته در جدول شماره (۲۲-۴) آمده است. طبق این اطلاعات در سال ۱۳۸۵ تعداد ۶۶۲۳۱ مورد بازرسی توسط مراکز بهداشتی استان از مکانهایی که مقید و ملزم به رعایت موازین بهداشت عمومی می باشند صورت گرفته است که برای ۱۷۷۱ واحد اخطار بهداشتی صادر شده و در ۱۳۶۷ مورد مختلف به مراکز قانونی ذیصلاح معرفی شده است و در ۹۸ مورد نیز منجر به تعطیلی آنها گردیده است.

جدول شماره (۲۲-۴) فعالیت‌های عمده بهداشت محیط در زمینه بازدید از مکان‌های تهیه و توزیع و نگهداری مواد

غذایی استان در سال‌های ۸۴ و ۱۳۸۵

سال	موارد بازدید	کارت معاینه بهداشتی صادر شده	اخطار بهداشتی صادر شده	معرفی متخلفین به دادگاه	اماکن تعطیل شده
۱۳۸۴	۵۱۷۸۳	۱۰۷۰۳	۳۹۴۶	۶۱۸	۵۰
۱۳۸۵	۶۶۲۳۱	۱۳۷۵۸	۱۷۷۱	۱۳۶۷	۹۸

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

۲۲-۵- میزان پوشش واکسیناسیون

بر اساس اطلاعات جدول (۲۲-۵) در سال ۱۳۸۵ تعداد ۱۲۳۵۹۲ کودک واکسن فلج اطفال، ۳۸۵۱۵ کودک واکسن سرخک و ۱۷۲۳۲ کودک واکسن سل را دریافت کرده‌اند. میزان پوشش واکسیناسیون در جدول (۲۲-۷) آمده است همانگونه که ملاحظه می‌گردد میزان پوشش واکسیناسیون سرخک کودکان زیر یکسال در سال ۱۳۸۵ معادل ۹۸ درصد، میزان پوشش واکسیناسیون ب.ث.ژ کودکان زیر یکسال ۱۰۳ درصد و میزان پوشش واکسیناسیون ثلاث کودکان زیر یکسال ۱۰۰ درصد بوده است.

جدول شماره (۲۲-۵) واکسیناسیون‌های انجام شده در موسسات و مراکز وابسته به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات

بهداشتی و درمانی استان در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵

سال	فلج اطفال (پولیو)	سرخک	سل (ب-ث-ژ)	دیفتری-کز-سیاه سرفه (ثلاثه)	دیفتری-کز-ز (توام بزرگسالان)	مننژیت	هیپاتیت B
۱۳۸۴	۱۱۳۰۷۹	۳۹۳۶۱	۱۹۰۹۰	۹۳۶۱۹	۷۲۵۰۵	۱۱۰۹۶	۶۴۷۴۳
۱۳۸۵	۱۲۳۵۹۲	۳۸۵۱۵	۱۷۲۳۲	۹۴۸۱۲	۶۸۸۸۸	۱۶۵۷۹	۹۳۸۱۹

ماخذ: سالنامه آماری استان- ۱۳۸۵

جدول شماره (۲۲-۶) میزان پوشش واکسیناسیون (سرخک، ب-ث-ژ و ثلاث) کودکان زیر یکسال

در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵

عنوان شاخص	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۵
میزان پوشش واکسیناسیون سرخک کودکان زیر یکسال (درصد)	۹۸/۶	۹۸
میزان پوشش واکسیناسیون ب.ث.ژ کودکان زیر یکسال (درصد)	۱۰۰/۶	۱۰۳
میزان پوشش واکسیناسیون ثلاث کودکان زیر یکسال (درصد)	۱۰۰	۱۰۰

ماخذ: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان اردبیل- ۱۳۸۵

۲۲-۶- تعداد آزمایشگاه، مراکز توانبخشی، مراکز پرتونگاری و داروخانه در استان

مقایسه شاخصهای نسبت آزمایشگاه به ده هزار نفر جمعیت، نسبت مراکز توانبخشی به ده هزار نفر جمعیت و در خلال سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ نشان دهنده افزایش این شاخصها در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال قبل می باشد. اما نسبت مراکز پرتونگاری و داروخانه به ده هزار نفر جمعیت تقریباً در طول سالهای مورد بررسی ثابت مانده است.

همچنین بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۵ معادل ۱۳/۳۳ درصد از داروخانه ها و ۱۸/۴۶ درصد از مراکز آزمایشگاهی به صورت شبانه روزی مشغول فعالیت بوده اند. لازم به ذکر است که کلیه مراکز توانبخشی استان در سال ۱۳۸۴ به صورت روزانه فعالیت داشته اند اما در سال ۱۳۸۵ معادل ۲ درصد مراکز توانبخشی استان بصورت شبانه روزی مشغول فعالیت بوده اند.

جدول شماره (۲۲-۷) نسبت آزمایشگاه، مراکز توانبخشی، مراکز پرتونگاری، و داروخانه در استان به ده هزار نفر جمعیت در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴

مرکز درمانی	نسبت به ده هزار نفر جمعیت	
	۱۳۸۴	۱۳۸۵
آزمایشگاه	۰/۴۸	۰/۵۲
مراکز توانبخشی	۰/۳۱	۰/۴۰
پرتونگاری	۰/۲۴	۰/۲۴
داروخانه	۰/۸۶	۰/۸۵

ماخذ: محاسبه شده از روی اطلاعات سالنامه آماری استان- ۱۳۸۵

۲۲-۷- تعداد موسسات درمانی استان

در جدول (۲۲-۸) تعداد موسسات درمانی و تعداد تخت های آنها بر حسب وضعیت حقوقی که شامل بیمارستان، زایشگاه، بیمارستان زایشگاه و آسایشگاههای استان می باشند آمده است. منظور از قسمت سایر آن دسته از بیمارستانها و موسسات درمانی هستند که وابسته به سازمان تامین اجتماعی، مجامع امور خیریه، بانکها و ... هستند که در استان شامل بیمارستانهای سبلان (تامین اجتماعی)، ارس و جانبازان می باشند.

جدول شماره (۲۲-۸) تعدا موسسات درمانی فعال استان و تختهای موجود در آنها برحسب وضعیت حقوقی

(شامل بیمارستان ، زایشگاه ، بیمارستان زایشگاه ، آسایشگاه) در سالهای ۸۵-۱۳۸۴

سال	جمع			وابسته به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان			خصوصی			سایر	
	موسسه	تخت ثابت	ضریب اشغال تخت ثابت	موسسه	تخت ثابت	ضریب اشغال تخت ثابت	موسسه	تخت ثابت	ضریب اشغال تخت ثابت	تخت ثابت	ضریب اشغال تخت ثابت
۱۳۸۴	۱۴	۱۶۳۳	۶۸/۲	۱۰	۱۱۹۱	۶۵/۳	۱	۱۰۰	۴۱/۶	۳۴۲	۸۲/۴
۱۳۸۵	۱۴	۱۶۹۸	۴۶	۱۰	۱۲۵۶	۴۴	۱	۱۰۰	۲۶	۳۴۲	۷۲

ماخذ : دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی-۱۳۸۵

در سال ۱۳۸۵ تعداد موسسات درمانی فعال استان ۱۴ باب بوده که از این تعداد ۱۰ موسسه درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی و ۱ موسسه درمانی دارای مدیریت خصوصی بوده است. در سال مذکور موسسات درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان دارای ۱۲۵۶ تخت ثابت بوده و ضریب اشغال تخت ثابت ۴۴ درصد بوده است. نسبت تخت فعال به ازاء هر هزار نفر جمعیت ۱/۱۵ تخت و سرانه نیروی انسانی به تخت فعال در بیمارستانها ۱/۷۸ نفر به ازاء هر تخت بوده است.

۲۲-۸- فعالیتهای موسسات درمانی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان

همانگونه که در جدول شماره (۲۲-۹) ملاحظه می گردد موارد مراجعه بیماران به بیمارستانها و مراکز درمانی دولتی استان از ۱۰۲۶۴۵۷ مورد در سال ۱۳۸۴ به ۱۶۴۸۶۵۹ مورد در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است که در سال ۱۳۸۵ که تعداد ۹۴۵۶۰ مورد آن منجر به بستری شدن بیمار در بیمارستان انجامیده است.

جدول * (۹-۲۲) فعالیت های موسسات درمانی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان در

سالهای ۸۵-۱۳۸۴

سال	موارد مراجعه	موارد بستری
۱۳۸۴	۱۰۲۶۴۵۷	۸۵۴۲۷
۱۳۸۵	۱۶۴۸۶۵۹	۹۴۵۶۰

ماخذ : سالنامه آماری استان - ۱۳۸۵

* آمار فوق مربوط به مراجعین سرپایی ، پزشکان عمومی و متخصص و بستری شدگان در بیمارستانهای وابسته به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی می باشد.

۹-۲۲- عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استان فصل بهداشت و سلامت در سال ۱۳۸۵

عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی فصل بهداشت و سلامت استان در سال ۱۳۸۵

معادل ۱۷۲۳۵ میلیون ریال بوده که ۱/۸۰ درصد کل اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استان

می باشد.

۲۳- بهزیستی و تامین اجتماعی

فعالیت‌های مربوط به بهزیستی و تامین اجتماعی در قالب خدمات حمایتی (غیربیمه ای) و بیمه ای توسط سازمانها و مراکز متعدد دولتی و غیردولتی انجام می‌گیرد اما به علت عدم دسترسی به اطلاعات بخش غیردولتی، مطالب مندرج در این قسمت فقط مربوط به خدماتی است که توسط سازمانهای عمده دولتی انجام می‌گیرد.

خدمات حمایتی (غیربیمه ای) مجموعه ای از تدابیر و فعالیتهای مددکاری، مشاوره و سایر خدمات اجتماعی و توانبخشی است که به منظور تامین نیازهای اساسی گروههای کم درآمد و ارتقاء سطح زندگی آن دسته از آسیب دیدگان جامعه، خانواده های شهدا، اسرا و مفقودین و جانبازان صورت می‌گیرد. از سازمانهای فعال در این زمینه در استان می‌توان به: سازمان بهزیستی، اداره کل کمیته امداد امام خمینی (ره)، بنیاد شهید و امور ایثارگران و سازمان بازنشستگی اشاره نمود که برخی فعالیتهای آنها در این قسمت ارائه شده است.

خدمات حمایتی بیمه ای، خدماتی است که بر اساس مشارکت بیمه شده، کارفرما و دولت شکل می‌گیرد که به صورتهای مختلف اجرا می‌شود. این خدمات شامل بیمه درمان، بازنشستگی، از کارافتادگی، بیکاری، حوادث ناشی از کار، فوت، ایام بارداری و کمک هزینه عائله مندی می‌باشد. سازمانهای فعال در این زمینه در استان عبارتند از: اداره کل بیمه خدمات درمانی و سازمان تامین اجتماعی استان.

۲۳-۱- بهزیستی

۲۳-۱-۱- سازمان بهزیستی

سازمان بهزیستی را می توان از بزرگترین سازمانهای دولتی از لحاظ نیروی انسانی ، تنوع و حجم ارائه خدمات و جمعیت تحت پوشش دانست که با اتخاذ تدابیر و ارائه خدمات و حمایت های غیر بیمه ای با حفظ ارزش ها و کرامات والای انسانی ، با تکیه بر مشارکت های مردم و همکاری نزدیک سازمانهای ذیربط در جهت گسترش خدمات حمایتی ، توانبخشی ، آسیب های اجتماعی و کمک به تامین حداقل نیازهای اساسی گروه کم درآمد اقدام می نماید.

خدمات ارائه شده توسط سازمان بهزیستی به طور عمده شامل خدمات اجتماعی شهری و روستایی ، خدمات توانبخشی ، خدمات پیشگیری و خدمات کارآموزی و باز پروری می باشد. خدمات اجتماعی مجموعه ای از خدمات غیر بیمه ای است که به منظور کمک به تامین حداقل نیازهای اساسی گروههای کم درآمد و نیازمند جامعه ارائه می شود و شامل خدمات اجتماعی شهری و روستایی می باشد.

بر اساس اطلاعات جدول (۲۳-۱) در سال ۱۳۸۵ تعداد ۱۶ مجتمع خدمات اجتماعی شهری در سطح استان فعال بوده اند. مجتمع خدمات اجتماعی واحدی است اجرایی که دو یا چند فعالیت از فعالیتهای برنامه حمایت از افراد و خانواده های بی سرپرست و نیازمند را به مددجویان ارائه می دهد . در سال مذکور ۳ واحد نگهداری از کودکان بی سرپرست با ۹۳ مددجو و همچنین ۱۶ واحد حمایت از خانواده های بی سرپرست و نیازمند با ۱۹۲۰ مددجو در استان مشغول فعالیت بوده اند.

جدول شماره (۲۳-۱) واحدهای ارائه دهنده خدمات اجتماعی شهری سازمان بهزیستی استان اردبیل و مدد جویان

استفاده کننده از این خدمات

عنوان شاخص	سال	خدمات مهد کودک		نگهداری از کودکان بی سرپرست		تعداد مجتمع
		تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	
	۱۳۸۰	۹	۴۸۲	۸	۵۷	۹
	۱۳۸۱	۹	۱۵۶	۳	۳۰	۹
	۱۳۸۲	۹	۵۰	۱	۴۰	۹
	۱۳۸۳	۹	۲۶	۱	۹۳	۹
	۱۳۸۴	۹	-	-	۱۰۰	۹
	۱۳۸۵	۱۶	-	-	۹۳	۱۶

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل-۱۳۸۵

بر اساس اطلاعات جدول (۲۳-۲) در سال ۱۳۸۵ تعداد ۱۷ مجتمع خدمات اجتماعی روستایی در سطح استان فعال بوده اند. از خدمات اجتماعی روستایی ارائه شده توسط سازمان بهزیستی استان در سال مذکور می توان به ۱۲ واحد ارائه دهنده خدمات مهد کودک با ۳۲۰ مددجو، ۹ واحد حمایت از خانواده های بی سرپرست و نیازمند با ۱۴۷ مددجو، ۱۷ واحد آموزش فنی و حرفه ای با ۱۲۵۳ مددجو و ۱۷ واحد ارائه دهنده خدمات برنامه جوانان و نوجوانان با ۱۷۹۳ مددجو اشاره نمود.

جدول شماره (۲۳-۲) واحدهای ارائه دهنده خدمات اجتماعی روستایی سازمان بهزیستی استان اردبیل و مدد جویان

استفاده کننده از این خدمات

عنوان شاخص	سال	خدمات مهد کودک		حمایت از خانواده های بی سرپرست و نیازمند		آموزش فنی و حرفه ای		خدمات برنامه جوانان و نوجوانان	
		تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو
	۱۳۸۰	۱۸	۴۶۲	۸	۲۴۸	۴	۳۹۹	۷	۱۰۶۹
	۱۳۸۱	۱۸	۳۰۰	۸	۱۹۰	۲	۳۶	۹	۲۹۸
	۱۳۸۲	۱۷	۳۳۷	۸	۲۰۹	۲	۷۷	۹	۳۰۰
	۱۳۸۳	۱۴	۳۷۴	۹	۲۳۳	۱۶	۱۲۶۳	۱۶	۱۴۳۷
	۱۳۸۴	۱۶	۳۸۰	۳	۱۱۵	۱۶	۱۷۵۰	۱۶	۱۵۲۰
	۱۳۸۵	۱۲	۳۲۰	۹	۱۴۷	۱۷	۱۲۵۳	۱۷	۱۷۹۳

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل-۱۳۸۵

خدمات توانبخشی سازمان بهزیستی مجموعه ای از خدمات پزشکی ، پیرا پزشکی ، آموزشی ، حرفه ای و اجتماعی است که در جهت به حداکثر رساندن توانائیهای موجود در فرد معلول به کار گرفته می شود . براساس اطلاعات جدول (۲۳-۳) در سال ۱۳۸۵ تعداد ۹ واحد ارائه دهنده خدمات توانبخشی سازمان بهزیستی در استان در زمینه های نگهداری از معلولان ، بیماران مستمری بگیر در خانواده ، گفتار درمانی ، آموزش ارتباط بین خانواده و کودک ناشنوا ، سوادآموزی نابینایان و ناشنوایان، توانبخشی اجتماعی معلولان ، فیزیوتراپی ، کار درمانی ، سنجش شنوایی ، بینایی سنجی ، دست و پا سازی و اعطای وسایل کمک توانبخشی فعالیت داشته اند.

جدول شماره (۲۳-۳) واحدهای ارایه دهنده خدمات توانبخشی سازمان بهزیستی استان اردبیل و مددجویان استفاده کننده از خدمات آنها در سالهای ۸۵-۱۳۸۴

عنوان شاخص	سال	۱۳۸۵	۱۳۸۴
تعداد واحد		۹	۹
نگهداری معلولان		۳۹۷	۵۲
نگهداری معلولان و بیماران مستمری بگیر در خانواده		۴۰۶۳	۴۲۶۷
گفتار درمانی		۱۰۳	۴۵۳
آموزش ارتباط بین خانواده و کودک ناشنوا		۶۲	۵۲
سواد آموزی نابینایان و ناشنوایان		۱۱۵	۸۳
توانبخشی اجتماعی معلولان		۴۱۹۳	۳۵۸۹
حرفه آموزی معلولان		-	-
فیزیو تراپی		۱۰۴۹	۱۰۴۲
کار درمانی		۶۸۳	۲۴۶
سنجش شنوایی		۱۰۶۲	۱۳۵۸
بینایی سنجی		۰	۹۸۴
دست و پاسازی		۶۵۰	۵۴۰
اعطای وسایل کمک توانبخشی		۸۲۶۸۰	۹۷۲۶۲

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل-۱۳۸۵

در سال ۱۳۸۵ در زمینه خدمات پیشگیری یک واحد خدمات صدای مشاور و ۳ واحد مشاوره حضوری فعالیت داشته اند که واحدهای ارایه دهنده خدمات صدای مشاور ۴۸۷۰ مددجو و واحدهای ارایه دهنده خدمات مشاوره حضوری ۱۰۴۹ مددجو را تحت پوشش خود قرار داده اند. همچنین یک مرکز درمانی سرپایی معتادین خود معرف و ۲ مرکز مشاوره ژنتیک نیز به ترتیب با ۲۱۶ مددجو و ۱۴۶۲ مددجوی تحت پوشش، در سطح استان فعالیت داشته اند. از دیگر خدمات ارایه شده توسط سازمان بهزیستی، خدمات روزانه و رسیدگی به سایر آسیبها می باشد. سایر آسیبها شامل مداخله در بحرانهای اجتماعی، کودکان خیابانی، کاهش طلاق و بازپروری زنان و دختران در معرض آسیب است که در سال ۱۳۸۵ تعداد ۷ واحد با تحت پوشش قرار دادن ۱۱۸۱ مددجو در این زمینه در استان فعالیت داشته اند.

جدول شماره (۲۳-۴) واحدهای ارایه دهنده خدمات پیشگیری و خدمات کار آموزی و بازپروری اجتماعی سازمان بهزیستی استان اردبیل و مددجویان استفاده کننده از خدمات آنها

سال	خدمات پیشگیری												خدمات کار آموزی و بازپروری	
	خدمات صدای مشاور		مشاوره حضوری		مرکز درمان سرپایی معتادین خود معرف		مشاوره ژنتیک		خدمات شبانه روزی		خدمات روزانه		سایر آسیبها	
	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو
۱۳۸۴	۱	۴۳۴۸	۲	۱۳۸۳	۱	۲۴۸	۲	۸۶۲	-	-	-	-	۷	۱۱۴۴
۱۳۸۵	۱	۴۸۷۰	۳	۱۰۴۹	۱	۲۱۶	۲	۱۴۶۲	-	-	-	-	۷	۱۱۸۱

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل-۱۳۸۵

کمیته امداد یکی از نهادهای حمایتی و از مهمترین دستگاههای خدمتگزار به محرومان جامعه است که در سطح کشور به صورت گسترده فعالیت می نماید. این نهاد فعالیتهای خود را در قالب طرح شهید رجایی*، طرح مددجویی**، اعطای وام خود کفایی، اعطای وام قرض الحسنه، خدمات درمانی و امور بیمه، خدمات آموزشی و فرهنگی، خدمات عمرانی، کمک هزینه ازدواج و کمکهای نقدی مربوط به سایر موارد انجام می دهد. در سال ۱۳۸۵ این نهاد در قالب طرح شهید رجایی ۲۸۲۴۵ نفر و در قالب طرح مددجویی ۵۹۸۲۵ نفر را به صورت موردی و ۱۶۶۸۵ نفر را به صورت دائمی تحت پوشش خود قرار داده است. مبلغ کمک پرداختی (کمک مستمری و سایر پرداختها) کمیته امداد امام خمینی (ره) در قالب طرح شهید رجایی در سال مذکور معادل ۴۶۵۴۰ میلیون ریال و در قالب طرح مددجویی جمعاً مبلغ ۱۷۰۸۱۳ میلیون ریال بوده است. لازم به توضیح است که مبلغ کمک مستمری به افراد زیر پوشش کمکهای موردی پرداخت نمی شود.

* طرح شهید رجایی، طرحی است که بر اساس آن به سالمندان نیازمند ۶۰ ساله و بیشتر جامعه روستایی کشور و افراد تحت تکفل آنها کمک می شود. مددجویان تحت پوشش این طرح، ماهانه مبالغی مستمری به صورت نقدی یا بصورت کالا دریافت می دارند.

** طرح مددجویی طرحی است که بر اساس آن افراد بنا به عللی از قبیل فقدان سرپرست، از کار افتادگی سرپرست، معلولیت سرپرست و ... بر حسب نوع نیازمندی، تحت پوشش کمکهای دایمی یا موردی کمیته امداد امام خمینی قرار می گیرند.

در سال ۱۳۸۵ تعداد مراکز درمانی ارایه دهنده خدمات درمانی و امور بیمه کمیته امداد امام خمینی (ره) ۲۳۸ مرکز بوده که ۳۱۰۷۱ نفر را به صورت دائمی و ۹۲۳ نفر را به صورت موقتی تحت پوشش خود قرار داده است. همچنین در سال مذکور ۱۸۶۸۲ دانش آموز و ۱۰۳۰ دانشجویان از خدمات آموزشی و فرهنگی این نهاد بهره مند شده اند. همچنین تعداد وام خود کفایی (شامل وام امداد و تبصره ها) به مبلغ ۲۵۱۵۵۶ میلیون ریال به ۱۱۹۷۷ طرح فعال خود کفایی اعطا شده است. تعداد مورد وام قرض الحسنه به مبلغ ۲۳۰۲۲ میلیون ریال به افراد نیازمند پرداخت شده است و ۲۷۷ خانواده زندانی جمعاً مبلغ ۸۴۰ میلیون ریال کمک دریافت نموده اند.

در سال ۱۳۸۵ کل فعالیتهای عمرانی کمیته امداد امام خمینی (ره) در استان اردبیل ۱۸۶۷ مورد بوده است که شامل ۷۴ مورد احداث یا خرید خانه، ۱۵۸ مورد احداث فضای خود کفایی، ۱۴۹۷ مورد تعمیر و بازسازی، ۱۲۵ مورد سایر احداثها و ۱۲ مورد سایر فعالیتهای جمعاً به مبلغ ۷۱۰۳ میلیون ریال بوده است. همچنین تعداد ۳۳۹۲ کمک هزینه ازدواج به مبلغ کل ۱۲۹۱۶ میلیون ریال پرداخت شده و در قالب حوادث جمعاً مبلغ ۱۶۱۷ میلیون ریال به ۱۸۱۰ خانوار پرداخت شده است.

تعداد ایتام تحت پوشش کمیته امداد در سال ۱۳۸۵ برابر با ۶۱۴۲ نفر بوده که مبلغ پرداختی به ایتام ۳۶۲۱ میلیون ریال بوده است.

در سال مذکور تعداد ۹۷ وام در قالب وام محکومین و آزادی زندانیان به مبلغ ۳۶۳۳ میلیون ریال پرداخت شده که منجر به آزادی ۹۷ زندانی شده است.

جدول شماره (۲۳-۵) واحدهای کمیته امداد امام خمینی (ره) و مددجویان زیر پوشش آنها و مبلغ کمک مستمری و سایر پرداختیها به آنها در سال ۱۳۸۵

شهرستان	تعداد واحد امداد	طرح شهید رجایی		طرح مددجویی	
		تعداد نفقات	مبلغ (میلیون ریال)	تعداد نفقات دائمی	تعداد نفقات موردی
جمع	۲۸	۲۸۲۴۵	۴۶۵۴۰	۵۹۸۲۵	۱۶۶۸۵
اردبیل	۷	۲۲۹۲	۳۹۷۵	۲۴۴۵۳	۸۰۵۲
بيله سوار	۳	۱۰۸۲	۱۷۹۰	۲۲۶۲	۴۲۸
پارس آباد	۲	۸۲۴	۱۳۹۲	۴۹۳۹	۲۸۸۸
خلخال	۴	۸۰۲۹	۱۳۱۱۳	۴۸۹۷	۴۱۷
کوثر	۱	۱۴۷۷	۲۲۹۷	۱۳۸۸	۲۰۴
مشگین شهر	۳	۶۶۹۷	۱۱۰۵۴	۹۹۹۲	۲۹۷۶
مغان	۳	۵۲۲۲	۸۳۵۹	۷۳۳۳	۲۲۵
نمین	۳	۱۹۴۴	۳۳۸۶	۳۰۹۷	۳۲۵
نیر	۲	۶۷۸	۱۱۷۴	۱۴۶۴	۱۱۷۰

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

جدول شماره (۲۳-۶) تعداد افراد تحت پوشش خدمات درمانی و امور بیمه و خدمات آموزشی و فرهنگی
ارایه شده توسط کمیته امداد امام خمینی (ره) در سال ۱۳۸۵

شهرستان	خدمات درمانی و امور بیمه			خدمات آموزشی و فرهنگی				
	تعداد نفقات دائمی	تعداد نفقات موردی	تعداد مراکز درمانی	هزینه (میلیون ریال)	دانش آموزان	دانشجویان	فعالیت‌های اردوئی، خوابگاه و کانونها	هزینه (میلیون ریال)
جمع	۳۱۰۷۱	۹۲۳	۲۳۸	۱۴۷۹۹	۱۸۶۸۲	۱۰۳۰	۲۳۶۶۵	۱۱۶۳۳
اردبیل	۲۰۶۶۵	۴۷۸	۱۵۳	۱۲۰۵۶	۶۴۵۷	۴۳۳	۹۷۳۷	۴۵۸۸
بيله سوار	-	-	-	۷۰	۷۹۶	۲۶	۱۰۳۷	۶۱۳
پارس آباد	۳۵۰۹	۴۶	۳۲	۸۲۷	۱۳۴۳	۲۷	۱۵۵۱	۷۰۶
خلخال	۱۳۱۵	۷۵	۱۲	۵۰۹	۲۰۱۵	۲۱۵	۳۶۶۵	۱۴۹۸
کوثر	-	۷۹	-	۵۶	۴۲۳	۱۲	۸۷۵	۲۶۰
مشگین شهر	۳۱۵۹	۱۰۷	۲۶	۴۶۵	۳۴۹۴	۱۴۸	۲۳۳۹	۱۷۳۰
مغان	۲۴۲۳	۱۳۸	۱۵	۶۳۶	۲۹۶۷	۱۴۷	۲۴۶۹	۱۵۵۹
نمین	-	-	-	۱۲۲	۷۳۴	۱۴	۱۰۰۷	۴۱۴
نیر	-	-	-	۵۸	۴۵۳	۸	۹۵۸	۲۶۵

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

جدول شماره (۲۳-۷) استفاده کنندگان از وامهای خود کفایی و قرض الحسنه کمیته امداد امام خمینی (ره) و خدمات

ارایه شده به خانواده های زندانیان در سال ۱۳۸۵

شهرستان	اعطای وام خود کفائی			اعطای وام قرض الحسنه		خانواده های زندانیان	
	تعداد وامهای جدید	مبلغ (میلیون ریال)	طرحهای فعال در پایان دوره	تعداد	مبلغ (میلیون ریال)	خانوار	نفرات
جمع	۴۷۰۵	۲۵۱۵۵۶	۱۱۹۷۷	۷۹۵۷	۲۳۰۲۲	۲۷۷	۸۶۱
اردبیل	۱۸۰۳	۸۹۰۲۳	۳۷۵۴	۳۰۸۹	۱۲۶۴۲	۱۳۹	۴۳۴
بيله سوار	۲۵۸	۱۶۸۹۴	۸۵۸	۷۶۰	۱۵۶۳	۲۰	۶۷
پارس آباد	۵۶۸	۳۴۷۹۸	۱۳۱۹	۷۸۹	۱۷۳۶	۳۲	۹۵
خلخال	۴۲۷	۲۲۶۹۵	۱۶۲۵	۸۹۸	۱۹۸۷	۶	۱۵
کوثر	۸۴	۴۳۷۹	۴۶۸	۲۳۰	۵۶۷	۲	۹
مشگین شهر	۶۱۶	۳۳۶۲۸	۱۴۴۴	۱۰۰۶	۲۰۵۰	۴۴	۱۳۴
مغان	۴۷۹	۲۳۷۱۹	۱۵۰۶	۶۲۵	۱۳۴۷	۲۱	۶۶
نمین	۳۰۰	۱۷۶۰۴	۶۰۶	۳۲۵	۶۶۵	۷	۲۱
نیر	۱۷۰	۸۸۱۶	۳۹۷	۲۳۵	۴۶۵	۶	۲۰

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

جدول شماره (۲۳-۸) خدمات عمرانی و کمک هزینه ازدواج و حوادث ارایه شده به مددجویان توسط کمیته امداد

امام خمینی (ره) و مبلغ پرداخت شده در سال ۱۳۸۵

شهرستان	خدمات عمرانی										حوادث
	کل فعالیتهای عمرانی	احداث یا خرید خانه	احداث فضای خودکفائی	تعمیر و بازسازی	سایر احداثها	سایر فعالیتهای	مبلغ (میلیون ریال)	تعداد	مبلغ (میلیون ریال)	خانوار	
جمع	۱۸۶۷	۷۴	۱۵۸	۱۴۷۹	۱۲۵	۱۲	۷۱۰۳	۳۳۹۲	۱۲۹۱۶	۱۸۱۰	۱۶۱۷
اردبیل	۵۴۶	۳۱	۲۸	۴۳۱	۵۱	۵	۲۴۰۲	۱۱۹۷	۵۶۷۶	۳۱۹	۱۱۹۲
بيله سوار	۹۳	۳	۱۵	۷۳	۲	-	۴۳۴	۹۲	۲۹۱	۸۰	۲۳
پارس آباد	۱۵۴	۴	۲۲	۱۲۱	۶	۱	۶۰۹	۲۳۵	۷۸۲	۸۱	۵۰
خلخال	۲۸۶	۸	۲۵	۲۲۶	۲۵	۲	۹۲۵	۵۳۴	۱۶۲۵	۳۸۲	۱۰۶
کوثر	۵۹	۴	-	۵۲	۲	۱	۲۸۶	۱۰۳	۳۳۵	۷۲	۲۷
مشگین شهر	۲۱۴	۸	۵	۱۸۰	۲۰	۱	۷۸۰	۷۳۱	۲۳۱۰	۳۴۳	۱۰۰
مغان	۲۷۷	۷	۲۰	۲۴۰	۸	۲	۸۴۶	۳۰۳	۱۱۱۷	۳۳۸	۶۲
نمین	۱۳۴	۵	۳۷	۸۷	۵	-	۵۱۶	۱۳۳	۵۹۹	۱۵۱	۳۶
نیر	۱۰۴	۴	۶	۸۸	۶	-	۳۰۴	۶۳	۱۸۱	۴۴	۲۱

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

جدول شماره (۲۳-۹) خدمات ارائه شده به ایتم تحت پوشش و پرداخت وام محکومین و آزادی زندانیان توسط کمیته امداد امام خمینی (ره) در سال ۱۳۸۵

وام محکومین و آزادی زندانیان			خدمات ارائه شده به ایتم تحت پوشش						شهرستان
تعداد زندانی آزاد شده	مبلغ (میلیون ریال)	تعداد وام	خدمات انجام شده به ایتم (ارقام به میلیون ریال)			تعداد ایتم تحت پوشش			
			مبلغ پرداختی به ایتم طی دوره	تعداد ایتم دارای حامی	تعداد حامی	جمع	پسر	دختر	
۹۷	۳۶۳۳	۹۷	۳۶۲۱	۴۸۷۰	۳۵۲۶	۶۱۴۲	۳۱۶۸	۲۹۷۴	جمع
۹۷	۳۶۳۳	۹۷	۱۴۵۳	۲۰۷۶	۱۲۲۱	۲۲۴۵	۱۱۲۵	۱۱۲۰	اردبیل
۰	۰	۰	۱۱۹	۱۷۴	۱۶۵	۲۲۱	۱۲۱	۱۰۰	بيله سوار
۰	۰	۰	۲۹۳	۴۱۷	۲۷۱	۵۷۰	۳۱۱	۲۵۹	پارس آباد
۰	۰	۰	۴۹۸	۵۶۷	۶۴۵	۶۳۹	۳۲۳	۳۱۶	خلخال
۰	۰	۰	۲۴۰	۱۸۹	۱۷۱	۱۹۲	۹۹	۹۳	کوثر
۰	۰	۰	۴۲۰	۶۱۰	۴۵۶	۱۰۶۹	۵۶۰	۵۰۹	مشگین شهر
۰	۰	۰	۳۲۱	۴۵۹	۳۴۵	۷۵۷	۳۹۲	۳۶۵	مغان
۰	۰	۰	۱۵۵	۲۷۲	۱۲۶	۳۳۰	۱۷۸	۱۵۲	نمین
۰	۰	۰	۱۲۲	۱۱۱	۱۲۳	۱۱۹	۵۹	۶۰	نیر

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

۲۳-۱-۳- امور ایثارگران

سازمان امور جانبازان، بنیاد مستضعفان و جانبازان و ستاد رسیدگی به امور آزادگان به منظور تمرکز بخشیدن به اداره امور خانواده های شهدا، جانبازان و آزادگان تشکیل شده است.

جدول شماره (۲۳-۱۰) خانوارهای مستمری بگیر تحت پوشش بنیاد شهید و امور ایثارگران (خانواده شهید) و مبلغ پرداختی به آنان در سال ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵

(مبالغ به میلیون ریال)

سال	شرح	جمع		والدین		همسر و فرزندان	
		تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ
۱۳۸۴		۳۶۱۹	۶۶۹۳۷	۲۶۶۸	۳۹۸۷۸	۹۵۱	۲۷۰۵۹
۱۳۸۵		۳۶۱۴	۸۷۹۷۲	۲۶۶۳	۵۸۴۰۷	۹۵۱	۲۹۵۶۵

ماخذ: سالنامه آماری استان- سال ۱۳۸۵

بر اساس اطلاعات جدول (۲۳-۱۰) در سال ۱۳۸۵ به ۳۶۱۴ خانواده شهدا مبلغ ۸۷۹۷۲ میلیون ریال مستمری پرداخت شده است که از این تعداد ۲۶۶۳ خانواده والدین شهدا و ۹۵۱ خانواده همسر و فرزندان شهدا بوده اند .

در سال ۱۳۸۵ تعداد ۹۱۰۹ جانباز تحت پوشش بنیاد شهید و امور ایثارگران استان بوده اند و تعداد جانبازان مستمری بگیر تحت پوشش بنیاد شهید و امور ایثارگران ۱۷۶۹ نفر بوده است که ۶۳۱۴ میلیون ریال به صورت مستمری و ۵۶۰۳۱ میلیون ریال به صورت سایر پرداختیها به آنها پرداخت شده است. از دیگر خدمات ارایه شده توسط بنیاد شهید و امور ایثارگران استان در سال ۱۳۸۵ می توان به ارایه ۵۸۸۲۴ مورد خدمات درمانی با هزینه ای به مبلغ ۴۷۸۸ میلیون ریال ، ارایه خدمات آموزشی به ۲۴۴۷ نفر با هزینه ای به مبلغ ۶۳۰۷ میلیون ریال ، ارایه ۱۵۶۶۳ مورد خدمات فرهنگی با هزینه ای به مبلغ ۲۰۶۲ میلیون ریال و ارایه ۲۹۳ مورد خدمات حرفه آموزی و اشتغال با هزینه ای به مبلغ ۲۱۵ میلیون ریال اشاره نمود.

همچنین در سال مذکور تعداد ۱۰۴ مورد کمک هزینه ازدواج به مبلغ ۹۴۸۵ میلیون ریال و تعداد ۸۴۲ مورد خدمات مسکن به مبلغ ۶۷۲۹ میلیون ریال به افراد تحت پوشش بنیاد شهید و امور ایثارگران استان پرداخت شده است.

۲۳-۱-۴- سازمان بازنشستگی

مدیریت بازنشستگی استان در سال ۱۳۸۴ تعداد ۷۳۵۱ نفر را تحت پوشش داشته که با رشد ۱۱/۷۶ درصد به ۸۲۰۷ نفر در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است . میزان مستمری پرداخت شده در سال ۱۳۸۴ معادل ۱۳۲۰۰۶۳۸۸۲۰۷ ریال بوده که با ۵۷/۱۸ درصد رشد به ۲۰۷۴۸۷۸۵۷۴۳۳ ریال در سال ۱۳۸۵ افزایش پیدا نموده است .

جدول شماره (۲۳-۱۱) افراد تحت پوشش سازمان بازنشستگی استان و مبالغ پرداختی به آنها در طول سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۲

شرح / سال	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
تعداد افراد تحت پوشش مدیریت بازنشستگی استان (نفر)	۴۵۱۸	۶۶۲۱	۷۳۵۱	۸۲۰۷
مبلغ کل مستمری پرداختی (ریال)	۶۹۱۲۴۶۸۷۵۷۹	۱۰۰۹۵۱۲۱۶۳۳۶	۱۳۲۰۰۶۳۸۸۲۰۷	۲۰۷۴۸۷۸۵۷۴۳۳

ماخذ : مدیریت بازنشستگی استان اردبیل - ۱۳۸۵

۲۳-۲- تامین اجتماعی

بخش تامین اجتماعی مجموعه ای متشکل از تدابیر، روش ها و اقدامات حمایتی و خدمات بیمه ای است که هدف آن حمایت از نیروی انسانی شاغل در دوران اشتغال، بازنشستگی، از کار افتادگی و حمایت از بازماندگان شاغلان و بازنشستگان فوت شده می باشد. مهم ترین خدمات ارائه شده به بیمه شدگان در این نظام ارائه بیمه خدمات درمانی و بیمه های اجتماعی در قالب پرداخت انواع مستمری بازنشستگی، از کار افتادگی، بازماندگی، بیکاری، غرامت نقص عضو، کمک بارداری و جز آن است. عمده ترین دستگاههای مسئول امور بیمه ای در استان عبارتند از سازمان تامین اجتماعی و اداره بیمه خدمات درمانی.

۲۳-۲-۱- سازمان تامین اجتماعی

سازمان تامین اجتماعی به عنوان یک سازمان بیمه ای و حمایتی در ایجاد و برقراری عدالت اجتماعی، توزیع مجدد درآمد ها، ارتقاء سلامت عمومی و همچنین جبران در آمد از دست رفته افراد شاغل به علل مختلف از قبیل سالمندی، از کارافتادگی، بیماری، حوادث و غیره نقش بسیار حساسی را ایفا می نماید این سازمان کارگران و کارمندان تحت پوشش قانون کار را از طریق طرحهای مشارکت اجباری و افراد خویش فرما را از طریق ترکیبات قراردادی تحت پوشش خود قرار می دهد.

افراد تحت پوشش نظام تامین اجتماعی به طور عمده در دو گروه بیمه شدگان اصلی و مستمری بگیران قرار می گیرند مجموع این دو گروه در استان در سال ۱۳۸۵ معادل ۱۱۰۱۰۹ نفر بوده اند. از کل افراد تحت پوشش ۸۹ درصد بیمه شده و ۱۱ درصد مستمری بگیر بوده اند تعداد بیمه شدگان اصلی سازمان تامین اجتماعی استان در سال ۱۳۸۵ معادل ۸۵۱۹۱ نفر اعلام شده است که نسبت به سال گذشته ۱/۲۲ درصد افزایش داشته است. افراد بیمه شده شامل بیمه اجباری، حرف و مشاغل آزاد، اختیاری، رانندگان، کارکنان، طرحهای بیمه ای خاص، بیمه بیکاری و کل مستمری بگیران شامل بازنشستگان، از کارافتادگان و بازماندگان مستمری بگیر می باشد.

جدول شماره (۲۳-۱۲) تعداد بیمه شدگان اصلی و تبعی سازمان تامین اجتماعی استان اردبیل

در طی سالهای ۸۵-۱۳۸۱

سال	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	شرح
تعداد بیمه شدگان اصلی	۷۱۰۹۵	۸۰۴۴۵	۸۵۰۲۳	۸۴۱۶۱	۹۷۷۷۴	
تعداد بیمه شدگان تبعی	۲۷۲۲۹۴	۳۰۸۱۰۴	۳۲۵۶۸	۳۲۲۳۳۶	-	
جمع کل بیمه شدگان	۳۴۳۳۸۹	۳۸۸۵۴۹	۴۱۰۶۶۱	۴۰۶۴۹۸	۹۷۷۷۴	

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

جدول شماره (۲۳-۱۳) تعداد بیمه شدگان اصلی سازمان تامین اجتماعی استان اردبیل و نوع بیمه

در سال ۱۳۸۵

نوع بیمه	اجباری	اختیاری	حرف	رانندگان	کارکنان	بیکاری	خاص	جمع
-	۵۷۴۷۸	۸۱۵	۳۶۲۴	۳۳۸۴	۱۸۴۴۲	۱۴۴۸	-	۸۵۱۹۱

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

وجوهی که برای استفاده از مزایای بیمه ای و به حکم قانون به سازمان تامین اجتماعی پرداخت می شود حق بیمه نام دارد. حق بیمه معمولاً ۲۷ درصد حقوق و مزایای بیمه شده می باشد که ۷ درصد آن توسط بیمه شده و ۲۰ درصد توسط کارفرما به سازمان مزبور پرداخت می شود. در مورد برخی از صنوف غیر دولتی حق بیمه معادل ۱۸ درصد حقوق و مزایای بیمه شده می باشد که ۵ درصد آن توسط بیمه شده و ۱۳ درصد توسط کارفرما پرداخت می شود.

بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۵ تعداد ۲۵۱۱۰ کارگاه زیر پوشش سازمان تامین اجتماعی بوده اند که از این تعداد جمعاً ۱۱۳۵ کارگاه دارای بیمه دولتی و ۲۳۹۷۵ کارگاه دارای بیمه غیر دولتی بوده اند.

از دیگر خدمات ارایه شده توسط سازمان تامین اجتماعی حمایت های مربوط به غرامت دستمزد ، کمک هزینه ازدواج و از کارافتادگی می باشد که در جهت فقرزدایی و حمایت از آسیبهای اجتماعی بسیار مهم

می باشد. در سال ۱۳۸۵ در استان اردبیل جمعاً مبلغ ۵۰۰۱۳ میلیون ریال کمکهای نقدی و غرامت مقرر می باشد. به بیمه شدگان پرداخت شده که بیشترین آن مربوط به مقرر ایام بیکاری با ۳۱۱۴۰ میلیون ریال و کمترین آن مربوط به غرامت دستمزد ایام بیماری با ۶۹۲ میلیون ریال بوده است.

در سال ۱۳۸۵ تعداد مستمری بگیران سازمان تامین اجتماعی استان ۱۲۳۳۵ مورد بوده و مبلغ ۱۹۳۵۷۴ میلیون ریال به مستمری بگیران تحت پوشش پرداخت شده است.

جدول شماره (۲۳-۱۴) مقایسه تعداد مستمری بگیران سازمان تامین اجتماعی استان اردبیل در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴ برحسب انواع مستمری

عنوان	بازنشستگان	از کارافتادگان	بازماندگان مستمری بگیر	جمع
سال ۱۳۸۴	۵۷۲۱	۱۰۴۲	۷۹۷۴	۱۴۷۳۷
سال ۱۳۸۵	۶۵۰۴	۱۱۵۴	۴۶۷۷	۱۲۳۳۵

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

جدول شماره (۲۳-۱۵) مقایسه هزینه مستمری های پرداخت شده توسط سازمان تامین اجتماعی در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴

(مبالغ: میلیون ریال)

عنوان	بازنشستگان	از کارافتادگان	بازماندگان مستمری بگیر	سایر پرداختها	جمع
سال ۱۳۸۴	۱۰۶۱۳۵	۱۵۴۵۷	۷۲۲۹۰	۲۲۹۴۰	۲۱۶۸۲۱
سال ۱۳۸۵	۱۲۰۶۶۰	۱۷۰۶۲	۴۲۳۹۸	۱۳۴۵۴	۱۹۳۵۷۴

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

۲۳-۲-۲- اداره کل خدمات درمانی استان

اداره کل خدمات درمانی تحت پوشش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار دارد و بیمه شدگان نظام بیمه خدمات درمانی را در قالب پنج گروه: دولتی (کارکنان دولت)، حرف و مشاغل آزاد (خویش فرمایان)، روستایی، بستری شهری و سایر اقشار بیمه می نماید.

در سال ۱۳۸۵ بیشترین تعداد بیمه شدگان در استان مربوط به بیمه روستایی با ۶۱/۴۴ درصد و کمترین تعداد بیمه شدگان مربوط به بیمه حرف و مشاغل آزاد با ۰/۴۶ درصد بوده است.

همچنین شهرستان اردبیل با ۳۲۴۲۲۸ مورد بیشترین تعداد بیمه شدگان و شهرستان کوثر با ۲۶۴۱۱ مورد کمترین تعداد بیمه شدگان را دارا می باشد.

جدول شماره (۲۳-۱۶) بیمه شدگان (اصلی و تبعی) خدمات درمانی تحت پوشش اداره کل خدمات درمانی استان در سال ۱۳۸۵

شهرستان*	جمع	دولتی (کارکنان دولت)	حرف و مشاغل آزاد (خویش فرمایان)	روستایی	سایر اقشار	بستری شهری
اردبیل	۳۲۴۲۲۸	۵۶۷۰۷	۳۱۴۹	۱۳۸۸۰۳	۲۴۹۶۳	۱۰۰۶۰۶
بيله سوار	۵۴۹۹۲	۴۴۴۳	۶۰	۴۸۴۴۵	۱۱۸۶	۸۵۸
پارس آباد	۱۰۱۶۷۷	۱۰۶۷۹	۳۱۲	۶۵۸۶۳	۴۳۷۰	۲۰۴۵۳
خلخال	۷۵۰۸۲	۱۱۷۰۲	۸۱	۴۸۱۷۵	۴۹۴۴	۱۰۱۸۰
کوثر	۲۶۴۱۱	۳۲۳۸	۱۶	۲۲۴۴۸	۶۴۹	۶۰
مشگین شهر	۱۳۰۸۴۱	۱۷۶۸۶	۱۶۱	۹۲۱۷۸	۵۹۰۵	۱۴۹۱۱
مغان	۸۱۵۶۰	۸۶۲۰	۱۲۷	۵۹۳۴	۴۶۱۳	۸۸۵۶
نمین	۵۲۵۶۴	۵۵۲۰	۱۰	۴۵۴۱۴	۱۰۵۲	۵۶۸
کل استان	۸۴۷۳۵۵	۱۱۸۵۹۵	۳۹۱۶	۵۲۰/۶۷۰	۴۷۶۸۲	۱۵۶۴۹۲

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

* در شهرستان نیر شعبه بیمه خدمات درمانی وجود ندارد و آمار بیمه شدگان شهرستان نیر در شهرستان اردبیل آمده است.

۲۳-۳- عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای فصل رفاه و تامین اجتماعی استان از محل درآمدهای عمومی در سال ۱۳۸۵

در سال ۱۳۸۵ فصل رفاه و تامین اجتماعی با ۱۰۶۷۸ میلیون ریال از اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استان معادل ۱/۱۱ درصد از اعتبارات مذکور را به خود اختصاص داده است. با توجه به اوضاع اقتصادی کشور از یک سو و حمایت از محرومان و مستضعفان جامعه و افزایش سطح رفاه و زندگی آنان از سوی دیگر، این بخش نیاز به توجه و حمایت خاص خود را دارد.

فرهنگ را به طور خلاصه می توان مجموعه دستاوردهای معرفتی انسان در عرصه های عقلی - علمی و هنری تعریف کرد که قدرت نقادی ، پرورش ذوق و خلاقیت انسانی را ارتقاء می بخشد . منظور از بخش فرهنگ این معنای وسیع نیست . بخش فرهنگ به مجموعه فعالیتهایی اطلاق می شود که دستگاههای اجرایی خاص در دولت ، هدایت ، اداره و حمایت از آنها را بر عهده دارد . مجموعه فعالیتهایی که بخش فرهنگ را شکل می دهد ، در تمام کشورها مشابه و شامل اموری همچون کتاب و کتابخوانی ، اداره کتابخانه های عمومی و مراکز فرهنگی و هنری و میراث فرهنگی ، سینما ، موسیقی ، تئاتر ، رسانه های جمعی به ویژه مطبوعات ، فعالیتهای دینی و جز آن است .

۲۴-۱-۱- مطبوعات محلی استان

مطبوعات بر طبق قانون عبارتند از نشریاتی که به طور منظم ، با نام ثابت و تاریخ انتشار در فواصل معین در زمینه های گوناگون خبری ، انتقادی ، اجتماعی ، سیاسی ، اقتصادی ، کشاورزی ، فرهنگی ، دینی ، علمی و ... منتشر می شوند .

نخستین نشریه به شکل امروزی که سالنامه ای پیش نبود در سال ۱۴۸۶ میلادی در فرانسه منتشر گردیده و اولین نشریه در ایران در سال ۱۲۵۳ (ه . ق) به شکل روزنامه و به شیوه چاپ سنگی انتشار یافته است . چاپ روزنامه ها در شهرستانها نیز از سال ۱۲۸۹ (ه . ق) و در زمان ناصرالدین شاه قاجار معمول گردیده و قدیمی ترین نشریه در اردبیل که در کتابهای مربوط به مطبوعات از آن نام برده شده در سال ۱۳۲۶ (ه . ق) و ۷۳ سال بعد از نشر نخستین روزنامه ایرانی بوده است .

در حال حاضر (سال ۱۳۸۵) مطبوعات محلی استان بصورت روزنامه ۲۶ عنوان با شمارگان ۳۰۰۰ الی ۵۰۰۰ می باشد و تعداد ۴ عنوان به صورت مجله با شماره گان ۲۰۰۰ الی ۴۰۰۰ انتشار می یابد .

مقایسه انتشار کتاب در خلال سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ در استان حاکی از افزایش عناوین کتاب منتشر شده می باشد تعداد عناوین کتب منتشر شده در استان از ۳۵ عنوان در سال ۱۳۸۴ به ۹۹ عنوان در سال ۱۳۸۵ رسیده است .

۲۴-۱-۲- کتابخانه های عمومی استان

در سال ۱۳۸۵ تعداد کتابخانه های عمومی استان ۵۰ سالن و تعداد مراجعان به کتابخانه های عمومی ۹۴۲۳۸۷ نفر بوده است. مقایسه تعداد مراجعان به کتابخانه های عمومی در سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ نشان دهنده کاهش ۳۰٪ درصدی تعداد مراجعان می باشد.

در سال مذکور تعداد کتابهای موجود در کتابخانه های عمومی استان ۴۰۹۳۸۲ جلد بوده است که نسبت به سال ۱۳۸۴ معادل ۴/۶۲ درصد افزایش داشته است. سرانه کتابهای کتابخانه های عمومی از ۰/۳۱ در سال ۱۳۸۴ به ۰/۳۳ در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است با توجه به افزایش تعداد کتابهای کتابخانه های عمومی و افزایش جمعیت در سال ۱۳۸۵ افزایش در سرانه کتابهای کتابخانه های عمومی برای رفع نیازهای کتاب جامعه اقدام خوبی می باشد.

با توجه به رشد جمعیت جوان و نوجوان کشور و مسایل اقتصادی، نیاز به فضاهای عمومی مطالعه و منابع موجود در این اماکن باید مورد توجه زیادی قرار گیرد از طرف دیگر این مساله نیز نباید فراموش گردد که منابع تامین شده، مورد نیاز و مورد استقبال و منطبق با سلیقه های مراجعه کنندگان باشد.

جدول شماره (۲۴-۱) برخی از شاخصهای مربوط به کتابخانه های عمومی استان در سال های ۸۵-۱۳۸۴

شرح	۱۳۸۴	۱۳۸۵
تعداد کتابخانه های عمومی (سالن)	۵۰	۵۰
سرانه کتابهای کتابخانه های عمومی (جلد)	۰/۳۱	۰/۳۳
تعداد مراجعان به کتابخانه های عمومی (نفر)	۱۳۳۲۷۷۳	۹۴۲۳۸۷
تعداد اعضای کتابخانه های عمومی (نفر)	۱۹۱۴۹	۱۸۵۶۲

ماخذ : سالنامه آماری استان-۱۳۸۵

۲۴-۱-۳- سالنهای سینما در استان

اولین سالن سینما در استان اردبیل در سال ۱۳۴۲ با مساحت ۷۰۰ متر مربع زیربنا و گنجایش ۳۰۰ نفر احداث گردید این سالن سینما که سینما ایران نام دارد در حال حاضر از نظر کیفی عادی بوده و از نظر وضعیت فعالیت در شرف تغییر کاربری است.

دومین سالن سینمای استان که سینما انقلاب نام دارد یک سال بعد و در سال ۱۳۴۳ احداث گردیده است. این سالن سینما که ۱۲۰۰ متر مربع زیربنا و گنجایش ۴۹۰ نفر را دارد در حال حاضر فعال است.

در سال ۱۳۸۵ در استان اردبیل تعداد ۷ باب سالن سینما وجود داشته که ۳ باب آن فعال، ۳ باب غیر فعال و یک باب سالن در شرف تغییر کاربری است. بررسی توزیع شهرستانی سینماهای استان حاکی از آن است که اکثر شهرستانهای استان فاقد سالن سینما می باشند. به طوریکه در جدول (۲-۲۴) مشاهده می گردد بعد از شهرستان اردبیل، شهرستانهای پارس آباد و مشگین شهر هر کدام دارای یک باب سالن سینمای غیر فعال هستند و سایر شهرستانهای استان از نعمت سالنهای سینما محروم می باشند.

۲۴-۱-۴- مجتمع های فرهنگی و هنری استان

اطلاعات مربوط به مجتمع های فرهنگی و هنری استان اردبیل در جدول (۳-۲۴) آمده است بر اساس اطلاعات جدول مذکور در سال ۱۳۸۶ تعداد ۱۶ مجتمع فرهنگی و هنری در استان اردبیل وجود داشته است که از این تعداد ۴ مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان اردبیل، ۲ مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان بیله سوار، ۲ مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان پارس آباد، ۲ مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان مغان و ۲ مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان مشگین شهر قرار دارد و شهرستانهای کوثر، خلخال و نیر و نمین هر کدام دارای یک مجتمع فرهنگی و هنری هستند.

جدول شماره (۲۴-۲) اطلاعات مربوط به سالنهای سینما در استان در سال ۱۳۸۴

ردیف	نام سینما	محل احداث	سال احداث	وضعیت فعالیت	زیربنا	گنجایش سالن	درجه کیفی
۱	سینما حافظ	اردبیل	۱۳۸۱	فعال	۱۲۳۰	۳۵۰	۱
۲	سینما انقلاب	اردبیل	۱۳۴۳	فعال	۱۲۰۰	۴۹۰	۲ (مطلوب)
۳	سینما ایران	اردبیل	۱۳۴۲	در شرف تغییر کاربری	۷۰۰	۳۰۰	عادی
۴	سینما لاله	اردبیل	۱۳۷۶	غیر فعال	۲۷۳۰	۳۵۰	۲
۵	سینما قدس	اردبیل	۱۳۴۹	فعال	۱۲۱۷	۵۹۱	۲ (مطلوب)
۶	سینما انقلاب	پارس آباد	۱۳۷۲	غیر فعال	۱۳۵۰	۴۰۰	۱
۷	سینما آزادگان	مشگین شهر	۱۳۷۰	غیر فعال	۱۴۶۰	۴۵۰	۲

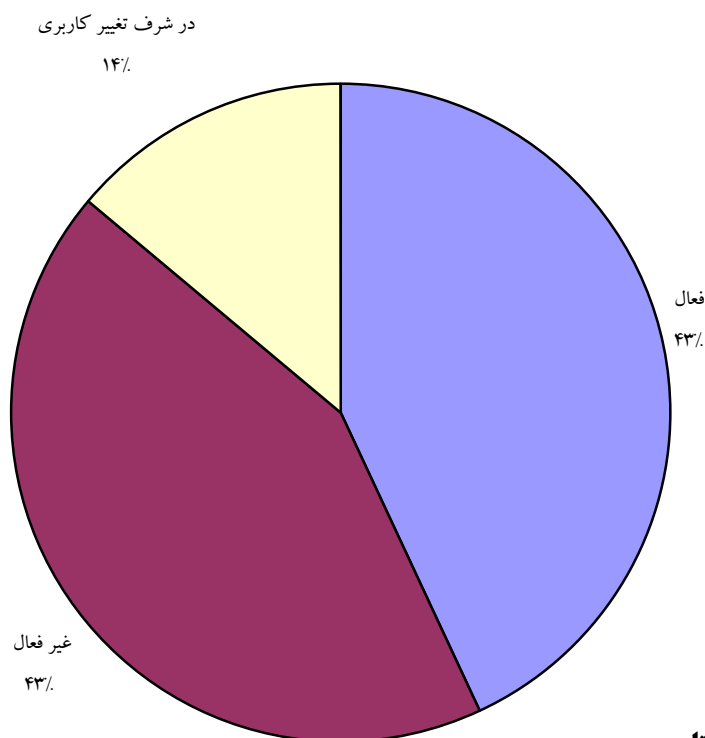
ماخذ: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اردبیل - ۱۳۸۵

جدول شماره (۲۴-۳) اطلاعات مربوط به مجتمع های فرهنگی و هنری استان در سال ۱۳۸۵

ردیف	نام مجتمع فرهنگی و هنری	محل احداث	سال بهره برداری	مساحت زمین	زیربنا	گنجایش سالن (نفر)
۱	مجتمع فرهنگی و هنری فدک	اردبیل	۱۳۸۰	داخل پارک فدک	۴۱۵۰	۵۴۶
۲	هنرستان کوثر	اردبیل	۱۳۷۷	۹۶۵	۹۰۰	-
۳	مجتمع فرهنگی و هنری نیار	اردبیل	۱۳۸۰	داخل امام زاده	۵۱۰	۸۰
۴	مجتمع فرهنگی و هنری الغدیر	نیر	۱۳۸۲	۱۰۰۰	۶۰۰	۸۰
۵	مجتمع فرهنگی و هنری امام علی (ع)	بيله سوار	۱۳۸۳	۲۵۰۰	۲۲۰۰	۳۰۰
۶	مجتمع فرهنگی و هنری جعفر آباد	جعفر آباد	۱۳۸۳	۹۹۶	۳۲۰	۱۲۰
۷	مجتمع فرهنگی و هنری اصلاندوز	اصلاندوز	۱۳۸۳	۱۰۰۰	۳۲۰	۱۲۰
۸	مجتمع فرهنگی و هنری آراز	پارس آباد	۱۳۸۱	۳۱۵۰	۱۵۰۰	۲۷۰
۹	مجتمع فرهنگی و هنری خلخال	خلخال	۱۳۷۹	۳۶۳۳	۱۵۰۰	۳۶۰
۱۰	مجتمع فرهنگی و هنری اندیشه	مشگین شهر	۱۳۸۲	۲۶۲۱ (مشترک با اداره)	۲۰۰۰	۵۰۰
۱۱	مجتمع فرهنگی و هنری گرمی	گرمی	۱۳۸۲	۶۰۰	۸۰۰	۸۰
۱۲	مجتمع فرهنگی و هنری کوثر	کوثر	۱۳۷۹	۱۱۵۰	۳۲۰	۱۰۰
۱۳	خانه مطبوعات	اردبیل	۱۳۸۳	۵۰۰	۴۰۰	-
۱۴	مجتمع فرهنگی و هنری ارسق	رضی	۱۳۷۵	۶۵۰	۳۲۰	۸۰
۱۵	مجتمع فرهنگی و هنری تالار حافظ	گرمی	۱۳۸۱	۴۵۰	۵۵۰	۳۰۰
۱۶	مجتمع فرهنگی و هنری آبی بیگلو	آبی بیگلو	۱۳۸۶	۱۴۰۰	۸۰۰	۲۰۰

ماخذ: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اردبیل - ۱۳۸۵

نمودار شماره (۳۰) توزیع فراوانی سهم وضعیت سینماهای استان در سال ۱۳۸۵



۲۴-۱-۵- اماکن مذهبی استان

در سال ۱۳۸۵ معادل ۱۸۸ مکان متبرکه اسلامی در استان موجود بوده و ۱۶۹۳ مسجد نیز در سال مذکور مشغول فعالیت بوده اند.

۲۴-۱-۶- موقوفات

وقف از با سابقه ترین میراث های ارزشمند اسلامی است که از صدر اسلام تاکنون در همه جوامع اسلامی مورد توجه بوده است و تاثیرات مثبتی در مسایل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع اسلامی از خود به جا گذاشته است دولت با بهره گیری مناسب و هدایت و قفیات در زمینه های مختلف (ترویج قرآن، تعمیر مساجد و حقوق خدام، نشر معارف اسلامی، کمک به مستضعفین و ...) می تواند به نحو مناسبی از این سنت حسنه اسلامی استفاده نماید.

بر اساس اطلاعات جدول شماره (۲۴-۴) در سال ۱۳۸۵ جمع کل درآمد موقوفات متصرفی و غیر متصرفی استان معادل ۶۵۶۹۳۱۱ هزار ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۸۴ معادل ۳۷ درصد افزایش داشته است.

درآمد بقاع متبرکه استان با ۱۲/۲۷ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۸۴ به ۱۴۱۸۴۴۳ هزار ریال در سال ۱۳۸۵ رسیده است. جمع درآمد استان نیز در سال ۱۳۸۵ معادل ۷۹۵۷۷۵۴ هزار ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۸۴ معادل ۳۲ درصد رشد داشته است.

در سال مذکور درآمد حاصل از موقوفات متصرفی و غیر متصرفی ۸۲/۱۸ درصد کل درآمد و درآمد حاصل از بقاع متبرکه که ۱۷/۸۲ درصد کل درآمد وقفی را تشکیل داده است.

انواع فعالیتها و هزینه های انجام شده موقوفات و بقاع متبرکه استان در طول سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ از محل اعتبارات موقوفات متصرفی اداره کل اوقاف و امور خیریه استان در جدول (۲۴-۵) آمده است. بر اساس این اطلاعات در سال ۱۳۸۵ کمک به احداث و تعمیر مساجد و حقوق ائمه جمعه و خادمین ۴۷/۹۱ درصد بیشترین و کمک به عتبات عالیات با کمترین سهم از هزینه های انجام شده را به خود اختصاص داده اند. درآمدهای حاصله وقفی در زمینه های ذیل هزینه می شود: ۱- حق التولیه و حق النظاره و حق التصدی ۲- هزینه ثبتی محاکمات ۳- ترویج قرآنی ۴- کمک به عتبات عالیات ۵- مدارس علوم دینی و کمک به طلاب ۶- تدارک وسایل رفاه زائر و هزینه آب و برق و ... و خرید اثاثیه بقاع متبرکه.

در مجموع کل هزینه های انجام شده در سال ۱۳۸۵ افزایشی معادل ۴ درصد نسبت به سال ۱۳۸۴ داشته است.

جدول شماره (۲۴-۴) میزان درآمدهای موقوفات و بقاع متبرکه استان اردبیل در سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵

(مبالغ به هزار ریال)

شرح انواع درآمد	۱۳۸۴	۸۵	درصد تغییر	سهم انواع درآمد
درآمد موقوفات متصرفی و غیر متصرفی	۴۷۷۵۶۶۲	۶۵۶۹۳۱۱	+۳۷	۸۲/۱۸
درآمد بقاع متبرکه استان	۱۲۶۳۳۵۶	۱۴۱۸۴۴۳	+۱۲	۱۷/۸۲
جمع درآمد استان	۶۰۳۹۰۱۸	۷۹۵۷۷۵۴	+۳۲	۱۰۰

ماخذ: اداره کل اوقاف و امور خیریه استان اردبیل - ۱۳۸۷

جدول شماره (۲۴-۵) فعالیتها و انواع هزینه های انجام شده موقوفات و بقاع متبرکه در طول سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ از محل اعتبار موقوفات متصرفی اداره کل اوقاف و امور خیریه استان

(مبالغ به هزار ریال)

شرح	سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	درصد تغییر	سهم انواع درآمد از کل درآمد استان در سال ۸۵
حق التولیه و حق النظاره و حق التصدی		۳۲۵۸۵۵	۱۲۱۲۵۳	-۱۶۸	۳/۹۷
هزینه های ثبتی محاکماتی		۲۴۷۱۲۷	۱۶۳۸۹	-۱۴۷	۰/۵۳
ترویج قرآن		۷۶۵۲۵	۶۳۱۸۴	-۲۱	۲/۰۶
توسعه علم (کمک به دانش آموزان)		۷۳۵۰	۵۰/۰۰۰	+۵۸۰	۱/۶۳
کمک به درمانگاهها و بیمارستانها		۸۳۵۰	۱۵۲۰۰	+۸۲	۰/۴۹
کمک به احداث و تعمیر مساجد و حقوق ائمه جمعه و خادمین		۳۷۰۴۷۵	۱۴۶۳۴۴۹	+۲۹۵	۴۷/۹۱
نشر معارف		۸۳۵۶۸	۱۵۷۰۹	-۴۳۱	۰/۵۱
کمک به مستضعفین		۸۴۶۱۴	۹۲۳۷۰	+۹	۳/۰۲
مراسم مذهبی (روضه خوانی و اطعام)		۹۸۲۲۹	۱۷۱۲۲۶	+۷۴	۵/۶۰
کمک به ایتم		۱۵۰۰۰	۱۷۰۰۰	+۱۳	۰/۵۵
کمک به عتبات عالیات		۵۰۹۰	-	-۱۰۰	-
مدارس علوم دینی و کمک به طلاب		۲۰۰۰۰	۱۰/۰۰۰	-۱۰۰	۰/۳۲
سایر کمکها (سایر هزینه ها)		۴۴۱۲۹۷	۷۲۰۶۰۶	+۶۳	۲۳/۵۹
تعمیرات و بازسازی بقاع متبرکه		۱۰۵۲۱۹۸	۱۲۲۴۹۴	-۸۸/۳۵	۴/۰۱
حقوق کارکنان و خادمین بقاع متبرکه		۱۰۳۴۱۰	۱۳۲۴۹۲	+۲۸	۴/۳۳
تدارک وسایل رفاه زائر و هزینه آب و برق و ... و خرید اثاثیه بقاع متبرکه		۸۳۰۴۹	۴۲۷۱۷	-۹۴	۱/۳۹
جمع کل		۳۰۲۲۱۳۷	۳۰۵۴۰۸۹	۴/۳۷۵	۱۰۰

ماخذ : اداره کل اوقاف و امور خیریه استان اردبیل - ۱۳۸۷

۲۴-۲- رسانه های جمعی

صدا و سیما در عصر ارتباطات و اطلاعات نقش بسزایی در امر توسعه فرهنگی ، اقتصادی و اجتماعی ایفا می کند بطوریکه امروزه هزاران شبکه صدا و سیما در سطح جهان فراخور اهداف خود فعالیت می کنند و سعی در جذب مخاطب از کشور های مختلف جهان برای اشاعه اهداف خود دارند بنابراین در این برهه از زمان نقش پوششی صدا و سیمای ملی و استانی در امر جلوگیری و کاهش اشاعه فرهنگ بیگانه و توسعه فرهنگ ملی ، در کشور و استان از جایگاه ویژه ای برخوردار می باشد.

۲۴-۲-۱- تعداد مراکز فرستنده رادیویی و تلویزیونی

در جدول شماره (۲۴-۶) تعداد ایستگاهها و فرستنده های اصلی رادیویی ، تلویزیونی و اف ام آمده است با توجه به این اطلاعات در سال ۱۳۸۵ تعداد ایستگاههای رادیویی نسبت به سال ۱۳۸۴ ثابت بوده است ولی شاهد افزایش تعداد ایستگاههای تلویزیونی بوده ایم.

جدول (۲۴-۶) تعداد ایستگاهها و فرستنده های اصلی رادیویی و تلویزیونی

سال	رادیو		تلویزیون		اف ام	
	ایستگاه	فرستنده اصلی	ایستگاه	فرستنده اصلی	ایستگاه	فرستنده اصلی
۱۳۸۴	۳	۴	۱۴۵	۳۳۸	۳۱	۷۹
۱۳۸۵	۳	۴	۱۵۱	۳۸۳	-	۹۱

ماخذ : سالنامه آماری استان- ۱۳۸۵

*در حال حاضر کلیه فرستنده های شبکه های اف ام در ایستگاههای فرستنده تلویزیونی نصب شده و ایستگاه مستقلی برای فرستنده های اف ام وجود ندارد .

۲۴-۲-۲- ساعات تولید و پخش برنامه در داخل استان

تولید برنامه های رادیویی و تلویزیونی فرایندی است که متن، طرح ، سناریو یا پیام ها و اندیشه ها را از طریق بکارگیری منابع انسانی هنری و فنی ، تجهیزات ، مواد مصرفی و منابع مالی به ساختار برنامه ای صوتی و تصویری تبدیل کرده و آن را به واسطه رسانه ای (فیلم ، نوار ویدئو، نوار صدا ، دیسک، امواج و ...) ضبط و ثبت و سوار می کند و برای توزیع ، پخش یا نمایش از طریق تجهیزات فرستنده ، گیرنده یا تجهیزات نمایشی دیگر، آماده می سازد.

بر اساس اطلاعات جدول (۲۴-۷) در سال ۱۳۸۵ مدت تولید برنامه های محلی صدای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل ، معادل ۳۴۳۳ ساعت و ۱۵ دقیقه و ۲۰ ثانیه و مدت پخش آن ۴۴۴۱ ساعت و ۳۰ دقیقه و ۵۶ ثانیه بوده است.

مدت تولید برنامه های محلی سیمای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل نیز در سال مذکور معادل ۱۳۹۲ ساعت ۴۹ دقیقه و ۱۷ ثانیه و مدت پخش آن ۳۳۱ ساعت و ۲۱ دقیقه و ۴۹ ثانیه بوده است.

جدول شماره (۲۴-۷) ساعات تولید و پخش برنامه در داخل استان در طول سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴

(ثانیه : دقیقه : ساعت)

برنامه های محلی صدای جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل		برنامه های محلی صدای جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل		شرح و سال
مدت پخش	مدت تولید	مدت پخش	مدت تولید	
۳۵۶۲۱۴۵ :۰۰	۱۴۵۱۰۰ :۴۳	۴۱۶۷۱۲۴ :۰۰	۳۳۸۸ :۰۰ :۵۳	۱۳۸۴
۳۳۱ :۲۱ :۴۹	۱۳۹۲ :۴۹ :۱۷	۴۴۴۱ :۳۰ :۵۶	۳۴۳۳ :۱۵ :۲۰	۱۳۸۵

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل-۱۳۸۵

۲۴-۲-۳- میزان پوشش جمعیتی شبکه های تلویزیونی و رادیویی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل

با توجه به اطلاعات جدول (۲۴-۸) در سال ۱۳۸۵ میزان پوشش جمعیتی شبکه یک سیما ، شبکه دو سیما ، شبکه سه سیما و شبکه استانی سیما ، بالای ۹۰ درصد بوده است. میزان پوشش شبکه خبر سیما که در سال ۱۳۸۴ برابر با ۴۵/۵۱ درصد بوده در سال ۱۳۸۵ به ۵۰ درصد افزایش یافته است . میزان پوشش جمعیتی رادیو استان نیز از ۹۶/۵۰ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۱۰۰ درصد و میزان پوشش شبکه سراسری صدا نیز از ۹۱ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۹۶ درصد در سال ۱۳۸۵ افزایش پیدا نموده است .

جدول شماره (۲۴-۸) میزان پوشش جمعیتی شبکه های تلویزیونی و رادیویی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل

(درصد)

عنوان شاخص	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵
میزان پوشش شبکه یک سیما	درصد پوشش جمعیتی	۹۹/۶۵	۹۹/۸
میزان پوشش شبکه دو سیما	درصد پوشش جمعیتی	۹۹/۷۳	۹۴
میزان پوشش شبکه سه سیما	درصد پوشش جمعیتی	۹۹/۵۷	۹۶
میزان پوشش شبکه استانی سیما	درصد پوشش جمعیتی	۹۲/۲۴	۹۳
میزان پوشش شبکه خبر سیما	درصد پوشش جمعیتی	۴۵/۵۱	۵۰
میزان پوشش رادیو استان	درصد پوشش جمعیتی	۹۶/۵۰	۱۰۰
میزان پوشش شبکه سراسری صدا	درصد پوشش جمعیتی	۹۱	۹۶

ماخذ ، صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل- ۱۳۸۷

۲۴-۲-۴- تولید برنامه های صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل

در سال ۱۳۸۵ در صدای جمهوری اسلامی ایران مرکز اردبیل جمعاً ۳۴۳۳ ساعت و ۱۵ دقیقه و ۲۰ ثانیه برنامه تولید شده که مخاطبان آن شامل عامه مردم ، فرهیختگان ، خانواده و زن ، جوانان و کودک و نوجوان بوده اند به طور کلی در سال مذکور صدای جمهوری اسلامی ایران مرکز اردبیل متعهد بوده که ۳۱۱۶ ساعت برنامه تولید نماید که میزان تحقق آن ۱۱۰ درصد بوده است.

در سال ۱۳۸۵ تولید سیمای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل جمعاً ۱۳۹۲ ساعت و ۴۹ دقیقه و ۱۷ ثانیه بوده که برای مخاطبان ۵ گانه تولید گردیده است. میزان تعهد تولید سیمای مرکز اردبیل ۱۲۰۰ ساعت و میزان تحقق آن ۱۱۶ درصد بوده است.

میزان تولید صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل در سال ۱۳۸۵ بر اساس موضوعات چهارگانه و ده گانه مصوب در جدول (۲۴-۱۰) آمده است .

موضوعات چهارگانه شامل موضوعات فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی می باشند که موضوعات فرهنگی شامل برنامه هایی با موضوع فرهنگی، معارف اسلامی و علم و فن ، موضوعات اجتماعی شامل برنامه هایی با موضوع اجتماعی، اطلاعات عمومی و ورزش و تفریحات سالم ، موضوعات سیاسی شامل برنامه هایی با موضوع سیاسی، ارزشهای دفاع مقدس و تاریخی و موضوعات اقتصادی شامل برنامه هایی با موضوع اقتصادی می باشد.

با توجه به ویژگیهای محتوی و فرم برنامه ها که برای ساخت آنها ترکیبات و درجات متفاوتی از نیروی انسانی کارآمد ، خلاق ، منابع و تجهیزات و ... مورد بهره برداری قرار می گیرد . برنامه ها را در چهار طبقه الف، ب، ج و د تقسیم بندی می کنند. به عنوان مثال یک برنامه انیمیشن که ساخت آن نیازمند بهره جویی وسیع از نیروی انسانی کارآمد و خلاق ، تجهیزات ، امکانات ، وسایل گسترده و متنوع و مکانهای متعدد بوده و عرضه هنرمندانه آن مستلزم بهره گیری از شیوه های پیشرفته در ساخت برنامه می باشد جزء برنامه تلویزیونی طبقه «الف» می باشد . از طرف دیگر برنامه های رادیویی و تلویزیونی

طبقه «د» از جهت فرم و تکنیک نیازمند حداقل تجهیزات و امکانات می باشد. سخنرانی، گزارش واحد سیار، مصاحبه و ... در این طبقه قرار می گیرند.

با توجه به تعاریف ذکر شده واضح است که علاوه بر ساعات تولید، نوع برنامه تولید شده از نظر قرار گرفتن در طبقات الف، ب، ج و د نیز مهم می باشد.

بر اساس اطلاعات جدول (۱۱-۲۴) در سال ۱۳۸۵ صدای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل ۲۹ ساعت و ۳۱ دقیقه (صدای آذری) در طبقه الف، ۸۱۵ ساعت و ۱۷ دقیقه و ۵۰ ثانیه در طبقه ب، ۱۸۳۸ ساعت و ۱۹ دقیقه در طبقه ج و ۷۵۰ ساعت و ۷ دقیقه ۳۰ ثانیه در طبقه د برنامه رادیویی تولید نموده است.

سیمای استان نیز ۱ ساعت و ۴۴ دقیقه و ۵۷ ثانیه (سیمای فارسی) در طبقه الف، ۴۱ ساعت و ۵۵ دقیقه و ۵۵ ثانیه در طبقه ب، ۷۳۴ ساعت و ۸ دقیقه و ۴۰ ثانیه در طبقه ج و ۶۱۵ ساعت در طبقه د برنامه تلویزیونی تولید نموده است.

جدول شماره (۲۴-۹) میزان تولید برنامه های صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل ، بر اساس مخاطبان در سال ۱۳۸۵

شاخص	مخاطبان ۵ گانه					
	عامه مردم	فرهیختگان	خانواده و زن	جوانان	کودک و نوجوان	جمع کل
تولید صدا	تولید (ساعت : دقیقه: ثانیه)	۲۸۱ : ۹ : ۲۴	۶۳۸ : ۰۰ : ۰۶	۶۳۱ : ۴۹ : ۱۸	۴۳۳ : ۱۵ : ۴۴	۳۴۳۳ : ۱۵ : ۲۰
	تعهد (ساعت : دقیقه: ثانیه)	۱۰۹۱ : ۰۰ : ۰۰	۶۲۳ : ۰۰ : ۰۰	۶۲۳ : ۰۰ : ۰۰	۵۳۰ : ۰۰ : ۰۰	۳۱۱۶ : ۰۰ : ۰۰
	درصد تحقق	۱۳۳	۱۱۳	۱۰۲	۱۰۱	۱۱۰
تولید سیما	تولید (ساعت : دقیقه: ثانیه)	۵۶۱ : ۲۱ : ۴۵	۹۷ : ۱۰ : ۴۴	۱۸۹ : ۵۸ : ۲۰	۳۵۳ : ۰۹ : ۳۱	۱۳۹۲ : ۴۹ : ۱۷
	تعهد (ساعت : دقیقه: ثانیه)	۳۶۰ : ۰۰ : ۰۰	۶۰ : ۰۰ : ۰۰	۱۹۲ : ۰۰ : ۰۰	۲۸۸ : ۰۰ : ۰۰	۱۲۰۰ : ۰۰ : ۰۰
	درصد تحقق	۱۵۶	۱۶۲	۹۹	۱۱۸	۱۱۶

ماخذ : صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل - ۱۳۸۷

جدول شماره (۲۴-۱۰) میزان تولید برنامه های صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل ، بر اساس موضوعات ۴ و ۱۰ گانه مصوب در سال ۱۳۸۵

جمع کل	اقتصادی		سیاسی			اجتماعی			فرهنگی			موضوعات ۴ گانه	
	اقتصادی	تاریخی	ارزشهای دفاع مقدس	سیاسی	ورزش و تفریحات سالم	اطلاعات عمومی	اجتماعی	علم و فن	معارف اسلامی	فرهنگی	موضوعات ۱۰ گانه	شاخص	
۳۴۳۳:۱۵:۲۰	۱۸۹:۲۰:۰۰	۳۹:۵۸:۳۰	۱۱۲:۵۹:۰۰	۱۶۶:۴۱:۳۶	۲۴۳:۱۸:۰۰	۳۸۰:۱۱:۰۰	۱۰۲۵:۲۶:۲۴	۷۶:۰۶:۳۰	۶۷۶:۵۸:۳۲	۵۲۲:۱۵:۴۸	تولید (ساعت : دقیقه: ثانیه)	تولید صدا	
۳۱۱۶:۰:۰۰	۱۸۷:۰۰:۰۰	۳۱:۰۰:۰۰	۱۲۵:۰۰:۰۰	۹۳:۰۰:۰۰	۲۴۹:۰۰:۰۰	۳۷۴:۰۰:۰۰	۹۳۵:۰۰:۰۰	۶۲:۰۰:۰۰	۴۹۹:۰۰:۰۰	۵۶۱:۰۰:۰۰	تعهد (ساعت : دقیقه: ثانیه)		
۱۱۰	۱۰۱	۱۲۹	۹۰	۱۷۹	۹۸	۱۰۲	۱۱۰	۱۲۳	۱۳۶	۹۳	درصد تحقق		
۱۳۹۲:۴۹:۱۷	۱۴۹:۵۴:۲۵	۴۴:۰۳:۴۴	۵۴:۱۸:۰۰	۷۰:۴۴:۰۲	۱۱۲:۳۴:۰۰	۸۱:۰۳:۵۰	۴۳۷:۳۴:۱۲	۴۹:۳۴:۰۰	۲۶۶:۵۵:۲۰	۱۲۶:۰۷:۴۴	تولید (ساعت : دقیقه: ثانیه)	تولید سیما	
۱۲۰:۰۰:۰۰	۱۶۸	۲۴	۳۶	۴۸	۸۴	۷۲	۳۹۶	۶۰	۲۵۴	۱۰۸	تعهد (ساعت : دقیقه: ثانیه)		
۱۱۶	۸۹	۱۸۴	۱۵۱	۱۴۷	۱۳۴	۱۱۳	۱۱۰	۸۳	۱۳۱	۱۱۷	درصد تحقق		

ماخذ : صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل - ۱۳۸۷

جدول شماره (۲۴-۱۱) میزان تولید برنامه های صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل ، بر اساس طبقات تولید در سال ۱۳۸۵

درصد	جمع کل	تولید در طبقات (ساعت : دقیقه، ثانیه)				طبقات شاخص
		د	ج	ب	الف	
۴۴	۱۵۲۲:۴۴:۵۵	۳۵۳:۰۲:۳۰	۸۲۴:۲۵:۳۰	۳۴۵:۱۶:۵۵	۰۰:۰۰:۰۰	صدا (فارسی)
۵۶	۱۹۱۰:۳۰:۲۵	۳۹۷:۰۵:۰۰	۱۰۱۳:۵۳:۳۰	۴۷۰:۰۰:۵۵	۲۹:۳۱:۰۰	صدا (آذری)
۱۰۰	۳۴۳۳:۱۵:۲۰	۷۵۰:۰۷:۳۰	۱۸۳۸:۱۹:۰۰	۸۱۵:۱۷:۵۰	۲۹:۳۱:۰۰	جمع
-	۳۱۱۶:۰۰:۰۰	۵۵۰:۰۰:۰۰	۱۸۵:۰۰:۰۰	۷۳۱:۳۰:۰۰	۲۹:۳۰:۰۰	تعهد
-	۱۱۰	۱۳۶	۱۰۲	۱۱۱	۱۰۰	درصد تحقق
۴۰	۵۵۳:۵۷:۴۹	۲۳۰:۲۸:۳۰	۳۰۵:۲۰:۴۵	۱۶:۲۳:۳۷	۱:۴۴:۵۷	سیما (فارسی)
۶۰	۸۳۸:۵۱:۲۸	۳۸۴:۳۱:۳۰	۴۲۸:۴۷:۴۰	۲۵:۳۲:۱۸	۰۰:۰۰:۰۰	سیما (آذری)
۱۰۰	۱۳۹۲:۴۹:۱۷	۶۱۵:۰۰:۰۰	۷۳۴:۰۸:۲۵	۴۱:۵۵:۵۵	۱:۴۴:۲۷	جمع
-	۱۲۰۰:۰۰:۰۰	۴۵۰:۰۰:۰۰	۷۰۸:۳۰:۰۰	۴۰:۰۰:۰۰	۱:۳۰:۰۰	تعهد
-	۱۱۶	۱۳۷	۱۰۴	۱۰۵	۱۱۷	درصد تحقق
-	۹۳:۴۹:۰۰	-	-	-	-	شبکه پیام (مجله تصویری)

ماخذ : صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل - ۱۳۸۷

۲۴-۳- گردشگری

صنعت گردشگری با درآمد سالانه یکهزار میلیارد دلار در جهان از جمله صنایعی است که به خوبی با صنایعی نظیر نفت، خودروسازی و ... رقابت می کند کشورهای دارای جاذبه های گردشگری به لحاظ جلوه های طبیعی، فرهنگ و تمدن کهن و آثار باستانی و مذهبی، استعداد و توانمندی بسزایی در جذب جهانگردان دارند که با سرمایه گذاری مناسب در بخشهای نرم افزاری و سخت افزاری این صنعت می توانند سالانه میلیاردها دلار کسب در آمد کنند.

ایران از نظر دارا بودن تعداد و پیشینه آثار تاریخی و طبیعی و فرهنگی جزء ۱۰ کشور مهم جهان به لحاظ جاذبه های گردشگری می باشد با این وجود از نظر کسب درآمد ارزی ناشی از صنعت گردشگری و جذب تعداد گردشگر به ترتیب در رده های شصت و شش، هفتاد و پنجم جهان قرار گرفته است.

با توجه به اینکه یکی از مهمترین مشکلات فراروی اقتصاد ایران معضل بیکاری است که از طریق سرمایه گذاری مولد در بخشهای مختلف اقتصادی قابل حل می باشد و یکی از بخشهایی که اشتغال وسیعی را به طور مستقیم و غیر مستقیم ایجاد می نماید صنعت گردشگری است. لذا حفظ میراث فرهنگی و توسعه صنعت گردشگری باید به عنوان یکی از محورهای مهم و اساسی در برنامه ریزی های توسعه ای کشور مد نظر قرار گیرد.

۲۴-۳-۱- وضعیت گردشگری استان

استان اردبیل و به ویژه شهرستان اردبیل از کانونهای مهم گردشگری ایران محسوب می شود جاذبه های گردشگری در این استان در سه بخش عمده ۱-جاذبه های طبیعی ۲- میراث فرهنگی و جاذبه های تاریخی ۳- جاذبه های تاریخ مذهبی، قابل بررسی می باشد.

۱- جاذبه های طبیعی: آب معدنی های متعدد گرم و سرد در شهرهای سرعین، نیر، گیوی و مشگین شهر، دریاچه های زیبای شورابیل و نئور در اردبیل و هیر، امتداد جنگلهای شمال در شهرستانهای نمین و خلخال، منطقه توریستی فندقلوی نمین و دریاچه زیبای قله سبلان، پیست اسکی

آلوارس در ارتفاعات و دامنه زیبای کوه سبلان و آب و هوای بسیار مطبوع در فصل بهار و تابستان و ۲ نوع آب و هوای شمال و جنوب استان از جمله جاذبه های طبیعی استان می باشند.

۲- میراث فرهنگی و جاذبه های تاریخی : بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی ، بقعه شیخ امین الدین جبرائیل ، مجموعه بازار تاریخی اردبیل ، خانه ها و حمامهای قدیمی اردبیل ، بقعه کورائیم ، زندان قهقهه، پلهای تاریخی اردبیل و پل پردیس فیروز آباد ، تپه های باستانی اردبیل ، بیله سوار و ... از جمله جاذبه های فرهنگی و تاریخی استان محسوب می شوند.

۳- جاذبه های تاریخی مذهبی استان : مرقد مطهر دهها امامزاده شناسایی شده استان ، مسجد جمعه اردبیل، مسجد و مدرسه میرزا علی اکبر اردبیلی ، کلیسای مریم مقدس اردبیل و ... از جمله آثار تاریخی مذهبی استان می باشد.

وجود جاذبه های طبیعی ، تاریخی و فرهنگی بسیار متنوع باعث شده است که این استان پتانسیل های خوبی در ارتباط با گردشگری در مقیاس کشوری و بین المللی دارا باشد و در سالهای اخیر شاهد یک روند صعودی در رابطه با جذب گردشگران داخلی و خارجی باشیم از طرف دیگر وجود چنین جاذبه های گردشگری باعث شده است استان قابلیت های زیادی را در زمینه های سرمایه گذاری در جهت توسعه صنایع دستی ، ایجاد فرصت های شغلی جدید ، فعالیت های کوهنوردی ، توسعه ورزش های زمستانی و ایجاد منابع جدید درآمدی برای اقتصاد منطقه ای و ملی دارا باشد. ولی نارسائی های ناشی از نامشخص بودن سیاست ها و سلیقه های متفاوت اجرائی ارگانهایی که حوزه مشترکی را اداره می کنند ، کمبود امور تبلیغاتی در زمینه های مختلف ، فقدان زیرساخت های رفاهی مناسب مخصوصاً خدمات رفاهی بین راهی و هتل های مناسب و نامتناسب بودن تاسیسات اقامتی و پذیرایی و عدم امکان پاسخگویی به نیازهای گردشگران خصوصاً در فصل های بهار و تابستان و فصلی بودن جاذبه های گردشگری استان و پائین بودن مدت ماندگاری و بیتوته کردن گردشگران از جمله آفت ها و تنگناهای موجود صنعت توریسم و گردشگری در استان می باشد.

چنین به نظر می رسد که جهت گسترش صنعت گردشگری، وجود جاذبه های گردشگری کافی نیست بلکه توسعه نواحی گردشگری به صورت زیست محیطی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، توسعه راههای زمینی و هوایی، تدوین سیاستهای فرهنگی متناسب با روحیه های گردشگران، توسعه تسهیلات گمرکی و ...، ایجاد زمینه های مناسب جهت جذب سرمایه های بخش خصوصی و خارجی و ...، از اقداماتی است که در راستای توسعه بخش گردشگری استان ضروری می باشند.

از امکانات گردشگری استان در سال ۱۳۸۵ می توان به تعداد ۷۲ واحد تاسیسات اقامتی با ۴۲۳۱ تخت و ۱۱۱ مسافر خانه با ۵۲۷۱ تخت اشاره نمود. از دیگر امکانات گردشگری استان ۲۴۴ اقامتگاه عمومی و ۲۲۴۸ کارگاه صرف غذا و نوشیدنی موجود در نقاط مختلف استان می باشد که به فعالیت خدماتی مشغول می باشند.

جدول شماره (۲۴-۱۲) برخی از شاخصهای مربوط به امکانات گردشگری استان در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۴

سال	تأسیسات اقامتی*		مسافر خانه	
	تعداد	تخت	تعداد	تخت
۱۳۸۴	۶۶	۳۸۰۴	۱۰۸	۵۲۰۹
۱۳۸۵	۷۲	۴۲۳۱	۱۱۱	۵۲۷۱

ماخذ: سالنامه آماری استان - ۱۳۸۵

* شامل مهمانخانه، هتل، متل، هتل آپارتمان و مهمانسرا می باشد.

۲۴-۴- عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای فصل فرهنگ و هنر، رسانه های جمعی و گردشگری

در سال ۱۳۸۵ فصل فرهنگ و هنر، رسانه های جمعی و گردشگری در استان مبلغ ۹۰۳۶۵ میلیون ریال از اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان را به خود اختصاص داده است. این رقم معادل ۹/۴۴ درصد کل اعتبارات مذکور می باشد که نسبت به سال ۸۴ حدوداً یک درصد اعتبارات این فصل کاهش یافته است.

۲۵- تربیت بدنی و ورزش

در عصر حاضر تربیت بدنی و ورزش تنها از نظر حفظ تندرستی و شادابی اقشار مختلف جامعه و پر کردن اوقات فراغت آنها مطرح نبوده، بلکه به صورت چند وجهی در اکثر شئون زندگی اجتماعی از جمله اقتصاد، سیاست، فرهنگ و بهداشت و سالم سازی جامعه نقش ایفا می نماید. در کشور ما جایگاه ورزش به دلیل نگرش فرهنگی خاص نظام جمهوری اسلامی به آن جایگاه ویژه ای پیدا نموده و به عنوان بخشی از نظام تعلیم و تربیت عمومی جامعه به آن توجه می شود.

۲۵-۱- مکانهای ورزشی استان

براساس اطلاعات جدول شماره (۲۵-۱) اماکن ورزشی استان شامل زمین خاکی، میدان چمن، سالن، استخر، پیست و زورخانه می باشد که در سال ۱۳۸۵ تعداد پیست اسکی و زورخانه زمین خاکی و میدان چمن نسبت به سال ۱۳۸۴ افزایش نداشته است اما تعداد استخر ۷۵ درصد، و تعداد سالن ورزشی ۹/۵۲ درصد نسبت به سال ۱۳۸۴ رشد داشته اند.

ظرفیت مکانهای ورزشی نیز از ۳۳۳۵۰ نفر در سال ۱۳۸۴ به ۳۴۸۵۰ نفر در سال ۱۳۸۵ افزایش پیدا نموده است. با توجه به اهمیت و تاثیر تعداد و همچنین توزیع عادلانه مکانهای ورزشی از این نظر که امکان دسترسی راحت و آسان را برای اقشار مختلف جامعه فراهم می آورد و با توجه به تاثیر ورزش بر سلامت جسمی و روحی افراد جامعه و همچنین تاثیر نیروی انسانی سالم و کار آمد در توسعه کشور و استان، بخش تربیت بدنی و ورزش توجه خاصی را می طلبد.

جدول شماره (۲۵-۱) تاسیسات و مکانهای ورزشی استان در سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵

ظرفیت مکانهای ورزشی	تعداد مکانهای ورزشی						سال
	زورخانه	پیست	استخر	سالن	میدان چمن	زمین خاکی	
۳۳۳۵۰	۱	۱	۴	۶۳	۱۰	۲۰۴	۱۳۸۴
۳۴۸۵۰	۱	۱	۷	۶۹	۱۰	۲۰۴	۱۳۸۵

ماخذ سالنامه آماری استان- ۱۳۸۵

۲۵-۲- ورزشکاران سازمان یافته در استان

طبق تعریف ، ورزشکاران سازمان یافته شامل ورزشکاران بیمه شده می باشد. براساس اطلاعات جدول شماره (۲-۲۵) تعداد ورزشکاران سازمان یافته استان در سال ۱۳۸۵ معادل ۴۲۷۲۹ نفر بوده که ۷۶/۱۲ درصد (۳۲۵۲۴ نفر) آنان مرد و ۲۳/۸۸ درصد (۱۰۲۰۵ نفر) آنان زن بوده اند .

جدول شماره (۲-۲۵) تعداد ورزشکاران سازمان یافته برحسب رشته های ورزشی و جنس در سال ۱۳۸۵

(نفر)

ورزشکاران			رشته ورزشی	ورزشکاران			رشته ورزشی
زن	مرد	مرد و زن		زن	مرد	مرد و زن	
۱۶	۹۰	۱۰۶	شطرنج	۳۲۷	۱۵۶۹۴	۱۶۰۲۱	فوتبال
۷	۵۴	۶۱	قایقرانی	-	۲۰۴۴	۲۰۴۴	کشتی
۷	۳۹	۴۶	اسکی	۸۴۶	۱۷۹۰	۲۶۳۶	کاراته
۷۹	۱۱	۹۰	اسکیت	۵۳	۶۷۹	۷۳۲	ورزشهای رزمی
۵	۶۶	۷۱	سوار کاری	۲۹۵۰	۲۱۱۹	۵۰۶۹	آمادگی جسمانی
-	۴۹	۴۹	باستانی	۱۰۳۵	۸۷۸	۱۹۱۳	والیبال
۲۰	۵۴	۷۴	تیر اندازی	۱۰۰۱	۱۸۵۰	۲۸۵۱	تکواندو
-	۲۹	۲۹	معلولین و جانبازان	-	۱۸۵	۱۸۵	وزنه برداری
-	۶۷۹	۶۷۹	بولینگ و بلیارد	۲۶۵	۵۷۳	۸۳۸	کوهنوردی
۳	۲۱	۲۴	اتومبیلرانی	۲۷۷	۲۵۷	۵۳۴	بسکتبال
۶	۱	۷	نجات غریق	۴۱۰	۸۵۴	۱۲۶۴	ژیمناستیک
۲۶	۳۴	۶۰	تنیس خاکی	۷۸۸	۴۳۸	۱۲۲۶	شنا
-	۵	۵	شمشیر بازی	۳۲	۱۷۳	۲۰۵	جودو
۱۵	۳۱	۴۶	نابینایان	۱۳۲۲	۴۱۱	۱۷۳۳	همگانی
۱۱	۶۶	۷۷	ناشنوایان	۵۳	۱۷۸	۲۳۱	تنیس روی میز
۸۳	۵۱۳	۵۹۶	وشو	۰	۲۲۵	۲۲۵	بوکس
۱۰۹	۸۸۵	۹۹۴	کونگ فو	۱۰۵	۳۲۲	۴۲۷	دو و میدانی
۰	۸۴۰	۸۴۰	پرورش اندام	۱۹۸	۹۶	۲۹۴	بدمینتون
۰	۶۴	۶۴	تیر و کمان	۱۲	۵۰	۶۲	دو چرخه سواری
				۱۳۸	۱۶۰	۲۹۸	هندبال

ماخذ : سالنامه آماری استان- ۱۳۸۵

۲۵-۳- مریان و داوران ورزشی

بررسی تعداد مریان و داوران ورزشی در سال ۱۳۸۵ نشان دهنده افزایش آنها نسبت به سال ۱۳۸۴ می باشد. از طرف دیگر تعداد شرکت کنندگان در مسابقات ورزشی نیز افزایش یافته است در سال ۱۳۸۴ به ازاء هر ۲۹/۸۶ نفر ورزشکار یک داور ورزشی و به ازاء هر ۲۵/۹۸ نفر ورزشکار یک مربی ورزشی وجود داشته که این ارقام در سال ۱۳۸۵ به ترتیب به ۳۰/۹۸ و ۲۴/۴۱ رسیده است.

جدول شماره (۲۵-۳) تعداد مریان ، داوران و شرکت کنندگان سازماندهی شده در مسابقات ورزشی استان در سالهای ۸۵-۱۳۸۴

سال	مریان ورزشی			داوران			تعداد ورزشکاران سازمان یافته	نسبت ورزشکاران سازمان یافته به داوران	نسبت ورزشکاران سازمان یافته به مریان ورزشی
	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن			
۱۳۸۴	۱۵۲۴	۱۱۴۹	۳۷۵	۱۳۲۶	۱۰۸۰	۲۴۶	۳۹۶۰۶	۲۹/۸۶	۲۵/۹۸
۱۳۸۵	۱۷۵۰	۱۲۸۶	۴۶۴	۱۳۷۹	۱۱۲۵	۲۵۴	۴۲۷۲۹	۳۰/۹۸	۲۴/۴۱

ماخذ : سالنامه آماری استان - ۱۳۸۵

۲۵-۴- تعداد قهرمانان کشوری ، جهانی ، آسیایی و بین المللی و مسابقات ورزشی برگزار شده در استان

براساس اطلاعات جدول شماره (۲۵-۴) تعداد زنان ورزشکار استان که در سال ۱۳۸۵ موفق به کسب مقام قهرمانی در کشور شده اند ۱۰۱ نفر و تعداد مردان ۴۵۶ نفر بوده است. هم چنین در سال مذکور ۳ نفر از ورزشکاران زن استان و ۱۲۷ نفر از ورزشکاران مرد استان در مسابقات قهرمانی جهانی ، آسیایی ، بین المللی و المپیک به مقام قهرمانی رسیده اند.

از مسابقات و جامهای ورزشی مهم برگزار شده در استان در سال ۱۳۸۴ می توان به موارد زیر اشاره نمود :

- برگزاری ۳۱۷ مسابقات ورزشی استانی و قهرمانی کشوری (در قسمت آقایان ۲۴۶ مسابقه و در قسمت بانوان ۷۱ مسابقه)

- میزبانی مسابقات قهرمانی کشوری ۷۲ مورد (در رشته های مختلف ورزشی آقایان ۷۰ مورد و بانوان ۲ مورد)

- اعزام ۳۳۲ ورزشکار شامل ۲۷۷ ورزشکار مرد و ۵۵ ورزشکار زن به مسابقات قهرمانی کشور
- کسب ۷۷ مورد مقام تیمی در رشته های مختلف ورزشی و ۴ کاپ اخلاق
- کسب مقامهای کشوری ، آسیایی ، بین المللی و جهانی (۶۸۷ مقام)
- برگزاری ۱۱۶ کلاس آموزشی ، داوری ، مربیگری در قالب ۶۴۳۳ نفر
- اجرای ۱۶۳ برنامه فرهنگی در زمینه های مختلف ورزشی

جدول شماره (۲۵-۸) تعداد قهرمانان کشوری ، جهانی ، آسیایی ، بین المللی و المپیک به تفکیک جنسیت و تعداد مسابقات و جامهای برگزار شده در استان در سطوح مختلف کشوری ، جهانی و آسیایی و بین المللی

سال و شرح		۱۳۸۴	۱۳۸۵
تعداد قهرمانان کشوری	زنان	۶۹	۱۰۱
	مردان	۴۲۰	۴۵۶
تعداد قهرمانان جهانی ، آسیایی ، بین المللی و المپیک	زنان	۳	۳
	مردان	۶۴	۱۲۷
تعداد مسابقات و جامهای ورزشی برگزار شده کشوری	زنان	۳	۲
	مردان	۶۳	۷۰
تعداد مسابقات و جامهای ورزشی برگزار شده جهانی ، آسیایی و بین المللی	زنان	-	-
	مردان	۲	۳

ماخذ : اداره کل تربیت بدنی استان اردبیل-۱۳۸۷

۲۵-۵- نقاط ضعف و قوت ، سیاستها و راهبردهای اجرایی بخش تربیت بدنی و ورزش

الف (نقاط ضعف :

- عدم شناسایی کامل امکانات ورزشی و نیروی انسانی
- استفاده نکردن بهینه از امکانات ورزشی موجود
- نبود هماهنگی لازم به منظور استفاده از نیروی انسانی مجرب در امر تحقیقات و پژوهش های علمی در موسسات آموزشی
- کیفیت پائین تمرینات و مسابقات موسسات آموزشی و عدم رعایت کامل استانداردها در اجرای مسابقات

- کمبود نیروی متخصص اعم از معلم و مربی ورزش در سطح ابتدائی در مدارس
- کمبود امکانات و فضاهای ورزشی اعم از سرپوشیده و روباز و اختلاف فاحش آن با استاندارد های جهانی
- ناهماهنگی در استفاده ی بهینه از امکانات ، تاسیسات و نیروی انسانی مراکز آموزش عالی و آموزش و پرورش و نهادهای ذیربط

- کمبود اعتبارات کافی در بخش ورزش قهرمانی و همگانی
- سرمایه گذاری ناکافی و نامناسب بخش خصوصی در ورزش قهرمانی
- عدم تکافوی برنامه های آموزشی موجود در دوره های مربیگری
- مهاجرت قهرمانان برتر استان به تیم های صاحب نام سایر استانها

ب) نقاط قوت

- وجود استعداد های فراوان علی الخصوص در ورزشهای انفرادی
- موقعیت مناسب جغرافیائی و تنوع آب و هوایی برای انجام فعالیت های مرتبط
- وجود جمع کثیری از نوجوانان و جوانان در مقاطع سنی مختلف در بخش های آموزشی
- وجود موسسات متعدد تعلیم و تربیت در استان از جمله دانشگاه محقق اردبیلی ، دانشگاه پیام نور و دانشگاه آزاد اسلامی

- استعدادهای بالقوه و علاقه مندی مردم منطقه به ورزش

ج) سیاست ها و راهبردهای اجرائی

- تقویت بخش علمی و آموزشی استان
- بهبود نظام جامع نظارت ، ارزیابی و کنترل در ورزش
- توسعه ICT در ورزش استان که باعث ایجاد نظام متمرکز یکپارچه و فراگیر اطلاعاتی (ایجاد شبکه) در ورزش استان خواهد بود.

- توسعه فرهنگ ورزش و توسعه ورزش همگانی از طریق جلب مشارکت شهرداریها
- حمایت از قهرمانان ، پیشکسوتان و مربیان
- اجرای طرح استعدادیابی در زمینه ورزش قهرمانی

- توجه ویژه به امر توسعه ورزش بانوان
- بهره گیری هدفمند و بهینه از امکانات موجود
- حمایت از باشگاههای خصوصی استان و تشویق آنها به راه اندازی رشته های ورزشی اولویت دار
- توسعه و اجرای طرح ورزش محله ای
- توجه به ورزشهای پایه و نهادینه نمودن آن

۲۵-۶- عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استانی فصل تربیت بدنی در سال ۱۳۸۵

در سال ۱۳۸۵ میزان عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استانی فصل تربیت بدنی ۶۳۹۶۱ میلیون ریال بوده و ۶/۶۸ درصد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان را به خود اختصاص داده است . با توجه به اهمیت این فصل در ارتقاء و تقویت سلامت روحی و جسمی افراد جامعه ، افزایش اعتبارات در این زمینه به خصوص بسترسازی برای تقویت فعالیتهای ورزشی برای جوانان و اقشار مختلف جامعه خصوصاً بانوان و نیز ترویج ورزشهای همگانی ضروری به نظر می رسد .



گزارش اقتصادی – اجتماعی استان اردبیل سال ۱۳۸۵

معاونت برنامه ریزی
دفتر برنامه ریزی و بودجه

II

استاندارداری اردبیل

گزارش اقتصادی - اجتماعی استان اردبیل سال ۱۳۸۵ / تهیه کننده گروه آمایش و برنامه ریزی .

اردبیل : استانداردی اردبیل ، ۱۳۸۵

۲۸۸ ص ، استانداردی اردبیل ؛ ۵۷۲

۱- اردبیل (استان) اوضاع اقتصادی ۲- اردبیل (استان) اوضاع اجتماعی

۳- اردبیل (استان) اوضاع زیربنایی الف : عنوان

عنوان : گزارش اقتصادی - اجتماعی استان اردبیل سال ۱۳۸۵

ناشر : استانداردی اردبیل

تهیه کنندگان : عسگر سنگی - سهیلا قلیزاده - کریم فسروی

نظارت و هماهنگی : داود شایقی - هوشنگ تیموری

تایپ : سهیلا عبدالله زاده

نمودار : سهیلا قلیزاده

تاریخ تهیه و انتشار : بهار ۱۳۸۷

شماره نشریه : ۵۷۲

تیراژ : محدود

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان :</u>
۱.....	پیشگفتار.....
۲-۱۲۱.....	بخش اول : حوزه های فرابخشی
۳.....	۱- موقعیت جغرافیایی ، مدود و وضعیت طبیعی و محیط زیست.....
۲۱.....	۲- جمعیت.....
۵۳.....	۳- نیروی انسانی و بازار کار.....
۶۴.....	۴- مساب های اقتصادی استان
۷۵.....	۵- بودجه و در آمد های عمومی استان.....
۸۳.....	۶- پول، بانکداری
۸۸.....	۷ - بیمه
۹۰.....	۸- شاخص قیمت.....
۹۵.....	۹- بودجه فائوهای استان.....
۱۱۴.....	۱۰ - امور پیمانکاران ، مشاوران و گزارش نظارتی پروژه ها.....
۱۲۲-۲۸۸.....	بخش دوم : حوزه های بخشی.....
۱۲۲-۱۷۸.....	الف) امور تولیدی.....
۱۲۳.....	۱۱- کشاورزی و منابع طبیعی.....
۱۴۱.....	۱۲- صنعت.....
۱۵۴.....	۱۳- معدن.....
۱۵۹.....	۱۴- بازرگانی
۱۷۹-۲۱۵.....	ب) امور زیربنایی
۱۸۰.....	۱۵- حمل و نقل.....
۱۹۰.....	۱۶- انرژی و سوفت.....
۱۹۸.....	۱۷- عمران روستایی.....
۲۰۴.....	۱۸- عمران شهری و مسکن.....
۲۱۴.....	۱۹- پست و مخابرات.....
۲۱۶-۲۸۸.....	ج) امور اجتماعی
۲۱۷.....	۲۰- آموزش عمومی.....
۲۳۳.....	۲۱- آموزش عالی.....
۲۴۱.....	۲۲- بهداشت و درمان
۲۵۱.....	۲۳- بهزیستی و تامین اجتماعی.....
۲۶۶.....	۲۴- فرهنگ و هنر ، رسانه های جمعی و گردشگری.....
۲۸۳.....	۲۵- تربیت بدنی و ورزش

فهرست نمودارها

عنوان :

صفحه

- ۲۵ نمودار شماره (۱) جمعیت استان در سالهای ۱۳۸۵-۱۳۷۵-۱۳۶۵.....
- ۲۷ نمودار شماره (۲) ترکیب جمعیت شهری و روستایی استان در سالهای ۱۳۸۵-۱۳۷۵-۱۳۶۵.....
- نمودار شماره (۳) جمعیت خانوارهای معمولی استان بر مسب شهرستان براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن
- ۳۷ آبانماه ۱۳۸۵.....
- ۴۲ نمودار شماره (۴) هرچ سنی جمعیت استان اردبیل بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن آبان ۱۳۸۵.....
- ۵۲ نمودار شماره (۵) تراکم جمعیت استان و مقایسه آن با کل کشور در دوره های ۱۳۸۵-۱۳۷۵.....
- ۵۷ نمودار شماره (۶) ترکیب اشتغال در بخشهای مختلف اقتصادی استان در سال ۱۳۷۵ و مقایسه آن با کل کشور.....
- ۵۸ نمودار شماره (۷) ترکیب اشتغال در بخشهای مختلف اقتصادی استان در سال ۱۳۸۵ و مقایسه آن با کل کشور.....
- ۷۰ نمودار شماره (۸) سهم ارزش افزوده بخشهای عمده اقتصادی استان در سال ۱۳۸۴ و مقایسه آن با کل کشور.....
- نمودار شماره (۹) نسبت مصرف واسطه به ستانده (I/O) بخشهای عمده اقتصادی استان اردبیل در طول
- ۷۳ سالهای ۱۳۸۴-۱۳۷۹.....
- ۹۲ نمودار شماره (۱۰) شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری استان در طول سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۱.....
- نمودار شماره (۱۱) مقایسه شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری کشور و استان در
- ۹۲ سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۳.....
- نمودار شماره (۱۲) مقایسه میزان کل هزینه های خالص خوراک و دفانی و هزینه های غیر خوراک در مناطق شهری استان و کشور
- در سال ۱۳۸۵.....
- ۹۷ نمودار شماره (۱۳) مقایسه میزان کل هزینه های خالص خوراک و دفانی و هزینه های غیر خوراک در مناطق روستایی استان و
- کشور در سال ۱۳۸۵.....
- ۹۸ نمودار شماره (۱۴) ترکیب هزینه های خالص سالانه یک خانوار شهری استان در سال ۱۳۸۵.....
- ۱۰۵ نمودار شماره (۱۵) ترکیب هزینه های خالص سالانه یک خانوار شهری کشور در سال ۱۳۸۵.....
- ۱۰۵ نمودار شماره (۱۶) مقایسه ضریب جینی و روند آن در مناطق شهری و روستایی کشور و استان در طول
- ۱۱۰ سالهای ۱۳۸۵-۱۳۷۹.....

فهرست نمودارها

عنوان :

صفحه

- نمودار شماره (۱۷) مقایسه شاخص انگل و روند آن در مناطق شهری و روستایی استان و کشور در طول سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۵ ۱۱۳
- نمودار شماره (۱۸) درصد سهم تولید شیر خام استان از کل شیر خام تولیدی کشور در سال ۱۳۸۵ ۱۳۵
- نمودار شماره (۱۹) درصد سهم تولید گوشت قرمز استان از کل گوشت قرمز تولیدی کشور در سال ۱۳۸۵ ۱۳۵
- نمودار شماره (۲۰) توزیع فراوانی سهم کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر بر حسب طبقات کارکن در سال ۱۳۸۴ ۱۴۵
- نمودار شماره (۲۱) مقایسه مقدار واردات و صادرات غیر نفتی و ارزش واردات و صادرات غیر نفتی از گمرکات استان در سال ۱۳۸۵ ۱۷۳
- نمودار شماره (۲۲) مقایسه تراکم راه در استان و کشور در سال ۱۳۸۵ ۱۸۵
- نمودار شماره (۲۳) توزیع فراوانی نوع وسیله نقلیه مورد استفاده در استان توسط مسافرخین در سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۵ ۱۸۷
- نمودار شماره (۲۴) تعداد پروانه های سافتمانی صادر شده برای امداد بنادر مناطق شهری استان در طول سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۰ ۲۱۱
- نمودار شماره (۲۵) توزیع فراوانی سهم تعداد دانش آموزان استان در مقاطع مختلف تمصیلی در استان اردبیل در سال تمصیلی ۱۳۸۵-۱۳۸۶ ۲۲۳
- نمودار شماره (۲۶) مقایسه تعداد دانش آموزان دفتر و پسر در مقاطع مختلف تمصیلی در استان در سال تمصیلی ۱۳۸۵-۱۳۸۶ ۲۲۴
- نمودار شماره (۲۷) تعداد کارکنان آموزشی مقاطع مختلف تمصیلی بخش آموزش و پرورش استان اردبیل بر حسب جنس در سال تمصیلی ۱۳۸۶-۱۳۸۵ ۲۲۷
- نمودار شماره (۲۸) مقایسه سهم تعداد دانشجویان دانشگاهها و مراکز آموزش عالی دولتی استان در مقاطع مختلف در سال ۱۳۸۵ ۲۳۵
- نمودار شماره (۲۹) مقایسه سهم تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی استان در مقاطع مختلف در سال ۱۳۸۵ ۲۳۶
- نمودار شماره (۳۰) توزیع فراوانی سهم وضعیت سینههای استان در سال ۱۳۸۵ ۲۷۰